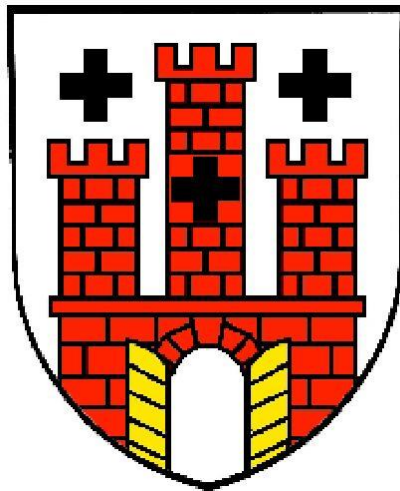

BURMISTRZ KLUCZBORKA

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO MIASTA I GMINY KLUCZBORK

**JEDNOLITY TEKST STUDIUM – ZAŁ. NR 1
DO UCHWAŁY NR .....
RADY MIEJSKIEJ W KLUCZBORKU
Z DNIA .....
- projekt -**

[Zmiany wprowadzone do tekstu Studium, stanowiącego załącznik nr 1 do uchwały nr XIX/194/12 Rady Miejskiej w Kluczborku z dnia 24 lutego 2012 r., wyróżnione są kolorem niebieskim]

KLUCZBORK – czerwiec 2016 r.

Wykonawca: Biuro Projektowo - Konsultingowe **BIPROK**, 45-470 OPOLE, ul. Lawendowa 25
Główny projektant: mgr inż. arch. Ewa Oglęcka, upr. urb. nr ewid. 1488

Spis treści

strona

Wstęp.	3
INFORMACJE OGÓLNE O STUDIUM	
Rozdział I	10
UWARUNKOWANIA ROZWOJU PRZESTRZENNEGO GMINY	
1. Podstawowe informacje o gminie	11
2. Dotychczasowe przeznaczenie i zagospodarowanie terenów. Stan prawny gruntów. Stan ładu przestrzennego i wymogi jego ochrony.	12
3. Stan i funkcjonowanie środowiska przyrodniczego	19
4. Stan dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej	61
5. Uwarunkowania społeczne i gospodarcze rozwoju przestrzennego gminy.	105
6. Infrastruktura transportowa	123
7. Infrastruktura techniczna	129
8. Zadania służące realizacji ponadlokalnych celów publicznych	147
9. Podsumowanie	149
Rozdział II	151
KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY	
1. Podstawy rozwoju przestrzennego miasta i gminy Kluczbork	152
2. Kierunki zmian w strukturze przestrzennej miasta i gminy	155
3. Kierunki zmian w przeznaczaniu terenów oraz kierunki i wskaźniki dotyczące zagospodarowania terenów	159
4. Obszary szczególnej ochrony środowiska	180
5. Kierunki rozwoju systemów komunikacji i infrastruktury technicznej	200
6. Obszary lokalizacji inwestycji celu publicznego	207
7. Ustalenia dotyczące sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego	209
Rozdział III	211
PODSUMOWANIE	
1. Uzasadnienie przyjętych rozwiązań	212
2. Synteza ustaleń studium	217

Wstęp

INFORMACJE OGÓLNE O STUDIUM

1. Cel i zakres opracowania

Zgodnie z art. 9 ust. 1 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmina sporządza w celu określenia polityki przestrzennej gminy, w tym lokalnych zasad zagospodarowania przestrzennego,

Studium obligatoryjnie składa się z dwóch części:

- "informacyjnej" – określającej uwarunkowania, stanowiącej swego rodzaju inwentaryzację dotychczasowego stanu faktycznego i prawnego obszaru, dla którego studium jest sporządzane,
- "regulacyjnej" - określającej kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy, konstytuującej dyspozycje realizacji polityki przestrzennej gminy.

W części „informacyjnej” uwzględnia się uwarunkowania wynikające w szczególności z:

- dotychczasowego przeznaczenia, zagospodarowania i uzbrojenia terenu;
- stanu ład przestrzennego i wymogów jego ochrony;
- stanu środowiska, w tym stanu rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej, wielkości i jakości zasobów wodnych oraz wymogów ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu kulturowego;
- stanu dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej;
- warunków i jakości życia mieszkańców, w tym ochrony ich zdrowia;
- zagrożenia bezpieczeństwa ludności i jej mienia;
- potrzeb i możliwości rozwoju gminy;
- stanu prawnego gruntów;
- występowania obiektów i terenów chronionych na podstawie przepisów odrębnych;
- występowania obszarów naturalnych zagrożeń geologicznych;
- występowania udokumentowanych złóż kopalin oraz zasobów wód podziemnych;
- występowania terenów górniczych wyznaczonych na podstawie przepisów odrębnych;
- stanu systemów komunikacji i infrastruktury technicznej, w tym stopnia uporządkowania gospodarki wodno-ściekowej, energetycznej oraz gospodarki odpadami;
- zadań służących realizacji ponadlokalnych celów publicznych.

W części „regulacyjnej” określa się w szczególności:

- kierunki zmian w strukturze przestrzennej gminy oraz w przeznaczeniu terenów;
- kierunki i wskaźniki dotyczące zagospodarowania oraz użytkowania terenów, w tym tereny wyłączone spod zabudowy;
- obszary oraz zasady ochrony środowiska i jego zasobów, ochrony przyrody i krajobrazu kulturowego;
- obszary i zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej;

- kierunki rozwoju systemów komunikacji i infrastruktury technicznej;
- obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym oraz obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, zgodnie z ustaleniami planu zagospodarowania przestrzennego województwa i ustaleniami programów rządowych,
- obszary, dla których obowiązkowe jest sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego na podstawie przepisów odrębnych, obszary rozmieszczenia obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m² oraz obszary przestrzeni publicznej;
- obszary, dla których gmina zamierza sporządzić miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego, w tym obszary wymagające zmiany przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne;
- kierunki i zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej;
- obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi i osuwania się mas ziemnych;
- obszary wymagające przekształceń, rehabilitacji lub rekultywacji;
- granice terenów zamkniętych i ich stref ochronnych;
- inne obszary problemowe, w zależności od uwarunkowań i potrzeb zagospodarowania występujących w gminie.

2. Status prawny i znaczenie studium

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego nie jest aktem prawa miejscowego. Jest to dokument określany jako akt kierownictwa wewnętrznego, lub akt gminnej polityki planowania przestrzennego. Oznacza to, że postanowienia studium nie mają charakteru normatywnego, są bowiem kierowane do organów gminy i bezpośrednio nie kształtują sytuacji prawnej podmiotów spoza systemu administracji publicznej. Ustalenia studium są jednak wiążące dla organów gminy przy sporządzaniu planów miejscowych, co jednoznacznie wynika z ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Zgodnie z orzecznictwem ustalenia studium należy uwzględnić także przy wydawaniu decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu¹.

---

¹ Naczelny Sąd Administracyjny, w orzeczeniu wydanym w rozprawie kasacyjnej w dniu 6.VIII.2009 r. [II OSK 1250/08]. stwierdził, że choć wedle ustawy studium nie jest aktem prawa miejscowego, to nie oznacza to „że decyzje administracyjne wydawane dla terenów objętych studium mogą być sprzeczne z jego ustaleniami”. Stwierdził również, że studium stanowi „swego rodzaju aksjologiczną podstawę wszelkich działań podejmowanych na terenie gminy w zakresie planowania i zagospodarowania przestrzennego. (...) Z treści studium powinny wynikać lokalne zasady zagospodarowania przestrzennego. (...) Skonkretyzowane działania w zakresie zmiany przeznaczenia terenu, położonego na obszarze gminy, przewidziane w m.p.z.p. oraz w decyzjach o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu, powinny być formułowane i realizowane zgodnie z tymi zasadami”(...). Co więcej, w orzeczeniu stwierdzono również, że odmienna interpretacja roli studium stałaby w sprzeczności z zasadami prawnego systemu planowania przestrzennego w Polsce, byłaby niedopuszczalna w państwie demokratycznym i tym samym niezgodna z Konstytucją..

Studium jest bardzo ważnym dokumentem w systemie planowania rozwoju gminy, ponieważ jest jedynym opracowaniem planistycznym obejmującym cały obszar gminy, a tym samym jedynym dokumentem planistycznym odnoszącym się do poszczególnych problemów i zagadnień przestrzennych z perspektywy całej gminy. Z tego też wynika jego rola koordynacyjna wszystkich działań mających odzwierciedlenie w przestrzeni.

3. Zakres przestrzenny i czasowy studium

Zgodnie z art. 9 ust. 3 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego sporządza się dla obszaru w granicach administracyjnych gminy. Możliwe jest jednak dokonywanie częściowych zmian w przyjętym dokumencie.

Przepisy nie ograniczają okresu ważności studium, jest więc ono bezterminowe. Merytorycznie oznacza to, że przy określaniu kierunków zagospodarowania przestrzennego należy uwzględniać zarówno bliskie jak i dalekie horyzonty czasowe. Formalnie natomiast oznacza to, że studium może zostać uchylone tylko poprzez uchwalenie nowego studium.

Ponieważ, ze względu na zmieniające się uwarunkowania, planowanie przestrzenne jest procesem ciągłym, Burmistrz jest zobowiązany co najmniej raz w czasie kadencji rady gminy sporządzić i przekazać Radzie Miejskiej ocenę aktualności studium. Na podstawie tej oceny Rada podejmuje uchwałę w sprawie aktualności studium. W przypadku uznania studium za nieaktualne, w całości lub w części, Burmistrz podejmuje działania uruchamiające procedurę zmiany studium.

4. Geneza obecnej wersji studium

Pierwsze *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Kluczbork* opracowane zostało w 2000 roku na podstawie ustawy z dnia 15 lipca 1994 r. o zagospodarowaniu przestrzennym i przyjęte uchwałą Nr XXXI/237/2000 Rady Miejskiej w Kluczborku z dnia 29 listopada 2000 r. W dokumencie tym do roku 2010 dokonano kilku jednostkowych zmian, tj. zmian obejmujących wybrane tereny.

Ze względu na zmiany uwarunkowań, jakie nastąpiły w okresie obowiązywania pierwszej edycji studium, część jego ustaleń straciło na aktualności. Nowe uwarunkowania to przede wszystkim nowe inwestycje drogowe podjęte na podstawie ustawy z dnia 10 kwietnia 2003 r. o szczególnych zasadach przygotowania i realizacji inwestycji w zakresie dróg publicznych, włączenie znacznych terenów w gminie w sieć obszarów Natura 2000, oraz sporządzenie nowych dokumentów planistycznych, strategicznych i specjalistycznych, które obowiązkowo uwzględnia się w studium. Studium przestało też odpowia-

dać nowym wymogom prawnym. Przede wszystkim nie spełniało w pełni wymogów *ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (opizp)*, która zastąpiła *ustawę o zagospodarowaniu przestrzennym*, oraz nowych przepisów *ustawy o ochronie środowiska*.

Obecna wersja studium jest zmianą pierwszego dokumentu obejmującą:

- dostosowanie jego zakresu i formy do wymogów *ustawy opizp*,
- aktualizację uwarunkowań,
- korektę ustaleń określających kierunki zagospodarowania przestrzennego wynikającą z nowych uwarunkowań a także z pozytywnie rozpatrzonych wniosków złożonych w procedurze zmiany studium.

Ponieważ zmiana studium w ww. zakresie wymagała wprowadzenia licznych uzupełnień i korekt do dotychczas obowiązującego dokumentu, a także zmiany formy tego dokumentu, sporządzony został nowy tekst zawierający opis uwarunkowań oraz ustalenia określające kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy, nowy rysunek studium określający kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy, natomiast część graficzna uwarunkowań, tj. mapa pt. "Uwarunkowania rozwoju" została zaktualizowana.

W trakcie procedury zmiany studium przeprowadzona została strategiczna ocena oddziaływania na środowisko, w ramach której sporządzono prognozę oddziaływania na środowisko. Ponieważ była to pierwsza prognoza dla całego dokumentu, objęto nią pełną problematykę ustaleń studium.

5. Podstawy opracowania

Prawną podstawą opracowania jest:

- Ustawa z dnia 27 marca 2003r. o *planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym* (Dz. U. z 201603r. Nr 80, poz. 717, z późn. zm.)
- Uchwała nr XXXV/446/09 Rady Miejskiej w Kluczborku z dnia 17 marca 2009r. o *przystąpieniu do sporządzania zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Kluczbork*.

Merytoryczne podstawy opracowania stanowią:

- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Kluczbork przyjęte uchwałą Nr XXXI/237/2000 Rady Miejskiej w Kluczborku z dnia 29 listopada 2000 roku (z późn. zm.)
- Opracowanie ekofizjograficzne dla gminy Kluczbork, BIO-PLAN, Krasiejów, 2010
- Koncepcja przestrzennego zagospodarowania kraju, 2001r, Obwieszczenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 26 lipca 2001 r. o *ogłoszeniu Koncepcji polityki przestrzennego zagospodarowania kraju* (MP Nr 26, poz. 432)

- Plan zagospodarowania przestrzennego województwa opolskiego, przyjęty uchwałą nr XLVIII/505/2010 Sejmiku Województwa Opolskiego z dnia 28 września 2010 r.
- Strategia Rozwoju Województwa Opolskiego
- Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Kluczbork (2004 – 2019r.), czerwiec 2004r.
- Plan Rozwoju Lokalnego Powiatu Kluczborskiego przyjęty Uchwałą NR XXVI/189/05 Rady Powiatu w Kluczborku z dnia 28 lutego 2005 roku
- Program Ochrony Środowiska Gminy Kluczbork, wrzesień 2004r.,
- Plan Gospodarki Odpadami Gminy Kluczbork, wrzesień 2004r.
- Gminna Ewidencja Zabytków z 2006r.
- Gminny program opieki nad zabytkami
- Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego Miasta Kluczborka, część północna i południowa oraz wsi Bażany, Biadacz, Bąków, Bogacica, Bogdańczowice, Borkowice, Gotartów, Krzywizna, Kuniów, Kujakowice Dolne, Kujakowice Górne, Ligota Dolna, Ligota Górna, Ligota Zamecka, Łowkowice, Smardy Dolne, Smardy Górne
- Mapa topograficzna w skali 1:10000, OPGK Opole
- Mapa ewidencji gruntów w skali 1:5000
- Materiały Urzędu Statystycznego w Opolu z lat 2009-2010.
- Materiały Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Opolu z lat 2009 - 2010.
- Wykaz stanowisk archeologicznych (dane PKZ w Opolu)
- „Problematyka ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków w studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin oraz w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, Poradnik dla planistów i samorządów lokalnych”, Narodowy Instytut Dziedzictwa, Warszawa 2011
- „Waloryzacja zabytkowego zasobu wsi województwa opolskiego, cele, metody, praktyka”, Krajowy Ośrodek Badań i Dokumentacji Zabytków

Przy opracowaniu jednostkowej zmiany wprowadzonej do wersji Studium z 2012 r. wykorzystano ponadto:

- [Koncepcję Polityki Przestrzennego Zagospodarowania Kraju, przyjętą uchwałą Nr 239 Rady Ministrów z dnia 13 grudnia 2011 r. w sprawie przyjęcia Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 \(M.P. z 2012 r. poz. 252\);](#)
- [Strategię Rozwoju Województwa Opolskiego do 2020 r., przyjętą uchwałą Nr XXV/325/2012 Sejmiku Województwa Opolskiego z dnia 28 grudnia 2012 r. w sprawie uchwalenia Strategii Rozwoju Województwa Opolskiego do 2020 r.](#)

- Strategię Rozwoju Miasta i Gminy Kluczbork 2015-2020, przyjętą uchwałą Nr LIII/575/14 Rady Miejskiej w Kluczborku z dnia 28 października 2014 r. w sprawie przyjęcia *Strategii rozwoju Miasta i Gminy Kluczbork 2015-2020*.
- Materiały Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Opolu z lat 2011 - 2014.
- Dokumentacja Planu Zadań Ochronnych obszaru Natura 2000 PLH160013 Łąki w okolicach Kluczborka nad Stobrawą w województwie opolskim, file:///C:/Users/Ewa/Downloads/Plany_zadan_ochronnych.pdf
- Inwentaryzacja przyrodnicza doliny Stobrawy. Skrining selektywny - gatunki rzadkie i nieliczne, siedliska chronione, najcenniejsze fragmenty doliny oraz fragmenty doliny wymagające renaturyzacji. C. Dziuba z zespołem, Wrocław, Opole 2012

6. Skład dokumentu

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Kluczbork (po zmianie) składa się z:

- uwarunkowań obejmujących część tekstową oraz część graficzną - mapę pt. "Uwarunkowania rozwoju przestrzennego" w skali 1:20 000 (zaktualizowanych w ramach zmiany studium),
- kierunków zagospodarowania przestrzennego obejmujących część tekstową oraz **rysunek Studium** – mapę pt. "Kierunki zagospodarowania przestrzennego" w skali 1:20 000,
- uzasadnienia przyjętych rozwiązań oraz syntezy ustaleń studium.

Części tekstowe uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz uzasadnienie przyjętych rozwiązań i synteza ustaleń studium stanowią **tekst Studium**.

Uwarunkowania mają charakter informacyjny natomiast kierunki zagospodarowania przestrzennego mają charakter regulacyjny

Rada Miejska, poprzez uchwalenie studium, wyraża akceptację dla określonych w tym dokumencie celów i kierunków rozwoju przestrzennego miasta i gminy Kluczbork.

Rozdział I

UWARUNKOWANIA ROZWOJU PRZESTRZENNEGO GMINY

1. Podstawowe informacje o gminie

1.1. Położenie, podział administracyjny

Gmina Kluczbork jest gminą miejsko – wiejską położoną w północnej części województwa, w odległości ok. 45 km od miasta Opola - centrum społeczno - gospodarczego regionu, na skrzyżowaniu ważnych szlaków transportowych łączących historyczne i gospodarcze regiony Polski: Górny Śląsk z Wielkopolską i Pomorzem Zachodnim, oraz z Dolnym Śląskiem, a także Śląsk Opolski z Ziemią Łódzką. Sąsiaduje z gminami: Byczyna, Gorzów Śląski, Olesno, Lasowice Wielkie, Murów oraz Wołczyn.

W strukturze przestrzennej województwa gmina Kluczbork położona jest w strefie rolno-leśnej.

Strukturę administracyjną gminy tworzy miasto Kluczbork oraz 25 sołectw:

1. Bażany
2. Biadacz
3. Bąków
4. Bogacica
5. Bogacka Szklarnia
6. Bogdańczowice
7. Borkowice
8. Czaple Stare
9. Czaple Wolne
10. Gotartów
11. Krasków
12. Krzywizna
13. Kuniów
14. Kujakowice Dolne
15. Kujakowice Górne
16. Ligota Dolna
17. Ligota Górna
18. Ligota Zamecka
19. Łowkowice
20. Maciejów
21. Nowa Bogacica
22. Smardy Dolne
23. Smardy Górne
24. Unieszów
25. Żabiniec

1.2. Podstawowe dane statystyczne²

Pod względem potencjału terenowego, ludnościowego oraz gospodarczego gmina Kluczbork należy do grupy gmin powyżej przeciętnej wojewódzkiej.

Powierzchnia gminy wynosi 217 km², co stanowi 2,0 % powierzchni województwa /7 miejsce/.

Gminę zamieszkuje 37 764 osób, tj. 3,7 % mieszkańców województwa /4 miejsce/.

Na terenie gminy zarejestrowanych było 3913 podmiotów gospodarki narodowej³, tj. 4,1 % ogółu w województwie – 5 miejsce.

1.3. Funkcje gminy

Miasto Kluczbork jest siedzibą władz powiatowych.

W strukturze funkcjonalno – przestrzennej województwa Kluczbork zajmuje ważne miejsce jako ośrodek subregionalny – przeznaczony do obsługi gmin północnej Opolszczyzny w zakresie usług specjalistycznych oraz wyższego rzędu (szkolnictwo ponadpodstawowe, lecznictwo zamknięte i specjalistyczne, administracja specjalna, sądownictwo, kultura i in.).

Miasto Kluczbork jest ośrodkiem o złożonych funkcjach gospodarczych o czym świadczy struktura zatrudnienia. Wiodące znaczenie zajmują: przemysł i budownictwo – zatrudniający ok. 40 % pracujących i sektor usług, w którym zatrudnienie znajduje 35 % pracujących.

Na obszarach wiejskich gminy funkcją dominującą jest rolnictwo, a uzupełniającą leśnictwo.

Głównym użytkownikiem gruntów rolnych jest gospodarka indywidualna. Produkcja rolnicza ukierunkowana jest głównie na chów trzody chlewnej i bydła oraz uprawę zbóż, okopowych i roślin przemysłowych. Na terenach wiejskich powszechnie dostępne są usługi podstawowe.

2. Dotychczasowe przeznaczenie i zagospodarowanie terenów. Stan ładu przestrzennego i wymogi jego ochrony. Stan prawny gruntów.

2.1. Struktura użytkowania gruntów w gminie

W strukturze użytkowania gruntów dominują użytki rolne zajmujące 71,2 % ogółu gruntów. Lasy stanowią 19,1 %, a pozostałe grunty (osiedlowe, komunikacyjne, wody, nieużytki) – 9,7 %⁴.

2.2. Ocena ładu przestrzennego

Zgodnie z definicją zawartą w art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 27 marca 2003r. o *planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym*, przez "ład przestrzenny" - należy rozumieć takie ukształtowanie prze-

² Wg stanu na dzień 31.I.2009r. – Dane Urzędu Statystycznego w Opolu

³ Bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie.

⁴ Wg stanu na dzień 31.I.1998r. – Dane Urzędu Statystycznego w Opolu

strzeni, które tworzy harmonijną całość oraz uwzględnia w uporządkowanych relacjach wszelkie uwarunkowania i wymagania funkcjonalne, społeczno-gospodarcze, środowiskowe, kulturowe oraz kompozycyjno-estetyczne.

2.2.1. Struktura funkcjonalno-przestrzenna układu osadniczego

Układ osadniczy gminy tworzy:

- jedno miasto zaliczane do grupy miast średniej wielkości w skali województwa (6 miejsce)
- 25 wsi w skład których wchodzi:
  - 10 przysiółków
  - 3 kolonie
  - 4 osady
  - 3 leśniczówki i gajówki
  - 1 folwark

Przeciętnie na 1 km² powierzchni gminy przypada 4,6 jednostek osadniczych. Stopień koncentracji jest wyższy niż przeciętnie w skali województwa, gdzie na 1 km² przypada 5,7 jednostek.

Głównym ośrodkiem (centrum) układu jest miasto Kluczbork, gdzie na powierzchni 5,5 % ogółu obszaru gminy zamieszkuje 67,6 % ogółu ludności.

Miasto pełni funkcję ośrodka subregionalnego – obsługującego ludność gmin powiatu Kluczborskiego w zakresie m.in.:

- lecznictwa zamkniętego i specjalistycznego,
- szkolnictwa średniego i zawodowego,
- opieki społecznej,
- wymiaru sprawiedliwości,
- administracji specjalnej,
- kultury i sztuki,
- sportu i rekreacji.

Placówki szkolnictwa ponadpodstawowego, lecznictwa specjalistycznego, administracji specjalnej, oraz usług komunikacyjnych wykraczają swym zasięgiem oddziaływania poza granice powiatu.

Wielkość jednostek wiejskich (mierzona liczbą mieszkańców) wykazuje duże zróżnicowanie, od wsi liczących poniżej 100 mieszkańców (Czaple Wolne, Czaple Stare, Maciejów) do wsi liczącej 1500 mieszkańców (Bogacica).

Dominują w nich funkcje rolnicza i mieszkaniowa, uzupełniane przez:

- usługi podstawowe - w Bogacicy, Bąkowie, Borkowicach, Biadaczu, Łowkowicach, Kujakowicach Górnych, Kujakowicach Dolnych, Smardach Górnych i Smardach Dolnych,
- produkcję leśną - w Bąkowie,
- rekreację i wypoczynek - w Bąkowie.

Jednostki osadnicze tworzą układ koncentryczno – pasmowy, w którym centralne miejsce zajmuje miasto Kluczbork. W kierunku miasta zbiegają się promieniście drogi łączące miejscowości z siedzibą gminy i powiatu. Na układ promienisty nakłada się układ pasmowy – powstały w dolinach cieków wodnych (w dolinie Stobrawy położone są wsie: Ligota Górna, Ligota Zamecka, miasto Kluczbork, Ligota Dolna, Krasków, Czaple Wolne, Czaple Stare, Bogacica-Krężel, w dolinie Kujakowickiego Potoku: Biadacz, Kujakowice Górne, Kujakowice Dolne, Gotartów, w dolinie Baryczki: Smardy Dolne i Smardy Górne), oraz wzdłuż krawędzi kompleksu leśnego w południowo – zachodniej części gminy: Bażany, Borkowice, Żabiniec, Bogacka Szklarnia.

Powiązania wewnętrzne miejscowości są zadawalające - wszystkie wsie mają połączenia drogowe z głównym ośrodkiem układu – Kluczborkiem oraz pomiędzy sobą.

2.2.2. Układ i stan zabudowy wsi

Gmina składa się z 25 wyodrębnionych przestrzennie wiejskich zespołów osadniczych.

Na zabudowę poszczególnych wsi w przeważającej części składają się zagrody wchodzące w skład małych i średnich indywidualnych gospodarstw rolnych.

Uzupełnieniem zabudowy zagrodowej jest zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna i zabudowa wielorodzinna (Bąków, Bogdańczowice, Gotartów, Krzywizna, Smardy Dolne i Górne) związana z funkcjonowaniem dawnych PGR-ów.

Wśród zabudowy zagrodowej dominują budynki przedwojenne, charakterystyczne dla wsi rejonu opolskiego.

Typ konstrukcji - budynki murowane z cegły czerwonej na zaprawie cementowo-wapiennej.

Usytuowanie budynków mieszkalnych i mieszkalno-inwentarskich - głównie szczytem do drogi.

Wysokość zabudowy - 1 i 1/2 kondygnacji, dachy dwuspadowe wysokie - symetryczne, kryte dachówką.

Zabudowa jednorodzinna - wybudowana głównie w ciągu ostatnich 30 lat, reprezentuje różne style i formy architektoniczne, przeważnie nie nawiązujące do form regionalnych.

Zabudowa wielorodzinna pochodzi z lat 70-tych. Typ konstrukcji - budynki murowane, wysokość zabudowy - II oraz III kondygnacje, dachy płaskie. Liczba mieszkań w budynku - od 4 do 12.

Przeważającymi typami genetycznymi wsi są:

- owalnice (np. Łowkowice i Krzywizna),

- ulicówki (np. Czaple Wolne, Czaple Stare, Krasków, Kuniów)
- łańcuchówki (np. Bogacka Szklarnia, Borkowice, Bażany, Smardy Górne i Smardy Dolne, Kujakowice Górne i Kujakowice Dolne, Biadacz)

Ponadto występują:

- wielodrożnice (Bogacica, Bąków).
- folwarki (Maciejów, Bogdańczowice, Unieszów).

Pierwotny układ wsi podlegał przeobrażeniom wskutek realizacji nowej zabudowy mieszkaniowej, usługowej i produkcyjnej, w sposób nie zawsze nawiązujący do układu pierwotnego.

Obecnie, w większości wsi układ zabudowy jest mniej lub bardziej regularny, zlokalizowany wzdłuż jednej bądź kilku ulic. Generalnie brak jest wykształconych świadomie centrów usługowych integrujących życie w poszczególnych wsiach. Większość usług występuje w formie rozproszonej.

Niezbyt korzystnie wypada ocena ładu przestrzennego zabudowy wsi z punktu widzenia kulturowego i kompozycyjno-estetycznego. Zabudowa współczesna, wypierająca lub uzupełniająca starą zabudowę, z reguły nie nawiązuje do tradycji budownictwa wiejskiego; budynki są większe, pozbawione charakterystycznej formy, usytuowane często w oderwaniu od historycznego układu, w tym istniejącej linii zabudowy. W efekcie wprowadzają w układy wiejskie nieład i dysharmonię i obniżają walory kulturowe zespołów wiejskich.

Zabudowa wsi charakteryzuje się też przemieszaniem różnych funkcji: zagrodowej, mieszkaniowej oraz różnego rodzaju działalności gospodarczej usługowej i wytwórczej, co bywa przyczyną konfliktów między użytkownikami sąsiadujących nieruchomości. Mieszanie funkcji wynika z uwarunkowań ekonomicznych i postępującej restrukturyzacji wsi; rolnicy posiadający małe gospodarstwa - a tacy przeważają na obszarze gminy – coraz częściej łączą działalność rolniczą z inną działalnością gospodarczą (tzw. gospodarstwa dwuzawodowe). Maleje też na wsiach ilość osób zajmujących się rolnictwem. Z tych względów mieszanie funkcji w zabudowie wiejskiej jest w pełni uzasadnione. (Rozwój działalności pozarolniczej na terenach wiejskich jest jednym z podstawowych kierunków programu odnowy wsi.) Nie może to jednak wpływać niekorzystnie na jakość środowiska mieszkaniowego, dlatego na terenach zabudowy mieszanej wsi nie powinno się dopuszczać działalności uciążliwej dla funkcji mieszkaniowej.

Z ładem przestrzennym terenów zabudowanych wiąże się też (poza sposobem zabudowy) sposób zagospodarowania pasów drogowych. Na terenach wsi pasy te przeważnie nie są estetycznie zagospodarowane, przede wszystkim nie mają chodników, co jest niekorzystne z wielu względów - użytkowych, estetycznych i bezpieczeństwa. (Drogi mają przekroje drogowe zamiast ulicznych wymaganych na terenach zwartej zabudowy).

Do miejscowych problemów struktur przestrzennych wsi zaliczyć należy ponadto:

- uciążliwość dróg krajowych, w tym drogi nr 11 przebiegającej przez wsie: Krzywizna, Gotartów oraz Bąków i drogi nr 45 biegnącej trasą ulic obsługujących ruch lokalny we wsiach Ligota Zamecka i Ligota Górna; drogi te obejmują ponadnormatywnym hałasem znaczną część terenów zabudowanych oraz stwarzają zagrożenie bezpieczeństwa dla mieszkańców;
- występowanie zabudowy mieszkaniowej w strefach sanitarnych cmentarzy we wsiach: Smardy Górne, Kujakowice Dolne, Gokartów, Ligota Dolna i Kuniów.

2.2.3. Układ przestrzenno-funkcjonalny miasta

Kluczbork wraz ze wsiami: Ligotą Dolną, Ligotą Zamecką i Ligotą Górną tworzy jeden zespół osadniczy – między miastem a wsiami nie ma przestrzeni wolnej od zabudowy, w strefie granicznej występuje ten sam typ budownictwa oraz podobne zainwestowanie terenu (zabudowa podmiejska – z przewagą zabudowy jednorodzinnej, przemieszanej z zabudową zagrodową i usługowo – składową).

W układzie przestrzennym obszaru miasta i wsi przyległych można wyróżnić kilka stref o wyraźnie zarysowujących się funkcjach:

- **Stare miasto**, obejmujące tereny położone od południa między linią dawnych murów obronnych zlokalizowanych pomiędzy ulicami Pułaskiego i Krzywą oraz Piastowską i Damrota, a od północy ulicą Moniuszki.
Jest to obszar historycznej tożsamości miasta – nagromadzenia zabytków architektury i budownictwa oraz zabytkowego układu urbanistycznego, z ukształtowaną funkcją usługowo – mieszkaniową. Ze Starym Miastem związane jest „City” handlowe Kluczborka.
- **Dzielnica śródmiejska**, tworząca pierścień wokół Starego Miasta, rozbudowana wzdłuż ulic: Katowickiej, Jagiellońskiej, Skłodowskiej, Mickiewicza i między tymi ulicami. Zabudowa jest tu mniej zwarta niż na Starym Mieście i bardziej różnorodna. Obszary mieszkaniowe przeplatają się tu z przemysłowo – składowymi i większymi kompleksami ogrodów. Przeważającym typem zabudowy mieszkaniowej jest zabudowa wielorodzinna. Dzielnica śródmiejska pełni wiele funkcji: mieszkaniową, usługową, komunikacyjną i przemysłową.
- **Dzielnica przemysłowo – składowa**, zlokalizowana w południowo – zachodniej i zachodniej części Kluczborka, wzdłuż linii i terenów kolejowych. Do największych zakładów przemysłowych zlokalizowanych w tej strefie należą : Famak, Prefabet, Fabryka Mebli, Zakłady Przemysłu Drzewnego, PZZ zespół Spichrzy i Młynów, Wagonownia PKP. Przy zakładach zlokalizowane są tereny magazynowo – składowe.

- **Dzielnica rekreacyjno – wypoczynkowa**, położona w południowo – wschodniej części miasta. Jest to dzielnica zieleni, na którą składają się park miejski, las komunalny, cmentarze, tereny łąkowe oraz obiekty sportowe.
- **Obrzeżne dzielnice mieszkaniowe**, w tym na północy i zachodzie - osiedla zabudowy wielorodzinnej (4 i 5 kondygnacyjnej), natomiast w południowej i wschodniej części miasta – osiedla zabudowy jednorodzinnej.
- **Wsie przymiejskie** – położone wzdłuż historycznego szlaku handlowego z Krakowa do Wrocławia: Ligota Dolna przy drodze w kierunku zachodnim, oraz Ligota Zamecka i Ligota Górna przy drodze w kierunku wschodnim. Są to wsie mające cały szereg związków produkcyjnych, usługowych, administracyjnych, transportowych i infrastrukturalnych. Znaczna część mieszkańców tych wsi pracuje w mieście co znajduje swój wyraz w charakterze zabudowy; zabudowa zagrodowa przeplata się z budynkami jednorodzinny i wielorodzinnymi, występują także zakłady produkcyjne, składy handlowe, bazy transportowo – sprzętowe i usługi.

W strukturze przestrzennej miasta największe problemy związane są z przebiegiem przez obszar śródmieścia linii kolejowych i dróg o znaczeniu ponadlokalnym.

Problem terenów kolejowych jest efektem historycznego rozwoju miasta jako ważnego węzła transportu kolejowego wokół którego miasto się rozbudowywało. Rozwiązaniami ograniczającymi uciążliwość terenów kolejowych dla miasta jest budowa wiaduktów w ciągach ważniejszych ulic oraz zabezpieczeń akustycznych. Wskazana jest też rewitalizacja terenów kolejowych obecnie nie wykorzystywanych. Te rozwiązania jednak również leżą poza kompetencjami gminy.

Problemy związane z drogami wynikają z poprowadzenia tras dróg krajowych nr 42 i 45 ulicami miasta obsługującymi tradycyjnie ruch miejski.

Największą ilość problemów generuje droga nr 45. Jest to droga klasy głównej ruchu przyspieszonego (GP) o dużym natężeniu ruchu, w tym ruchu ciężarowego. Na terenie miasta Kluczborka (a także wsi Ligota Zamecka) trasa drogi biegnie ulicami obudowanymi zwartą zabudową stwarzając ogromną uciążliwość dla mieszkańców; w centrum miasta jezdnia miejscami biegnie w odległości poniżej 2m od okien budynków mieszkalnych (minimalna wymagana odległość obiektów budowlanych od zewnętrznej krawędzi jezdni dróg krajowych wynosi 10m).

Ponadto na całym terenie zabudowanym droga ta, poza modernizowaną aktualnie jezdnią, nie spełnia i – ze względu na istniejące zainwestowanie - nie może spełniać żadnych warunków technicznych, w tym w zakresie szerokości pasa drogowego, odległości zabudowy od krawędzi jezdni, szerokości chodników, odległości chodników od jezdni, promieni skrętów, odległości między skrzyżowaniami, możliwości ograniczania ilości zjazdów itd., przez co nie zapewnia warunków ruchu wymaganych dla tej klasy drogi.

Dodatkowo GDDKiA – zarządca drogi – uniemożliwia władzom miasta budowę obwodnicy śródmiejskiej poprzez brak zgody na jej włączenie do drogi nr 45. Problem dotyczy ładu przestrzennego, ponieważ obwodnica śródmiejska jest warunkiem poprawy bardzo skomplikowanego i uciążliwego obecnie ruchu samochodowego w obrębie Starego Miasta, a – tym samym – poprawy ładu przestrzennego na tym najważniejszym obszarze miasta.

Niestety rozwiązanie konfliktów przestrzennych stwarzanych przez drogi krajowe leży, w obecnym stanie prawnym, poza kompetencjami gminy. Jedynym zadaniem gminy w tym zakresie jest rezerwowanie w planowaniu miejscowym terenów pod planowane obwodnice drogowe w ciągach dróg krajowych zgodnie z ustaleniami planu zagospodarowania przestrzennego województwa opolskiego.

Poza komunikacją problemem Starego Miasta i terenów przyległych jest występująca jeszcze w wielu miejscach zabudowa o bardzo złym stanie technicznym oraz niezgodny z funkcją śródmiejską sposób użytkowania niektórych terenów (przede wszystkim produkcja i składy). Tereny te powinny być - odpowiednio - rehabilitowane lub przekształcane⁵.

2.3. Stan prawny gruntów

Na terenie gminy zdecydowanie dominuje sektor prywatny do którego należy ponad 90% powierzchni gruntów. Gmina dysponuje niedużą ilością gruntów, co daje niewielkie możliwości kreowania polityki przestrzennej. Najwięcej gminnych terenów przydatnych pod zabudowę znajduje się w Kluczborku i ich przeznaczenie jest ustalone w obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. Tereny te są też sukcesywnie udostępniane pod zabudowę (np. teren przeznaczony pod obiekt usługowy przy ul. Byczyńskiej oraz położone w sąsiedztwie tereny przeznaczone pod zabudowę mieszkaniową jednorodzinną).

2.5. Wnioski do kierunków zagospodarowania przestrzennego

1. Wyznaczyć trasy planowanych obwodnic drogowych w ciągach dróg krajowych zgodnie z ustaleniami planu zagospodarowania przestrzennego województwa opolskiego.
2. Ograniczyć rozpraszanie zabudowy, w szczególności mieszkaniowej, poprzez jednoznaczne wyznaczenie planowanych granic terenów zabudowanych, tj. obszarów urbanizacji, przyjmując za podstawową zasadę intensyfikację istniejącej zabudowy.
3. Chronić historyczną tożsamość terenów wiejskich poprzez zachowanie historycznie ukształtowanych układów przestrzennych oraz utrzymanie cech budownictwa regionalnego, w szczególności w

---

⁵ Dla śródmieścia opracowany jest program rewitalizacji, który uwzględni rozwiązania poruszonych problemów przestrzennych.

architekturze budynków położonych w granicach historycznie ukształtowanych układów ruralistycznych.

4. Umożliwić przekształcanie zabudowy zagrodowej na zabudowę mieszkaniową i działalność gospodarczą nierolniczą, z wykluczeniem działalności uciążliwej dla funkcji mieszkaniowej.
5. Uwzględnić potrzebę kształtowania na terenach zabudowy wsi centrów w formie atrakcyjnie zagospodarowanych przestrzeni publicznych sprzyjających integracji społecznej (miejsca takie decydują o tożsamości i atrakcyjności terenów wiejskich).
6. Ograniczyć rozwój zabudowy mieszkaniowej w strefach sanitarnych cmentarzy.
7. Planować przekroje uliczne dróg w granicach obszarów urbanizacji.
8. Zachować na obszarze miasta strefy o wyraźnie zróżnicowanej formie i funkcji zabudowy; pozostałe tereny zainwestowane podzielić na strefy porządkujące funkcję i formę zabudowy.
9. Wskazać najważniejsze tereny w śródmieściu wymagające rehabilitacji i przekształceń.

3. Stan i funkcjonowanie środowiska

3.1. Charakterystyka elementów środowiska przyrodniczego⁶

3.1.1. Położenie i rzeźba terenu

Obszar gminy, według regionalizacji fizyczno-geograficznej [Kondracki, 2000], leżą na skraju dwóch makroregionów: **Niziny Śląskiej** - obejmującej środkową i zachodnią część gminy, w obręb której wchodzi mezoregion: Równiny Opolskiej w części południowej i Równiny Oleśnickiej w części północnej, **Wyżyny Woźnicko - Wieluńskiej** we wschodniej części gminy, reprezentowanej przez mezoregion Progu Woźnickiego. Granica pomiędzy wydzielonymi jednostkami makroregionalnymi przebiega we wschodniej części gminy wzdłuż linii Baków, Bogdańczowice, Kujakowice Górne, Łowkowice, w przybliżeniu nawiązując do poziomu 200 m.

Teren gminy budują dwie zasadnicze jednostki morfologiczne: obszar wysoczyzny plejstoceńskiej oraz dolina Stobrawy i Bogacicy. W ich obrębie można wyróżnić następujące typy morfologiczne:

- plejstoceńska równina wodnolodowcowa, występująca po północnej stronie doliny Stobrawy, w obrębie Równiny Oleśnickiej oraz na południe od doliny Stobrawy, w północnej części Równiny Opolskiej; równina zbudowana przez osady piaszczysto – żwirowe, występujące lokalnie na glinach zwalowych zlodowacenia środkowopolskiego stadiału Warty; na południowy – zachód od Borkowic i Bogacicy wykształcone zostały zespoły wydm parabolicznych; deniwelacje terenu 3 – 5 m, spadki terenu 0 – 3 %,

⁶ Wykorzystano w dużym zakresie opracowanie ekofizjograficzne dla gminy Kluczbork wymienione w spisie materiałów źródłowych.

- płaskodenna dolina rzeki Stobrawa i jej bocznych dopływów, z wykształconymi piaszczysto – żwirowymi systemami teras nadzalewowych wieku plejstoceniowego o wysokości 3 – 5 m ponad poziom wody w rzece oraz teras zalewowych wieku plejstoceniowego i holoceniowego z wykształconą lokalnie pokrywą madową, wyniesionych 1 – 3 m ponad poziom wody w rzece, rozczłonkowujących wysoczyznę wodnolodowcową i wysoczyznę morenową,
- wysoczyzna morenowa falista we wschodniej i w północnej części gminy wykształconą z glin zwałowych zlodowacenia środkowopolskiego, stadiału maksymalnego (Odry) oraz utworów morenowy, deniwelacje terenu 5 – 10 m, spadki terenu 3 – 5 %,
- wzniesienia Progu Woźnickiego, wykształcone na odpornych iłach, iłowcach i mułowcach oraz piaskowcach i wapieniach górnotriasowych w rejonie Bogdańczowic i Bąkowa; deniwelacje terenu osiągają 10 – 15 m przy spadkach terenu 5 – 15 %.

Rzeźba terenu na obszarze opracowania wykazuje stosunkowo niewielkie zróżnicowanie, zarówno pod względem struktury przestrzennej i bogactwa form morfologicznych, jak i deniwelacji terenu. Rzeźba ma charakter polodowcowy, ukształtowany głównie w okresie zlodowacenia środkowopolskiego: stadiału maksymalnego i stadiału Warty, który częściowo został przemodelowany przez późniejszą działalność rzek oraz działalność człowieka w ostatnich wiekach. Elementami starszej rzeźby są wychodnie jurajskie w okolicy Krzywizny, Maciejowa i Biadacza oraz wychodnie triasowe między Bąkowem, a Kujakowicami Górnymi.

Większość obszaru gminy (wysoczyzna plejstoceniowa) ma charakter równinno – falisty, poroziocinany płaskodennymi dolinami lokalnych cieków wodnych. Bardziej urozmaicona rzeźba występuje we wschodniej części gminy związanej ze strukturą Progu Woźnickiego.

Dolina Stobrawy i Bogacicy to szerokie, w większości płaskie obniżenia wypełnione osadami rzecznyymi. Formy rzeźby związane z dolinami to:

- płaskie holoceniowe terasy zalewowe – zlokalizowane w dennej i najczęściej przykorytowej części dolin wymienionych rzek,
- płaskie terasy plejstoceniowe nadzalewowe – zlokalizowane na skrzydłach dolin,
- krawędzie poszczególnych teras – w różnym stopniu zachowane,
- pola piasków eolicznych z niewielkimi wzniesieniami wydm na terasach plejstoceniowych – zlokalizowane na terasie w okolicy Nowej Bogacicy,
- krawędzie denudacyjne dolin rzek,
- starorzecza – słabo zachowane w dolinie Stobrawy.

Pionowe ukształtowanie powierzchni terenu jest mało zróżnicowane. Maksymalne wzniesienie terenu o wysokości 247 m n.p.m. znajduje się w części południowej wsi Biadacz, minimalne wyniesienie

terenu – 173 m n.p.m. występuje w dolinie Bogacicy, w zachodniej części terenu. Łączna deniwelacja terenu osiąga 74 m.

Generalnie rzeźba terenu nie stwarza ograniczeń dla lokalizacji zabudowy.

3.1.2. Budowa geologiczna

Obszar opracowania leży w zasięgu dwóch jednostek strukturalnych: monokliny przedsudeckiej oraz strefy fałdów młodowaryscyjskich [Kozłowski, 1979; Szczegółowa ..., 1999].

Głębokie podłoże budują tutaj skały karbonu, dewonu i być może dolnego paleozoiku, na którym zalega, licząca ok. 1200 m miąższości seria utworów permo-mezozoicznych. Osady mezozoiczne zapadające łagodnie w kierunku północno – wschodnim reprezentowane są przez utwory triasowe (iłowce pstry z wapieniami woźnickimi, piaskowcami i mułowcami) występujące praktycznie bezpośrednio pod osadami czwartorzędowymi prawie na całym obszarze gminy. Na powierzchni terenu występują w postaci czerwonych ilów i pstrych piaskowców w rejonie Bogdańczowic, Biadacza, Gotartowa i Ligoty Dolnej (wyrobiska cegielni). Ponadto izolowane wystąpienia stwierdza się koło Maciejowa. Natomiast obszar Progu Woźnickiego zbudowany jest z utworów jurajskich (dolna jura), których wychodnie występują na niewielkich fragmentach terenu w okolicy Biadacza i Maciejowa.

Utwory retyku (trias górny) wykształcone są tutaj w postaci kompleksu czerwobrunatnych, wiśniowo-brunatnych, fioletowych, szarozielonych i oliwkowych, rzadziej szarych ilów, ilowców i mułowców z przewarstwieniami piaskowców, czasem piasków, rzadziej zlepieńców i dolomitów. Są to typowe osady epikontynentalnego zbiornika sedymentacji brakicznej, posiadającego okresowe połączenia z geosynklinalnym basenem alpejskim.

Utwory jury dolnej występują na niewielkich głębokościach lub tworzą wychodnie we wschodniej części gminy (okolice Maciejowa). Są to piaski barwy szarobiałej, jasnożółtej lub różowej zawierające smugi białej, kaolinowej gliny (mułki) oraz piaskowce, piaski i żwiry o zabarwieniu czerwobrunatnym, z przewarstwieniami piasków i żwirów drobnoziarnistych.

Bezpośrednio na utworach górnego triasu lub jury dolnej praktycznie na całym omawianym obszarze leżą osady czwartorzędowe o miąższościach od kilku do kilkudziesięciu metrów. Generalnie najważniejszą formacją decydującą o budowie geologicznej większości terenu gminy są osady czwartorzędowe, reprezentowane przez kompleks utworów plejstocenijskich i holocenijskich. Miąższość osadów czwartorzędowych na terenie gminy waha się od 10 m w części południowo – wschodniej i wschodniej (okolice Biadacza, Bogdańczowic) do 50 m na terenie miasta Kluczbork.

Plejstocen buduje kompleks utworów wodnolodowcowych piasków i żwirów, piasków gliniastych ze żwirami i otczakami oraz glin polodowcowych moreny dennej, zwałowej i czołowej z piaskami i żwi-

rami glacialnymi. Kompleks utworów plejstocenijskich związany jest z okresem zlodowacenia środkowopolskiego, w szczególności wykształcony jest jako równina sandrowa strefy ablacyjnej przedpola lądolodu stadiału warciańskiego zlodowacenia środkowopolskiego. W ich budowie biorą udział piaski i żwiry wodnolodowcowe, różnoziarniste, lokalnie rozwinięte na glinach zwałowych stadiału Odry.

Środkowa i północna część gminy położona jest w strefie utworów lodowcowych stadiału maksymalnego (Odry) zlodowacenia środkowopolskiego. W ich budowie biorą udział gliny zwałowe, wykształcone lokalnie na podłożu starszych utworów mezozoicznych.

Wśród utworów plejstocenijskich w południowo – zachodniej części gminy (rejon Borkowic, Bogacicy w kierunku Wąsiec (gmina Wolczyn) występują piaski wydymowe charakterystyczne dla fazy klimatu peryglacialnego zlodowacenia północnopolskiego. Budują one charakterystyczne dla tej części terenu Równiny Opolskiej zespoły pól wydymowych.

W strefie dolin rzecznych wykształciły się dna dolinne z systemem teras rzecznych wieku plejstocenijskiego (terasy nadzalewowe), piaszczysto - żwirowe, na ogół równoziarniste oraz terasy współczesne, zalewowe, wieku holocenijskiego, lokalnie z namułami organicznymi (dolina Stobrawy, Bogacicy, Kujakowickiego Potoku, Baryczki) w postaci mady rzecznej z namułami.

Utwory czwartorzędowe występują na całym obszarze opracowania. Dominującymi powierzchniowymi utworami geologicznymi gminy Kluczbork są formacje czwartorzędowe, plejstocenijskie, związane ze stadiem maksymalnym zlodowacenia środkowopolskiego – zlodowacenia Odry, zlodowacenia północnopolskiego oraz działalnością rzek. Są to głównie:

- **P i a s k i i ż w i r y w o d n o l o d o w c o w e** występują jako piaski drobno i średnioziarniste z przewarstwieniami piasków różnoziarnistych ze żwirami (Stadiał maksymalny) lub piaski średnioziarniste z domieszką drobnych żwirów, przewarstwione piaskami różnoziarnistymi ze żwirami drobno- i średniookruchowymi (Stadiał Warty). Miąższość utworów wodnolodowcowych wynosi przeważnie kilkanaście metrów i maleje na południe od doliny Stobrawy.
- **G l i n y z w a ł o w e** występują na powierzchni dość często w postaci rozległych płatów. Miąższość ich jest zróżnicowana, przeważnie wynosi kilka metrów. Gliny są przeważnie koloru żółtobrązowego lub szarżółtego mają charakter piaszczysto- pylasty.
- **M u ł k i , i ł y z a s t o i s k o w e** występują głównie w obniżeniach związanych z dolinami. Są to przeważnie mułki piaszczyste z przewarstwieniami piasków drobnoziarnistych i mułków ilastych oraz sporadycznie ilów.

Zlodowacenie północnopolskie

- **p i a s k i i ż w i r y r z e c z n e t a r a s ó w n a d z a l e w o w y c h**. Budują one

tarasy nadzalewowe Stobrawy i Bogacicy. Są to przeważnie piaski drobno- i średnioziarniste z niewielką domieszką żwirów drobno- i średniookruchowych. Miąższość ich wynosi ok. 10-20m.

Plejstocen-holocen

- **P i a s k i e o l i c z n e w w y d m a c h .** W okresie zlodowacenia północnopolskiego zaczęły się tworzyć piaski eoliczne w wydmach. Osady te zaliczono do czwartorzędu nie rozdzielonego, gdyż ich powstawanie trwa do czasów współczesnych. Niewielkie wydmy znajdują się koło Nowej Bogacicy.

Holocen

- **p i a s k i i ż w i r y r z e c z n e** budują obecnie tarasy zalewowe, występują także wzdłuż większych cieków. Miąższość ich wynosi przeważnie do 10 m.
- **N a m u ł y** występują głównie w obniżeniach dolinnych oraz w zagłębieniach bezodpływowych. Są to piaski drobnoziarniste, mułkowate lub ilaste z domieszką części organicznych. Miąższość ich wynosi 2-3 m.
- **T o r f y** występują głównie w dolinie Stobrawy i Bogacicy, gdzie towarzyszą zwykle namułom. Miąższość ich dochodzi do 3 m.

Utwory powierzchniowe

Budowa geologiczna podłoża rozpatrywanego obszaru jest stosunkowo prosta. Bierze w niej udział dość jednolita seria osadów czwartorzędowych: piaszczystych, piaszczysto-żwirowych i gliniastych. Poszczególne warstwy mają różny skład granulometryczny i występują w różnym stanie plastyczności i spoistości. Miąższość osadów czwartorzędowych wynosi od kilku do kilkudziesięciu metrów. Jedynie miejscami występują wychodnie osadów jurajskich i triasowych.

Najmłodsze utwory (holoceńskie) pokrywające od powierzchni teren opracowania to gliniasto - piaszczyste gleby zaliczone w większości do mad, pseudobielic i gleb brunatnych, a także czarnych ziem, które występują jedynie w miejscach o słabym odpływie wód i przy ciekach oraz gleb organicznych lub pobagiennych. Utwory te stanowią pokrywę o miąższości średnio 0,3 – 0,5m. Jednakże głównym elementem budowy geologicznej obszaru są osady dolin rzecznych oraz wysoczyzny plejstocenijskiej: lodowcowe i wodnolodowcowe powstałe w okresie stadiału maksymalnego zlodowacenia środkowopolskiego, a także zastoiskowe i deluwialne. Wychodnie osadów triasowych i jurajskich lokalnie odsłaniają się na Progu Woźnickim przede wszystkim między Maciejowem, a Bładaczem.

Wysoczyzna plejstocenijska

Utwory żwirowo-piaszczyste różnego pochodzenia (wodnolodowcowe, lodowcowe) pod względem technicznym to żwiry piaszczyste i gliniaste, pospółki oraz różnofrakcyjne piaski i piaski gliniaste,

głównie średnioziarniste, miejscami przykryte cienką warstwą glin (ok. 1 m) lub lokalnie przewarstwione przez gliny. Są to grunty rodzime, nieskaliste, nie spoiste lub mało spoiste, nośne, mało ściśliwe, stanowiące korzystne podłoże budowlane do przenoszenia obciążeń jednostkowych powyżej 2,0 kG/cm² i nie stwarzające żadnych ograniczeń do posadowienia budowli, występują na dużej części obszaru opracowania (ok. 50% powierzchni).

Utwory gliniaste morenowe i deluwialne zalegają w większości bezpośrednio pod warstwą glebową, wykształcone w postaci glin piaszczystych, glin pylastych i glin zwartych, twaroplastycznych i półzwartych mogących lokalnie ulegać uplastycznieniu pod wpływem wody, są to grunty rodzime, nieskaliste, średnio i zwięzłe spoiste, stanowią przeciętne, ale nośne podłoże gruntowe zdolne do przenoszenia obciążeń jednostkowych 1 – 1,5 kG/cm². Nośność gruntów gliniastych uzależniona jest od stopnia uplastycznienia gruntu i głębokości zwierciadła wody. Z uwagi na skłonność do uplastyczniania pod wpływem wody i wilgoci przy głębokim posadowieniu wymagane jest odwodnienie i zabezpieczenie przeciw wilgotnościowe.

Iły, piaski i mułki zalegają na niewielkich powierzchniach, w większości bezpośrednio pod warstwą glebową między Maciejowem, a Biadaczem. W większości są to drobnoziarniste, często pyłowate piaski barwy szarobiałej, jasnożółtej lub różowej oraz mułki o tej samej barwie zawierające kaolin. Iły są przeważnie szarobrazowe, czasem z odcieniem czerwonym.

Doliny rzeczne

Osady i namuły rzeczne den dolinnych i tarasów zalewowych rzeki Stobrawy oraz jej dopływów, wykształcone jako piaski średnioziarniste z domieszką żwirków i licznymi przewarstwieniami piasków drobnoziarnistych i pylastych, często z domieszką substancji organicznych i namulów, ze względu na zmienne warunki akumulacji materiał nie jest wysegregowany i jest ułożony z reguły nieregularnie. Warstwy nie są ciągłe, lecz mają kształt soczewek lub kieszeni o niewielkich rozmiarach i są przeważnie nachylone w różnych kierunkach. Poszczególne warstwy mają różny skład granulometryczny i występują w stanie luźnym lub średniozagęszczonym. Są to grunty rodzime, nie skaliste, średnio i drobnoziarniste, mało lub nie spoiste, często nawodnione, co powoduje ich uplastycznienie i pogorszenie właściwości mechanicznych, dodatkowo miejscami występują torfy, które są gruntami słabonośnymi, grunty nie wskazane do bezpośredniego posadowienia budynków.

Najmłodsze utwory pokrywające od powierzchni dno dolinne i terasę zalewową to namuły organiczne, gliniasto – pylasta oraz najczęściej piaszczysta mada rzeczna, również z domieszką części próchnicznych. Utwory te stanowią pokrywę o przeciętnych miąższościach od 0,3 do 0,6 m. Pod względem technicznym są to gliny pylaste, gliny piaszczyste, pyły oraz namuły organiczne i piaski gliniaste, pozostające w stanie plastycznym lub miękkoplastycznym, miejscami są średnio lub twaroplastyczne.

Mady są utworami bardzo ściśliwymi, wrażliwymi na zawilgocenie. Są to grunty słabonośne, uplastyczniające się pod wpływem kontaktu z wodą, która znacząco pogarsza ich właściwości mechaniczne. Grunty te nie są wskazane do bezpośredniego posadowienia budowli.

Osady rzeczne tarasów nadzalewowych doliny Stobrawy i Bogacicy, grunty rodzime, nie skali-
ste, różnoziarniste, nie spoiste i mało spoiste, wykształcone głównie w postaci piasków drobno i śred-
nioziarnistych oraz żwirów drobnookruchowych z przewarstwieniami gruntów związła spoistych wy-
kształconych w postaci mułków i glin, grunty nośne, mało ściśliwe, zdolne do przenoszenia obciążeń
jednostkowych 1,5 - 2,0 kG/cm². Wśród utworów piaszczystych występują również piaski wydmowe o
genezie eolicznej, których płyty znajdują się na terasie nadzalewowej w okolicy Nowej Bogacicy.

Generalnie warunki dla celów posadowienia budowli ocenia się jako: przeciętne w obrębie glin
zwałowych oraz ilów i mułków, dobre w obrębie piasków i żwirów oraz słabe w obrębie namułów w doli-
nach rzecznych i piasków wydmowych oraz bardzo słabe w obrębie torfów. Nośność gruntów glinia-
stych, ilów, mułków i pyłów uzależniona jest od stopnia uplastycznienia gruntu i głębokości zwierciadła
wody. Z uwagi na skłonność do uplastyczniania pod wpływem wody i wilgoci przy głębokim posado-
wieniu wymagane jest odwodnienie i zabezpieczenie przeciw wilgotnościowe lub wymiana gruntów.

Na większości obszaru gminy (ok. 80%) występuje nośne podłoże budowlane, korzystne dla loka-
lizacji zabudowy i zainwestowania.

3.1.3. Surowce mineralne

Budowa geologiczna w obrębie gminy Kluczbork sprzyja występowaniu surowców pospolitych,
głównie piasków i żwirów oraz ilów. Występowanie kruszyw naturalnych o znaczeniu przemysłowym
związane jest tu z działalnością lodowca oraz osadami przedczwartorzędowymi. Utwory te od wielu lat
stanowiły i stanowią lokalną bazę dla eksploatacji kruszywa naturalnego w złożach kruszywa naturalne-
go: piasku - Maciejów i Czaple Stare, pospółki – Czaple Stare oraz iltu i gliny czwartorzędowej w Bą-
kowie i Gotartowie.

Obecnie na obszarze gminy Kluczbork są dwa udokumentowane złoża kopalin.

Tabela 1. Wykaz udokumentowanych złóż kopalin na terenie gminy Kluczbork

Lp	Nazwa złoża	Rodzaj kopaliny	Eksploatacja	Uwagi
1	Kluczbork – zbiornik	kruszywo naturalne	nieeksploatowane	na obszarze projektowanego zbiornika małej retencji Kluczbork
2	Ligota Dolna	surowce ilaste ceramiki budowlanej	zaniechana	złoże ma wyznaczony ob- szar i teren górniczy

Ww. udokumentowane złoża zaliczają się do złóż małych.

Na terenie wsi Bogacica znajduje się teren przeznaczony w obowiązującym planie zagospodaro-
wania przestrzennego pod eksploatację kruszywa naturalnego. Jest to teren istniejącego wyrobiska po-

łożonego w sąsiedztwie Obszaru Natura 2000. Jego ewentualna eksploatacja (zgodnie z obowiązującym planem) uwarunkowana jest udokumentowaniem złoża oraz uzależniona od wyników oceny oddziaływania na Obszar Natura 2000.

3.1.4. Wody podziemne

Pod względem hydrogeologicznym teren opracowania wchodzi w skład XIV jednostki hydrogeologicznej – Rejonu Kluczborsko – Lublinieckiego. W jednostce tej głównym poziomem wodonośnym jest czwartorzęd, służący celom zaopatrzenia w wodę, związany ze strukturami porowymi. Poziom ten, wykształcony w piaskach i żwirach zalega pod warstwą glin na głębokościach 5 – 15 m, lokalnie do 30 m. Wydajność poziomu czwartorzędowego kształtuje się w granicach od kilku do kilkunastu m³/h w dolinach rzecznych do ok. 30 – 70 m³/h w obrębie wysoczyzny (ujęcie „Kluczbork” – ok. 56,6 m³/h, ujęcie „Bogacica” – 64,5 m³/h). Odnawialność wód czwartorzędowych dochodzi do 100 m³/d/km², przy wodoprzewodności 100 - 500 m²/dobę na terenie całej gminy, za wyjątkiem kopalnej struktury wodonośnej doliny Stobrawy, gdzie wodoprzewodność dochodzi 1000 m²/dobę.

Zaopatrzenie miasta Kluczborka w wodę prowadzone jest na bazie czwartorzędowych ujęć wody obszaru zasobowego „Kluczbork - Chocianowice” o zatwierdzonych zasobach eksploatacyjnych w kat. „B” w wysokości Q = 770,0 m³/h przy s = 9,0 m., w tym w kat. „A” 150 m³/h przy s = 8,6 m, decyzją CUG Nr 013/4251/B/77 z dnia 19.12.1977 r.

Na szczególną ochronę zasługują kopalne struktury wodonośne wieku czwartorzędowego, które w okolicy Kluczborka łączą się ze sobą:

- dolina kopalna Stobrawy, przebiegająca równoleżnikowo na odcinku od gminy Olesno w kierunku Wolczyna; dolina zbudowana z utworów piaszczysto – żwirowych pochodzenia wodnolodowcowego i rzeczno, o miąższości 15 – 25 m, ze zwierciadłem swobodnym zalegającym na głębokości ok. 10 m, w dolinach rzecznych na głębokości ok. 2 – 3 m; zbiornik zasilany z opadów atmosferycznych oraz z infiltracji w dolinach rzecznych; przewodność doliny 165 – 200 m²/d, możliwa do uzyskania wydajność ujęć w granicach 70 – 120 m³/h
- dolina kopalna Knieja – Lasowice, przebiegająca z kierunku południowego, z obszaru gminy Lasowice Wielkie; dolina zbudowana z utworów piaszczysto – żwirowych pochodzenia wodnolodowcowego i rzeczno o miąższości 20 – 50 i zwierciadło wody o charakterze na ogół swobodnym, położonym na głębokości 5 – 10 m; zasilanie zbiornika z opadów atmosferycznych i infiltracji w dolinach rzecznych; przewodność doliny 336 – 1200 m²/d, możliwa do uzyskania wydajność ujęć w granicach 70 – 120 m³/h

Jedynie w północno – wschodniej części gminy, w rejonie Łowkowic i Maciejowa, gdzie czwartorzęd ma zbyt małą miąższość do wykształcenia poziomu wodonośnego (nie przekracza 5 m) zana-

cza się strefa występowania wód jurajskich. Głębokość występowania poziomego wodonośnego waha się w granicach 35 – 65 m, miąższość warstwy wodonośnej 5 – 15 m zapewnia wydajność ujęć wodnych na poziomie 10.0 – 30.0 m³/h. Odnawialność wód jurajskich dochodzi do 20 - 50 m³/24 h/ km², przy wodoprzewodności do 100 m²/dobę.

Budowa geologiczna terenu z dużym udziałem gruntów o wysokiej i średniej przepuszczalności stwarza zagrożenie degradacji jakościowej wód..

Według klasyfikacji Kleczkowskiego [Mapa..., 1990] na obszarze opracowania występuje jeden z głównych zbiorników wód podziemnych województwa opolskiego - **GZWP 324 (Dolina kopalna Kluczborka)**. Jest to zbiornik czwartorzędowy o powierzchni A = 84 km², posiada zasoby dyspozycyjne w wysokości 20 tys. m³/d. Miąższość utworów wodonośnych waha się od 15-24 m. Izolacja warstwy wodonośnej ma charakter lokalny, ale sprzyja zachowaniu wartościowej struktury wodonośnej. Teren występowania zbiornika w obrębie obszaru opracowania zakwalifikowano do obszaru najwyższej ochrony (ONO).

Wody gruntowe

Analiza dostępnych materiałów wskazuje na występowanie wód gruntowych poziomego wodonośnego plejstoceno-holoceno związanego z utworami wodnolodowcowymi i rzecznyymi. Poziom wód gruntowych na obszarze gminy wykazuje lokalne zróżnicowanie, dostosowane do rzeźby terenu i jego budowy geologicznej. Głębokość zalegania ustabilizowanego poziomu wód gruntowych, pozwala na wydzielenie trzech stref wodnych - o dobrych (poniżej 2 m głębokości), przeciętnych (1-2m) i niekorzystnych (do 1 m) warunkach wodnych.

Większa część gminy (ok. 60%), głównie na wysoczyźnie plejstocenońskiej charakteryzuje się korzystnymi dla zabudowy warunkami wodnymi. Wody gruntowe występują tu w obrębie utworów piaszczysto-żwirowych oraz przewarstwieniach piaszczystych w obrębie glin zwałowych, w większości na głębokości, powyżej 2-3 m p.p.t. W obrębie glin wody mogą występować także w stanie zawieszonym w postaci sączy. Na obszarze wysoczyzny obserwuje się zróżnicowanie głębokości występowania wód gruntowych. W pasie terenu przylegającym do dolin rzecznych wody wgłębne występują na głębokości ok. 1,5 - 2,0 m. W miarę oddalania się od dolin zwierciadło wody obniża się.

Średnio korzystne warunki wodne (poziom wody 1-2 m p.p.t) występują głównie w otoczeniu dolin rzecznych Stobrawy i Bogacicy oraz ich dopływów. Niekorzystne warunki wodne dla potrzeb budownictwa występują na stosunkowo niewielkim terenie (do 20% pow.), głównie w obrębie dna i teras zalewowych rzeki Stobrawy, Bogacicy oraz innych pomniejszych cieków i w obniżeniach terenu.

Stan wód podziemnych

Na jakość wód podziemnych na analizowanym terenie wpływ mają istniejące tu warunki hydrogeologiczne, gospodarka wodno-ściekowa oraz formy prowadzonej działalności.

W 2006 r. wprowadzony został w Polsce program monitoringu jakości wód podziemnych (dostosowany do wymogów stawianych przez Ramową Dyrektywę Wodną (RDW) 2000/60/WE), którego konsekwencją była reorganizacja dotychczasowej sieci monitoringowej, polegająca przede wszystkim na zmianie przedmiotu monitoringu z dotychczasowych różnych użytkowych poziomów wód podziemnych na wyznaczone tzw. jednolite części wód podziemnych (JCWP).

Gmina Kluczbork znajduje się w granicach JCWP oznaczonego numerem PL_GB_6310_093. Na terenie gminy, znajduje się jeden punkt badawczo-pomiarowy – nr 618 Kluczbork – Chocianowice. Wg wyników *klasyfikacji wód podziemnych kontrolowanych w 2006 r. wody w tym punkcie* odpowiadały klasie II (wody dobrej jakości) . *Taką samą klasę jakości odnotowano w tym punkcie w 2012 r.* **W kolejnych latach wody w tym punkcie nie były badane.**

Potencjalnym źródłem zanieczyszczeń wód podziemnych na terenie opracowania jest przede wszystkim użytkowanie rolnicze (nawożenie, środki ochrony roślin) oraz „dzikie” wysypiska śmieci i brak kanalizacji sanitarnej.

3.1.5. Wody powierzchniowe

Obszar gminy Kluczbork leży praktycznie w całości w dorzeczu rzeki Odry, tylko niewiele, bo około 2 km² powierzchni gminy w jej najdalej na północ wysuniętym fragmencie pozostaje w zlewni rzeki Warty. Przez teren gminy przebiega dział wodny II rzędu pomiędzy dorzeczami Odry i Warty (pomiędzy Dobierciami i Łowkowicami). Bezpośrednie odwodnienie stanowią dopływy niższych rzędów Odry – rzeka Stobrawa z dopływami w części północnej i środkowej oraz Bogacica w części południowej i południowo – zachodniej. Uzupełnienie systemu hydrograficznego stanowią liczne małe, krótkie, słabowodne ciekły o znacznym stopniu zagęszczenia sieci oraz system rowów melioracyjnych.

Pod względem gęstości sieci rzecznej obszar gminy należy w skali województwa do obszarów o średniej gęstości, wynoszącej 0.50 – 0.75 km/km² powierzchni terenu, przy czym w części zachodniej, cechującej się większym nasyceniem ciekami, gęstość sieci rzecznej jest większa (dochodzi do 1.00 km/km²) od części wschodniej, pozostającej poza zasięgiem cieków wodnych. Ciekły wodne na terenie gminy mają na ogół charakter równoleżnikowy, jedynie w części zachodniej (rejon Krzywizna – Smardy) przeważa kierunek południkowy. Część południowo – wschodnia (rejon Bąków – Bogdańczowice) jako obszar wododziałowy między zlewniami Stobrawy i Proсны cechuje się brakiem cieków wodnych.

Główne ciekły to rzeki o charakterze nizinnym, z deszczowo - śnieżnym reżimem zasilania, o stosunkowo znacznych przyborach wody w okresie roztopów wiosennych i małych przyborach w okresie mak-

simum opadów letnich. Wylewy w czasie roztopów wiosenno - letnich są umiarkowane i nie wywołują większych szkód w rolnictwie ze względu na łatwo przepuszczalne gleby i zmeliorowanie gruntów.

Przez teren gminy przepływają następujące ciekі podstawowe:

- rzeka Stobrawa,
- Stara Stobrawa,
- Kanał Miejski (Młynówka),
- Baryczka,
- Struga,
- Potok Kujakowicki,
- Kanał Krężel,
- Kanał Rakowy,
- Potok Leśny,
- Wilcza Woda,
- Borkowska,
- rzeka Bogacica.

Rzeka Stobrawa o całkowitej długości ca 85 km i łącznej powierzchni zlewni 1601,2 km², stanowi prawobrzeżny dopływ Odry. Wypływa ze źródeł położonych na wysokości ok. 260m n.p.m w obrębie Progu Woźnickiego. Po krótkim biegu na wyżynie Stobrawa wpływa na piaszczystą, zalesioną Równinę Opolską. Przez teren gminy Kluczbork przepływa od km 49+100 do km 68+900. Spadek koryta rzeki na tym odcinku wynosi 0,14 % i jest ono zasadniczo uregulowane przy szerokości w dnie 6 - 8 m i średniej głębokości 1.5 - 3.0 m Rzeka Stobrawa wraz Kanałem Miejskim i Starą Stobrawą stanowią główny odbiornik ścieków deszczowych miasta Kluczborka.

Zasadniczo na terenie gminy Stobrawa płynie w obwałowaniu. Dolina rzeki jest zmeliorowana. Sieć wodna w dolinie jest bardzo zawikłana. Od Stobrawy oddzielają się liczne młynówki i rowy nawadniające. Około 70 % zlewni jest zalesione.

Rzeka Baryczka jest prawobrzeżnym dopływem rzeki Stobrawy o długości 12.1 km, z czego 7.1 km długości koryta jest nieuregulowana, przy szerokości średniej dna 2.0 m. i 5.0 km uregulowana przy szerokości dna 1.5 m. Baryczka zwana także Barcz, wypływa na wysokości ok. 240 m. n.p.m w brzeżnej strefie Wyżyny Śląskiej. Dno doliny rzeki i jej dopływów zajmują zmeliorowane łąki.

Struga jest prawobrzeżnym dopływem rzeki Baryczki o łącznej długości 4800m. Uregulowana na całej długości, posiada szerokość od 1,6 do 0,8 m.

Potok Kujakowicki stanowi lewobrzeżny dopływ rzeki Baryczki o długości 12,15 km. Niemal na całej długości jego koryto jest uregulowane i posiada szerokości w dnie 1,6 – 0,8 m.

Stara Stobrawa posiada długość 6.1 km i łączy się z rzeką Stobrawą w km 2+600. Odcinkami uregulowane jej koryto posiada szerokość od 4,0 do 1,5 m.

Kanał Miejski posiada długość 2580 m przy szerokości dna 2.6 - 1.4 m. Na długości 1100 m, począwszy od km 0+400 kanał jest zabudowany rurami 2 x ϕ 1250 mm.

Kanał Krężel jest prawobrzeżnym dopływem Stobrawy o długości 2840 m., uregulowanym na całej długości przy szerokości dna 1.4 m.

Kanał Rakowy posiada łączną długość 3610 m i jest na całej długości uregulowany, przy szerokości dna 2,2 – 0,8 m.

Potok Leśny jest prawobrzeżnym dopływem rzeki Borkówki. Posiada łączną długość 5476 m., z czego 4630 m. koryta jest uregulowane przy szerokości 1.5 - 0.8 m.

Wilcza Woda posiada na całej długości 630 m uregulowane koryto przy szerokości dna 2,0 m.

Rzeka Borkówka jest prawobrzeżnym dopływem rzeki Bogacicy. Posiada łączną długość 8630 m z czego dolny bieg jest uregulowany do km 4+670, przy szerokości dna 3,0 – 1,0 m.

Rzeka Bogacica płynie wzdłuż południowej granicy gminy od km 23+180 do 27+810 to jest na długości 4630 m i wraz z dopływami: Borkówką i Potokiem Leśnym zbiera wodę z jej południowej części.

Zagrożenie powodziowe

W latach 1977, 1985 i 1997 teren gminy podlegał zalewom powodziowym. Największy obszarowo zalew powodziowy wystąpił w 1997 r. i objął ok. 260 ha użytków rolnych (tj. ok. 3,69 %) powierzchni gminy, zalewając (podtapiając) 45 gospodarstw rolnych na gruntach 4 sołectw. Największy obszarowo zalew powodziowy wystąpił w dolinie Stobrawy - od miejscowości Czaple Stare poprzez Ligotę Dolną, Kluczbork, Bąków do granicy z gminą Lasowice Wielkie (rejon Starej Chudoby), w dolinie Baryczki (wieś Smardy Dolne i Smardy Górne), Potok Kujakowicki (od Gotartowa do Kujakowic Górnych) i w dolinie Bogacicy (pomiędzy leśniczówką Zameczek i Nową Bogacicą). [Dla poprawy retencji obszaru, w tym ograniczeniu zalewów powodziowych, wybudowany został na rzece Stobrawie zbiornik retencyjny „Kluczbork” \(oddany do użytku w 2012 r.\). Zbiornik ten położony jest w przeważającej części na gruntach wsi Ligota Górna i może przyjąć 1,5 miliona metrów sześciennych wody.](#)

Podstawowe dane techniczne zbiornika:

Normalny poziom piętrzenia wody w zbiorniku	186,2 m. npm
Wysokość piętrzenia	5 m
Klasa ważności budowli	II
Średnia głębokość w zbiorniku	1,7 m.
Powierzchnia zalewu normalnego piętrzenia	63,82 ha

Główne cele zbiornika to:

- gromadzenie wody do nawodnień rolniczych dla kompleksu 112 ha użytków zielonych,
- transformacja fali powodziowej,
- wykorzystanie wody do ochrony p. pożarowej pobliskiej zabudowy wsi i obszarów leśnych,
- wykorzystanie wody i terenów przy zbiorniku dla wypoczynku, sportów wodnych i wędkarstwa.

Od czasu oddania zbiornika do użytku w rejonie miasta Kluczborka i jego okolic nie odnotowano zalewów powodziowych w dolinie rzeki Stobrawy. Na obszarze gminy planowany jest jeszcze jeden, znacznie mniejszy, zbiornik retencyjny na gruntach wsi Kujakowice Górne.

W granicach miasta i gminy Kluczbork nie ma obszarów narażonych na niebezpieczeństwo powodzi, o których mowa w ustawie *Prawo wodne*.

Zanieczyszczenie wód powierzchniowych

Główną rzeką przepływającą przez Kluczbork jest rzeka Stobrawa, która w ramach „oszczędnościowego” programu działań w roku 2004 objęta była siecią monitoringu regionalnego. W ramach tego monitoringu stan wód rzeki kontrolowany był w trzech punktach pomiarowych (zaniechano badań Stobrawy w środkowym biegu – przekroje Bąków i Krogulno):

- w pierwszym przekroju pomiarowo – kontrolnym (Stobrawa - Olesno) usytuowanym w górnym biegu Stobrawy stwierdzono brak tendencji do eutrofizacji, badania wykazały natomiast ponadnormatywne skażenie bakteriologiczne (bakterie E. Coli typu kałowego), ilość fosforanów także przewyższyła normatywne wartości, pod względem BZT₅ oraz stężenia azotu amonowego wyniki badań osiągają wielkości w granicach normatywnych pierwszej, drugiej i trzeciej klasy czystości wód;
- w drugim przekroju pomiarowo – kontrolnym (Stobrawa – Stare Olesno) wyniki badań pokrywały się z tymi uzyskanymi w górnym odcinku, zanotowano jedynie wyższą częstość przekroczeń kryteriów dla trzeciej klasy czystości wód;
- w trzecim przekroju pomiarowym (Stobrawa – Stobrawa) wszystkie wyniki badań utrzymywały się w granicach dopuszczalnych dla klasy pierwszej.

W 2007 r. monitoring wód powierzchniowych prowadzony przez Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska objął (w ramach monitoringu operacyjnego) tylko Stobrawę, przy czym punkt pomiarowy był zlokalizowany w miejscowości Karłowice (poza terenem gminy). Wyniki klasyfikacji wód w przedmiotowym punkcie przedstawia tabela 2.

Tabela 2. Wyniki klasyfikacji wód w punktach monitoringu operacyjnego w 2007 r. na terenie powiatu kluczborskiego

Nazwa JCW	Nazwa rzeki	Nazwa ppk	Klasa wód w punkcie pomiarowym	Wskaźniki decydujące o klasie wód
Stobrawa od Kluczborskiej Strugi do Smolnicy	Stobrawa	Karłowice	IV	Barwa, ChZT-Mn, ChZT-Cr, bakterie kałowe,

Źródło: WIOŚ – Stan środowiska w województwie opolskim w roku 2007

Okres 2007-2009 był okresem przejściowym, w którym m. in. prowadzone były prace nad przystosowaniem badań monitoringowych wód do wymagań stawianych przez unijne prawo. Obecnie, zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 20 sierpnia 2008 r. w sprawie sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych (Dz. U. Nr 162, poz. 1008) ocenę stanu wód powierzchniowych przeprowadza się dla jednolitych części wód (JCWP), dla których określa się stan ekologiczny (dla naturalnych) lub potencjał ekologiczny (dla sztucznych i silnie zmienionych wód) oraz stan chemiczny. Gmina Kluczbork znajduje się w granicach JCWP „Stobrawa od źródła do Kluczborskiej Strugi” z punktem pomiarowo-kontrolnym „Stobrawa – Czaple Stare”.

Wg oceny stanu jednolitych części wód rzek na obszarze województwa opolskiego w roku 2008 stan /potencjał ekologiczny tej części wód był umiarkowany, stan chemiczny – dobry, **stan ogólny – zły**.

Ocena eutrofizacji wód ze źródeł komunalnych w punktach pomiarowo-kontrolnych i jednolitych częściach wód powierzchniowych (JCWP) za okres 2007-2009 wykazała na omawianym obszarze brak eutrofizacji.

Wg oceny wód w zlewni Stobrawy (jcw. Stobrawa od źródeł do Kluczborskiego Strumienia), przeprowadzonej na podstawie badań w ramach monitoringu operacyjnego, w tym monitoringu obszarów chronionych (MOEU), wykonanych w 2012 r. w ppk Stobrawa-Czaple Stare, potencjał ekologiczny Stobrawy od źródeł do Kluczborskiego Strumienia oceniono jako dobry. O ocenie zdecydowały elementy biologiczne – makrofity i makrobezkręgowce bentosowe (II klasa). Ocena wymagań dla obszarów chronionych wykazała, że wody Stobrawy spełniają wymagania dla obszarów chronionych wrażliwych na eutrofizację wywołaną zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł komunalnych.

Do czynników wpływających na jakość wód powierzchniowych należą: uwarunkowania naturalne, takie jak warunki klimatyczne i hydrologiczne oraz zdolność samooczyszczania i zanieczyszczenia antropogeniczne.

Znaczną część zanieczyszczeń trafiających do wód powierzchniowych stanowią zanieczyszczenia obszarowe. Źródłem tych zanieczyszczeń są przede wszystkim:

- rolnictwo, co wynika głównie z faktu stosowania nawozów sztucznych i naturalnych, a także środków ochrony roślin (obecnie w ilościach malejących),

- zanieczyszczone odcieki drenarskie,
- hodowla zwierząt poprzez niewłaściwe składowanie obornika i gnojowicy oraz ich niewłaściwe, zbyt duże lub zbyt częste stosowanie na polach,
- niedostateczna infrastruktura odprowadzająca ścieki bytowo - gospodarcze, zwłaszcza w miejscowościach korzystających z wodociągów oraz na obszarach rekreacji, zarówno zbiorowej jak i indywidualnej, usytuowanych w sąsiedztwie jezior.

Do zanieczyszczeń punktowych, stwarzających bardzo poważne zagrożenie dla czystości wód powierzchniowych należą przede wszystkim:

- bezpośrednie „dzikie” zrzuty surowych ścieków bytowo - gospodarczych do cieków wodnych (na nieskanalizowanych obszarach);
- zrzuty niedostatecznie oczyszczonych ścieków (nieodpowiadających warunkom pozwolenia wodnoprawnego).

3.1.6. Gleby

Syntetyczna analiza warunków przyrodniczych gminy wg IUNG przypisuje glebom gminnym wskaźnik waloryzacyjny na poziomie 82,0 pkt, tj. nieznacznie poniżej średniej wojewódzkiej (87,2), plasującym gminę na 26 miejscu w województwie.

Typy gleb na terenie gminy Kluczbork to przede wszystkim:

- gleby pseudobielicowe (ok. 76,7 % powierzchni użytków rolnych),
- brunatne (ok. 7,3 % powierzchni użytków rolnych),
- czarne ziemie (ok. 5,4 % powierzchni użytków rolnych),
- mady (ok. 8,2 % powierzchni użytków rolnych)
- gleby organiczne (mułowo – torfowe, torfowe, murszowo – torfowe, ok. 2,4 % powierzchni użytków rolnych).

Na obszarze gminy występują następujące kompleksy gleb:

- pseudobielicowe, wytworzone z glin morenowych ciężkich, średnich i lekkich, często przemytych, wykształcone na podłożu piaszczystym, piaszczysto - gliniastym, rzadziej gliniastym; występują zwartym kompleksem na północ i południe od doliny Stobrawy; są to gleby zasobne i średnio zasobne w składniki pokarmowe, z zawartością próchnicy do 20 - 40 cm; pod względem bonitacyjnym należą do IIIa – IV klasy, pszennych, dobrych kompleksów glebowych (2) na północ od linii Ligota Dolna – Kluczbork – Ligota Zamecka, do kompleksów pszennych wadliwych (3) oraz żytnich bardzo dobrych (4) na południe od doliny Stobrawy
- gleby pseudobielicowe i piaszkowe wykształcone z piasków słabogliniastych, piasków gliniastych lekkich oraz piasków; występują w miarę zwartym kompleksem na południe od doliny Stobrawy w

rejonie Bażanów, Borkowic oraz na północ od doliny Stobrawy w rejonie Ligoty Zameckiej i Bogdańczowic; pod względem bonitacyjnym należą do gleb słabych, IVa i V klasy bonitacyjnej; żytnich dobrych (5) i żytnich słabych (6) kompleksów glebowych

- gleby napływowe (typu mada) piaszczysto – gliniaste, piaszczysto – pylaste na podłożu madowo - piaszczystym i piaszczysto - gliniastym; występują fragmentarycznie w dolinach rzek w dolinie Stobrawy, Bogacicy, Baryczki, w rejonie Kuniowa, Starych Czapli, na północ od Kujakowic; gleby odznaczają się niekorzystnymi warunkami fizjograficznymi z wahaniami poziomu wody gruntowej, średnio korzystnymi warunkami klimatu lokalnego, okresowo wzmożoną wilgotnością powietrza, słabym przewietrzaniem z częstym zaleganiem mgieł jesiennych i zastoisk chłodnego powietrza; klasy bonitacyjne IV - VI, średnie do uprawy,
- gleby bagienne i pobagienne, murszowe i mułowo - torfowe na podłożu mady piaszczystej IV i V klasy użytków zielonych; występują w zwartych kompleksach w dolinie Bogacicy, Stobrawy, Kujakowickiego Potoku i Baryczki; z uwagi na niekorzystne warunki fizjograficzne, głównie wadliwe stosunki powietrzno - wodne i niekorzystne warunki klimatyczne nadają się do prowadzenia użytków zielonych bardzo dobrych i średnich.

Pod względem mechanicznym przeważają (ok. 71,2 % powierzchni użytków rolnych) gleby utworzone na glinach lekkich, średnich i mocnych oraz utworach piaskowych (ok. 19,8 %). Gleby utworzone z utworów pyłowych stanowią ok. 6,6 % powierzchni użytków rolnych, a gleby organiczne 2,4% powierzchni użytków zielonych.

Pod względem kompleksów przydatności rolniczej wśród gruntów ornych zdecydowanie dominuje kompleks 2 – pszenno dobry – ok. 53,0 % gruntów ornych, kompleks 5 żytni dobry - ok. 20,5 %, kompleks 4 żytni bardzo dobry - ok. 16,4 %, kompleks 6 żytni słaby - 4,8 %, kompleks 2 pszenno dobry ok. 2,7 %, kompleks 8 zbożowo - pastewny mocny - ok. 1,8 %, kompleks 9 zbożowo - pastewny słaby - ok. 0,4 %.

Wśród użytków zielonych dominują użytki zielone średnie (72,2 %), użytki zielone bardzo dobre (23,1 %) oraz użytki zielone słabe (4,7 %).

Pod względem bonitacyjnym grunty orne gminy Kluczbork zaliczają się do następujących klas:

- klasa II	- 0.01 % powierzchni gruntów ornych
- klasa III a	- 4.74 %
- klasa III b	- 18.12 %
- klasa IV a	- 37.72 %
- klasa IV b	- 22.23 %
- klasa V	- 12.77 %
- klasa VI	- 4.42 %

Pod względem bonitacyjnym użytki zielone gminy Kluczbork zaliczają się do następujących klas:

- klasa II	- 7.97 % powierzchni użytków zielonych
- klasa III	- 41.16 %
- klasa IV	- 36.37 %
- klasa V	- 13.32 %
- klasa VI	- 1.18 %

3.1.7. Przyroda ożywiona

A. ŚWIAT ROŚLIN

Obszar opracowania, według podziału geobotanicznego Matuszkiewicza [Atlas ..., 1994], położony jest na granicy dwóch krain geobotanicznych: Południow Wielkopolsko-Łużyckiej – w Podkrajnie Wschodniej, Okręgu Byczyńsko-Rychtańskim oraz Dolnośląskiej – w Okręgu Borów Stobrawskich, Turawskich i Niemodlińskich. Według regionalizacji przyrodniczo-leśnej Trampiera [Atlas ..., 1994] teren ten położony jest w Krainie Śląskiej, Dzielnicy Wrocławskiej, Mezoregionie Równiny Oleśnickiej.

Roślinność potencjalna

Roślinność potencjalną obszaru gminy Kluczbork, w zależności od warunków glebowych, stanowią różnego rodzaju zbiorowiska leśne [Matuszkiewicz red., 1991]. W dolinie Stobrawy i jej większych dopływów potencjalną roślinność stanowią łągi jesionowo-olszowe *Fraxino-Alnetum (Circaeo-Alnetum)*. Na pozostałym obszarze powinny dominować grądy subkontynentalne *Tilio cordatae-Carpinetum betuli* w formie wyżynnej i serii ubogiej oraz miejscami w północnej części gminy grądy subkontynentalne *Tilio cordatae-Carpinetum betuli* w formie wyżynnej i serii żyznej. W południowej części gminy, poniżej doliny Stobrawy na roślinność potencjalną stanowią natomiast grądy środkowoeuropejskie *Galio sylvatici-Carpinetum betuli* w odmianie śląsko-wielkopolskiej, formie niżowej i serii ubogiej oraz miejscami na niewielkich powierzchniach kontynentalne bory mieszane *Quercus robur-Pinetum (Pino-Quercetum)*.

Roślinność rzeczywista

Roślinność rzeczywista gminy Kluczbork oraz jej zróżnicowanie jest odzwierciedleniem dużej ilości siedlisk, jakie wykształciły się tu w wyniku różnej żyzności gleb, warunków wodnych i mikroklimatycznych. Znaczące zróżnicowanie warunków edaficznych umożliwiło rozwój wielu zbiorowiskom roślinnym zarówno naturalnym (m.in. leśne, wodne, szuwarowe), jak i półnaturalnym i antropogenicznym (m.in. łąkowe, polne-segetalne, ruderalne). Dominującymi zbiorowiskami na terenie gminy są zbiorowiska segetalne związane z uprawami. Wczesne osiedlenie się człowieka na tym terenie zmniejszyło, bowiem znacznie areal występowania lasów wskutek wycięcia drzew i wzięcia ziemi pod uprawę rolną.

- *Zbiorowiska leśne i zaroślowe*

Zbiorowiska leśne występują tu przede wszystkim w południowo-zachodniej i wschodniej części gminy. Są to najczęściej bory sosnowe oraz rzadziej lasy liściaste, głównie grądowe i łęgowe. Lasy o charakterze borów sosnowych i borów mieszanych zajmują na omawianym terenie największą powierzchnię. W wielu miejscach, zwłaszcza w oddziałach leśnych ze starszym drzewostanem występują dobrze wykształcone suboceaniczne bory świeże *Leucobryo-Pinetum* z licznymi gatunkami borowymi w runie (okolice Bażan) oraz już na znacznie mniejszych powierzchniach kontynentalne bory mieszane *Quercus roboris-Pinetum*. Często jednak spotykane są tu zbiorowiska wtórne, ze sztucznie nasadzoną sosną na siedliskach grądowych, które mają niewielką wartość przyrodniczą. W bardzo ubogim pod względem florystycznym runie tych lasów dominują różne gatunki jeżyn *Rubus* sp. oraz trzcinnik piaskowy *Calamagrostis epigejos*, szczególnie bujnie rozwijające się w partiach nadmiernie prześwietlonych.

Zbiorowiska lasów liściastych należą tu do dobrze wykształconych pod względem fitosocjologicznym. Wyróżniono trzy zespoły: grąd środkowoeuropejski *Galio sylvatici-Carpinetum betuli* i kwaśna buczyna niżowa *Luzulo pilosae-Fagetum* występujące w okolicach Kluczborka i Zameczka tworząc zazwyczaj drobnopowierzchniowy kompleks mozaikowy oraz łęg jesionowo-olszowy *Fraxino-Alnetum* (*Circaeo-Alnetum*) występujący najczęściej na niewielkich powierzchniach w dolinie Stobrawy i jej dopływów oraz w okolicach Nowej Bogacicy.

Do zbiorowisk zaroślowych na omawianym terenie należą zarośla ligustru i tarniny *Prunus-Ligustretum*, w których dominuje śliwa tarnina *Prunus spinosa*, występujące bardzo rzadko obrzeżach dróg polnych, szczególnie w północnej części gminy.

- *Zbiorowiska nieleśne*

Stobrawa, jej dopływy, stawy hodowlane, kanały, wypełnione wodą nieczynne piaszczyste oraz drobne zbiorniki wodne stanowią dogodne siedliska dla rozwoju zbiorowisk wodnych, reprezentowanych na omawianym terenie przez fitocenozy z klas *Lemnetea* i *Potametea*. Zbiorowiska wodne w zależności od warunków siedliskowych przedstawiają różne postacie organizacji - od dobrze wykształconych fitocenoz, skupiających większość gatunków charakterystycznych, do agregacji jednogatunkowych, trudnych do identyfikacji. Zbiorowiska wodne mają dużą wartość przyrodniczą tego obszaru, gdyż występują w nich również gatunki chronione i rzadkie.

Do najbardziej interesujących, ze względu na rzadkość występowania w skali regionu, zespołów wodnych na badanym terenie należą: zespół z dominacją włosienicznika skąpopręcikowego *Ranunculetum fluitantis*, zespół z dominacją podwodnej formy potoczniaka wąskolistnego *Ranunculo-Sietum erecto-submersi*, zespół z dominacją rzęśli hakowatej *Ranunculo-Calitrichetum hamulatae* oraz zespół rdestnicy grzebieniastej *Potametum pectinati* stwierdzone w Stobrawie oraz zespół „lili w wodnych” *Nupharo-*

Nymphaeetum stwierdzony w stawie hodowlanym koło Brzezinki. Wśród pospolitych zbiorowisk stwierdzono tu występowanie zespołu rzęsy drobnej i spirodeli wielokorzeniowej *Spirodeletum polyrhizae*, w którym dominuje jeden gatunek charakterystyczny rzęsa drobna *Lemna minor*. Występuje tu również zespół moczarki kanadyjskiej *Elodeetum canadensis*, zespół rdestnicy pływającej *Potametum natantis* oraz zespół wywłócznika kłosowego *Myriophyletum spicati*.

Zbiorowiska szuwarowe i wielkoturzycowe na omawianym terenie zajmują zazwyczaj niewielkie powierzchnie i występują w miejscach podmokłych, m.in. nad brzegami Stobrawy, Młynówki i w podmokłych miejscach w sąsiedztwie rowów i strumieni. Do najczęściej spotykanych należą płaty zespołów ze związku *Phragmition*. Do najbardziej rozpowszechnionych należy zespół trzciny pospolitej *Phragmitetum australis*, palki szerokolistnej *Typhetum latifoliae* i manny mielec *Glycerietum maximae*. Nieco rzadziej spotykany jest szuwar tatarakowy *Acoretum calami*. Bardzo częstym zespołem, porastającym nieużytki jest zespół trzciny pospolitej w formie lądowej *Phragmitetum australis f. terrestris*.

Wzdłuż cieków wodnych lub w lokalnych obniżeniach terenu rozwijają się zespoły wysokich turzyc ze związku *Magnocaricion*. Zbiorowiska te na terenie gminy Kluczbork nie zajmują większych powierzchni, co jest skutkiem stałej presji gospodarki człowieka na żyznych terenach dolin rzecznych. Najczęściej spotykanym zbiorowiskiem jest mokra łąka turzycowa *Caricetum gracilis* i szuwar turzycy błotnej *Caricetum acutiformis*. Miejscami zabagnione partie łąk i brzegi strumieni zajmuje zespół kosańca żółtego *Iridetum pseudacori*, któremu towarzyszą liczne gatunki łąkowe i szuwarowe. Najlepiej wykształcone tego typu zbiorowiska występują w okolicach Smardów Górnych i Starych Czaplí.

Seminaturalne i antropogeniczne zbiorowiska żyznych łąk kośnych z klasy *Molinio-Arrhenatheretea* występują na terenie gminy Kluczbork dosyć rzadko. Łąki świeże z rzędu *Arrhenatheretalia* występują rzadko na wyższych terasach doliny Stobrawy i użytkowane są jako łąki kośne lub kośno - pastwiskowe. Są to zbiorowiska kadłubowe, bardzo ubogie florystycznie. Łąki wilgotne z rzędu *Molinietalia* występują na niższych terasach, na siedliskach łągów i grądów niskich. Występują bardzo rzadko, zazwyczaj w dolinach Stobrawy i jej dopływów. Intensyfikacja rolnictwa spowodowała zmiany w składzie i strukturze tych zespołów, dlatego też są najczęściej dosyć ubogie w gatunki i zajmują małe powierzchnie. Większość zbiorowisk łąkowych, zwłaszcza wrażliwych na zmiany wilgotnościowe, należy na tym terenie do potencjalnie zagrożonych. Zaprzestanie wykaszania lub zmiana sposobu ich użytkowania jest przyczyną zarastania wielu łąk łanami trzcinika piaskowego *Calamagrostis epigejos* oraz gatunkami nawłoci *Solidago sp.*

Bogato natomiast reprezentowana jest grupa zbiorowisk chwastów pól uprawnych, okrajków, terenów wydeptywanych i ruderalnych. Grupa zespołów segetalnych, czyli chwastów towarzyszących

uprawom rolnym, zarówno zbożowym, jak i okopowym z klasy *Stellarietea mediae*, spotykana jest na terenie gminy Kluczbork bardzo często. Grupa zbiorowisk roślinnych o charakterze antropogenicznym z klas *Artemisietea vulgaris* jest również na tym terenie bogato reprezentowana. Zbiorowiska te związane są z terenami zmienionymi przez człowieka, przede wszystkim terenami zabudowanymi, zakładami przemysłowymi, terenami należącymi do PKP oraz śmietniskami, okrajkami i miejscami wydeptywanymi. Są to jednak zbiorowiska o małych walorach przyrodniczych.

Siedliska przyrodnicze podlegające ochronie

Na terenie gminy Kluczbork występują siedliska przyrodnicze podlegające w Polsce ochronie prawnej na mocy prawa polskiego lub europejskiego. W nawiasach obok nazwy zbiorowiska podano kody Natura 2000 oznaczające oznaczenia kodowe w *Interpretation Manual of European Union Habitats* (2003) oraz kody Physis oznaczające symbol używany w bazie danych Physis – hierarchicznego systemu kodowania typów siedlisk Palearktyki utworzony na użytek programu CORINE (Herbich red. 2004). Siedliska priorytetowe oznaczono gwiazdką. Są to:

- **Nizinne i podgórskie rzeki ze zbiorowiskami włosieniczników - związek *Ranunculion fluitantis*** (Kod Natura: 3260; Kod Physis: 24.4). Zespół z dominacją włosienicznika skapopręcikowego *Ranunculetum fluitantis*, zespół z dominacją podwodnej formy potoczniaka wąskolistnego *Ranunculo-Sietum erecto-submersi*, zespół rzęśli hakowatej *Ranunculo-Callitrichetum hamulatae* - występują dosyć rzadko w Stobrawie i jej dopływach oraz Młynówce.
- **Siedliska leśne**
  - **grąd środkowoeuropejski *Galio sylvatici-Carpinetum betuli*** (Kod Natura 2000: 9170.1; Kod Physis: 41.261) - występuje dosyć rzadko tworząc zazwyczaj drobnopowierzchniowy kompleks mozaikowy z łągami i borami mieszanymi, m.in. stwierdzony w okolicach Kluczborka i Nowej Bogacicy;
  - **łąg jesionowo-olszowy *Fraxino-Alnetum (Circaeo-Alnetum)*** (Kod Natura *91E0; Kod Physis: 44.321, 44.334) - występuje na niewielkich powierzchniach w miejscach zabagnionych, przede wszystkim w dolinie Stobrawy i jej dopływów oraz w okolicach Nowej Bogacicy i Zameczka;
  - **kwaśna buczyna niżowa *Luzulo pilosae-Fagetum*** (Kod Natura 2000: 9110.1; Kod Physis: 41.121) – występuje na niewielkich powierzchniach w kompleksie leśnym we wschodniej części Kluczborka.

Rośliny chronione i rzadkie

Na terenie gminy Kluczbork stwierdzono występowanie 8 gatunków roślin objętych ochroną gatunkową. Są to **chronione częściowo**:

[Wawrzynek wilczelyko *Daphne mezereum*](#)

Kruszczyk szerokolistny *Epipactis helleborine*

Kukułka szerokolistna *Dactylorhiza majalis*

Widłak goździsty *Lycopodium clavatum*

Widłak jałowcowaty *Lycopodium annotinum*

Włosienicznik rzeczny *Batrachium fluitans*

Włosienicznik skapopręcikowy *Batrachium trichopyllum*

Grzybienie białe *Nymphaea alba*

Na uwagę zasługują również występujące tu gatunki objęte ochroną gatunkową do 2014 r.:

Pływacz zwyczajny *Utricularia vulgaris*

Włosienicznik wodny *Batrachium aquatile*

Barwinek pospolity *Vinca minor*

Grażel żółty *Nuphar lutea*

Kruszyna pospolita *Frangula alnus*

Kalina koralowa *Viburnum opulus*

Konwalia majowa *Convallaria majalis*

oraz gatunki rzadkie w skali województwa i regionu, z których najciekawsze to:

Rdestnica grzebieniasta *Potamogeton pectinatus*

Rzęśl hakowata *Callitriche hamulata*

Siedmiopalecznik błotny *Comarum palustre*

B. ŚWIAT ZWIERZĄT

Pod względem różnorodności biologicznej fauny gmina Kluczbork należy do gmin stosunkowo ubogich w gatunki. Małe zróżnicowanie warunków siedliskowych sprawia, że występuje tu dosyć mało taksonów o różnorodnych wymaganiach względem środowiska przyrodniczego.

Poniżej zaprezentowano przegląd wybranych gatunków zwierząt, stwierdzonych na terenie gminy. Ujęto tu szczególnie gatunki chronione, rzadkie i zagrożone, stanowiące o walorach faunistycznych analizowanego obszaru. Wyznaczając nagromadzenia stanowisk takich gatunków można określić tereny o szczególnym znaczeniu dla zachowania wartości przyrodniczych rozpatrywanego obszaru. W opisie ciekawszych gatunków uwzględniono ich status [ochrony prawnej, w tym ochrony ścisłej \(OŚ\)](#) i [ochrony częściowej \(OC\)](#).

- **Bezkřęgowce**

Tygrzyk paskowany *Argiope bruennichi* - na terenie gminy występuje dosyć rzadko w dolinie Stobrawy i jej dopływów.

Czerwończyk nieparek *Lycaena dispar* (OŚ) - notowany w dolinie Stobrawy.

Czerwończyk fioletek *Lycaena helle* (OŚ) – notowany w dolinie Stobrawy.

Modraszek nausitous *Maculinea nausithous* (OŚ) - notowany w dolinie Stobrawy.

Ślimak winniczek *Helix pomatia* (OC) - spotykany rzadko na całym obszarze gminy w miejscach cieni-
stych i wilgotnych.

- **Křęgowce**

Ryby

Na terenie gminy Kluczbork stwierdzono występowanie 1 gatunku ryby objętej ochroną **częściową** - śliz *Barbatula barbatula*.

Płazy

Z uwagi na słabe warunki hydrologiczne i małą ilość drobniejszych zbiorników wodnych, teren gminy nie stanowi atrakcyjne miejsce do rozrodu płazów. Rzeka Stobrawa sprzyja naturalnemu przemieszczaniu się gatunków, dla których miejsca rozrodu stanowią nieliczne drobne zbiorniki zlokalizowane w okolicach jej doliny. W tych zbiornikach wodnych obserwuje się miejsca rozrodu żab z grupy zielonych, żab trawnych i ropuch szarych. Zdecydowanie rzadziej spotyka się ropuchy zielone, występujące głównie w pobliżu zabudowań, na ziemiach lekkich. Najrzadziej obserwuje się rzekotkę drzewną, której występowanie na tym terenie ograniczone jest do kilku stanowisk. Generalnie stwierdzić należy, że pośród zdominowanego przez rolniczy krajobraz terenu opracowania, zbiorniki wód stanowią ważne w skali lokalnej miejsca rozrodu dla tej grupy zwierząt. Na terenie gminy Kluczbork stwierdzono występowanie 8 gatunków płazów:

- traszka zwyczajna *Triturus vulgaris* (OC)
- ropucha szara *Bufo bufo* (OC)
- ropucha zielona *B. viridis* (OŚ)
- rzekotka drzewna *Hyla arborea* (OŚ)
- żaba wodna *Rana esculenta* (OC)
- żaba jeziorkowa *R. lessonae* (OC)
- żaba trawna *R. temporaria* (OC)
- żaba śmieszka *R. ridibunda* (OC)

Gady

Na terenie gminy Kluczbork stwierdzono występowanie obecnie 5 gatunków gadów.

- jaszczurka zwinka *Lacerta agilis* (OC)
- jaszczurka żyworodna *Lacerta vivipara* (OC)
- padalec zwyczajny *Anguis fragilis* (OC)
- zaskroniec zwyczajny *Natrix natrix* (OC)
- żmija zygzakowata *Vipera berus* (OC)

Ptaki

Przegląd wybranych gatunków lęgowych:

Pustułka *Falco tinnunculus* - stwierdzona na skraju lasu w okolicach Bażan i Biadacza.

Przepiórka *Coturnix coturnix* - pojedyncze stanowiska znajdują się w krajobrazie otwartym na całym obszarze gminy.

Strumieniówka *Locustella fluviatilis* - stwierdzona na w dolinie Stobrawy.

Mucholówka białoszyja *Ficedula albicollis* (DP-1) - na terenie gminy wykazana tylko z kompleksu leśnego w okolicach Kluczborka.

Gąsiorek *Lanius collurio* (KB2, DP1) - występuje pojedynczo na obszarze całej gminy.

Jarzębatka *Sylvia nisoria* (KB2, DP1) - notowany w okolicach Bogacicy i Smardów Górnych oraz w dolinie Stobrawy

Zimorodek *Alcedo atthis* (KB2, DP1) - notowany w dolinie Stobrawy.

Otolan *Emberiza hortulana* (KB3, DP1) - notowany w okolicach Smardów Górnych.

Pokląskwa *Saxicola rubetra* – notowana w dolinie Stobrawy.

Wszystkie ww. ptaki objęte są ścisłą ochroną gatunkową.

Ssaki

Nietoperze (*Chiroptera*)

Mopek zachodni *Barbastella barbastellus* (OŚ) – żerujące osobniki stwierdzono w okolicach Kluczborka

Gryzonie (*Rodentia*)

Wiewiórka *Sciurus vulgaris* (OC) - stwierdzona w dolinie w okolicach Kluczborka i Nowej Bogacicy.

Za ostoje fauny na terenie gminy Kluczbork należy uznać:

- dolinę Stobrawy wraz podmokłymi łąkami, trzcinowiskami,
- kompleks leśny w zachodniej części Kluczborka wraz z zalaną piaskownią i przyległymi do niej łąkami i nieużytkami,
- dolinę cieku w Smardach Górnych.

Pasmo lasów i gruntów rolnych wzdłuż wschodniej granicy gminy oznaczone zostało w opracowaniu ekofizjograficznym jako obszar szlaków migracyjnych dużych ssaków.

C. WALORYZACJA PRZYRODNICZA OBSZARU

Z uwagi na funkcję środowiskotwórczą i wartość biocenotyczną na terenie obszaru opracowania wydzielić można struktury:

- najcenniejsze przyrodniczo tereny, naturalne i seminaturalne struktury, zachowujące naturalną lub półnaturalną strukturę funkcjonalno - przestrzenną, wzmacniające procesy biocenotyczne, zasilające tereny sąsiednie intensywniej użytkowane lub zdegradowane:
  - tereny kompleksów leśnych o charakterze łągu lub grądu, w tym także parki, które pomimo pewnych przekształceń (zaburzona struktura gatunkowa), pełnią rolę ostoi chronionych i zagrożonych gatunków roślin i zwierząt,
  - bogate gatunkowo łąki i pastwiska z turzycowiskami i zadrzewieniami w dolinie Stobrawy oraz w dolinie przebiegającej przez Smardy Górne;
- tereny cenne przyrodniczo o dużej wartości, naturalne i seminaturalne struktury, zachowujące naturalną lub półnaturalną strukturę funkcjonalno – przestrzenną, pomimo pewnego stopnia przekształcenia stanowią istotny element zasilający tereny sąsiednie:
  - łąki świeże i wilgotne o zaburzonych stosunkach wodnych i zubożone, ale pełniące ważne role środowiskotwórcze, w szczególności duże kompleksy łąk śródleśnych w okolicy Nowej Bogacicy,
  - torfowiska,
  - wody stojące o różnej genezie, zbiorniki poeksploatacyjne, stawy itd.;
- tereny o średniej wartości przyrodniczej – naturalne i seminaturalne struktury o zaburzonej strukturze funkcjonalno - przestrzennej, pomimo znaczących przekształceń i zubożenia struktury gatunkowej stanowią istotny element zasilający sąsiednie tereny intensywnie użytkowane rolniczo;
  - lasy o uproszczonej strukturze gatunkowej i wiekowej, większe i mniejsze zadrzewienia,
  - łąki świeże i wilgotne o zaburzonych stosunkach wodnych i ubogie gatunkowo,
- małej wartości przyrodniczej - struktury seminaturalne i antropogeniczne, obejmujące tereny gospodarczo przekształcone, o znacząco zubożonej strukturze:

- pola uprawne;
- tereny nie posiadające wartości lub negatywnie oddziałujące na środowisko przyrodnicze
  - tereny zainwestowane (zabudowa mieszkalno-usługowa, tereny przemysłowe, tereny komunikacyjne itp.).

D. CHARAKTERYSTYKA POWIĄZAŃ PRZYRODNICZYCH

Obszar gminy leży w obrębie regionalnego, przestrzennego systemu przyrodniczego. Podstawowym elementem przyrodniczej struktury przestrzennej obszaru jest dolina Stobrawy, pełniąc funkcje ekologiczne, hydrologiczne i klimatyczne. Jako element struktury regionalnej, łączącej obszar opracowania z terenami zewnętrznymi rangi wojewódzkiej i regionalnej (obszar węzłowy 10 K Bory Stobrawskie krajowej sieci ekologicznej ECONET-PL, w skład którego wchodzi m.in. Stobrawski Park Krajobrazowy, Obszar Chronionego Krajobrazu „Lasy Stobrawsko-Turawskie”), zapewnia wzajemne powiązanie obszarów zasilania, odpowiada za obieg materii, energii i informacji genetycznej pomiędzy terenami wewnętrznymi i zewnętrznymi.

Dolina Stobrawy zapewnia łączność przestrzenną ekologicznego systemu przestrzennego z Obszarem Chronionego Krajobrazu Lasy Stobrawsko-Turawskie, a następnie z korytarzem ekologicznym doliny Odry i obszarem węzłowym biocentrum 17M. ECONET-PL o randze międzynarodowej Dolina Środkowej Odry.

Uzupełnieniem przyrodniczych połączeń zewnętrznych gminy są kompleksy leśne, główne znaczenie posiada kompleks w południowo-zachodniej części gminy.

Podstawowe przyrodnicze powiązania zewnętrzne obszaru badań tworzą:

- dolina Stobrawy,
- doliny dopływów Stobrawy i Bogacicy,
- wielkopowierzchniowe kompleksy leśne.

3.1.8. Krajobraz

Obszar gminy Kluczbork praktycznie w całości stanowi przykład krajobrazu kulturowego, ukształtowanego przez człowieka, z wyraźną dominacją roślinności pól uprawnych, łąk i zabudowy. Gmina położona jest w dolinach rzecznych oraz na wysoczyźnie równinnej i falistej. Najbardziej urozmaicona rzeźba terenu występuje w części wschodniej w obrębie Progu Woźnickiego.

Omawiany obszar charakteryzuje się znaczną harmonią krajobrazu pomimo ogromnych przekształceń antropogenicznych. Wrażenie to sprawiają zadrzewienia i aleje przydrożne poprawiające wizerunek gminy oraz stosunkowo dobrze zachowane niektóre doliny rzeczne (Bogacicy, Stobrawy i Baryczki). Obszary najbardziej przekształcone, ubogie w elementy wzbogacające krajobraz występują w

północnej części gminy i na południowy-wschód od miasta Kluczborka. Mała ilość naturalnych elementów wzbogacających i wzmacniających ekosystemy polne wpływa negatywnie na harmonię krajobrazu i wzmaga procesy degradujące (erozję, przesuszenie terenu, zubożenie gatunków ptaków owadożernych, pogorszenie retencyjności).

Wyróżniające się walory krajobrazowe zasługujące na uwagę i ochronę (urozmaicona rzeźba terenu, mozaika zadrzewień, zakrzaczeń i łąk oraz niewielkich kompleksów leśnych) występują w dolinach Stobrawy, Bogacicy i Baryczki oraz we wschodniej i południowo-zachodniej części gminy. Elementem podnoszącym znacząco walory krajobrazu są większe kompleksy leśne. Bardzo pozytywną rolę na kształtowanie naturalnego krajobrazu mają zachowane wzdłuż niektórych ciągów komunikacyjnych, cenne fragmenty zieleni przydrożnej – aleje lip, brzoź, dębów, jesionów i klonów.

Miejszem wyróżniającym się krajobrazowo jest też obszar w północno-wschodniej części gminy o najbardziej urozmaiconej rzeźbie terenu (okolice Maciejowa).

Gminę Kluczbork zaliczyć można do terenów bardzo bogatych w zasoby dziedzictwa kulturowego. Świadczą o tym liczne stanowiska archeologiczne z różnych epok oraz zachowane zabytkowe obiekty i układy przestrzenne. Analiza walorów krajobrazu kulturowego pod kątem dalekich widoków wykazała jednak, że – ze względu na przeważnie ulicowy układ osadnictwa wiejskiego w dolinach rzek – zespoły zabudowy wsi nie tworzą ciekawych krajobrazowo sylwet o walorach widokowych.

Najciekawszym krajobrazowo fragmentem obszaru gminy jest wyżej wspomniane okolica Maciejowa, ze względu na najbardziej urozmaiconą rzeźbę terenu oraz liczne zadrzewienia na stokach wzniesień. Obszar ten szczególnie atrakcyjnie prezentuje się z drogi powiatowej nr 1323 O na odcinku pomiędzy Łowkowicami i Maciejowem.

3.1.9. Warunki klimatyczne, higiena atmosfery

A. KLIMAT

Teren opracowania leży w regionie nadodrzańskim, który posiada jeden z cieplejszych klimatów w Polsce. Charakteryzuje się on wszystkimi cechami typowymi dla przejściowej, oceaniczno - kontynentalnej odmiany klimatu umiarkowanego. Odznacza się on małym zróżnicowaniem termicznym. Średnia temperatura wynosi 8,4 °C. Lato trwa tutaj ponad 90 dni, a bezzimie powyżej 290 dni. Liczba dni w roku z temperaturą poniżej 0°C mieści się w przedziale od 60 do 75.

Średnia roczna temperatura wynosi	+9°C.
Średnia temperatura stycznia wynosi	-1°C.
Średnia temperatura lipca wynosi	+18°C.
Średnia temperatura okresu od kwietnia do września wynosi	+14°C.
Amplituda między minimalną, a maksymalną temp. wynosi	62,5 °C.

Przeciętna ilość opadów atmosferycznych w roku waha się między 600, a 700 mm, z czego na okres od kwietnia do września przypada około 400 mm. Liczba dni z opadem śnieżnym należy tu do najniższych w Polsce. W styczniu notuje się od 8 do 12 dni z opadem, a w miesiącach następnych liczba ta spada, zbliżając się w maju do zera. Ilość dni w roku z opadami śniegu waha się między 35, a 50.

Przeważają wiatry zachodnie (19,4%) i południowo - zachodnie (18,0%), południowe (15,4%) i północno - zachodnie (13,1%). Udział wiatrów północnych, północno - wschodnich, wschodnich i południowo - wschodnich wynosi łącznie 21,8% dni w roku. Dni bez wiatru stanowią 12,3% roku.

Warunki klimatyczne wschodniej części gminy, z powodu położenia na skraju Progu Woźnickiego są odrobinę ostrzejsze niż panujące na Nizinie Śląskiej.

Klimat lokalny

Na terenie opracowania można wyróżnić cztery typy klimatów lokalnych:

- obszar wysoczyzny plejstoceniowej, który generalnie cechuje się dobrymi warunkami przewietrzania, dobrymi warunkami nasłonecznienia, są to tereny o korzystnych warunkach bioklimatycznych dla człowieka,
- obszar dna dolin rzecznych i terasów zalewowych rzeki Stobrawy i Bogacicy oraz ich dopływów wraz z ich najbliższym otoczeniem, a także obniżenia terenu o wysokim poziomie wód gruntowych, cechujące się gorszymi warunkami wilgotnościowymi, występowaniem zastoisk chłodnego i wilgotnego powietrza, generalnie tereny te są niekorzystne do realizacji zabudowy o wyraźnie pogorszonych warunkach bioklimatycznych,
- obszar terasy nadzalewowej, cechujący się warunkami pośrednimi między mikroklimatem wysoczyznowym i den dolinnych, o mniejszej częstotliwości przymrozków, mniejszej wilgotności; obszar sprzyjający uprawom zbożowym oraz przebywaniu człowieka,
- tereny kompleksów leśnych, cechujące się moderującym wpływem na warunki mikroklimatyczne – obniżenie temperatury, zwiększeniem wilgotności, zmniejszeniem prędkości wiatru; na terenach z podwyższonym poziomem wód gruntowych charakterystyczne jest dla niego występowanie wilgotnych siedlisk lasowych i łągowych, niekorzystnych bioklimatycznie dla człowieka.

B. ZANIECZYSZCZENIE POWIETRZA

Dla potrzeb oceny jakości powietrza dokonywanej przez Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska województwo opolskie zostało podzielone na strefy i obszary. [Gmina Kluczbork znajduje się w tzw. strefie opolskiej, która obejmuje województwo opolskie z wyłączeniem miasta Opola. Wg wyników oceny jakości powietrza za rok 2014 w strefie opolskiej, przy uwzględnieniu kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia, poziomy stężenia pyłów \(PM10, P2,5\), benzenu \(C₆H₆\), benzo\(a\)pirenu \(B\(a\)P\),](#)

oraz ozonu (O₃) zostały zakwalifikowane do klasy C (poziom stężeń przekracza wartość dopuszczalną powiększoną o margines tolerancji). Poziomy stężeń pozostałych badanych zanieczyszczeń zostały zakwalifikowane do klasy A (poziom stężeń nie przekracza wartości dopuszczalnej, nie jest wymagane prowadzenie działań na rzecz poprawy jakości powietrza).

Ze względu na wysoki poziom stężeń pyłu, Sejmik Województwa Opolskiego, realizując wymagania przepisów z zakresu ochrony środowiska, przyjął uchwałą Nr XXXIV / 417 / 2013 z dnia 25 października 2013 r. „Program ochrony powietrza dla strefy opolskiej, ze względu na przekroczenia poziomów dopuszczalnych pyłu PM₁₀, pyłu PM_{2,5} oraz poziomu docelowego benzo(a)pirenu wraz z planem działań krótkoterminowych”. Z programu wynika, że w gminie Kluczbork nie ma obszarów przekroczeń dopuszczalnego stężenia średniorocznego pyłu zawieszonego PM₁₀, natomiast na obszarze 11,37 km² **występują przekroczeniami stężeń 24-godzinnych pyłu PM₁₀** (dane za rok dla 2011). Z analiz udziału poszczególnych źródeł emisji w stężeniach ponadnormatywnych dla pyłu PM₁₀ i PM_{2,5} wynika konieczność redukcji emisji z obszaru gminy Kluczbork. Ponieważ głównym źródłem emisji pyłu jest spalanie paliw w celach grzewczych, działania zawarte w PDK związane są głównie z obniżeniem emisji ze źródeł powierzchniowych.

C. KLIMAT AKUSTYCZNY

Dopuszczalne poziomy hałasu określa rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 29 lipca 2004r. w sprawie *dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku* (Dz. U. Nr 178, poz. 1841).

Klimat akustyczny na terenie miasta i gminy Kluczbork kształtuje w znacznej mierze ruch komunikacyjny. Źródłami tego hałasu są drogi krajowe i linie kolejowe.

Pod względem akustycznym najbliższe otoczenie pasów drogowych i torów kolejowych to obszary o obniżonych parametrach jakościowych klimatu akustycznego.

Na klimat akustyczny gminy mają również wpływ znajdujące się na jej obszarze zakłady przemysłowe, choć nie jest to hałas znaczący. Na terenie miasta i gminy jedynym rejestrowanym przez służby WIOŚ Opole źródłem uciążliwości akustycznej, stwarzającym konflikt z najbliższym otoczeniem są „Polskie Młyny” Zakład w Kluczborku⁷.

Zgodnie z ustawą *Prawo ochrony środowiska* oceny i obserwacji zmian stanu akustycznego środowiska dokonuje się w ramach państwowego monitoringu środowiska.

W 2008 roku Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Opolu wykonał pomiary hałasu w trzech rejonach na obszarze województwa: Strzelec Opolskich, Krapkowic i Kluczborka. Punkty pomiarowe lokalizowane były wzdłuż głównych szlaków komunikacyjnych, na wysokości 4 m nad poziomem

---

⁷ Wg „Programu ochrony środowiska dla gminy Kluczbork” z 2004 roku.

terenu. Najwyższy średni poziom hałasu dla pory dziennej odnotowano w Kluczborku przy badanej drodze krajowej nr 45 (punkt nr 7) i przy średnim natężeniu ruchu około 427 poj./h.

W tabeli 3 przedstawiono charakterystykę lokalizacji i wyniki pomiarów równoważnego poziomu hałasu w badanych punktach na terenie miasta Kluczborka.

Tabela 3. Miasto Kluczbork - charakterystyka lokalizacji i wyniki pomiarów w badanych punktach pomiarowych w 2008 roku.

Numer punktu pomiarowego	Lokalizacja punktu pomiarowego	Wartość średnia LAeqD (dB)
5	Punkt zlokalizowany przy drodze nr 45, w odległości 10,0 m od drogi. Zabudowa luźna, wielorodzinna.	67,4
6	Punkt zlokalizowany przy drodze nr 45, w odległości 16,3 m od drogi. Zabudowa luźna, wielorodzinna.	65,2
7	Punkt zlokalizowany przy drodze nr 45, w odległości 4,1 m. od drogi. Zabudowa zwarta wielorodzinna.	69,9

Źródło: Wyniki pomiarów hałasu komunikacyjnego drogowego w województwie opolskim w 2008 roku, WIOŚ Opole

Na pozostałych odcinkach drogi nr 45 oraz na innych drogach krajowych nie prowadzi się w granicach gminy badań poziomu hałasu, jednak, biorąc pod uwagę natężenie ruchu i bliskość zabudowy mieszkaniowej, można stwierdzić, że przekroczenia poziomów dopuszczalnych hałasu komunikacyjnego występują przy drodze nr 45 we wsiach Ligota Zamecka, Ligota Górna, Bogdańczowice i Biadacz oraz przy drodze nr 11 we wsiach Krzywizna, Gotartów i Bąków.

Zasięg przestrzenny oddziaływania hałasu kolejowego linii nr pierwszorzędnych nr 143 relacji Kalety - Wrocław, nr 175 relacji Strzelce Opolskie – Fosowskie - Kluczbork i nr 272 relacji Kluczbork - Kostów, oraz linii drugorzędnej nr 293 relacji Jelowa-Kluczbork, wobec braku pomiarów natężenia hałasu jest trudny do określenia, z całą pewnością jednak na terenach zbudowany miasta Kluczborka oraz wsi Kuniów, Bąków, Smardy Dolne, Gotartów-Kolonia oraz Krzywizna występują przekroczenia dopuszczalnych poziomów hałasu.

W przypadku dróg krajowych docelowym rozwiązaniem problemu hałasu komunikacyjnego jest budowa obwodnic a w przypadku linii kolejowych budowa zabezpieczeń akustycznych. Dla wszystkich liniowych emitorów uciążliwego hałasu powinny być też utworzone obszary ograniczonego użytkowania zgodnie z wymogami obowiązujących przepisów prawnych w zakresie ochrony środowiska (jednostka odpowiedzialna – Powiat).

Do czasu wprowadzenia wyżej wymienionych rozwiązań, proponuje się, w celu ograniczenia uciążliwości związanej z hałasem komunikacyjnym, nie lokalizowanie nowej zabudowy z pomieszczeniami przeznaczonymi na pobyt ludzi w odległości mniejszej niż 50m od dróg krajowych i linii kolejowych.

Wyjątkowo można dopuścić nową zabudowę w uzupełnieniu zabudowy istniejącej pod warunkiem zastosowania środków technicznych zmniejszających uciążliwości poniżej poziomu ustalonego w przepisach odrębnych, zgodnie z przepisami budowlanymi.

D. PROMIENIOWANIE NIEJONIZUJĄCE.

Zagrożenia promieniowaniem niejonizującym na terenie gminy Kluczbork powodują głównie napowietrzne linie elektroenergetyczne wysokich napięć 110 kV i 400 KV oraz GPZ – ty „Kluczbork” i „Kuniów”.

Dopuszczalne poziomy promieniowania elektromagnetycznego określa rozporządzenie Ministra Środowiska w sprawie *dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku oraz sposobów sprawdzania dotrzymania tych poziomów* (Dz. U. z 2003r. Nr 192, poz. 1883).

Na terenie gminy nie prowadzi się badań poziomów pól elektromagnetycznych w ramach PMŚ, nie utworzono też dla żadnego z ww. obiektów obszarów ograniczonego użytkowania zgodnie z wymogami obowiązujących przepisów prawnych w zakresie ochrony środowiska, choć dwie linie 110 KV (w Kluczborku i we wsi Bładacz) biegną w sąsiedztwie zabudowy mieszkaniowej.

Do czasu utworzenia tych obszarów, proponuje się, w celu ochrony mieszkańców gminy przed szkodliwym oddziaływaniem pól elektromagnetycznych, wykluczenie lokalizacji nowych obiektów przeznaczonych na pobyt ludzi w zasięgu potencjalnego szkodliwego oddziaływania linii, tj. w odległości mniejszej niż:

- 55 m – mierząc od osi linii 400 kV,
- 14,5 m – mierząc od skrajnego przewodu roboczego linii 110kV.

3.2. Obszary ograniczonego użytkowania i obszary zagrożone poważnymi awariami

3.2.1. Obszary ograniczonego użytkowania

Na terenie gminy Kluczbork nie ma obszarów ograniczonego użytkowania, które - zgodnie z art. 135 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001r. *Prawo ochrony środowiska* – tworzy się dla zakładu lub innego obiektu w przypadku, gdy z postępowania w sprawie oceny oddziaływania na środowisko, z analizy porealizacyjnej lub przeglądu ekologicznego wynika, że mimo zastosowania dostępnych rozwiązań technicznych, technologicznych i organizacyjnych nie mogą być dotrzymane standardy jakości środowiska, wymagane obowiązującymi przepisami.

W świetle obowiązujących przepisów obszary takie mogą być utworzone dla następujących obiektów znajdujących się na terenie gminy:

- składowisko odpadów komunalnych na gruntach wsi Gotartów,
- oczyszczalnia ścieków na gruntach wsi Ligota Dolna,
- drogi krajowe,

- linie kolejowe, zwłaszcza pierwszorzędne,
- napowietrzne linie elektroenergetyczne 110 i 400kV.

Z wyżej przedstawionej oceny stanu środowiska wynika, że drogi krajowe nr 11 i 45 oraz linie kolejowe nie dotrzymują wymaganych standardów jakości środowiska na przyległych terenach zabudowy mieszkaniowej i powinny być dla nich utworzone obszary ograniczonego użytkowania.

Również wskazane byłoby utworzenie takich obszarów dla linii elektroenergetycznych wysokich napięć, przede wszystkim w granicach obszarów urbanizacji.

3.2.2. Obszary zagrożone poważnymi awariami

Na terenie gminy Kluczbork nie ma zakładów zaliczonych do zakładów o dużym ryzyku wystąpienia poważnych awarii (ZDR) ani zaliczonych do zakładów o zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnej awarii (ZZR).

Poza ww. zakładami, źródłem zagrożeń środowiskowych jest transport materiałów niebezpiecznych po drogach publicznych. Przez teren gminy przebiegają trzy trasy transportu materiałów niebezpiecznych - drogi krajowe nr 11, 42, 45. Należy przyjąć, że występuje statystyczne prawdopodobieństwo potencjalnego wystąpienia awarii komunikacyjnych, mogących zagrozić środowisku. Obszarami szczególnego zagrożenia są tereny zlokalizowane w pobliżu dróg.

Zadania koordynacji (m. in.) prac związanych z poważnymi awariami i ewentualnie powstałymi zagrożeniami regulują stosowne procedury na szczeblu powiatowym, w powiązaniu z działaniem służb ratowniczych. Powinny być one zawarte w Powiatowym Planie Reagowania Kryzysowego.

3.3. Elementy środowiska chronione i wymagające ochrony

3.3.1. Obszary i obiekty objęte ochroną prawną

Na terenie gminy Kluczbork, poza wyżej wymienionymi chronionymi siedliskami oraz gatunkami roślin i zwierząt, występują następujące obszarowe i indywidualne formy ochrony przyrody:

- **park krajobrazowy,**
- **obszar chronionego krajobrazu,**
- **rezerwat,**
- **ostoja Natura 2000 (projektowana),**
- **pomniki przyrody ożywionej.**

A. STOBRAWSKI PARK KRAJOBRAZOWY

Stobrawski Park Krajobrazowy został powołany 03 października 1999 roku decyzją Wojewody Opolskiego a obecnie funkcjonuje na podstawie Rozporządzenia Nr 0151/P/19/06 Wojewody Opolskiego z dnia 8 maja 2006 r. w sprawie Stobrawskiego Parku Krajobrazowego. Park obejmuje obszar o po-

wierzchni 52636,5 ha i położony jest w powiecie opolskim na terenie gmin: Dąbrowa, Dobrzeń Wielki, Łubniany, Murów, Popielów, w powiecie namysłowskim na terenie gmin: Domaszowice, Pokój, Świerczów, w powiecie kluczborskim na terenie gmin: Kluczbork, Lasowice Wielkie, Wołczyn oraz w powiecie brzeskim na terenie gmin: Lewin Brzeski, i Lubsza.

Na terenie gminy Kluczbork znajduje się niewielki fragment parku w okolicach Nowej Bogacicy i Zameczka, na zachód od linii kolejowej Opole – Kluczbork i na południe od wsi Borkowice, Żabiniec. Obejmuje on razem z obszarem chronionego krajobrazu najmniej przekształconą antropogenicznie część gminy.

Park krajobrazowy powołano ze względu na duże walory przyrodnicze, a przede wszystkim:

- występowanie licznych gatunków chronionych i rzadkich, zarówno roślin (35 gatunków chronionych i 35 rzadkich) jak i zwierząt (150 gatunków ptaków chronionych i około 30 gatunków innych zwierząt chronionych),
- występowanie 125 zespołów i zbiorowisk roślinnych, w tym wielu cennych i zagrożonych w skali kraju,
- wysoką lesistość terenu parku,
- występowanie jednego z większych i ważniejszych na terenach Polski południowej obszaru wydmowego,
- występowanie stosunkowo dobrze zachowanych ekosystemów wodnych i przywodnych większych rzek województwa,
- niską gęstość zaludnienia, niewielkie zurbanizowanie i uprzemysłowienie,
- występowanie zróżnicowanych siedliskowo i gatunkowo wieloprzestrzennych ekosystemów leśnych.

Szczególnymi celami ochrony Parku jest:

- zachowanie najcenniejszych fragmentów przyrody naturalnej, walorów krajobrazowych oraz dziedzictwa kulturowego części Niziny Śląskiej;
- zachowanie pełni różnorodności biologicznej oraz trwałości i równowagi procesów przyrodniczych;
- przywracanie walorów naturalnych przekształconym siedliskom, zwłaszcza dolinom rzecznych, torfowiskom, lasom i innym składnikom przyrody;
- stwarzanie korzystnych warunków do prawidłowego funkcjonowania systemów przyrodniczych, ich trwałości i zdolności odtwarzania;
- zwiększanie świadomości ekologicznej lokalnych społeczności w zakresie konieczności zachowania całego bogactwa przyrodniczego jako dziedzictwa i dobra wspólnego.

Dla ochrony walorów Parku na jego obszarze obowiązują następujące zakazy:

- realizacji przedsięwzięć mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu przepisów o ochronie środowiska,
- likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych, jeżeli nie wynikają z potrzeby ochrony przeciwpowodziowej lub zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego lub wodnego lub budowy, odbudowy, utrzymania, remontów lub naprawy urządzeń wodnych;
- pozyskiwania do celów gospodarczych skał, w tym torfu, oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin, i zwierząt, a także minerałów i bursztynu;
- dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli zmiany te nie służą ochronie przyrody lub racjonalnej gospodarce rolnej, leśnej, wodnej lub rybackiej;
- likwidowania, zasypywania i przekształcania zbiorników wodnych, starorzeczy oraz obszarów wodno - błotnych;
- wylewania gnojowicy, z wyjątkiem nawożenia własnych gruntów rolnych;
- prowadzenia chowu i hodowli zwierząt metodą bezściółkową;
- utrzymywania otwartych rowów ściekowych i zbiorników ściekowych;

B. OBSZAR CHRONIONEGO KRAJOBRAZU "LASY STOBRAWSKO - TURAWSKIE"

Obszar ustanowiony jest obecnie Rozporządzeniem Wojewody Opolskiego Nr 0151/P/16/2006 z dnia 8 maja 2006 r. w sprawie obszarów chronionego krajobrazu (Dz. Urz. Woj. Opol. Nr 33, poz. 1133). Na obszarze gminy znajdują się dwa jego fragmenty w południowej części, obejmujące tereny leśne oraz rolne z częściową zabudową wsi Bażany i Bąków, wyróżniające się walorami przyrodniczymi i krajobrazowymi oraz słabym zurbanizowaniem. O wysokich walorach przyrodniczych i krajobrazowych tych terenów decyduje duża ilość cieków wodnych i stawów, silnie rozwinięta granica lasu, polodowcowa rzeźba terenu oraz występowanie wielu chronionych gatunków roślin i zwierząt.

Obszar został ustanowiony w celu zachowania wyróżniających się krajobrazowo terenów o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowych ze względu na możliwość zaspakajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem oraz pełniących funkcję korytarzy ekologicznych o znaczeniu regionalnym. Obowiązują na nim nakazy i zakazy określone w ww. rozporządzeniu, w tym m.in.:

nakazy:

- ograniczania zmiany użytkowania łąk i pastwisk na grunty orne i inne uprawy rolne,
- kształtowania zróżnicowanego krajobrazu rolniczego poprzez ochronę oraz formowanie nowych założeń zieleni wiejskiej, (zadrzewienia, zakrzaczenia, remizy śródpolne),
- realizowania melioracji odwadniających, w tym regulowania odpływu wody z sieci rowów, tylko w ramach racjonalnej gospodarki rolnej, jednak z bezwzględnym zachowaniem reżimów wilgotnościowych terenów podmokłych,

- eksploatawanie surowców mineralnych w sposób minimalizujący negatywne oddziaływania na przyrodę,
- przeciwdziałania przerywaniu ciągłości korytarzy ekologicznych,
- preferowania regionalnych stylów architektonicznych w zabudowie oraz zabudowy zachowującej historyczne kierunki przestrzennego rozwoju miejscowości,
- zachowania i ochrony zbiorników wód powierzchniowych wraz z pasem roślinności okalającej,
- zachowania pasów roślinności wzdłuż rowów melioracyjnych i cieków z dopuszczeniem prac związanych z ich utrzymaniem i konserwacją,
- zwiększania małej retencji poprzez zachowanie lub odtwarzanie siedlisk hydrogeniczych, w tym źródeł i lokalnych obniżeń terenu;

zakazy:

- realizacji przedsięwzięć mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu przepisów z zakresu ochrony środowiska,
- lokalizowania obiektów budowlanych w pasie szerokości 100 m od linii brzegów naturalnych cieków wodnych z wyjątkiem urządzeń wodnych oraz obiektów służących prowadzeniu racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej lub rybackiej,
- likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych, jeżeli nie wynikają one z potrzeby ochrony przeciwpowodziowej i zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego lub budowy, odbudowy, utrzymania, remontów lub naprawy urządzeń wodnych,
- dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli służą innym celom niż ochrona przyrody lub zrównoważone wykorzystywanie użytków rolnych i leśnych oraz racjonalna gospodarka wodna lub rybacka.

C. REZERWAT „BAŻANY”

Rezerwat został utworzony Zarządzeniem nr 71 Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 20 czerwca 1969 roku w celu zachowania ze względów naukowych i dydaktycznych naturalnego drzewostanu sosnowego, rosnącego na wydmach z obfitym stanowiskiem jałowca. Rezerwat położony jest w Nadleśnictwie Kluczbork - obręb Lasowice Małe, w oddziałach 24b i 26a. Jego powierzchnia wynosi 22,02 ha.

Zbiorowiska roślinne rezerwatu posiadają charakter przejściowy między borem sosnowym a borem mieszanym. Gatunkiem panującym jest tu sosna pospolita. Domieszkowo występuje osika, dąb szypułkowy, brzoza brodawkowata i robinia akacjowa. Charakterystyczne na tym terenie jest występowanie jałowca pospolitego. Na terenie rezerwatu stwierdzono 58 roślin naczyniowych, w tym 2 prawnie chronio-

ne: widłak jałowcowaty *Lycopodium annotinum* i kruszyna pospolita *Frangula alnus*. Zagrożeniami dla rezerwatu w ostatnich latach jest nadmierna penetracja ludzka oraz wycofywanie się jałowca.

D. OBSZAR NATURA 2000 „ŁĄKI W OKOLICACH KLUCZBORKA NAD STOBRAWĄ”

Status obszaru: **obszar mający znaczenie dla Wspólnoty.**

Forma ochrony w ramach sieci Natura 2000: specjalny obszar ochrony siedlisk (Dyrektywa Siedliskowa) Ważne dla Europy gatunki zwierząt (z Zał. II Dyr. siedliskowej i z Zał. I Dyr. Ptasiej), w tym gatunki priorytetowe – motyle: czerwończyk nieparek *Lycaena dispar*, i modraszek nausitous *Maculinea nausithous*.⁸ W ramach zleconej przez RDOŚ w Opolu ekspertyzy obszaru stwierdzono, że w obszarze należy uznać za przedmiot ochrony również trzeci gatunek motyla - 4038 czerwończyk fioletek *Lycaena helles*.

modraszek nausitous

czerwończyk nieparek

czerwończyk fioletek

Lista przedmiotów ochrony obszaru może ulec weryfikacji w toku trwających obecnie prac nad projektem planu zadań ochronnych, ponieważ publikowane i niepublikowane materiały wskazują na występowanie w Obszarze co najmniej trzech gatunków zwierząt oraz jednego siedliska, mogących stanowić przedmioty ochrony w Obszarze. Są to: 1037 Trzepla zielona *Ophiogomphus cecilia*, 1149 Koza *Cobitis taenia*, 1355 Wydra *Lutra lutra*, 6510 Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie *Arrhenatherion elatioris*.⁹

Omawiany obszar o powierzchni 356,6 ha zajmują prawie w 90% siedliska łąkowe i zaroślowe, pozostałą część zajmują siedliska rolnicze oraz inne tereny (miasta, wsie, drogi, śmietniska, kopalnie, tereny przemysłowe). Na terenie wchodzącym jeszcze w administracyjne granice Kluczborka występują zbiorowisko okresowo koszonych łąk ze szczawiami, rdestem węzownikiem, wierzbowką, turzycami oraz mozgą trzcinowatą i krwiściągami lekarskim kształtujące się wzdłuż rzeki Stobrawy. Bardziej podmokłe fragmenty zarasta trzcina. Niektóre miejsca są odkształcone ze znacznym udziałem pokrzywy. Natomiast fragmenty położone w części wschodniej i południowo-wschodniej miejscami porasta dąb szypułkowy, olcha czarna i wierzby. Część łąk nosi ślady wiosennego wypalania. Obszar przecięty jest trzema

⁸ Źródło - Standardowy Formularz Danych dla obszaru PLH160013 „Łąki w okolicach Kluczborka nad Stobrawą”

⁹ Źródło - „Dokumentacja Planu Zadań Ochronnych obszaru Natura 2000 PLH160013 Łąki w okolicach Kluczborka nad Stobrawą w województwie opolskim”

drogami, w tym dwoma powiatowymi łączącymi wsie położone w południowo-zachodniej części gminy z drogą krajową nr 42, oraz obwodnicą drogową miasta Kluczborka wybudowaną na trasie zlikwidowanej linii kolejowej. Stobrawa prowadzi czystą wodę, na wschodniej granicy łąk jest podpiętrzana niewielką śluzą. Przez łąkę prowadzony jest rów odwadniający zarośnięty trzcinami. Obiekt ten jest świeżo czyszczony. Dno doliny wyścielają mady rzeczne, lokalnie namuły. Pospolitym gatunkiem na łąkach jest żaba trawna, występuje także zaskroniec. Z obserwowanych ptaków wymienić należy skowronka polnego, pliszkę żółtą, świergotka łąkowego i czajkę. Na łąki zalatują bocian biały, gawron, szpak oraz polująca na gryzonie pustulka. Ssaki reprezentuje m. in. zając i sarna, chociaż nie są zbyt częste. W omawianych biotopach bogata jest fauna bezkręgowców. Wzdłuż rowu występują duże ilości winniczków. W miejscach gdzie pojawia się trzcina często występują ślimaki z rodzaju bursztynka (*Succinella*) oraz liczne gatunki pajaków, w tym tygrzyk paskowany. W okresie kwitnienia rosnące tutaj gatunki roślin odwiedzane są przez różne gatunki motyli chronione trzmiele, rusalki (pawik, pokrzywnik, admirał, kratkowiec, dostojki, przeplatki i inne), kilka gatunków modrzków, pазie królowej, połówce szachownica. W Stobrawie obserwowano kielbia i płotkę, a na brzegach żabę jeziorową i żaba trawną. Wydaje się, że wiosną siedlisko jest również odpowiednie dla żaby moczarowej. Słyszano również rzekotką drzewną.

[Dla obszaru sporządzany jest aktualnie plan zadań ochronnych, o którym mowa w art. 28 ust. 2 ustawy o ochronie przyrody. W ramach prac nad planem określone zostały lokalizacje siedlisk będących przedmiotem ochrony Obszaru oraz zaproponowana korekta granic Obszaru.](#)

Podstawowym zagrożeniem dla łąk, a tym samym siedlisk motyli, będących przedmiotem ochrony Obszaru, byłaby zmiana stosunków wodnych, długoterminowe zaniechanie ich użytkowania oraz zmiany w korycie Stobrawy.

W granicach omawianego Obszaru Natura 2000 znajduje się fragment planowanego terenu zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej oraz planowany odcinek drogi (na przedłużeniu ulicy Witosa do ulicy Wolczyńskiej), ustalone w miejscowym planie zagospodarowania miasta Kluczborka przed objęciem tego terenu ochroną prawną.

E. POMNIKI PRZYRODY OŻYWIONEJ

Na terenie gminy Kluczbork znajduje się 14 pomników przyrody ożywionej – drzew pomnikowych, w tym 2 aleje.

Tabela 4. Gmina Kluczbork – wykaz pomników przyrody ożywionej

L.p.	Nr. rej. woj.	Gatunek	Lokalizacja	Rok ustanowienia
1	65	Dęby szypułkowe (8 szt.)	Przy drodze Nowa Bogacica – Piec	2000r.
2	78	Dąb szypułkowy	Nowa Bogacica, obręb leśny, dz. nr 220	2000r.
3	245	Aleja cisów (16 szt.)	Kluczbork, ul. Byczyńska (po zachodniej stronie ulicy)	2000r.

4	387	Olsza czarna	Kluczbork, dz. nr 2/4 (warsztaty remontowe PKP)	2000r.
5	388	Dąb szypułkowy	Kluczbork, dz. nr 148, przy skrzyżowaniu ulic Piłsud- skiego i Kopernika	2000r.
6	641	Dąb szypułkowy	Bogdańczowice 31, dz. nr 72/3	1998r.
7	642	Dąb szypułkowy	Kluczbork, ul. Chopina 5, dz. nr 153/10	1998r.
8	865	Cisy pospolite (2 szt.)	Ligota Górna ul. Gliwicka 47, dz. nr 581/7	2005r.
9	898	Dąb szypułkowy	Borkowice, obręb leśny, dz. nr 89/3	2008r.
10	899	Dąb szypułkowy	Borkowice, obręb leśny, dz. nr 89/3	2008r.
11	900	Buk zwyczajny	Borkowice, obręb leśny, dz. nr 88	2008r.

Poza formami ochrony przyrody na obszarze gminy występują inne formy ochrony środowiska przyrodniczego; są to lasy ochronne objęte ochroną na podstawie przepisów ustawy *o lasach*, a także zabytkowe parki objęte ochroną na podstawie przepisów ustawy *o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami*. Za lasy ochronne uznane zostały znaczne powierzchnie kompleksów leśnych na południu gminy. Zabytkowe parki, poza walorami historycznymi odgrywają ważną rolę w systemie przyrodniczym obszaru. Do najcenniejszych z przyrodniczego punktu widzenia należą parki w Bogdańczowicach, Maciejowie i Kluczborku.

Park podworski w Bogdańczowicach

Park zlokalizowany jest przy drodze Kluczbork - Gorzów Śl. Aktualna powierzchnia parku wynosi 3,50 ha. Na podstawie analizy dendrologicznej stwierdzono, że został założony z chwilą wybudowania na początku XIX w. rezydencji dworskiej. Z tego okresu zachowały się pojedyncze egzemplarze lipy drobnolistnej i dębu szypułkowego. Kolejny etap przekształceń parku miał miejsce w końcu XIX w. Drzewostan z tego okresu stanowi zasadniczy element kompozycyjny parku. W latach pięćdziesiątych XX w. wprowadzono nowe gatunki drzew dla uzupełnienia drzewostanu. Rozmieszczenie drzew jest urozmaicone - od gęstych zadrzewień na obrzeżach parku do pojedynczych egzemplarzy wyeksponowanych na trawnikach. Drzewostan stary, około 200-letni tworzy jedynie lipa drobnolistna i dąb szypułkowy. Żywotniki, jodły i świerki mają około 100 lat. Pozostały drzewostan pochodzący z ostatnich nasadzeń ma około 50 lat. Na terenie parku przeważają gatunki liściaste, głównie rodzime.

Do ciekawszych gatunków drzew i krzewów rosnących w parku zaliczyć można:

- Katalpę zwyczajną *Catalpa bignonioides*
- Cyprysik Lawsona *Chamaecyparis Lawsoniana*
- Cyprysik Nutkajski *Chamaecyparis Nootkatensis*

- Magnolie pośrednią *Magnolia x Soulangeana*
- Pigwowiec japoński *Chaenomels japonica*
- Suchodrzew tatarski *Lonicera tatarica*
- Różanecznik żółty *Rhododendron flavum*
- Tawuła van Houta *Spiraea Vanhouttei*.

Park przypałacowy w Maciejowie

Park zlokalizowany jest w północnej części wsi. Założono go w XIX wieku wraz z wybudowaniem pałacu. Park w Maciejowie ma charakter parku krajobrazowego opartego na pięknie przyrodniczych form naturalnych. Dominują tu pojedyncze, wyeksponowane, swobodnie rozrośnięte, utrzymane w formie naturalnej drzewa i krzewy oraz nieregularne grupy drzew. Na polanie widokowej w części przypałacowej znajduje się staw, obecnie całkowicie zaniedbany. Wolne przestrzenie parku zajmują trawniki. W części północnej i zachodniej widoczne są pozostałości po alejach grabowych, które obiegały teren parku w układzie czworokąta. Z okien pałacu od strony ogrodowej rozciągał się widok wyznaczony przez główną oś widokową, gdzie akcent wodny (staw) umiejętnie połączono odpowiednio z elementami roślinnymi. W części frontowej przed pałacem od strony północnej znajduje się klomb otoczony żywopłotem z bukszpanu, obecnie zaniedbany, zarośnięty samosiewem. Rosną tu również pojedyncze egzemplarze bzu czarnego i śnieguliczki wyraźnie niekorespondujące z kompozycyjną całością parku.

Do ciekawszych gatunków drzew i krzewów rosnących w parku można zaliczyć:

- Katalpę zwyczajną *Catalpa bignonioides*
- Cyprysik Lawsona odm. siwa *Chamaecyparis Lawsoniana var. glauca*
- Magnolie pośrednią *Magnolia x Soulangeana*
- Żywotnik olbrzymi *Thuja plicata*
- Jałowiec halny *Juniperus nons.*

Park miejski w Kluczborku

Park miejski w Kluczborku usytuowany jest na południowy-wschód od starego miasta, w odległości ok. 300 m od rynku. Zajmuje zachodnią część niecki dawnego stawu zamkowego, pomiędzy starym i nowym korytem Stobrawy. Od północy, zachodu i południa otoczony zabudową miejską, od wschodu przylega do kompleksu obiektów sportowych. Położony jest na terenie płaskim (pominąwszy sztuczne nasypy). Teren jest częściowo podmokły, z dużą ilością rowów odwadniających, wykorzystanych w kompozycji parku. Ogólna powierzchnia parku wynosi 22,0 ha. Teren parku otoczony jest alejkami usytuowanymi na groblach otaczających pierwotnie staw. Alejki te obsadzone są drzewami, przy czym, z wyjątkiem odcinka północnego, gdzie obsadzenie jest zróżnicowane (lipy, jesiony, kasztanowce, brzoza, klon) są to ciągi jednogatunkowe. Cały park dzieli się na cztery różniące się charakterem części:

- stara część, teren pomiędzy ul. Parkową a Sportową i linią wyznaczoną najstarszymi nasadzeniami równoległą do alei łączącej miasto z lasem miejskim,
- nowa część, teren pomiędzy południową granicą parku, a głównym kanałem odwadniającym,
- otoczenie kościoła, z pierwotnego obsadzenia pozostały tu dwa świerki kłujące, trzy dęby i dwie brzozy, przy narożnikach placu posadzono cztery lipy, a rząd młodych lip oddziela też działkę kościoła od starej części parku, oprócz tego występują tu dwie alejki obsadzone świerkiem kłującym, rząd świerków kłujących i cisów wewnątrz ogrodzenia plebani, kompozycja cisów przed frontem kościoła, wierzby białe odm. zwisająca, plac zabaw, dominują tu naturalne zadrzewienia z olchy w różnym wieku, uzupełnione dwoma rzędami brzoź, kilkoma lipami, topolami i jesionami pensylwańskimi oraz grupami derenia białego i żywopłotem głogowym, do placu zabaw przylega naturalna olszyna (1 ha) z niewielką domieszką lipy i klonów.

W związku z sukcesywnym uzupełnianiem drzewostanu nie występuje tu wyraźna granica między drzewami z pierwotnego układu, a młodszymi nasadzeniami. Występuje tu około 1400 drzew ponad 50-letnich. Drzewa najstarsze, ponad 100-letnie, znajdują się w obsadzeniach dawnych grobli oraz brzegu stawu, pochodzących jeszcze z okresu przed założeniem parku. W sumie można do tej grupy zaliczyć ok. 50-60 egzemplarzy, głównie dębów i lip, a także kilka jesionów wyniosłych i kasztanowców oraz olch. Większość drzewostanu parku stanowią drzewa w wieku 50-100 lat, pochodzące z kolejnych okresów urządzania parku i prawie wszystkie znajdują się w północnej części założenia. Drzewa najmłodsze jako planowe nasadzenia występują głównie w południowej części parku i wokół kościoła. W pozostałych częściach stanowią uzupełnienie wcześniejszych kompozycji. Ze względu na stosunkowo młody wiek założenia parkowego niewielka liczba drzew osiągnęła rozmiary pomnikowe:

- jesion wyniosły (obw. 105 cm, wys. 32 m),
- dąb czerwony (obw. 105 cm, wys. 25 m),
- dąb czerwony (obw. 100 cm, wys. 25 m),
- dąb szypułkowy (obw. 95 cm, wys. 35 m),
- dąb szypułkowy (obw. 145 cm, wys. 35 m).

Z ciekawszych gatunków występują tu:

- dąb błotny *Quercus palustris*,
- jesion pensylwański *Fraxinus pensylvanica*,
- kasztanowiec żółty *Aesculus octandra*,
- cyprysik groszkowy *Chamaecyparis pisifera*,
- azalie *Anthodendron sp.*

Park przypałacowy w Kluczborku (przy ul. Wolczyńskiej)

Niewielkie założenie otaczające pałac powstało prawdopodobnie wraz z rezydencją tj. około lat 20-tych XX w. Posiada ono plan prostokąta i ograniczone jest na bokach ulicami. Drzewostan tu porastający skoncentrowany został na jego obrzeżach lub sadzony jest regularnie w rzędy i niewielkie skupienia, tworzące centralną polanę przed fasadą pałacu. Od wschodu do elewacji bocznej rezydencji przylega niewielki ogródek ozdobny. Jest to płaski, prostokątny teren o wyraźnie formowanych z trzech stron granicach, obsadzonych w czasach nowszych rzędem lip. Pośrodku ogrodu ukształtowana została sadzawka. W parku występują 34 gatunki drzew i krzewów ozdobnych, w tym 7 gatunków drzew iglastych. Najliczniej reprezentowanymi gatunkami drzew liściastych są: klony (26,6 %), robinie (24,6%), jesiony (9%), kasztanowce i graby (po 8%), resztę stanowią buki, topole, dęby i lipy. Natomiast wśród drzew iglastych najliczniejsze są daglezie i świerki. Wiek większości drzew wynosi około 80 lat.

3.3.2. Elementy środowiska wymagające ochrony

Jak wynika z opracowania ekofizjograficznego w granicach gminy nie wyznaczono żadnych obszarów do objęcia ochroną prawną na podstawie przepisów o ochronie przyrody. Szczegółowa analiza zasobów przyrodniczych oraz propozycje nowych form ochrony powinny zostać opracowane w ramach Inwentaryzacji przyrodniczej gminy Kluczbork.

Istnieją jednak na obszarze gminy obszary i obiekty nie objęte ochroną prawną, ale pełniące ważne funkcje w systemie przyrodniczym obszaru. Są to:

- lasy poza obszarami chronionymi,
  - pełniące funkcje obszarów węzłowych,
  - ciągi ekologiczne w dolinach rzek,
  - pełniące funkcję korytarzy ekologicznych,
  - zieleń parkowa i cmentarna,
  - zadrzewienie śródpolne i przydrożne,
- uzupełniające system przyrodniczy obszaru.

Ich ochrona powinna być uwzględniona w ustaleniach planów miejscowych. Na szczególną uwagę zasługują ciągi ekologiczne w dolinach rzek, które w wielu miejscach są przerwane zabudową, trasami komunikacyjnymi lub zwartymi ekosystemami pól uprawnych. Charakteryzują się jednak bogatą strukturą funkcjonalno-przestrzenną, na którą składają się ekosystemy zadrzewieniowe, wodne, niewielkie fragmenty łąk. W procesach zagospodarowania przestrzennego powinno się za wszelką cenę dążyć do odtworzenia i zachowania pełnej ciągłości strukturalno-funkcjonalnej dolin, aby mogły pełnić swoją funkcję korytarzy ekologicznych.

Zasoby „użytkowe” środowiska przyrodniczego na obszarze opracowania wymagające ochrony prawnej to zasobne zbiorniki czwartorzędowe wód podziemnych.

3.4. Ogólna ocena stanu środowiska i jego zagrożeń

3.4.1. Środowisko abiotyczne

Aktualny stan środowiska w rejonie opracowania ocenić należy jako generalnie poprawny, za wyjątkiem zanieczyszczenia wód powierzchniowych (rzeka Stobrawa). Poprawy wymaga również czystość powietrza (sezon grzewczy) oraz nadmierny hałas przy drogach krajowych i liniach kolejowych.

Położenie terenów w stosunku do dużych, zewnętrznych źródeł emisji zanieczyszczeń oraz położenie w ciągu wentylacyjnym doliny Stobrawy powoduje, że utrzymują się tutaj stosunkowo niskie poziomy zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego. Jedynie lokalne źródła energetyczne mogą wywoływać podwyższone emisje zanieczyszczeń, w szczególności w okresie grzewczym. Podwyższenie poziomu emisji zanieczyszczeń występuje również, lokalnie, w strefie brzegowej pasa drogowego. W strefie tej należy się spodziewać również lokalnego zanieczyszczenia gleby metalami ciężkimi.

Pod względem akustycznym najbliższe otoczenie pasów drogowych i linii kolejowych, jest obszarem o obniżonych parametrach jakościowych klimatu akustycznego.

Minimalizacja istniejących zagrożeń atmosferycznych postępować będzie poprzez powszechne stosowanie nowoczesnych technologii grzewczych zgodnie z wymaganiami przepisów z zakresu ochrony środowiska (proekologicznych) oraz poprzez wycofywanie z obrotu nieekonomicznych pojazdów. Ograniczenie uciążliwości akustycznej układu komunikacyjnego można uzyskać poprzez realizację zieleni, która będzie mogła stanowić barierę zarówno dla komunikacyjnych zanieczyszczeń powietrza, jak i dla nadmiernej emisji hałasu, budowę urządzeń przeciwhałasowych (ekrany, wały) oraz budowę obwodnic.

Stan pozostałych komponentów należy ocenić jako dobry, nie podlegający żadnym istotnym przekształceniom. Planowana sieć kanalizacyjna na terenach zainwestowanych istotnie ograniczy potencjalne źródła zanieczyszczeń gleb i wody podziemnej ściekami komunalnymi.

Na obszarze opracowania nie występują aktywne procesy geodynamiczne.

3.4.2. Środowisko biotyczne

Trudno jednoznacznie i ostatecznie ocenić stan poszczególnych zbiorowisk roślinności. W każdym występują zbiorowiska cenne i zdegradowane, np. w zbiorowiskach leśnych występują płaty o wysokim stopniu naturalności, a także drzewostany znacznie zdegenerowane, pozbawione charakterystycznych elementów florystycznych. Główne źródła zagrożeń dla poszczególnych typów ekosystemów to:

- dla obszarów zbiorowisk łąkowych intensyfikacji rolnictwa poprzez:
  - intensyfikację wypasu lub koszenia,
  - przenawożenie łąk i pastwisk,

- porzucanie gospodarki łąkarskiej,
- stosowanie podsiewów gatunkami preferowanymi gospodarczo,
- melioracje odwadniające;
- dla obszarów zbiorowisk leśnych:
  - wprowadzanie gatunków drzew niezgodnych z siedliskiem (degeneracja lasu),
  - zubażanie fitocenozy leśnych o materię organiczną wskutek wywożenia spalania materiału z cięć pielęgnacyjnych,
  - usuwania z lasów starych, martwych i dziuplastych drzew będących środowiskiem życia dla tysięcy gatunków roślin i zwierząt.

W zakresie zagrożeń dla ciągłości powiązań przyrodniczych najbardziej niepożądanymi kierunkami przekształceń powodowanymi przez dotychczasowe użytkowanie i zagospodarowanie są:

- fragmentacja siedlisk na skutek rozwoju zabudowy i transportu,
- zmiany stosunków wodnych, w szczególności na obszarach wodno-błotnych dolin rzecznych,
- zabudowa dolin rzecznych stanowiących główne osie systemu ekologicznego gminy,
- zamiana użytkowania trwałych użytków zielonych na grunty orne,
- zniszczenie liniowych zadrzewień, zakrzaczeń, ziołorośli i muraw, w szczególności wzdłuż cieków.

3.5. Wnioski do kierunków zagospodarowania przestrzennego

1. Uwzględnić występowanie udokumentowanych złóż kopalin „Ligota Dolna” i „Kluczbork-zbiornik”.
2. Uwzględnić ochronę wód powierzchniowych i podziemnych przy ustalaniu:
  - zasad zagospodarowania terenów przyległych do wód powierzchniowych (potoków i zbiorników wodnych),
  - zasad ochrony zasobów środowiska,
  - kierunków rozwoju infrastruktury wodościekowej.
3. Ukształtować Przyrodniczy System Obszaru (PSO) poprzez wydzielenie w strukturze przestrzennej gminy obszarów cennych przyrodniczo, a także predysponowanych do pełnienia funkcji przyrodniczych ze względu na swoje położenie, z uwzględnieniem wszystkich istniejących form ochrony przyrody oraz obszarów nie objętych ochroną prawną, ale pełniących ważną funkcję w systemie przyrodniczym.
4. Uwzględnić ochronę wód powierzchniowych i podziemnych przy ustalaniu:
  - zasad zagospodarowania terenów przyległych do wód powierzchniowych (potoków i zbiorników wodnych),
  - zasad ochrony zasobów środowiska,

- kierunków rozwoju infrastruktury wodościekowej.
5. Chronić walory krajobrazowe obszaru poprzez:
    - zachowanie zadrzewień, zakrzewień i zieleni łąkowej w dolinach cieków wodnych a także i zadrzewień, zakrzewień i zadarnień śródpolnych, przydrożnych i towarzyszących zbiornikom wodnym,
    - ochronę ciągu widokowego z drogi powiatowej nr 13230 pomiędzy Łowkowicami i Maciejowem.
  6. Uwzględnić działania zmierzające do obniżenia poziomu stężeń pyłu (PM10) określone w „Programie ochrony powietrza dla strefy namysłowsko-oleskiej”.
  7. Nie wyznaczać nowych terenów zabudowy, dla których ustalone są dopuszczalne poziomy hałasu, w zasięgu potencjalnego ponadnormatywnego hałasu komunikacyjnego. W strefach zabudowy tereny te powinny być przeznaczane przede wszystkim pod zielenią wysoką (zadrzewienia, zalesienia, sady).
  8. Wykluczyć lokalizację nowych obiektów z pomieszczeniami na pobyt ludzi w zasięgu potencjalnego szkodliwego oddziaływania pól elektromagnetycznych linii elektroenergetycznych wysokich napięć.
  9. Ograniczyć rozwój zabudowy na obszarach występowania okresowych zalewów i podtopień.
  10. Uwzględnić lokalizację planowanych zbiorników małej retencji w Ligocie Górnej i Kujakowicach Górnych.

4. Stan dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej.

4.1. Wymagania w zakresie ochrony zabytków wynikające z przepisów prawnych

Zgodnie z art. 7 ustawy z dnia 23 lipca 2003r. *Ochrona zabytków i opieka nad zabytkami* (Dz. U. Nr 162, poz. 1568 z późn. zm.), formami ochrony zabytków są:

- 1) wpis do rejestru zabytków;
- 2) uznanie za pomnik historii;
- 3) utworzenie parku kulturowego;
- 4) ustalenia ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego.

Ochronie i opiece – wg ustawy - podlegają, bez względu na stan zachowania (m. in.) zabytki nieruchome będące, w szczególności:

- krajobrazami kulturowymi,
- układami urbanistycznymi, ruralistycznymi i zespołami budowlanymi,
- dziełami architektury i budownictwa,
- dziełami budownictwa obronnego,

- obiektami techniki, a zwłaszcza kopalniami, hutami, elektrowniami i innymi zakładami przemysłowymi,
- cmentarzami,
- parkami, ogrodami i innymi formami zaprojektowanej zieleni,
- miejscami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji.

Zgodnie z art. 19 ww. ustawy, w dokumentach planistycznych (tj. w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego) uwzględnia się ochronę zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru i ich otoczenia oraz innych zabytków nieruchomych, znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków, a także, w przypadku gdy gmina posiada gminny program opieki nad zabytkami, ustalenia tego programu. Ponadto w dokumentach planistycznych ustala się, w zależności od potrzeb, strefy ochrony konserwatorskiej obejmujące obszary, na których obowiązują określone ustaleniami planu ograniczenia, zakazy i nakazy, mające na celu ochronę znajdujących się na tym obszarze zabytków.

Gmina Kluczbork posiada gminną ewidencję zabytków oraz program opieki nad zabytkami.

4.2. Zasoby kulturowe terenu – tożsamość miejsca

Gminę Kluczbork zaliczyć można do terenów bardzo bogatych w zasoby dziedzictwa kulturowego. Świadczą o tym liczne stanowiska archeologiczne z różnych epok oraz zachowane zabytkowe obiekty i układy przestrzenne.

Ślady osadnictwa prehistorycznego w chwili obecnej udokumentowane są na 189 stanowiskach archeologicznych, z których część nie ma ściśle określonej lokalizacji. 17 stanowisk wpisanych jest do rejestru zabytków województwa opolskiego.

Najliczniej reprezentowane są stanowiska i osady z okresu średniowiecznego, prócz nich występują także stanowiska z okresu kamienia i kultury łużyckiej. Ponadto znanych jest wiele śladów pradziejowego osadnictwa, odkrytych w okresie międzywojennym, ale bliżej niezlokalizowanych bądź nie potwierdzonych w terenie. Dlatego należy uzgadniać wszelkie większe prace ziemne na terenie Gminy, szczególnie przy realizacji inwestycji liniowych, a także inwestycji kubaturowych na terenach zabudowanych (lub w ich sąsiedztwie).

Bogato udokumentowane są na terenie gminy Kluczbork zabytki nieruchome architektury, budownictwa oraz układów zieleni (parki, cmentarze). Łącznie (nie licząc zabytków archeologicznych) występuje tu 974 zabytków nieruchomych, w tym 81 wpisanych do rejestru wojewódzkiego i 893 ujęte w gminnej ewidencji.

Są to bardzo różne obiekty, m. in. :

- układy urbanistyczne i ruralistyczne
- obiekty sakralne (kościół, kaplice),
- budynki mieszkalne,
- założenia pałacowo-dworskie,
- budynki użyteczności publicznej (szkoły, zajazdy, karczmy, remizy strażackie, stacje kolejowe),
- budynki przemysłowe i gospodarcze (stodoły, spichlerze, stajnie, kuźnie, młyny, gorzelnie i in.),
- założenia parkowe i zabytkowe cmentarze,
- aleje drzew.

Najcenniejszym zabytkiem o randze krajowej, a tym samym wizytówką gminy, jest zabytkowy układ przestrzenny Starego Miasta w Kluczborku.

4.3. Zabytki nieruchome (z wyłączeniem archeologicznych)

4.3.1. Zabytki wpisane do rejestru zabytków województwa opolskiego

Na obszarze gminy znajduje się 81 zabytków nieruchomych wpisanych do wojewódzkiego rejestru zabytków (nie licząc zabytków archeologicznych).

Tabela 5. Gmina Kluczbork - wykaz nieruchomości wpisanych do rejestru zabytków województwa opolskiego

Lp	Miejscowość	Obiekt i adres obecny	Adres dawny (z decyzji o wpisie do rejestru)	Data powstania	Nr decyzji o wpisie do rejestru
1.	Bąków	kościół parafialny p.w. Wniebowzięcia NMP(drew.)			59/53 z 26.11.1953
2.	Bąków	plebania			1593/66 z 19.09.1966
3.	Bąków	pałac		2 poł. XIX	2157/87 z 04.04.1987
4.	Bąków	park krajobrazowy			5/76 z 08.07.1976
5.	Bąków	mogiła Augusta i Emila Bassy, braci		1933	272/90 z 31.08.1990
6.	Biadacz	kościół filialny		1842-43	1057/67 z 13.03.1967
7.	Bogacica	kościół parafialny p.w. św. Trójcy	kościół parafialny	1797/1805, 1905/1906	1058/65 z 25.06.1965
8.	Bogacica	dwór		1 poł. XIX	999/65 z 05.05.1965
9.	Bogacica	spichlerz		1 poł. XIX	999/65 z 05.05.1965
10.	Bogacica	mogiła powstańców śląskich na cmentarzu przykościelnym		1921	213/89 z 04.08.1989
11.	Bogdańczowice	park			7/76 z 26.08.1976
12.	Kluczbork	Stare miasto			40/49 z 10.06.1949
13.	Kluczbork	kościół ewangelicki p.w. Chrystusa Zbawiciela	kościół ewangelicki	XIV, XVIII	802/64 z 14.04.1964

14.	Kluczbork	kościół parafialny p.w. MB Wspomożenia Wiernych			56/2007 z 31.09.2008
15.	Kluczbork	dawna plebania ewangelicka, ul. Gdacjusza 2-3-4		XVIII/XIX	815/64 z 16.04.1964
16.	Kluczbork	kaplica cmentarna		2 poł. XIX	2016/76 z 18.03.1976
17.	Kluczbork	mogiła powstańca śląskiego Henryka Dubiela na cmentarzu parafialnym			220/89 z 31.10.1989
18.	Kluczbork	zbiorowa mogiła żołnierzy z września 1939 na cmentarzu par.			212/89 z 10.10.1989
19.	Kluczbork	cmentarz wojenny Armii Radzieckiej, ul. Opolska			146/86 z 21.11.1986
20.	Kluczbork	park miejski			6/76 z 26.08.1976 i rozszerzona decyzja z 11.05.1995
21.	Kluczbork	park, ul. Wolczyńska 33			139/86 z 11.06.1986
22.	Kluczbork	mury miejskie z basztą bramną, tzw. Krakowską		XV, 1598, XX	810/64 z 16.04.1964
23.	Kluczbork	ratusz		XVIII, XIX	811/64 z 16.04.1964
24.	Kluczbork	dom, ul. Damrota 34	dom, ul. Damrota 38	XIX	1307/66 z 14.04.1966
25.	Kluczbork	muzeum im. Jana Dzierżona, ul. Zamkowa 10			61/2008 z 11.03.2008
26.	Kluczbork	dom (kamienica) ul. Grunwaldzka 3			75/2008 z 27.10.2008
27.	Kluczbork	budynek więzienia wraz murem, przyległymi budynkami gospodarczymi, bramami i dwiema wieżyczkami, ul. Katowicka 4	ul. Świerczewskiego 4	Ok. 1900	2348/95 z 2.03.1995
28.	Kluczbork	dom, ul. Kopernika 1			1308/66 z 14.04.1966
29.	Kluczbork	kamienica ul. Kościuszki 1			119/2010
30.	Kluczbork	dom (kamienica), ul. Krakowska 23			68/2008 z 16.07.2008
31.	Kluczbork	budynek mieszkalny (kamienica), ul. Krakowska 27		k. XIX	2378/98 z 09.03.1998
32.	Kluczbork	Zespół budynków Miejskiej Szkoły im. Gustawa Freytaga, ob. Zespół Szkół Ogólnokształcących przy ul. Mickiewicza 10			101/2009
33.	Kluczbork	dom (kamienica), ul. Mickiewicza 17		1903	79/2009 z 9.02.2009
34.	Kluczbork	budynek administracyjny młyna handlowego, ul. Młyńska 8		1907	2238/90 z 14.11.1990
35.	Kluczbork	Kamienica, ul. Piastowska 11			107/2009
36.	Kluczbork	dom (kamienica) z przyległymi od płn. wsch. murem z otworem bramnym, Pl. Niepodległości 2		ok. 1875	78/2009 z 4.02.2009

37.	Kluczbork	dom, Pl. Niepodległości 3		XIX	1314/66 z 16.04.1966
38.	Kluczbork	dom, Pl. Niepodległości 4		XIX	1315/66 z 16.04.1966
39.	Kluczbork	dom, Pl. Niepodległości 7		XIX	1317/66 z 16.04.1966
40.	Kluczbork	dom (kamienica), ul. Piłsudskiego 4 – 4a			69/2008 z 21.07.2008
41.	Kluczbork	dom, ul. Piłsudskiego 5	dom, ul. Bieruta 7	XIX	1304/66 z 14.04.1966
42.	Kluczbork	dom, ul. Piłsudskiego 7a	dom, ul. Bieruta 7a	XIX	1305/66 z 14.04.1966
43.	Kluczbork	Kamienica, ul. Piłsudskiego 9			42/2005 z 5.09.2005
44.	Kluczbork	dom, ul. Piłsudskiego 19	dom, ul. Bieruta 19	XIX	1306/66 z 14.04.1966
45.	Kluczbork	dom (kamienica), ul. Piłsudskiego 20		1900	70/2008 z 18.07.2008
46.	Kluczbork	budynek mieszkalny, tzw. Willa Kruka, ul. Pułaskiego 1		1892	24/2003 z 15.10.2003
47.	Kluczbork	dom (kamienica), ul. Pułaskiego 25			77/2009 z 6.02.2009
48.	Kluczbork	dom, Rynek 2		XVIII	812/64 z 16.04.1964
49.	Kluczbork	dom, Rynek 3		XVIII	813/64 z 16.04.1964
50.	Kluczbork	budynek mieszkalny, (kamienica), Rynek 7			2377/98 z 02.03.1998
51.	Kluczbork	Dom, Rynek 11	dom, Rynek 29		1303/66 z 14.04.1966
52.	Kluczbork	Dom, Rynek 12	dom, Rynek 28	XVIII/XIX	1302/66 z 14.04.1966
53.	Kluczbork	Dom, Rynek 13	dom, Rynek 27	XVIII/XIX	1301/66 z 14.04.1966
54.	Kluczbork	Dom, Rynek 14	dom, Rynek 26	XVIII/XIX	1300/66 z 14.04.1966
55.	Kluczbork	Dom, Rynek 15	dom, Rynek 25	XVIII/XIX	1299/66 z 13.04.1966
56.	Kluczbork	Dom, Rynek 20	dom, Rynek 17	XVIII/XIX	1298/66 z 13.04.1966
57.	Kluczbork	Dom, Rynek 21	budynek mieszkalny (kamienica), Rynek 21	1870	2381/98 z 27.04.1998
58.	Kluczbork	Dom, Rynek 23	budynek mieszkalny (kamienica), Rynek 23	Pocz. XX	2375/98 z 16.02.1998
59.	Kluczbork	Dom, Rynek 24	budynek mieszkalny (kamienica), Rynek 24	Pocz. XX	2376/98 z 16.02.1998
60.	Kluczbork	kamienica, ul. Sybiraków 1			120/2010
61.	Kluczbork	dom, ul. Skłodowskiej 9	dom, ul. Opolska 9		1309/66 z 15.04.1966

62.	Kluczbork	Gimnazjum Humanistyczne wraz z budynkiem Sali gimnastycznej. Ob. Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych przy ul. M.C. Skłodowskiej 13			102/2009
63.	Kluczbork	budynek administracyjno – mieszkalny w zespole szpitala, ul. M.C. Skłodowskiej 25			73/2008 z 22.09.2008
64.	Kluczbork	budynek gospodarczy, ul. Skłodowskiej 1	budynek gospodarczy, ul. Krzywa 1		1313/66 z 15.04.1966
65.	Kluczbork	dom, ul. Ściegiennego 11			99/2009
66.	Kluczbork	dom, ul. Ściegiennego 13			1310/66 z 15.04.1966
67.	Kluczbork	dom, ul. Ściegiennego 14			1311/66 z 15.04.1966
68.	Kluczbork	budynek, ul. Wolności 6	dom, ul. Wolności 4	II poł. XIX	2099/84 z 27.08.1984
69.	Kluczbork	dom (kamienica) ul. Wolności 9			74/2008 z 28.10.2008
70.	Kluczbork	dawny zakład dla ubogich, ul. Zamkowa 6 i 8	dawny zakład dla ubogich, ul. 15 Grudnia 8a	1778, 1819	814/64 z 16.04.1964
71.	Kluczbork	budynek lokomotywowni wachlarzowej wraz z obrotnicą w zespole stacji kolejowej		III ćw. XIX w., 1900	85/2009 z 18.03.2009
72.	Kujakowice Górne	kościół parafialny pw. św. Stanisława Biskupa i Męczennika		1801 - 1803	84/2009 z 17.03.2009
73.	Kuniów	kościół parafialny p.w. św. Jana Chrzciciela	kościół parafialny	1803, 1931-1932	1059/65 z 26.06.1965
74.	Ligota Górna	kaplica cmentarna ewangelicka			68/53 z 09.12.1953
75.	Łowkowice	kościół parafialny p.w. Nawiedzenia MB	kościół parafialny	XIX	1060/66 z 17.01.1966
76.	Maciejów	kościół ewangelicki			67/53 z 09.12.1953
77.	Maciejów	Pałac		XVIII/XIX	803/64 z 14.04.1964
78.	Maciejów	Park			15/76 z 25.08.1976
79.	Smardy Górne	dom, ul. Górna 5-7	dom nr 15	XIX	1604/66 z 20.09.1966
80.	Smardy Dolne	Pałac			2033/77 z 17.11.1977
81.	Smardy Dolne	Park		XIX	90/83 z 30.12.1983

Jak wynika z wykazu, w rejestrze zabytków znajdują się zabytki architektury oraz:

- układ urbanistyczny,
- zespół budowlany,
- cmentarz,
- sześć parków.

W gminnej ewidencji zabytków wpisane są następujące obiekty:

Tabela nr 6. Gmina Kluczbork - wykaz zabytkowych nieruchomości ujętych w ewidencji zabytków

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Adres
1.	Kluczbork	kaplica katechetyczna pw. śś. Piotra i Pawła	ul. Katowicka
2.	Kluczbork	dom - kościół Zielonoświątkowców	ul. Sybiraków 4
3.	Kluczbork	klasztor Sióstr Św. Józefa	ul. Klasztorna 3
4.	Kluczbork	cmentarz komunalny	ul. Opolska
5.	Kluczbork	bramka w ogrodzeniu cmentarza komunalnego	ul. Opolska
6.	Kluczbork	kaplica grobowa	cmentarz komunalny
7.	Kluczbork	Grobowiec	cmentarz komunalny
8.	Kluczbork	Grobowiec	cmentarz komunalny
9.	Kluczbork	pozostałość fosy	ul. Pułaskiego
10.	Kluczbork	budynek starostwa	ul. Katowicka 1
11.	Kluczbork	budynek administracyjny	ul. Jagiellońska 3
12.	Kluczbork	Sąd Rejonowy	ul. Katowicka 2
13.	Kluczbork	Willa	ul. Chopina 1
14.	Kluczbork	Szkoła	ul. Ligonja 3
15.	Kluczbork	zakład dla ubogich	ul. Zamkowa 8
16.	Kluczbork	szpital ewangelicki	ul. Skłodowskiej – Curie 23
17.	Kluczbork	szpital - budynek administracyjny	ul. Skłodowskiej –Curie
18.	Kluczbork	szpital dla nerwowo chorych, Dom Macierzysty Diakonów "Betania"	ul. Skłodowskiej – Curie
19.	Kluczbork	szpital - apteka i warsztat	ul. Skłodowskiej – Curie
20.	Kluczbork	szpital - budynek pralni	ul. Skłodowskiej – Curie
21.	Kluczbork	budynek administracyjny	ul. Moniuszki 2
22.	Kluczbork	dom	ul. Byczyńska 1
23.	Kluczbork	dom	ul. Byczyńska 2
24.	Kluczbork	dom	ul. Byczyńska 3-5
25.	Kluczbork	dom	ul. Byczyńska 4
26.	Kluczbork	dom	ul. Byczyńska 6
27.	Kluczbork	szkoła	ul. Byczyńska 7
28.	Kluczbork	dom	ul. Byczyńska 8
29.	Kluczbork	dom	ul. Byczyńska 10-12
30.	Kluczbork	dom	ul. Byczyńska 11
31.	Kluczbork	dom	ul. Byczyńska 13
32.	Kluczbork	dom	ul. Byczyńska 14
33.	Kluczbork	dom	ul. Byczyńska 15
34.	Kluczbork	dom	ul. Byczyńska 16

35.	Kluczbork	dom	ul. Byczyńska 17
36.	Kluczbork	budynek gospodarczy	ul. Byczyńska 15-17
37.	Kluczbork	dom	ul. Byczyńska 21
38.	Kluczbork	dom	ul. Byczyńska 22
39.	Kluczbork	budynek gospodarczy	ul. Byczyńska 22-24
40.	Kluczbork	dom	ul. Byczyńska 23-25
41.	Kluczbork	dom	ul. Byczyńska 24
42.	Kluczbork	dom	ul. Byczyńska 26
43.	Kluczbork	dom	ul. Byczyńska 28
44.	Kluczbork	dom	ul. Byczyńska 30
45.	Kluczbork	dom	ul. Byczyńska 32
46.	Kluczbork	dom	ul. Byczyńska 34
47.	Kluczbork	dom	ul. Byczyńska 36
48.	Kluczbork	dom	ul. Byczyńska 38
49.	Kluczbork	dom	ul. Byczyńska 40
50.	Kluczbork	dom	ul. Byczyńska 27
51.	Kluczbork	dom	ul. Byczyńska 33-35
52.	Kluczbork	dom	ul. Byczyńska 42
53.	Kluczbork	dom	ul. Byczyńska 48
54.	Kluczbork	dom	ul. Byczyńska 52
55.	Kluczbork	dom	ul. Byczyńska 37-39
56.	Kluczbork	dom	ul. Byczyńska 41
57.	Kluczbork	dom	ul. Byczyńska 43-45
58.	Kluczbork	dom	ul. Byczyńska 47-49
59.	Kluczbork	dom	ul. Byczyńska 51-53
60.	Kluczbork	dom	ul. Byczyńska 57
61.	Kluczbork	dom	ul. Byczyńska 59-61
62.	Kluczbork	dom	ul. Byczyńska 63
63.	Kluczbork	dom	ul. Byczyńska 65-67
64.	Kluczbork	dom	ul. Byczyńska 69-71
65.	Kluczbork	dom	ul. Byczyńska 73-75
66.	Kluczbork	dom	ul. Byczyńska 77
67.	Kluczbork	dom	ul. Byczyńska 79-81
68.	Kluczbork	dom	ul. Byczyńska 83
69.	Kluczbork	dom	ul. Byczyńska 70
70.	Kluczbork	dom	ul. Byczyńska 72-74
71.	Kluczbork	dom	ul. Byczyńska 76-78
72.	Kluczbork	dom	ul. Byczyńska 80-82
73.	Kluczbork	dom	ul. Byczyńska 84

74.	Kluczbork	dom	ul. Byczyńska 86
75.	Kluczbork	dom	ul. Byczyńska 88-90
76.	Kluczbork	dom	ul. Byczyńska 92
77.	Kluczbork	dom	ul. Byczyńska 94-96
78.	Kluczbork	dom	ul. Byczyńska 98-100
79.	Kluczbork	dom	ul. Byczyńska 102-104
80.	Kluczbork	dom	ul. Byczyńska 108-110
81.	Kluczbork	dom	ul. Armii Krajowej 3
82.	Kluczbork	dom	ul. Armii Krajowej 4
83.	Kluczbork	dom	ul. Armii Krajowej 5
84.	Kluczbork	dom	ul. Armii Krajowej 7
85.	Kluczbork	dom	ul. Bema 9
86.	Kluczbork	dom	ul. Stefana Batorego 4
87.	Kluczbork	dom wielorodzinny	ul. Stefana Batorego 5-7
88.	Kluczbork	dom	ul. Chopina 2
89.	Kluczbork	dom	ul. Chopina 5
90.	Kluczbork	dom	ul. Chopina 8
91.	Kluczbork	dom	ul. Chopina 9
92.	Kluczbork	dom	ul. Chopina 16
93.	Kluczbork	dom	ul. Chopina 18
94.	Kluczbork	dom	ul. Chrobrego 3
95.	Kluczbork	dom	ul. Chrobrego 5
96.	Kluczbork	dom	ul. Chrobrego 7
97.	Kluczbork	dom	ul. Chrobrego 10
98.	Kluczbork	dom	ul. Chrobrego 11
99.	Kluczbork	dom	ul. Chrobrego 12
100.	Kluczbork	dom	ul. Chrobrego 14
101.	Kluczbork	dom	ul. Chrobrego 14
102.	Kluczbork	dom	ul. Chrobrego 15
103.	Kluczbork	dom	ul. Chrobrego 17
104.	Kluczbork	dom	ul. Chrobrego 19
105.	Kluczbork	dom	ul. Damrota 4
106.	Kluczbork	dom	ul. Damrota 6
107.	Kluczbork	dom	ul. Damrota 12
108.	Kluczbork	dom	ul. Damrota 13
109.	Kluczbork	dom	ul. Damrota 14
110.	Kluczbork	dom	ul. Damrota 15
111.	Kluczbork	dom	ul. Damrota 16
112.	Kluczbork	dom	ul. Damrota 18

113.	Kluczbork	dom	ul. Damrota 19
114.	Kluczbork	dom	ul. Damrota 20
115.	Kluczbork	dom	ul. Damrota 21
116.	Kluczbork	dom	ul. Damrota 24
117.	Kluczbork	dom	ul. Damrota 26
118.	Kluczbork	dom	ul. Damrota 28
119.	Kluczbork	dom	ul. Damrota 30
120.	Kluczbork	dom	ul. Damrota 33
121.	Kluczbork	dom	ul. Damrota 35
122.	Kluczbork	dom	ul. Dąbrowskiego 1
123.	Kluczbork	dom	ul. Dąbrowskiego 3
124.	Kluczbork	dom	ul. Dąbrowskiego 5
125.	Kluczbork	dom	ul. Dąbrowskiego 9
126.	Kluczbork	dom	ul. Dąbrowskiego 12
127.	Kluczbork	dom	ul. Drzymały 6
128.	Kluczbork	dom	ul. Drzymały 6a
129.	Kluczbork	dom	ul. Drzymały 1
130.	Kluczbork	dom	ul. Drzymały 8
131.	Kluczbork	dom	ul. Drzymały 8a
132.	Kluczbork	dom	ul. Drzymały 24
133.	Kluczbork	dom	ul. Drzymały 26
134.	Kluczbork	dom i budynek gospodarczy	ul. Ks. Dzierżona 1
135.	Kluczbork	dom	ul. Ks. Dzierżona 2
136.	Kluczbork	dom	ul. Ks. Dzierżona 3
137.	Kluczbork	dom	ul. Ks. Dzierżona 5
138.	Kluczbork	dom	ul. Ks. Dzierżona 7
139.	Kluczbork	dom	ul. Ks. Dzierżona 8
140.	Kluczbork	willa z parkiem	ul. Ks. Dzierżona 11
141.	Kluczbork	dom	ul. Ks. Dzierżona 12
142.	Kluczbork	dom	ul. Ks. Dzierżona 13
143.	Kluczbork	dom	ul. Fabryczna 10
144.	Kluczbork	dom	ul. Fabryczna 12
145.	Kluczbork	dom i budynek inwentarski	ul. Fabryczna 18
146.	Kluczbork	dom	ul. Jana III Sobieskiego 4-4a-4b
147.	Kluczbork	dom	ul. Jana III Sobieskiego 6-6a-6b
148.	Kluczbork	dom	ul. Grunwaldzka 1
149.	Kluczbork	dom	ul. Grunwaldzka 4
150.	Kluczbork	dom	ul. Grunwaldzka 5
151.	Kluczbork	dom	ul. Grunwaldzka 6

152.	Kluczbork	dom	ul. Grunwaldzka 7
153.	Kluczbork	dom	ul. Grunwaldzka 9
154.	Kluczbork	dom	ul. Grunwaldzka 8
155.	Kluczbork	dom	ul. Grunwaldzka 12
156.	Kluczbork	dom	ul. Grunwaldzka 16
157.	Kluczbork	dom	ul. Grunwaldzka 18
158.	Kluczbork	dom	ul. Grunwaldzka 20
159.	Kluczbork	dom	ul. Kilińskiego 12
160.	Kluczbork	dom	ul. Kilińskiego 15
161.	Kluczbork	dom	ul. Kilińskiego 16
162.	Kluczbork	dom	ul. Kilińskiego 28
163.	Kluczbork	dom	ul. Kilińskiego 34
164.	Kluczbork	dom	ul. Kilińskiego 39
165.	Kluczbork	dom	ul. Klasztorna 1
166.	Kluczbork	stodoła	ul. Klasztorna 7
167.	Kluczbork	dom	ul. Kochanowskiego 2
168.	Kluczbork	dom	ul. Kochanowskiego 3
169.	Kluczbork	dom	ul. Kochanowskiego 4
170.	Kluczbork	dom	ul. Kochanowskiego 5
171.	Kluczbork	dom	ul. Kochanowskiego 6
172.	Kluczbork	dom	ul. Kochanowskiego 7
173.	Kluczbork	dom	ul. Kochanowskiego 8
174.	Kluczbork	dom	ul. Kochanowskiego 9
175.	Kluczbork	dom	ul. Konopnickiej 9
176.	Kluczbork	dom	ul. Konopnickiej 14
177.	Kluczbork	dom	ul. Konopnickiej 16
178.	Kluczbork	dom	ul. Konopnickiej 18
179.	Kluczbork	dom	ul. Konopnickiej 20
180.	Kluczbork	dom	ul. Konopnickiej 22
181.	Kluczbork	budynki gospodarcze	ul. Konopnickiej – Sienkiewicza
182.	Kluczbork	dom	ul. Kościuszki 20
183.	Kluczbork	dom	ul. Kościuszki 22
184.	Kluczbork	dom	ul. Kościuszki 24
185.	Kluczbork	dom	ul. Kościuszki 27
186.	Kluczbork	dom	ul. Kościuszki 28
187.	Kluczbork	dom	ul. Kościuszki 29
188.	Kluczbork	dom	ul. Kościuszki 30
189.	Kluczbork	dom	ul. Kościuszki 31
190.	Kluczbork	dom	ul. Kościuszki 21

191.	Kluczbork	dom	ul. Krakowska 2
192.	Kluczbork	dom	ul. Szewska 1
193.	Kluczbork	dom	ul. Krakowska 6
194.	Kluczbork	dom	ul. Krakowska 6a
195.	Kluczbork	dom	ul. Krakowska 7
196.	Kluczbork	dom	ul. Krakowska 8
197.	Kluczbork	dom	ul. Krakowska 9
198.	Kluczbork	dom	ul. Krakowska 10
199.	Kluczbork	dom	ul. Krakowska 11
200.	Kluczbork	dom	ul. Krakowska 12
201.	Kluczbork	dom	ul. Krakowska 13
202.	Kluczbork	dom	ul. Krakowska 14
203.	Kluczbork	dom	ul. Krakowska 15
204.	Kluczbork	dom	ul. Krakowska 17
205.	Kluczbork	dom	ul. Krakowska 19
206.	Kluczbork	dom	ul. Krakowska 21
207.	Kluczbork	dom	ul. Krakowska 25
208.	Kluczbork	dom	ul. Krakowska 27
209.	Kluczbork	dom	ul. Krakowska 29
210.	Kluczbork	dom	ul. Krakowska 31
211.	Kluczbork	dom	ul. Krakowska 33
212.	Kluczbork	dom	ul. Krakowska 35
213.	Kluczbork	dom	ul. Krótka 2
214.	Kluczbork	spichlerz	ul. Krzywa 1
215.	Kluczbork	dom	ul. Krzywa 3
216.	Kluczbork	dom	ul. Kujakowicka 9
217.	Kluczbork	dom	ul. Leśna 5
218.	Kluczbork	dom	ul. Ligonía 3
219.	Kluczbork	dom	ul. Ligonía 14
220.	Kluczbork	dom	ul. Lompy 5
221.	Kluczbork	dom	ul. Lompy 9
222.	Kluczbork	dom	ul. Lompy 10
223.	Kluczbork	dom	ul. Katowicka 8a
224.	Kluczbork	dom	ul. Katowicka 7a
225.	Kluczbork	dom	ul. Katowicka 10
226.	Kluczbork	dom	ul. Katowicka 9
227.	Kluczbork	budynek gospodarczy	ul. Katowicka 9
228.	Kluczbork	dom	ul. Katowicka 12
229.	Kluczbork	koszary	ul. Katowicka 16

230.	Kluczbork	budynek gospodarczy przy koszarach	ul. Katowicka 16
231.	Kluczbork	dom	ul. Katowicka 17
232.	Kluczbork	dom	ul. Katowicka 24
233.	Kluczbork	dom	ul. Katowicka 27
234.	Kluczbork	dom	ul. Katowicka 28
235.	Kluczbork	dom w zagrodzie	ul. Katowicka 32
236.	Kluczbork	dom	ul. Katowicka 33
237.	Kluczbork	dom	ul. Katowicka 36
238.	Kluczbork	dom	ul. Katowicka 38
239.	Kluczbork	dom	ul. Katowicka 42
240.	Kluczbork	dom	ul. Katowicka 44
241.	Kluczbork	dom	ul. Katowicka 46
242.	Kluczbork	budynek administracyjny kolei	ul. Miarki 3
243.	Kluczbork	dom	ul. Miarki 7
244.	Kluczbork	dom	ul. Miarki 9
245.	Kluczbork	dom	ul. Miarki 10
246.	Kluczbork	dom	ul. Miarki 12
247.	Kluczbork	dom	ul. Miarki 14
248.	Kluczbork	dom	ul. Miarki 16
249.	Kluczbork	budynek gospodarczy	ul. Miarki 16
250.	Kluczbork	dom	ul. Jagiellońska 1
251.	Kluczbork	budynek administracyjny	ul. Jagiellońska 2b
252.	Kluczbork	dom	ul. Jagiellońska 4
253.	Kluczbork	budynek gospodarczy (stajnia i wozownia)	ul. Jagiellońska 4
254.	Kluczbork	budynek gospodarczy (kuchnia szpitalna i pomieszczenia administracyjne)	ul. Jagiellońska 4
255.	Kluczbork	komin w d. zespole gospodarczym szpitala	ul. Jagiellońska 4
256.	Kluczbork	dom	ul. Jagiellońska 5
257.	Kluczbork	budynek administracyjny	ul. Jagiellońska 6
258.	Kluczbork	dom	ul. Jagiellońska 7
259.	Kluczbork	dom	ul. Jagiellońska 9
260.	Kluczbork	dom	ul. Jagiellońska 10
261.	Kluczbork	dom	ul. Mickiewicza 2
262.	Kluczbork	dom	ul. Mickiewicza 4
263.	Kluczbork	dom	ul. Mickiewicza 5
264.	Kluczbork	pocztą	ul. Mickiewicza 6
265.	Kluczbork	dom	ul. Mickiewicza 7
266.	Kluczbork	dom	ul. Mickiewicza 8

267.	Kluczbork	dom	ul. Mickiewicza 9
268.	Kluczbork	dom	ul. Mickiewicza 10
269.	Kluczbork	dom	ul. Mickiewicza 11
270.	Kluczbork	dom	ul. Mickiewicza 12
271.	Kluczbork	dom	ul. Mickiewicza 15
272.	Kluczbork	dom	ul. Mickiewicza 16
273.	Kluczbork	dom	ul. Mickiewicza 21
274.	Kluczbork	dom	ul. Mickiewicza 23
275.	Kluczbork	dom	ul. Mickiewicza 25
276.	Kluczbork	dom i budynek gospodarczy	ul. Młyńska 1
277.	Kluczbork	dom	ul. Młyńska 2
278.	Kluczbork	obora	ul. Młyńska 2
279.	Kluczbork	stodoła	ul. Młyńska 2
280.	Kluczbork	dom	ul. Młyńska 3
281.	Kluczbork	dom z budynkiem gospodarczym i ogrodzeniem	ul. Młyńska 4
282.	Kluczbork	przepompownia ścieków	ul. Młyńska 6
283.	Kluczbork	dom przy przepompowni ścieków	ul. Młyńska 6
284.	Kluczbork	dom	Plac Niepodległości 1
285.	Kluczbork	dom	Plac Niepodległości 1a
286.	Kluczbork	dom	Plac Niepodległości 6
287.	Kluczbork	dom	Plac Niepodległości 8
288.	Kluczbork	dom	Plac Niepodległości 9
289.	Kluczbork	dom	ul. Piastowska 1
290.	Kluczbork	dom	ul. Piastowska 4
291.	Kluczbork	dom	ul. Piastowska 5
292.	Kluczbork	dom	ul. Piastowska 6
293.	Kluczbork	dom	ul. Piastowska 6a
294.	Kluczbork	dom	ul. Piastowska 8
295.	Kluczbork	dom	ul. Piastowska 9
296.	Kluczbork	dom	ul. Piłsudskiego 2
297.	Kluczbork	dom	ul. Piłsudskiego 3
298.	Kluczbork	dom	ul. Piłsudskiego 6
299.	Kluczbork	dom	ul. Piłsudskiego 8
300.	Kluczbork	dom	ul. Piłsudskiego 10
301.	Kluczbork	dom	ul. Piłsudskiego 13
302.	Kluczbork	dom	ul. Piłsudskiego 16
303.	Kluczbork	dom	ul. Piłsudskiego 17
304.	Kluczbork	dom	ul. Piłsudskiego 18

305.	Kluczbork	dom	ul. Piłsudskiego 21
306.	Kluczbork	dom	ul. Piłsudskiego 22
307.	Kluczbork	dom	ul. Podwale 1
308.	Kluczbork	budynek administracyjny	ul. Podwale 6
309.	Kluczbork	budynek administracyjny	ul. Podwale 8
310.	Kluczbork	dom	ul. Podwale 16
311.	Kluczbork	browar	ul. Podwale 18
312.	Kluczbork	dom	ul. Poniatowskiego 2
313.	Kluczbork	dom	ul. Poniatowskiego 6
314.	Kluczbork	dom z ogrodzeniem	ul. Poniatowskiego 8
315.	Kluczbork	dom	ul. Poniatowskiego 10
316.	Kluczbork	dom	ul. Poniatowskiego 12
317.	Kluczbork	oficyna (1)	ul. Pułaskiego 1
318.	Kluczbork	oficyna (2)	ul. Pułaskiego 1
319.	Kluczbork	dom	ul. Pułaskiego 2
320.	Kluczbork	kino	ul. Pułaskiego 3
321.	Kluczbork	dom	ul. Pułaskiego 7
322.	Kluczbork	dom	ul. Pułaskiego 8
323.	Kluczbork	dom	ul. Pułaskiego 9
324.	Kluczbork	dom	ul. Pułaskiego 11
325.	Kluczbork	dom	ul. Pułaskiego 13
326.	Kluczbork	dom	ul. Pułaskiego 17
327.	Kluczbork	dom	ul. Pułaskiego 19
328.	Kluczbork	dom	ul. Pułaskiego 21
329.	Kluczbork	dom	ul. Pułaskiego 23
330.	Kluczbork	dom	ul. Opolska 5-7
331.	Kluczbork	dom	ul. Opolska 9
332.	Kluczbork	dom	ul. Opolska 11
333.	Kluczbork	dom	ul. Opolska 14
334.	Kluczbork	dom	ul. Opolska 22
335.	Kluczbork	dom	ul. Ossowskiego 14
336.	Kluczbork	dom	ul. Ossowskiego 16
337.	Kluczbork	dom	ul. Ossowskiego 18-20
338.	Kluczbork	dom	ul. Ossowskiego 24
339.	Kluczbork	dom	ul. Ossowskiego 26-38
340.	Kluczbork	dom	ul. Ossowskiego 30
341.	Kluczbork	dom	ul. Ossowskiego 32-34
342.	Kluczbork	dom	ul. Ossowskiego 36
343.	Kluczbork	dom	ul. Ossowskiego 38-40

344.	Kluczbork	dom	ul. Ossowskiego 42-44
345.	Kluczbork	dom	ul. Ossowskiego 46
346.	Kluczbork	dom	ul. Ossowskiego 48-50
347.	Kluczbork	dom	ul. Ossowskiego 52-54
348.	Kluczbork	dom	ul. Ossowskiego 56
349.	Kluczbork	dom	ul. Ossowskiego 58
350.	Kluczbork	dom	ul. Polna 2
351.	Kluczbork	dom	Rynek 17
352.	Kluczbork	dom	Rynek 18
353.	Kluczbork	dom	Rynek 19
354.	Kluczbork	dom	ul. Sienkiewicza 2
355.	Kluczbork	dom	ul. Sienkiewicza 3-5
356.	Kluczbork	dom	ul. Sienkiewicza 4
357.	Kluczbork	dom	ul. Sienkiewicza 7
358.	Kluczbork	dom	ul. Sienkiewicza 9
359.	Kluczbork	dom	ul. Sienkiewicza 13-15-17
360.	Kluczbork	dom	ul. Sienkiewicza 18
361.	Kluczbork	dom	ul. Sienkiewicza 21
362.	Kluczbork	dom	ul. Sienkiewicza 23
363.	Kluczbork	dom	ul. Sienkiewicza 25
364.	Kluczbork	dom	ul. Skłodowskiej – Curie 1
365.	Kluczbork	komin w zespole d. browaru	ul. Skłodowskiej – Curie 11
366.	Kluczbork	dom	ul. Skłodowskiej – Curie 2
367.	Kluczbork	dom	ul. Skłodowskiej – Curie 3
368.	Kluczbork	dom	ul. Skłodowskiej – Curie 4
369.	Kluczbork	dom	ul. Skłodowskiej – Curie 5-7
370.	Kluczbork	browar	ul. Skłodowskiej – Curie 11
371.	Kluczbork	sala gimnastyczna	ul. Skłodowskiej – Curie 13
372.	Kluczbork	budynek administracyjny	ul. Skłodowskiej – Curie 15
373.	Kluczbork	dom	ul. Skłodowskiej – Curie 19
374.	Kluczbork	dom	ul. Słowackiego 1
375.	Kluczbork	dom	ul. Słowackiego 3
376.	Kluczbork	dom	ul. Słowackiego 4
377.	Kluczbork	dom	ul. Słowackiego 9
378.	Kluczbork	dom	ul. Słowackiego 11
379.	Kluczbork	dom	ul. Strzelecka 23
380.	Kluczbork	dom	ul. Strzelecka 25
381.	Kluczbork	dom	ul. Strzelecka 24
382.	Kluczbork	dom	ul. Strzelecka 26

383.	Kluczbork	dom	ul. Strzelecka 37
384.	Kluczbork	dom	ul. Strzelecka 34
385.	Kluczbork	dom	ul. Strzelecka 36
386.	Kluczbork	dom	ul. Strzelecka 41
387.	Kluczbork	dom strzelecki z halą strzelniczą	ul. Strzelecka 51
388.	Kluczbork	muszla koncertowa	ul. Strzelecka
389.	Kluczbork	dom w zespole Stacji Uzdatniania Wody	ul. Strzelecka 40
390.	Kluczbork	budynek filtrów w zespole Stacji Uzdatniania Wody	ul. Strzelecka 40
391.	Kluczbork	ogrodzenie zespołu Stacji Uzdatniania Wody	ul. Strzelecka 40
392.	Kluczbork	budynek warsztatów w zespole Stacji Uzdatniania Wody	ul. Strzelecka 40
393.	Kluczbork	budynek studni zbiorowej w zespole Stacji Uzdatniania Wody	ul. Strzelecka 40
394.	Kluczbork	budynek przepompowni w zespole Stacji Uzdatniania Wody	ul. Strzelecka 40
395.	Kluczbork	zbiornik wody czystej w zespole Stacji Uzdatniania Wody	ul. Strzelecka 40
396.	Kluczbork	dom pracowników kolei	ul. Strzelecka 59
397.	Kluczbork	dom pracowników kolei z budynkiem gospodarczym	ul. Strzelecka 61
398.	Kluczbork	dom	ul. Sybiraków 2
399.	Kluczbork	dom	ul. Sybiraków 6-8
400.	Kluczbork	dom	ul. Ściegiennego 2-4
401.	Kluczbork	gospoda	ul. Ściegiennego 3
402.	Kluczbork	dom	ul. Ściegiennego 6
403.	Kluczbork	dom	ul. Ściegiennego 7
404.	Kluczbork	dom	ul. Ściegiennego 9
405.	Kluczbork	dom	ul. Ściegiennego 10
406.	Kluczbork	dom	ul. Ściegiennego 12
407.	Kluczbork	dom	ul. Ściegiennego 15
408.	Kluczbork	dom	ul. Ściegiennego 21
409.	Kluczbork	dom	ul. Towarowa 1
410.	Kluczbork	dom	ul. Waryńskiego 7
411.	Kluczbork	dom	ul. Waryńskiego 9
412.	Kluczbork	dom	ul. Waryńskiego 11
413.	Kluczbork	dom	ul. Waryńskiego 10-12
414.	Kluczbork	budynek gospodarczy przy domu nr 10	ul. Waryńskiego 10
415.	Kluczbork	dom z ogrodzeniem	ul. Waryńskiego 14
416.	Kluczbork	dom	ul. Waryńskiego 15
417.	Kluczbork	dom	ul. Waryńskiego 16

418.	Kluczbork	dom	ul. Waryńskiego 17
419.	Kluczbork	dom z ogrodzeniem	ul. Waryńskiego 20
420.	Kluczbork	dom	ul. Waryńskiego 22-24
421.	Kluczbork	dom	ul. Waryńskiego 27
422.	Kluczbork	dom	ul. Waryńskiego 30
423.	Kluczbork	oficyna	ul. Waryńskiego 30
424.	Kluczbork	dom	ul. Wolności 3
425.	Kluczbork	dom	ul. Wolności 4
426.	Kluczbork	dom	ul. Wolności 5
427.	Kluczbork	budynek gospodarczy	ul. Wolności 6
428.	Kluczbork	dom	ul. Wolności 7
429.	Kluczbork	dom	ul. Wolności 11
430.	Kluczbork	dom	ul. Wolności 10
431.	Kluczbork	bank	ul. Wolności 12
432.	Kluczbork	dom z ogrodzeniem	ul. Wolności 15
433.	Kluczbork	szkoła podstawowa	ul. Wolności 17
434.	Kluczbork	dom	ul. Wolności 16
435.	Kluczbork	szkoła średnia żeńska	ul. Wolności 19
436.	Kluczbork	szkoła powszechna katolicka	ul. Wolności 18
437.	Kluczbork	sala gimnastyczna przy szkole powszechnej	ul. Wolności 18
438.	Kluczbork	łaźnia w zespole szkoły powszechnej	ul. Wolności 18
439.	Kluczbork	dom	ul. Wolności 21
440.	Kluczbork	dom	ul. Wolności 25
441.	Kluczbork	dom	ul. Wołczyńska 8
442.	Kluczbork	dom	ul. Wołczyńska 10
443.	Kluczbork	dom	ul. Wołczyńska 11
444.	Kluczbork	dom	ul. Wołczyńska 12-14
445.	Kluczbork	dom właściciela tartaku	ul. Wołczyńska 13
446.	Kluczbork	budynek biurowy z zabudowaniami tartaku	ul. Wołczyńska 15
447.	Kluczbork	dom	ul. Wołczyńska 17
448.	Kluczbork	dom	ul. Wołczyńska 19
449.	Kluczbork	dom	ul. Wołczyńska 23
450.	Kluczbork	dom	ul. Wołczyńska 44
451.	Kluczbork	dom	ul. Wołczyńska 50
452.	Kluczbork	dom	ul. Wołczyńska 50a
453.	Kluczbork	dom	ul. Wołczyńska 54
454.	Kluczbork	budynek inwentarski	ul. Wołczyńska 24
455.	Kluczbork	dom	ul. Zamkowa 2

456.	Kluczbork	dom	ul. Zamkowa 3
457.	Kluczbork	dom	ul. Zamkowa 4
458.	Kluczbork	dom	ul. Zamkowa 5
459.	Kluczbork	dom	ul. Zamkowa 7
460.	Kluczbork	dom	ul. Zamkowa 9
461.	Kluczbork	dom	ul. Zamkowa 11
462.	Kluczbork	dom	ul. Zamkowa 13
463.	Kluczbork	dom	ul. Zamkowa 15
464.	Kluczbork	dom	ul. Żeromskiego 1
465.	Kluczbork	dom	ul. Żeromskiego 3
466.	Kluczbork	dom	ul. Jana Pawła II 1
467.	Kluczbork	dom	ul. Szewska 2
468.	Kluczbork	budynek	ul. Moniuszki 4
469.	Kluczbork	wieża strażacka	ul. Moniuszki 1
470.	Kluczbork	wozownie (garaże) straży pożarnej	ul. Moniuszki 1
471.	Kluczbork	młyn	ul. Młyńska 8
472.	Kluczbork	budynek administracyjny w zespole młyna	ul. Młyńska 8
473.	Kluczbork	magazyn I w zespole młyna	ul. Młyńska 8
474.	Kluczbork	magazyn II w zespole młyna	ul. Młyńska 8
475.	Kluczbork	silos w zespole młyna	ul. Młyńska 8
476.	Kluczbork	dom w zespole gorzelni	ul. Wołczyńska 4
477.	Kluczbork	gorzelnia - zespół budynków produkcyjnych	ul. Wołczyńska 4
478.	Kluczbork	gorzelnia - zespół budynków produkcyjnych	ul. Wołczyńska 4
479.	Kluczbork	silos w zespole gorzelni	ul. Wołczyńska 4
480.	Kluczbork	budynek gospodarczy	ul. Katowicka 18
481.	Kluczbork	spichlerz	ul. Kościelna 9
482.	Kluczbork	dworzec kolejowy	ul. Dworcowa
483.	Kluczbork	budynek w zespole dworca	ul. Dworcowa
484.	Kluczbork	wieża ciśnień w zespole dworca	Na zachód od dworca
485.	Kluczbork	wieża ciśnień w zespole dworca	k/ parowozowni
486.	Kluczbork	nastawnia kolejowa	ul. Kilińskiego
487.	Kluczbork	nastawnia kolejowa	ul. Robotnicza
488.	Kluczbork	nastawnia kolejowa	ul. Wołczyńska
489.	Kluczbork	nastawnia kolejowa	ul. Towarowa
490.	Kluczbork	dom dróżnika kolejowego	ul. Miarki
491.	Kluczbork	most kolejowy w zespole dworca	
492.	Kluczbork	magazyn kolejowy	ul. Towarowa 1

493.	Kluczbork	budynek administracyjny przy magazynach kolejowych	ul. Towarowa 1
494.	Kluczbork	parowozownia	ul. Sikorskiego
495.	Kluczbork	zabudowania w zespole parowozowni	ul. Sikorskiego
496.	Kluczbork	budynek administracyjny	Aleja Kolejowa
497.	Kluczbork	aleja kasztanowców wzdłuż dawnej fosy	ul. Pułaskiego
498.	Bąków	dom i budynek gospodarczy	ul. Braci Bassy 4
499.	Bąków	gorzelnia	ul. Braci Bassy 23
500.	Bąków	suszarnia lnu	ul. Braci Bassy 24
501.	Bąków	dom robotników folwarcznych	ul. Braci Bassy 28-30
502.	Bąków	rządcówka	ul. Braci Bassy 32
503.	Bąków	dom dla służby sezonowej	ul. Braci Bassy 34
504.	Bąków	obory w zespole folwarcznym	ul. Braci Bassy
505.	Bąków	stodoły w zespole folwarcznym	ul. Braci Bassy
506.	Bąków	spichlerz w zespole folwarcznym	ul. Braci Bassy
507.	Bąków	kuźnia i wozownia w zespole folwarcznym	ul. Braci Bassy
508.	Bąków	dom	ul. Braci Bassy 47-49
509.	Bąków	dom i budynek gospodarczy	ul. Kościuszki 31
510.	Bąków	dom	ul. Leśna 3
511.	Bąków	dom	ul. Leśna 5
512.	Bąków	dom i budynek gospodarczy	ul. Leśna 16
513.	Bąków	dom	ul. Szkolna 4-5
514.	Bąków	willa	ul. Szkolna 2
515.	Bąków	dom	ul. Wolności 1
516.	Bąków	dom wielorodzinny	ul. Wolności 4
517.	Bąków	dom wielorodzinny i budynek gospodarczy	ul. Wolności 6-8-10
518.	Bąków	dom	ul. Wolności 19
519.	Bąków	dom	ul. Wolności 20
520.	Bąków	dom	ul. Wolności 21
521.	Bąków	dom	ul. Wolności 32-34
522.	Bąków	dom	ul. Wolności 33
523.	Bąków	dom wielorodzinny z budynkami gospodarczymi	ul. Wolności 54-56
524.	Bąków	szkoła ewangelicka	ul. Wolności
525.	Bąków	dom	ul. Wolności 72b
526.	Bąków	owczarnia	ul. Wolności 72
527.	Bąków	budynek stacji PKP	
528.	Bąków	dom przy stacji PKP	
529.	Bażany przys.	dom z oborą	25

	Wawrzyncowskie		
530.	Bażany przys. Wawrzyncowskie	dom	29
531.	Bażany	stodoła	ul. Ogrodowa
532.	Bażany	stodoła	ul. Wiejska 22
533.	Bażany	dom ze stajnią	ul. Wiejska 63
534.	Bażany	dom	ul. Wiejska 16
535.	Bażany	dom	ul. Wiejska 41
536.	Bażany	dom	ul. Wiejska 14
537.	Bażany	szkoła	ul. Wiejska 29
538.	Bażany	zagroda	ul. Wiejska 1
539.	Bażany	szkoła, dom nauczyciela (?)	ul. Kościelna 2
540.	Bażany	dom i stodoła	ul. Łąkowa 10
541.	Bażany	dom	ul. Leśna 3
542.	Bażany	dom	ul. Leśna 20
543.	Bażany	krzyż	skrzyżowanie Wiejskiej i Łąkowej
544.	Biadacz	dom	ul. Kluczborska 4
545.	Biadacz	dom	ul. Kluczborska 17
546.	Biadacz	dom	ul. Kluczborska 19
547.	Biadacz	dom	ul. Kozłowska 3
548.	Biadacz	budynki w zagrodzie	ul. Kozłowska 3
549.	Biadacz	dom z oborą	ul. Kozłowska 7
550.	Biadacz	dom i budynek inwentarski	ul. Kozłowska 42
551.	Biadacz	dom	ul. Kozłowska 53
552.	Biadacz	budynek inwentarski	ul. Kozłowska 53
553.	Biadacz	dom	ul. Kujakowicka 1
554.	Biadacz	dom	ul. Kujakowicka 10
555.	Biadacz	studnia - żuraw	ul. Kujakowicka 10
556.	Biadacz	dom	ul. Kujakowicka 27
557.	Biadacz	stodoła	ul. Kujakowicka 33
558.	Bogdańczowice	pałac	
559.	Bogdańczowice	dom i budynek inwentarski	11
560.	Bogdańczowice	dom i budynek inwentarski	18
561.	Bogdańczowice	szkoła	33
562.	Bogdańczowice	budynek gospodarczy przy d. szkole	33
563.	Bogdańczowice	dom	30
564.	Bogacica	plebania	ul. Wolności 7a
565.	Bogacica	kapliczka	ul. Wiejska
566.	Bogacica	kapliczka	ul. Wiejska

567.	Bogacica	czworak w d. zespole folwarcznym	Plac Targowy 7/8
568.	Bogacica	stajnia w d. zespole folwarcznym	Plac Targowy
569.	Bogacica	dom	ul. 1 Maja 4
570.	Bogacica	dom wielorodzinny	ul. 22 Lipca 1
571.	Bogacica	dom	ul. 22 Lipca 5
572.	Bogacica	dom	ul. Kluczborska 4
573.	Bogacica	dom	ul. Kluczborska 15
574.	Bogacica	dom wielorodzinny	ul. Krzywa 15
575.	Bogacica	zabudowania gospodarcze	ul. Krzywa 18
576.	Bogacica	dom	ul. Krzywa 24
577.	Bogacica	dom nauczyciela (?)	ul. Szkolna 2
578.	Bogacica	szkoła	ul. Wolności 4
579.	Bogacica	dom	ul. Szkolna
580.	Bogacica	dom	ul. Wiejska 8
581.	Bogacica	zagroda	ul. Wiejska 16
582.	Bogacica	zagroda	ul. Wiejska 18
583.	Bogacica	dom z oborą	ul. Wiejska 23
584.	Bogacica	dom z oborą	ul. Wiejska 24
585.	Bogacica	kuźnia	ul. Wiejska
586.	Bogacica	dom	ul. Wiejska 37
587.	Bogacica	dom wielorodzinny	ul. Wolności 2
588.	Bogacica	dom	ul. Zamkowa 14
589.	Bogacica	budynek inwentarski	ul. Zamkowa 14
590.	Bogacica	dom	ul. Zamkowa 25
591.	Bogacica	dom	ul. Zamkowa 44
592.	Bogacica	dom	ul. Zamkowa 12
593.	Borkowice	kapliczka	ul. Wiejska (przy domu nr 12)
594.	Borkowice	kapliczka	ul. Wiejska (przy domu nr 20)
595.	Borkowice	dworzec kolejowy	
596.	Borkowice	dom z ogrodzeniem	ul. Bogacka 2
597.	Borkowice	stodoła	ul. Bogacka 2
598.	Borkowice	dom	ul. Bogacka 17
599.	Borkowice	dom z oborą	ul. Bogacka 18
600.	Borkowice	dom i stodoła w zagrodzie	ul. Leśna 1
601.	Borkowice	dom	ul. Leśna 4
602.	Borkowice	dom	ul. Lipowa 27
603.	Borkowice	dom	ul. Lipowa 29
604.	Borkowice	stodoła	ul. Lipowa 31
605.	Borkowice	dom	ul. Wiejska 2

606.	Borkowice	dom i wędzarnia	ul. Wiejska 7
607.	Borkowice	dom w zagrodzie	ul. Wiejska 12
608.	Borkowice	dom	ul. Wiejska 20
609.	Borkowice	dom	ul. Wiejska 24
610.	Borkowice	dom	ul. Wiejska 27
611.	Borkowice	szkoła	ul. Wiejska 48
612.	Borkowice	szkoła i budynek gospodarczy	ul. Wiejska 49
613.	Borkowice	krzyż	ul. Lipowa (przy domu nr 30)
614.	Czaple Stare	dom z budynkiem inwentarskim	4-6
615.	Czaple Stare	stodoły	4-6
616.	Czaple Stare	kuźnia	
617.	Czaple Stare	dom w zagrodzie	17
618.	Czaple Stare	stodoła	
619.	Czaple Wolne	stodoła	1
620.	Czaple Wolne	dom i stodoła	2
621.	Czaple Wolne	dom w zagrodzie	3
622.	Czaple Wolne	budynek inwentarski	4
623.	Czaple Wolne	dom i ogrodzenie	6
624.	Czaple Wolne	budynek inwentarski	6
625.	Czaple Wolne	dom i budynek inwentarski	7
626.	Czaple Wolne	stodoły	8
627.	Gotartów	spichlerz w zespole budynków	21
628.	Gotartów	stodoła z bramą wjazdową	21
629.	Gotartów	zagroda	24
630.	Gotartów	dom z oborą i budynkiem inwentarskim	27
631.	Gotartów	dom	33
632.	Gotartów	cmentarz	
633.	Krasków	dom	48
634.	Krasków	dom	47
635.	Krasków	dom	51
636.	Krasków	gospoda (?) z ogrodzeniem	45
637.	Krasków	dom	55
638.	Krasków	dom ze sklepikami	57
639.	Krasków	szkoła z budynkiem gospodarczym	59
640.	Krasków	dom	60
641.	Krasków	dom	32
642.	Krasków	dom	33
643.	Krasków	dom ze stodołą	62
644.	Krasków	dom z ogrodzeniem	63

645.	Krasków	kościół parafialny pw. św. Jadwigi	
646.	Krasków	plebania	64
647.	Krasków	dom w zagrodzie	78
648.	Krasków	dom	16
649.	Krasków	remiza	16A
650.	Krasków	dom	79
651.	Krasków	dom z ogrodzeniem	82
652.	Krasków	dom	8
653.	Krasków	szkoła	80
654.	Krasków	dom	5
655.	Krasków	dom z oborą	3
656.	Krasków	budynek inwentarski	96
657.	Krasków	dom	101
658.	Krasków	dom z oborą	117
659.	Krasków	dom z ogrodzeniem	118
660.	Krasków	budynek inwentarski	118
661.	Krasków	dom	122
662.	Krasków	spichlerz	130
663.	Krasków	dom	105
664.	Krasków	dom	104
665.	Krasków	dom z budynkiem inwentarskim	95a
666.	Krasków	dom	94
667.	Krasków	dom i stodoła	4
668.	Krzywizna	kościół parafialny pw. MB Częstochowskiej	
669.	Krzywizna	ogrodzenie cmentarza	
670.	Krzywizna	dom wielorodzinny	ul. Kluczborska 3
671.	Krzywizna	gospoda	ul. Kluczborska 6
672.	Krzywizna	obora	ul. Kluczborska 8
673.	Krzywizna	dom	ul. Kluczborska 11
674.	Krzywizna	budynki inwentarskie ze stodołami	ul. Kluczborska 13
675.	Krzywizna	dom	ul. Orkana 5
676.	Krzywizna	budynek inwentarski	ul. Orkana 7
677.	Krzywizna	dom	ul. Orkana 10
678.	Krzywizna	dom z oborą	ul. Orkana 14
679.	Krzywizna	dom	ul. Orkana 19
680.	Krzywizna	dom	ul. Orkana 35
681.	Krzywizna	budynek inwentarski	ul. Orkana 37
682.	Krzywizna	zagroda	ul. Orkana 41

683.	Krzywizna	dom	ul. Rożnowska 1
684.	Krzywizna	budynek gospodarczy	ul. Rożnowska 6
685.	Krzywizna	dom wielorodzinny z budynkiem gospodarczym	ul. Witosa 1
686.	Krzywizna	dom	ul. Witosa 6
687.	Krzywizna	kuźnia	ul. Witosa 8
688.	Krzywizna	dom	ul. Witosa 9
689.	Krzywizna	dom	ul. Witosa 15
690.	Krzywizna	dom z oborą	ul. Witosa 25
691.	Krzywizna	dom	ul. Witosa 29
692.	Krzywizna	dom	ul. Witosa 31
693.	Krzywizna	dom	ul. Witosa 24
694.	Krzywizna	dom	ul. Witosa 26
695.	Krzywizna	zagroda	ul. Witosa 40
696.	Krzywizna	szkoła	ul. Kluczborska
697.	Krzywizna	stacja PKP	ul. Witosa
698.	Kujakowice Dolne	układ ruralistyczny wsi	
699.	Kujakowice Dolne	krzyż	ul. Kluczborska
700.	Kujakowice Dolne	krzyż	ul. 1 Maja
701.	Kujakowice Dolne	dom w zagrodzie	ul. Kluczborska 1
702.	Kujakowice Dolne	dom	ul. Kluczborska 3
703.	Kujakowice Dolne	dom z częścią inwentarską	ul. Kluczborska 5
704.	Kujakowice Dolne	krzyż	Kluczborska – Zapłocie
705.	Kujakowice Dolne	dom z oborą	ul. 1 Maja 7
706.	Kujakowice Dolne	dom	ul. 1 Maja 8
707.	Kujakowice Dolne	szkoła	ul. 1 Maja 27
708.	Kujakowice Dolne	dom	ul. 1 Maja 29
709.	Kujakowice Dolne	dom w zagrodzie	ul. 1 Maja
710.	Kujakowice Dolne	remiza	ul. Zapłocie
711.	Kujakowice Dolne	stodoła	ul. Zapłocie 31
712.	Kujakowice Dolne	stodoła	ul. Zapłocie 32
713.	Kujakowice Górne	układ ruralistyczny wsi	
714.	Kujakowice Górne	kapliczka	ul. XXX-lecia 8
715.	Kujakowice Górne	kapliczka	ul. XXX-lecia 14
716.	Kujakowice Górne	kapliczka	ul. Dzierżona
717.	Kujakowice Górne	krzyż	ul. XXX-lecia 18
718.	Kujakowice Górne	krzyż	ul. Dzierżona
719.	Kujakowice Górne	krzyż	ul. XXX-lecia
720.	Kujakowice Górne	dom i budynek inwentarski	ul. XXX-lecia 4

721.	Kujakowice Górne	dom	ul. XXX-lecia 7
722.	Kujakowice Górne	dom	ul. XXX-lecia 10
723.	Kujakowice Górne	dom	ul. XXX-lecia 12
724.	Kujakowice Górne	zagroda	ul. XXX-lecia 16
725.	Kujakowice Górne	szkoła	ul. XXX-lecia
726.	Kujakowice Górne	młyn wodny z silosem zbożowym	ul. XXX-lecia 43
727.	Kujakowice Górne	stodoła z gołębnikiem	ul. XXX-lecia 43
728.	Kujakowice Górne	magazyn	ul. XXX-lecia 43
729.	Kujakowice Górne	obora - stajnia	ul. XXX-lecia 43
730.	Kujakowice Górne	ogrodzenie zespołu folwarcznego	ul. XXX-lecia 43
731.	Kujakowice Górne	dom	ul. XXX-lecia 45
732.	Kujakowice Górne	dom	ul. XXX-lecia 61
733.	Kujakowice Górne	dom	ul. Boczna 4-5
734.	Kujakowice Górne	stodoła	ul. Dzierżona 18
735.	Kujakowice Górne	dom i stodoła	ul. Dzierżona 15
736.	Kujakowice Górne	dom i budynek inwentarski	ul. Dzierżona 5
737.	Kujakowice Górne	dom	ul. Kamienna 1
738.	Kujakowice Górne	budynek inwentarski z ogrodzeniem	ul. Kamienna 1
739.	Kujakowice Górne	dom	ul. Kamienna 9
740.	Kuniów	kapliczka	przy kościele parafialnym
741.	Kuniów	plebania	63
742.	Kuniów	stodoła plebańska	63
743.	Kuniów	dom	10
744.	Kuniów	obora	15
745.	Kuniów	dom	18
746.	Kuniów	dom	29
747.	Kuniów	dom	39
748.	Kuniów	dom	35
749.	Kuniów	budynek inwentarski	41
750.	Kuniów	dom	59
751.	Kuniów	dom nauczyciela (?)	66
752.	Kuniów	szkoła	
753.	Kuniów	dom	64
754.	Kuniów	dom	76
755.	Kuniów	gospoda	70
756.	Kuniów	dom	67
757.	Kuniów	dom	75
758.	Kuniów	dom	77
759.	Kuniów	dom	88

760.	Kuniów	dom	94
761.	Kuniów	transformator	naprzeciwko domu 97
762.	Kuniów	dom	107
763.	Kuniów	kuźnia	121
764.	Kuniów	zagroda	144
765.	Kuniów	dom	148
766.	Kuniów	dom	157
767.	Kuniów	dom	175
768.	Ligota Dolna	dom	ul. Wołczyńska 1
769.	Ligota Dolna	dom	ul. Wołczyńska 7
770.	Ligota Dolna	dom	ul. Wołczyńska 8
771.	Ligota Dolna	dom	ul. Wołczyńska 12
772.	Ligota Dolna	dom z oborą	ul. Wołczyńska 18
773.	Ligota Dolna	dom	ul. Wołczyńska 24
774.	Ligota Dolna	dom	ul. Wołczyńska 25
775.	Ligota Dolna	dom	ul. Wołczyńska 30
776.	Ligota Dolna	dom	ul. Wołczyńska 56
777.	Ligota Dolna	dom	ul. Wołczyńska 61
778.	Ligota Dolna	dom	ul. Wołczyńska 64
779.	Ligota Dolna	dom i obora	ul. Wołczyńska 68
780.	Ligota Dolna	szkoła	ul. Wołczyńska
781.	Ligota Dolna	dom	ul. Wołczyńska 77
782.	Ligota Dolna	dom i stodoła	ul. Wołczyńska 80
783.	Ligota Dolna	dom	ul. Wołczyńska 82
784.	Ligota Dolna	dom	ul. Kraskowska 3
785.	Ligota Dolna	dom	ul. Kraskowska 18
786.	Ligota Dolna	dom	ul. Łąkowa 7
787.	Ligota Dolna	dom i budynek gospodarczy	ul. Łąkowa 9
788.	Ligota Górna	szkoła	
789.	Ligota Górna	obora ze stodołą i ogrodzeniem	ul. Gliwicka 1
790.	Ligota Górna	dom	ul. Gliwicka 4
791.	Ligota Górna	dom	ul. Gliwicka 8
792.	Ligota Górna	dom	ul. Gliwicka 16
793.	Ligota Górna	dom i budynek inwentarski	ul. Gliwicka 20
794.	Ligota Górna	budynek inwentarski	ul. Gliwicka 30
795.	Ligota Górna	dom	ul. Gliwicka 36
796.	Ligota Górna	dom	ul. Gliwicka 31
797.	Ligota Górna	kuźnia	ul. Gliwicka
798.	Ligota Zamecka	dom	2

799.	Ligota Zamecka	dom	9
800.	Ligota Zamecka	dom wielorodzinny	10-12
801.	Ligota Zamecka	dom z bramą	14
802.	Ligota Zamecka	dom	16
803.	Ligota Zamecka	dom i obora	30
804.	Ligota Zamecka	dom	33
805.	Ligota Zamecka	dom	34
806.	Ligota Zamecka	dom	39
807.	Ligota Zamecka	dom	47
808.	Ligota Zamecka	spichlerz	
809.	Ligota Zamecka	ogrodzenie	
810.	Łowkowice	układ ruralistyczny wsi	
811.	Łowkowice	kapliczka	ul. Dzierżona 1
812.	Łowkowice	dom w zagrodzie	ul. Dzierżona 9
813.	Łowkowice	dom	ul. Dzierżona 19
814.	Łowkowice	dom	ul. Dzierżona 21a
815.	Łowkowice	dom	ul. Dzierżona 27
816.	Łowkowice	dom	ul. Księdza Rigola 20
817.	Łowkowice	dom z oborą	ul. Księdza Rigola 48
818.	Łowkowice	dom	ul. Księdza Rigola 29
819.	Łowkowice	szkoła	ul. Księdza Rigola 33
820.	Łowkowice	szkoła	ul. Księdza Rigola 37
821.	Łowkowice	dom	ul. Księdza Rigola 78
822.	Łowkowice	dom	ul. Księdza Rigola 80
823.	Łowkowice	dom z oborą	ul. Księdza Rigola 82
824.	Łowkowice	dom	ul. Księdza Rigola 61
825.	Łowkowice	dom z oborą	ul. Księdza Rigola 94
826.	Łowkowice	dom	ul. Księdza Rigola 102
827.	Łowkowice	dom i stodoła	ul. Księdza Rigola 110
828.	Łowkowice	dom z oborą	ul. Okrężna 22
829.	Łowkowice	krzyż	ul. Księdza Rigola
830.	Maciejów	stodoła w zespole pałacowo - folwarcznym	
831.	Maciejów	stodoła w zespole pałacowo - folwarcznym (II)	
832.	Maciejów	budynek ogólnoinwentarski w zespole pałacowo - folwarcznym (1)	
833.	Maciejów	stajnia koni wyjazdowych w zespole pałacowo - folwarcznym	
834.	Maciejów	owczarnia w zespole pałacowo - folwarcznym	

835.	Maciejów	dom robotników folwarcznych	45
836.	Maciejów	szkoła	
837.	Maciejów	dom	1
838.	Maciejów	szkoła	16
839.	Maciejów	dom ze stodołą	20
840.	Maciejów	dom	31
841.	Smardy Dolne	gorzelnia	
842.	Smardy Dolne	spichlerz z budynkiem mieszkalnym w zespole pałacowym	
843.	Smardy Dolne	obora w zespole pałacowym	
844.	Smardy Dolne	dom i stodoła	ul. Leśna 2
845.	Smardy Dolne	dom z oborą i stodołą	ul. Leśna 3
846.	Smardy Dolne	dom w zagrodzie	ul. Polna 1
847.	Smardy Dolne	dom	ul. Wielka 5
848.	Smardy Dolne	budynek inwentarski	ul. Wielka 15
849.	Smardy Dolne	stodoła	ul. Wielka 40
850.	Smardy Dolne	stacja PKP	ul. Wielka
851.	Smardy Dolne	dom w zespole stacji PKP	ul. Wielka 44
852.	Smardy Górne	dom	ul. Górna 10
853.	Smardy Górne	dom	ul. Górna 27
854.	Smardy Górne	kościół parafialny pw. Podniesienia Krzyża	ul. Kościelna
855.	Smardy Górne	dom wielorodzinny	ul. Kościelna 2
856.	Smardy Górne	budynki inwentarskie	ul. Kościelna 2
857.	Smardy Górne	dom	ul. Kościelna 6
858.	Smardy Górne	szkoła	ul. Kościelna 10
859.	Smardy Górne	zagroda	ul. Kościelna 17
860.	Smardy Górne	dom z oborą	ul. Kościelna 19
861.	Smardy Górne	dom	ul. Kościelna 21
862.	Smardy Górne	dwór	ul. Mostowa 5
863.	Smardy Górne	obora i stajnia w zespole folwarcznym	ul. Mostowa
864.	Smardy Górne	młyn gospodarczy	ul. Mostowa 6
865.	Smardy Górne	dom (tzw. dwojak)	ul. Boczna 1-2
866.	Smardy Górne	dom (tzw. czworak)	ul. Boczna 3-5
867.	Smardy Górne	dom (tzw. czworak)	ul. Wielka 24-26
868.	Smardy Górne	dom (tzw. dwojak)	ul. Wielka 28-30
869.	Smardy Górne	dom (tzw. czworak)	ul. Wielka 32-34
870.	Smardy Górne	szkoła	ul. Wielka 3
871.	Smardy Górne	szkoła	
872.	Smardy Górne	dom	ul. Górna 5-7

873.	Wrzosa	spichlerz w zespole dworsko - folwarcznym	
874.	Wrzosa	obora w zespole dworsko - folwarcznym	
875.	Wrzosa	stodoła w zespole dworsko - folwarcznym	
876.	Wrzosa	chlewnia w zespole dworsko - folwarcznym	
877.	Wrzosa	rządówka w zespole dworsko - folwarcznym	8
878.	Nowa Bogacica	Dom	27
879.	Bogacka Szklarnia	kapliczka	
880.	Bogacka Szklarnia	Szkoła	
881.	Bogacka Szklarnia	dom z ogrodzeniem	21
882.	Bogacka Szklarnia	dom i stodoła	19
883.	Bogacka Szklarnia	Dom	20
884.	Bogacka Szklarnia	Dom	37
885.	Żabiniec	warsztat (?)	4
886.	Żabiniec	Dom	18
887.	Żabiniec	Dom	20
888.	Żabiniec	dom i stodoła	44
889.	Żabiniec	Dom	45
890.	Bogacica Zameczek	leśniczówka z zabudowaniami	
891.	Bogacica Piece	dom z zabudowaniami gospodarczymi	1
892.	Piece	Obora	

Jak wynika z wykazu, w ewidencji zabytków znajdują się zabytki architektury, budownictwa, techniki oraz:

- trzy układy ruralistyczne,
- założenie willowo-parkowe,
- aleja kasztanowa,
- pozostałość fosy.

Stan techniczny zabytków jest zróżnicowany; wiele obiektów architektonicznych i budowlanych, zwłaszcza ujętych w ewidencji, jest w stanie bardzo złym.

Zabytki wpisane do wojewódzkiego rejestru zabytków podlegają ochronie prawnej z mocy ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, zgodnie z którą prowadzenie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru a także wykonywanie robót budowlanych w otoczeniu zabytku wymaga pozwolenia wojewódzkiego konserwatora zabytków.

W przypadku zabytków ujętych w gminnej ewidencji prawnej ochronie podlegają tylko te zabytki, które zostały objęte ochroną ustaleniami w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego albo w decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego.

W gminie Kluczbork większość wsi ma uchwalone plany miejscowe, w których uwzględniono ochronę zewidencjonowanych zabytków. Tylko sześć wsi nie ma planów (Bogacka Szklarnia, Czaple Stare, Czaple Wolne, Maciejów, Nowa Bogacica, Unieszów i Żabiniec) i zabytki tych wsi powinny być chronione odpowiednio w ww. decyzjach administracyjnych. Wydaje się jednak, że dla skutecznej ochrony wysokich walorów kulturowych Maciejowa wskazane jest opracowanie planu miejscowego dla tej wsi.

Ochrona zabytków w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego polega na ich wykazie oraz wskazaniu na rysunku planu – odpowiednio do przedmiotu ochrony - obiektów zabytkowych, granic terenów zabytkowych i granic stref ochrony konserwatorskiej.

W przypadku obiektów zabytkowych ujętych w ewidencji, ze względu na ich zróżnicowaną wartość kulturową wynikającą przede wszystkim z dość licznych samowolnych przebudów, na etapie opracowywania lub aktualizacji planów miejscowych, a także przygotowywania decyzji, konieczna jest ocena stanu obiektów pod kątem prawnych kryteriów zabytku, tj. faktycznych **wartości historycznych, artystycznych lub naukowych** i ewentualna weryfikacja gminnej ewidencji zabytków.

4.3. Strefy ochrony konserwatorskiej

Z analizy zasobów kulturowych gminy Kluczbork wynika, że uzasadnione jest wyznaczenie tu stref ochrony konserwatorskiej:

- układów urbanistycznych i ruralistycznych,
- otoczenia/ekspozycji obiektów zabytkowych.

4.3.1. Strefy ochrony układów urbanistycznych

Założenia ochrony układów zabytkowych dla miasta Kluczborka w pierwszej edycji Studium oparto na opracowaniu pt.: „Wstępne wytyczne konserwatorskie do planów zagospodarowania przestrzennego – Kluczbork”. Na podstawie tych założeń oraz analiz uwzględniających nowe uwarunkowania prawne i ustalenia obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, proponuje się na obszarze miasta Kluczborka następujące strefy ochrony:

- **Strefa ochrony konserwatorskiej** układu urbanistycznego Starego Miasta wpisanego do rejestru zabytków województwa opolskiego.

Strefa obejmuje obszar miasta lokacyjnego wraz z terenem dawnych obwarowań. Granica strefy przebiega ulicami: od strony południowej – Krzywą, Pułaskiego, na zachodzie – na tyłach ulicy Grunwaldzkiej, od północy – ulicą Moniuszki, na wschodzie – ulicą Jagiellońską i wzdłuż Placu Niepodległości.

Zachowane zabytkowe elementy:

- średniowieczny plan wywodzący się ze schematu układu szachownicowego połączonego z owalną linią obwarowań,
- fragmenty murów obronnych z XVI w.,
- kościół ewangelicki p.w. Chrystusa Zbawiciela, zbudowany w XIV w., przebudowany w XVIII w.,
- ratusz zbudowany w XVIII w., przebudowany w XX w.,
- baszta bramna tzw. Krakowska,
- zakład dla ubogich z 1778 r., przebudowany w XIX w.,
- zabudowa miejska z końca XIX w., początku XX w. i okresu międzywojennego.

Ponieważ teren objęty strefą wpisany jest do wojewódzkiego rejestru zabytków, podlega on w całości ochronie prawnej z mocy ustawy *o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami*, w konsekwencji której **prowadzenie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych w strefie wymaga pozwolenia wojewódzkiego konserwatora zabytków.**

- **Strefa ochrony konserwatorskiej** układu urbanistycznego części dwóch najstarszych przedmieść: polskiego i niemieckiego.

Granica strefy przebiega na tyłach parcel wzdłuż ulic: Katowickiej, Pułaskiego i Mickiewicza i obejmuje teren o stosunkowo dobrze zachowanych głównych elementach historycznej struktury przestrzennej z dużą ilością budynków zabytkowych.

Zachowane zabytkowe elementy:

- odcinki średniowiecznego szlaku komunikacyjnego,
- historyczna parcelacja terenów,
- kaplica cmentarna z XIX w., zbudowana w miejscu drewnianego kościoła katolickiego,
- gmachy użyteczności publicznej i zabudowa miejska z końca XIX i początku XX w.,
- zespoły starodrzewia.

Strefa ustalona jest w planach miejscowych miasta Kluczborka; należy ją zachować z ewentualnym doprecyzowaniem granicy oraz uzupełnieniem zasad ochrony obowiązujących w strefie w przypadku podjęcia zmiany planu.

W wyżej proponowanych strefach powinny obowiązywać zasady ochrony przeciwdziałające zagrożeniom dla wartości historycznych układów urbanistycznych jakimi są przekształcenia:

- zmieniające ich fizjonomię, tj. architektoniczno -urbanistyczny wygląd (typ i rozplanowanie zabudowy związane z pełnionymi funkcjami oraz danym okresem rozwoju miasta),
  - likwidujące charakterystyczne obiekty i elementy zagospodarowania,
  - wprowadzające agresywne rozwiązania funkcjonalne oraz przestrzenne,
- które w ostatecznym efekcie dewaloryzują historyczne cechy układów urbanistycznych.

4.3.2. Strefy ochrony układów ruralistycznych

W ewidencji zabytków ujęte są układy ruralistyczne wsi: Łowkowice, Kujakowice Górne i Kujakowice Dolne.

Strefy ochrony konserwatorskiej ww. układów ruralistycznych powinny obejmować:

- w Łowkowicach - układ owalnicowy z zabudową wzdłuż dwóch wrzecionowato schodzących się dróg z placem i kościołem w środku,
- w Kujakowicach Dolnych i Górnych - układ ulicowy oparty na dwóch równoległych drogach, położonych wzdłuż płynącego środkiem potoku.

W wyżej proponowanych strefach powinny obowiązywać zasady ochrony przeciwdziałające zagrożeniom dla wartości historycznych układów ruralistycznych jakimi są:

- urbanizacja,
- wymiana substancji budowlanej,
- wprowadzanie zabudowy wielorodzinnej i wielkogabarytowej (np. magazyny wysokiego składowania),
- zmiana charakteru użytkowania,
- likwidacja nie użytkowanych elementów zagospodarowania,
- nowe trasowanie układów komunikacyjnych i linii przesyłowych.

4.3.3. Strefy ochrony konserwatorskiej ekspozycji lub/oraz otoczenia zabytku

Strefy powinny obejmować otoczenie zabytków będących ważnym elementem układu przestrzennego.

W układach przestrzennych gminy obiektami takimi są zabytkowe kościoły na terenach wsi:

- Bąków – obszar w otoczeniu kościoła p.w. Wniebowzięcia NMP
- Biadacz – obszar w otoczeniu kościoła filialnego
- Bogacica – obszar w otoczeniu kościoła p.w. Św. Trójcy
- Kujakowice Górne – obszar w otoczeniu kościoła p. w. św. Stanisława Biskupa i Męczennika
- Kuniów – obszar w otoczeniu kościoła p.w. Św. Jana Chrzciciela
- Łowkowice – obszar w otoczeniu kościoła p.w. Nawiedzenia Matki Boskiej

- Maciejów – obszar w otoczeniu kościoła ewangelickiego

Strefy powinny obejmować co najmniej teren otaczający (przykościelny). W uzasadnionych przypadkach należy go powiększyć o tereny sąsiednie. Planowane zagospodarowanie w strefie wymaga opracowania analiz widokowych przesądających o dopuszczalnych działaniach oraz określających warunki zagospodarowania. Konieczne jest określenie zasad zagospodarowania sąsiedztwa zabytku, w tym dopuszczalnych form

4.3.4. Tereny o walorach kulturowych

Poza zabudową o walorach zabytkowych na terenach niektórych jednostek osadniczych wyróżnić można układy lub zespoły zabudowy nie kwalifikujące się jednoznacznie do objęcia ochroną konserwatorską, jednak posiadające walory kulturowe ze względu na ciekawy lub uporządkowany układ i jednolite cechy przeważającej zabudowy. Walory te powinny być chronione ustaleniami planu określającymi zasady ochrony i kształtowania ładu przestrzennego.

Zespołami takimi są:

- zespół urbanistyczny zabudowy jednorodzinnej w Kluczborku przy ulicy Byczyńskiej (pomiędzy ulicami Ossowskiego i Słowackiego),
- wewnątrz urbanistyczne ulicy Byczyńskiej na odcinku pomiędzy ulicami Słowackiego i Sienkiewicza,
- historyczne układy ruralistyczne we wsiach Bogacica i Krzywizna,
- fragment pierwotnego układu ruralistycznego we wsi Bąków.

Zespół urbanistyczny zabudowy jednorodzinnej w Kluczborku przy ulicy Byczyńskiej

Jest to rozplanowany całościowo zespół zabudowy, wyróżniający się uporządkowanym układem oraz jednolitą i ciekawą formą architektoniczną zabudowy. Te wyróżniające cechy zespołu powinny być przedmiotem ochrony.

Wnętrze urbanistyczne ulicy Byczyńskiej

Ten fragment ulicy wyróżnia się jednorodną formą zabudowy tworzącej wewnątrz uliczne oraz jednorodnym sposobem zagospodarowania terenów przed budynkami, gdzie urządzona jest zieleń z aleją cisów objętą ochroną jako pomni przyrody (nr rej. woj. 245). Przedmiotem ochrony tego wnętrza powinny być: forma i układ zabudowy przyulicznej oraz zagospodarowanie terenów zieleni, w tym zachowanie i odtworzenie alei cisów (część z nich został usunięta).

Historyczne układy ruralistyczne we wsiach Bogacica i Krzywizna

We wsi Bogacica wyróżniający się teren obejmuje układ ulicowy starej części wsi oraz teren kościelny z plebanią i cmentarz.

We wsi Krzywizna wyróżniają się teren obejmujący układ ulicowy, który w części centralnej przechodzi w dwie ulice położone wzdłuż cieku wodnego.

Wyżej wymienione tereny, poza zachowanym układem ruralistycznym wyróżniają się w miarę jednorodną zabudową zagrodową zarówno pod względem stylu jak i organizacji zabudowy na działkach. Te wszystkie cechy powinny być przedmiotem ochrony.

Fragment pierwotnego układu ruralistycznego we wsi Bąków

Wyróżniony teren obejmuje fragment genetycznego owalnicowego układu wsi z kościołem i placem przykościelnym oraz otaczającą zabudową zagrodową, w bezpośrednim sąsiedztwie zabytkowego założenia pałacowo-parkowego wraz z przyległym folwarkiem. Przedmiotem ochrony tego terenu powinien być przede wszystkim układ ruralistyczny oraz charakter zabudowy.

Nie wyklucza się możliwości ustalenia w planach miejscowych stref ochrony konserwatorskiej dla wyżej wymienionych terenów lub ich fragmentów na podstawie waloryzacji historycznej przeprowadzonej w skali planu.

4.4. Zabytki archeologiczne

Na obszarze gminy Kluczbork zewidencjonowane są następujące stanowiska archeologiczne:

Tabela nr 7. Gmina Kluczbork - wykaz stanowisk archeologicznych

Lp	Miejscowość	Nr stanowiska w miejscowości	Opis stanowiska	Nr w rejestrze zabytków
1.	Bąków	1	grodzisko średniowieczne z XIII-XIV w., stanowisko położone na dz. gr. nr 187	A – 313 / 70
2.		2	grodzisko średniowieczne z XIV w., stanowisko położone na dz. gr. nr 167 APL	A – 312 / 70
3.		3	punkt osadniczy: epoka brązu punkt osadniczy: średniowiecze bliżej nie zlokalizowane - wschodnia krawędź środkowej części wsi	
4.		4	kurhany (?): epoka brązu (?) bliżej nie zlokalizowane przy drodze do folwarku Brzezika	
5.		5	kurhan (?): (?) bliżej nie zlokalizowane około 500 m od stanowiska nr 4	
6.		6	śląd osadniczy: (?) bliżej nie zlokalizowane przy drodze do folwarku Brzezika na północ od st. nr 5	
7.		7	kurhan (?): epoka brązu (?) bliżej nie zlokalizowane na południe od folwarku Brzezika	
8.		8	punkt osadniczy: neolit bliżej nie zlokalizowane na obszarze wsi	
9.		9	śląd osadniczy: epoka kamienna bliżej nie zlokalizowane na polu między drogą do folwarku Brzezinka i drogą do przysiółka Brzezinka	

10.		10	punkt osadniczy: X-XIw. punkt osadniczy: XIV-XVw. stanowisko położone na dz. gr. nr 1/27	
11.	Bażany	1	punkt osadniczy XIII-XIV w. (2 poł. XIV-XV w.)	
12.		2	punkt osadniczy epoka kamienia.	
13.		3	punkt osadniczy: epoka kamienia	
14.		4	śląd osadniczy: kultura łużycka, epoka brązu punkt osadniczy: średniowiecze	
15.		5	punkt osadniczy: XII-XIII w.	
16.		6	punkt osadniczy: XIII-XIV w. (2 poł. XIV-XV w.)	
17.		7	punkt osadniczy: XIII-XIV w.	
18.		8	śląd osadniczy: epoka kamienia	
19.		9	śląd osadniczy neolit śląd osadniczy XIV-XV w.	
20.		10	punkt osadniczy: neolit.	
21.		11	śląd osadniczy: XIV-XVI w.	
22.		12	śląd osadniczy: epoka kamienia	
23.		13	punkt osadniczy: 2 poł. XIV w. – XV w.	
24.		14	punkt osadniczy: kultura łużycka, V w. okres halsztyński.	
25.	Biadacz	1	cmentarzysko; bliżej nie zlokalizowane przy drodze Biadacz-Brodnica, na południu od wzniesienia 237,6	
26.		2	śląd osadniczy: neolit?, epoka brązu?; stanowisko zlokalizowane w środku przysiółka Brodnica	
27.		3	śląd osadniczy: epoka kamienia; stanowisko zlokalizowane w piaskowni w Biadaczu	
28.		4	grodzisko zw. „kopiec”, zniszczone; stanowisko zlokalizowane obok restauracji	
29.		5	grodzisko stożkowe XIV-XV w.; stanowisko położone na dz. gr. nr 364/2, 365/2	A – 384 / 74
30.		6	punkt osadniczy: średniowiecze; stanowisko położone na dz. gr. nr 247/2, 248	
31.		7	śląd osadniczy epoka kamienia	
32.		8	śląd osadniczy epoka kamienia stanowisko położone na dz. gr. nr 524	
33.	Bogacica	1	punkt osadniczy: kultura łużycka; śląd osadniczy: późne średniowiecze; stanowisko zlokalizowane na dz. gr. nr 176 , 178 , 190 , 319/189 , 309/191 , 308/191	
34.		2	śląd osadniczy: pradzieje; punkt osadniczy: późne średniowiecze; stanowisko zlokalizowane na dz. gr. nr 178	
35.		3	grodzisko stożkowe zwane „szwedzkie szańce”; stanowisko położone przy drodze Czaple Stare–Bogacica	
36.		4	grodzisko stożkowe późne średniowiecze	
37.		5	punkt osadniczy: pradzieje; położone na polu na prawym brzegu potoku płynącego przez wieś, na południu od drogi do Kluczborka	

38.	Bogacica	6	śląd osadniczy kultura łużycka; śląd osadniczy kultura przeworska; punkt osadniczy wczesne średniowiecze, pradzieje; punkt osadniczy wczesne średniowiecze, X-XIII w.; śląd osadniczy późne średniowiecze; stanowisko położone na dz. gr. nr 1011/80		
39.		7	śląd osadniczy: epoka kamienia; stanowisko położone na dz. gr. nr 327/49		
40.		8	śląd osadniczy: epoka kamienia; stanowisko położone na dz. gr. nr 64		
41.		9	śląd osadniczy: pradzieje; śląd osadniczy epoka kamienna śląd osadniczy: późne średniowiecze; stanowisko położone na dz. gr. nr 194		
42.		10	punkt osadniczy: późne średniowiecze; stanowisko położone na dz. nr 150, 156, 706/155		
43.		11	punkt osadniczy: kultura łużycka; punkt osadniczy: pradzieje; punkt osadniczy: późne średniowiecze; stanowisko położone na dz. gr. nr 1012/79	A – 1075/98	
44.		12	śląd osadniczy: kultura łużycka; punkt osadniczy: późne średniowiecze; stanowisko położone na dz. gr. nr 227		
45.		13	śląd osadniczy: pradzieje; stanowisko położone na dz. nr 1014/79		
46.		14	punkt osadniczy: późne średniowiecze; stanowisko położone na dz. nr 224/107, 395/104, 452		
47.		15	punkt osadniczy: późne średniowiecze; stanowisko położone na dz. nr 178/62, 179/62, 209/63		
48.		16	śląd osadniczy: kultura łużycka, holsztat punkt osadniczy: późne średniowiecze stanowisko położone na dz. gr. nr 102/42		
49.		Bogacka Szklarnia	1	punkt osadniczy: późne średniowiecze; stanowisko położone na dz. gr. nr 117	
50.			2	punkt osadniczy: późne średniowiecze; stanowisko położone na dz. nr 21 , 376/8, 432/106	
51.			3	punkt osadniczy: późne średniowiecze; stanowisko położone na dz. nr 16 , 387/15 , 388/15	
52.			4	śląd osadniczy: pradzieje; punkt osadniczy: późne średniowiecze; stanowisko położone na dz. gr. nr 426/38	
53.			5	śląd osadniczy: wczesne średniowiecze, X-XIIIw. punkt osadniczy: późne średniowiecze; stanowisko położone na dz. nr 63 , 429/61, 458/60	
54.	6		śląd osadniczy: mezolit?; stanowisko położone na dz. gr. nr 452/101		
55.	Borkowice	1	punkt osadniczy: XIII - XIV		
56.	Czaple Wolne	1	punkt osadniczy: pradzieje; punkt osadniczy; późne średniowiecze; stanowisko położone na dz.nr 48, 49/2, 49/3, 53, 54		
57.		2	stanowisko położone na dz. gr. nr 44/6		
58.	Gotartów	1	punkt osadniczy: neolit; brak dokładnej lokalizacji		

59.	Gotartów	2	śląd osadniczy: epoka kamienia; punkt osadniczy: kultura łużycka; punkt osadniczy: pradzieje; punkt osadniczy: średniowiecze stanowisko położone na dz. gr. nr 57/2 , 57/3	
60.		3	śląd osadniczy: pradzieje; stanowisko na skraju terasy Kujakowickiego Potoku	
61.		4	punkt osadniczy: pradzieje; punkt osadniczy: średniowiecze; stanowisko położone na dz. gr. nr 15/2	
62.		5	punkt osadniczy: neolit; śląd osadniczy: pradzieje; punkt osadniczy: średniowiecze; stanowisko położone na dz. gr. nr 94/1	
63.		6	punkt osadniczy: epoka kamienia; stanowisko położone na SE od stacji kolejowej Krzywizna, 350 m na E od nasypu kolejowego	
64.		7	śląd osadniczy: pradzieje?; śląd osadniczy: XIII-XIV stanowisko położone na dz. nr 166/1, 168/2, 171/2	
65.		8	punkt osadniczy: okres wpływów rzymskich; stanowisko położone na dz. nr 128	
66.		9	punkt osadniczy: kultura łużycka; punkt osadniczy: średniowiecze; stanowisko położone na dz. nr 59	
67.		10	punkt osadniczy: pradzieje; punkt osadniczy: średniowiecze; stanowisko położone na dz. nr 32 , 30/1	
68.		11	śląd osadniczy: epoka kamienia; punkt osadniczy: pradzieje; punkt osadniczy: średniowiecze; stanowisko położone na dz. nr 81	
69.		12	punkt osadniczy: epoka kamienia; punkt osadniczy: kultura łużycka; punkt osadniczy: wczesne średniowiecze, X-XIII w. stanowisko położone na dz. nr 61/1	
70.		Kluczbork	4	punkt osadniczy: epoka kamienia; brak dokładnej lokalizacji
71.	9		śląd osadniczy: pradzieje; śląd osadniczy: wczesne średniowiecze; stanowisko położone na dz. nr 8, 6/3, 7/3, 9/3, 10/5	
72.	12		śląd osadniczy: średniowiecze; przy odgałęzieniu szosy Kluczbork-Kujakowice, obok punktu wysokościowego 184,4	
73.	14		śląd osadniczy: wczesne średniowiecze; punkt osadniczy: późne średniowiecze; stanowisko położone na dz. nr 214	
74.	Kujakowice Dolne	1	śląd osadniczy: neolit; stanowisko położone na E od wsi przy szosie Kujakowice Dln.-Kluczbork, brak dokładnej lokalizacji	
75.		2	śląd osadniczy: epoka brązu; brak dokładnej lokalizacji	
76.		3	śląd osadniczy: neolit; brak dokładnej lokalizacji	

77.	Kujakowice Dolne	4	punkt osadniczy: późne średniowiecze; stanowisko położone na dz. gr. nr 139	
78.		5	punkt osadniczy: późne średniowiecze; stanowisko położone na dz. nr 132 , 107/15	
79.	Kujakowice Górne	1	śląd osadniczy: neolit; mała piaskownica w płd.-wsch. części wsi, brak dokładnej lokalizacji	
80.		2	osada?: neolit; śląd osadniczy; brak dokładnej lokalizacji	
81.		3	śląd osadniczy; brak dokładnej lokalizacji	
82.		4	sztuczne wzniesienie (kurhan); w bagnistym obniżeniu potoku, niedaleko granicy z Biadaczem, brak dokładnej lokalizacji	
83.		5	śląd osadniczy: pradzieje; tuż na zachód od drogi granicznej dzielącej Kujakowice Górne i Biadacz, na płn. od szosy Kujakowice G.-Biadacz	
84.		6	punkt osadniczy: pradzieje; stanowisko położone na dz. nr 275	
85.		7	punkt osadniczy: średniowiecze; punkt osadniczy: XIII-XIV; punkt osadniczy: nowożytność; stanowisko położone na dz. nr 190/2, 192/2	
86.		8	śląd osadniczy: epoka kamienia	
87.		Krasków	1	punkt osadniczy: późne średniowiecze lub nowożytność; brak dokładnej lokalizacji
88.	2		punkt osadniczy: późne średniowiecze lub nowożytność; brak dokładnej lokalizacji	
89.	3		śląd osadniczy: neolit; brak dokładnej lokalizacji	
90.	4		cmentarzysko: pradzieje; brak dokładnej lokalizacji	
91.	5		śląd osadniczy: kultura łużycka; punkt osadniczy: wczesne średniowiecze, XIII w.; punkt osadniczy: późne średniowiecze; stanowisko położone na dz. nr 111, 552/120, 767/122	
92.	6		punkt osadniczy: kultura łużycka; punkt osadniczy: późne średniowiecze; stanowisko położone na dz. nr 996/20, 997/20, 999/20	
93.	7		śląd osadniczy: epoka kamienia; śląd osadniczy: pradzieje; punkt osadniczy: wczesne średniowiecze; punkt osadniczy: późne średniowiecze; stanowisko położone na dz. nr 575/161, 578/61	
94.	8		śląd osadniczy: pradzieje; punkt osadniczy: późne średniowiecze; stanowisko położone na dz. nr 368/184, 872/192	
95.	9		punkt osadniczy: późne średniowiecze; stanowisko położone na dz. nr 126/8, 167/1, 9	
96.	10		punkt osadniczy: późne średniowiecze; stanowisko położone na dz. nr 109/126 , 173/26	
97.	11		śląd osadniczy: pradzieje; punkt osadniczy: późne średniowiecze;	

			stanowisko położone na dz. nr 35, 38, 48	
98.		12	śląd osadniczy: pradzieje; punkt osadniczy: późne średniowiecze; stanowisko położone na dz. nr 206, 1010, 1012	
99.		13	punkt osadniczy: pradzieje; stanowisko położone na dz. nr 128/1, 981/131, 1024/131	
100.		14	śląd osadniczy: epoka kamienia; stanowisko położone na dz. nr 796/213	
101.		15	śląd osadniczy: epoka kamienia; stanowisko położone na dz. gr. nr 158/2	
102.	Krzywizna	1	cmentarzysko ciałopalne (21 grobów): kultura łużycka, koniec epoki brązu; stanowisko położone w pld.-zach. części sołectwa	<u>A – 16 / 65</u>
103.		2	śląd osadniczy: neolit; stanowisko położone przy grobli, przy nasypie dzielącym grunty wsi Krzywizna od Rożnowa, brak dokładnej lokalizacji	
104.		3	osada?: kultura łużycka, okres epoki brązu; osada?: kultura przeworska, okres rzymski; stanowisko położone w pld.-wsch. części wsi	<u>A – 14 / 65</u>
105.		4	śląd osadniczy: neolit; brak dokładnej lokalizacji	
106.		5	śląd osadniczy: neolit; śląd osadniczy: pradzieje; brak dokładnej lokalizacji	
107.		6	punkt osadniczy: pradzieje; punkt osadniczy: średniowiecze; stanowisko położone na dz. nr 514, 515	
108.		7	osada: kultura łużycka; punkt osadniczy: średniowiecze; stanowisko położone na dz. nr 521/1, 522	
109.		8	punkt osadniczy: średniowiecze; stanowisko położone na północ od stacji kolejowej Krzywizna, po obu stronach nasypu kolejowego	
110.		9	osada: kultura łużycka; osada?: kultura przeworska, okres rzymski; punkt osadniczy wczesne średniowiecze, pradzieje; śląd osadniczy: wczesne średniowiecze, do X w.; punkt osadniczy: wczesne średniowiecze, średniowiecze;	<u>A – 523 / 79</u>
111.		10	punkt osadniczy: średniowiecze; stanowisko położone na dz. gr. nr 817, 8/6	
112.		11	punkt osadniczy: średniowiecze; punkt osadniczy: nowożytność; stanowisko położone na dz. gr. nr 12	
113.		12	osada: kultura łużycka; punkt osadniczy: kultura przeworska, okres rzymski; punkt osadniczy: pradzieje; osada: wczesne średniowiecze X – XIII w.; punkt osadniczy: średniowiecze; stanowisko położone na dz. gr. nr 422/2, 423, 428	<u>A – 525 / 79</u>
114.		13	punkt osadniczy: kultura łużycka; punkt osadniczy: pradzieje; punkt osadniczy;	

			stanowisko położone na dz. gr. nr 544, 540/6, 543/1		
115.	Krzywizna	14	osada: kultura łużycka ślad osadniczy: pradzieje punkt osadniczy: średniowiecze; stanowisko położone na dz. gr. nr 666, 667	<u>A – 526 / 79</u>	
116.		15	ślad osadniczy: epoka kamienia stanowisko położone na E od wsi Krzywizna		
117.		16	punkt osadniczy: pradzieje; stanowisko położone na dz. gr. nr 674		
118.		17	ślad osadniczy: pradzieje; punkt osadniczy: średniowiecze; stanowisko położone na dz. gr. nr 671		
119.		18	ślad osadniczy: epoka kamienia ślad osadniczy: kultura przeworska, okres rzymski; punkt osadniczy: pradzieje; punkt osadniczy: wczesne średniowiecze X-XIII w.; punkt osadniczy: średniowiecze; stanowisko położone na dz. gr. nr 664/1		
120.		19	ślad osadniczy: średniowiecze; stanowisko położone na dz. gr. nr 664/2		
121.		20	punkt osadniczy: kultura łużycka; punkt osadniczy: kultura przeworska, okres rzymski; ślad osadniczy: wczesne średniowiecze; punkt osadniczy: średniowiecze; stanowisko położone na dz. gr. nr 430		
122.		21	ślad osadniczy: pradzieje punkt osadniczy: średniowiecze; stanowisko położone na dz. gr. nr 558		
123.		22	punkt osadniczy: kultura łużycka; stanowisko położone na dz. gr. nr 393/1		
124.		23	ślad osadniczy: kultura łużycka; punkt osadniczy: pradzieje; punkt osadniczy: średniowiecze; stanowisko położone na dz. gr. nr 472/1		
125.		24	punkt osadniczy: pradzieje; stanowisko położone na dz. gr. nr 521/1		
126.		25	punkt osadniczy: kultura łużycka stanowisko położone na dz. gr. nr 453/2		
127.		26	punkt osadniczy: pradzieje; stanowisko położone na dz. gr. nr 475		
128.		27	ślad osadniczy: kultura przeworska, okres rzymski; stanowisko położone na dz. gr. nr 475		
129.		Ligota Dolna	1	ślad osadniczy: epoka kamienia; punkt osadniczy: kultura łużycka; ślad osadniczy: kultura przeworska?; punkt osadniczy: pradzieje; punkt osadniczy: późne średniowiecze;	<u>A – 1083/ 98</u>
130.			2	grób szkieletowy?: II brąz; cmentarzysko ciałopalne:kultura łużycka, III-IV brąz; stanowisko położone na N od kaplicy, w pobliżu cegielni, brak dokładnej lokalizacji	
131.			3	ślad osadniczy: neolit; stanowisko położone na zachodnim krańcu wsi, brak do-	

			kładnej lokalizacji		
132.	Ligota Dolna	4	śląd osadniczy: neolit; śląd osadniczy: schyłek paleolitu; punkt osadniczy: neolit; stanowisko położone W od wsi, na zboczu Stobrawy, brak dokładnej lokalizacji		
133.		5	śląd osadniczy: epoka kamienia; cmentarzysko ciałopalne: kultura przeworska; stanowisko położone w rejonie glinianki	A – 13/ 65	
134.		6	cmentarzysko szkieletowe; na W od cegielni, brak dokładnej lokalizacji		
135.		7	punkt osadniczy: okres epoki brązu; punkt osadniczy: pradzieje; stanowisko położone: wg G. Raschke na W, wg M. Gedla na E od stan. nr 1, brak dokładnej lokalizacji		
136.		8	punkt osadniczy: epoka brązu; stanowisko położone: wg G. Raschke na W, wg M. Gedla na E od stan. nr 2, brak dokładnej lokalizacji		
137.		9	śląd osadniczy: neolit; stanowisko położone na równinie, na S od szosy, przy zachodniej granicy gruntów wsi		
138.		10	śląd osadniczy: kultura łużycka; punkt osadniczy: późne średniowiecze; stanowisko położone na dz. gr. nr 396		
139.		11	punkt osadniczy: pradzieje; śląd osadniczy: wczesne średniowiecze X – XIII w.; punkt osadniczy: późne średniowiecze; stanowisko położone na dz. gr. nr 425/2 , 426/2		
140.		12	punkt osadniczy: kultura przeworska; punkt osadniczy: późne średniowiecze; stanowisko położone na dz. gr. nr 459 , 460		
141.		13	śląd osadniczy: wczesne średniowiecze; punkt osadniczy: późne średniowiecze; stanowisko położone na dz. gr. nr 486/3 , 487		
142.		14	śląd osadniczy: pradzieje; śląd osadniczy: wczesne średniowiecze XIII w.; punkt osadniczy: późne średniowiecze; stanowisko położone na dz. gr. nr 233 , 234/2		
143.		15	punkt osadniczy: późne średniowiecze; stanowisko położone na dz. gr. nr 219/4 , 225/4		
144.		Ligota Górna	A	kultura ceramiki sznurkowej; stanowisko położone na dz. gr. nr 581 , 582	
145.			B	skorupy prehistoryczne; stanowisko położone na dz. gr. nr 584 , 585 , 586	
146.		Ligota Zamiecka	1	obozowisko: epoka kamienia; kilkadziesiąt metrów na S od lasu leżącego przy drodze z Ligoty Górnej do Kujakowic Grn., na W od punktu wys. 196,7	
147.	C		osada produkcyjna, miejsce wytopu rudy; stanowisko położone na dz. gr. nr 27, 28/2, 28/1		
148.	Łowkowice	1	punkt osadniczy: średniowiecze; stanowisko położone na dz. gr. nr 38, 39		
149.		2	punkt osadniczy: średniowiecze;	A – 583 / 80	

			stanowisko położone na dz. gr. nr 165, 456/166, 466/166, 167, 451/168		
150.	Łowkowice	3	punkt osadniczy: średniowiecze; stanowisko położone na dz. nr 20 , 21 , 85/22 , 23, 24, 25, 88/26, 27		
151.		4	punkt osadniczy: średniowiecze; stanowisko położone na dz. nr 807/53		
152.		5	punkt osadniczy: średniowiecze; stanowisko położone na dz. nr 171, 177, 405/178		
153.		6	ślad osadniczy: kultura łużycka; stanowisko położone na dz. gr. nr 18		
154.		7	grodzisko?; brak dokładnej lokalizacji		
155.		8	ślad osadniczy: epoka kamienia na S od drogi do Łowkowic przy rzece Baryczka		
156.		9	ślad osadniczy: epoka kamienia; na S od drogi do Łowkowic		
157.		10	grodzisko?: wczesne średniowiecze; stanowisko położone na dz. nr 674, 673, 672, 671	A – 686 / 86	
158.		Maciejów	1	grodzisko domniemane; brak dokładnej lokalizacji	
159.		Nowa Bogacica	1	punkt osadniczy: XII-XIV w.; stanowisko położone na S sołectwa	
160.	2		punkt osadniczy: XII-XIV w.; stanowisko położone w centrum sołectwa		
161.	3		punkt osadniczy: XII-XIV w.; stanowisko położone na pld.-wsch. sołectwa		
162.	4		osada produkcyjna: XIV-XV w.; stanowisko położone na S od przysiółka Piec		
163.	Smardy Dolne	1	osada?; stanowisko położone przy kolei, przy majątku Smardy II, brak dokładnej lokalizacji		
164.		2	punkt osadniczy: średniowiecze; stanowisko położone na dz. gr. nr 169/2		
165.		3	punkt osadniczy: pradzieje; punkt osadniczy: średniowiecze; stanowisko położone na dz. gr. nr 166		
166.		4	punkt osadniczy: punkt osadniczy: średniowiecze; stanowisko położone na dz. gr. nr 98		
167.		5	punkt osadniczy: średniowiecze; stanowisko położone na dz. gr. nr 52		
168.		6	ślad osadniczy: stanowisko położone na dz. gr. nr 97/2		
169.	Smardy Górne	1	osada łużycka: 500-800 p.n.e.; stanowisko położone przy drodze ze Smard Górnych do Unieszowa		
170.		2	ślad osadniczy: XV-XVI w. na E od stan. nr 1		
171.		3	punkt osadniczy: kultura przeworska; ślad osadniczy: pradzieje; ślad osadniczy: wczesne średniowiecze; punkt osadniczy: średniowiecze;		

			stanowisko położone na dz. nr 350/4, 356/1		
172.	Smardy Górne	4	śląd osadniczy: neolit; osada: kultura łużycka; punkt osadniczy: pradzieje; stanowisko położone na dz. gr. nr 242/1	<u>A – 521 / 79</u>	
173.		5	osada produkcyjna? stanowisko położone na N sołectwa		
174.		6	punkt osadniczy: okres rzymski; punkt osadniczy: pradzieje; stanowisko położone na dz. gr. nr 18	<u>A – 520 / 79</u>	
175.		7	punkt osadniczy: kultura łużycka; punkt osadniczy: okres rzymski; punkt osadniczy: pradzieje; śląd osadniczy: wczesne średniowiecze; stanowisko położone na dz. gr. nr 226/1, 227		
176.		8	osada: średniowiecze; stanowisko położone na dz. gr. nr 270/1		
177.		9	osada: średniowiecze; stanowisko położone na dz. gr. nr 70		
178.		10	osada: średniowiecze; stanowisko położone na dz. gr. nr 384		
179.		11	punkt osadniczy: kultura łużycka; punkt osadniczy: pradzieje; punkt osadniczy: średniowiecze; stanowisko położone na dz. gr. nr 160		
180.		12	punkt osadniczy: kultura łużycka; punkt osadniczy: kultura przeworska, okres rzymski; punkt osadniczy: pradzieje; stanowisko położone na dz. gr. nr 231 , 201/7	<u>A – 837 / 89</u>	
181.		13	punkt osadniczy: pradzieje; punkt osadniczy: średniowiecze; stanowisko położone na dz. gr. nr 203		
182.		14	punkt osadniczy: pradzieje; punkt osadniczy: średniowiecze; stanowisko położone na dz. gr. nr 204		
183.		Stare Czaple	1	punkt osadniczy: neolit; stanowisko położone na środku wsi, na E od młyna wodnego, brak dokładnej lokalizacji	
184.			2	śląd osadniczy: wczesne średniowiecze; punkt osadniczy: późne średniowiecze; stanowisko położone na dz. gr. nr 160	
185.			3	punkt osadniczy: późne średniowiecze; stanowisko położone na dz. gr. nr 81	<u>A – 510/79</u>
186.	4		punkt osadniczy: późne średniowiecze; stanowisko położone na dz. gr. nr 64/1		
187.	5		punkt osadniczy: późne średniowiecze; stanowisko położone na dz. gr. nr 28/1		
188.	6		śląd osadniczy: epoka kamienia; stanowisko położone na dz. gr. nr 24		
189.	Unieszów	1	osada: średniowiecze, XIII w.; stanowisko położone na dz. gr. nr 51		

Źródło: Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Opolu

Zabytki archeologiczne są zabytkami nieruchomymi, będącymi powierzchnią, podziemną lub podwodną pozostałością egzystencji i działalności człowieka, złożoną z nawarstwień kulturowych i znajdujących się w nich wytworów bądź ich śladów. Stanowiska archeologiczne, zgodnie z ustawą z dnia 23 lipca 2003r. *o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami* (Dz. U. z 2003r. Nr 162, poz. 1568) podlegają ochronie prawnej.

Podstawowymi zagrożeniami dla stanowisk archeologicznych jest zabudowa lub inne zmiany charakteru dotychczasowej działalności w miejscach, gdzie znajdują się one znajdują, mogące spowodować zniszczenie ewentualnych znalezisk lub uniemożliwienie prowadzenia prac badawczych.

4.5. Dobra kultury współczesnej

W miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego miasta Kluczborka kościół przy ul. Jana Pawła II, ze względu na wysokie walory architektoniczne, uznany został za dobro kultury współczesnej.

4.7. Wnioski do kierunków zagospodarowania przestrzennego

1. Uwzględnić ochronę stanowisk archeologicznych zgodnie z przepisami ustawy *o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami*.
2. Uwzględnić ochronę pozostałych zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków województwa opolskiego.
3. W przypadku zabytków ujętych w ewidencji zabytków:
  - zachować ich ochronę prawną ustaloną w planach miejscowych,
  - na terenach nie objętych planami chronić zgodnie z przepisami weryfikując ich faktyczną wartość zabytkową.
4. Ustalić strefy ochrony konserwatorskiej układów urbanistycznych i ruralistycznych oraz ekspozycji/otoczenia zabytków zgodnie z wyżej określonymi propozycjami.
5. Wskazać tereny o walorach kulturowych wraz z przedmiotem i zasadami ochrony.
6. Zachować ochronę prawną obiektu uznanego za dobro kultury współczesnej ustaloną w planie miejscowym.

5. Uwarunkowania społeczne i gospodarcze rozwoju przestrzennego gminy.

Na jakość życia mieszkańców - poza stanem ładu przestrzennym, jakością środowiska i wyposażeniem w infrastrukturę drogową i techniczną, omówionymi w odrębnych rozdziałach – składają się takie czynniki jak:

- warunki mieszkaniowe,
- dostęp do usług,
- możliwości zatrudnienia,
- bezpieczeństwo.

Na czynniki te wpływ mają:

- uwarunkowania demograficzne,
- gospodarka,
- mieszkalnictwo,
- infrastruktura społeczna.

5.1. Uwarunkowania demograficzne

5.1.1. Potencjał ludzki

Według stanu na 31.12.2009 r. obszar gminy Kluczbork zamieszkuje 37764 osób, w tym w mieście 25256.

Pod względem liczby mieszkańców gmina zajmuje 3 miejsce wśród gmin wiejskich, a miasto 6 miejsce na Opolszczyźnie.

Zjawiska demograficzne na terenie miasta i jednostek wiejskich wykazują odmienne przebiegi.

Nasila się odpływ ludności wiejskiej w kierunku miasta, który jednak nie jest w stanie znacząco wyhamować proces systematycznego wyludniania się miasta. W swej historii miasto miało już wyższy poziom zaludnienia niż obecnie. Najintensywniej ludność miasta wzrastała w latach 60-tych i 70-tych dzięki rozwojowi przemysłu, budownictwa i transportu.

W latach 80-tych tempo rozwoju obniżyło się wskutek spadku wskaźnika przyrostu naturalnego i recesji gospodarczej. Natomiast na wsi ruch ludności odbywał się ze zróżnicowanymi tendencjami:

- dekada lat 50-tych i 60-tych - wzrost liczby mieszkańców spowodowany głównie przyrostem naturalnym i napływem migracyjnym,
- dekada lat 70-tych - spadek liczby mieszkańców wskutek znacznego odpływu mieszkańców wsi do miast,
- dekada lat 80-tych - ubytek ludności za sprawą przewagi migracji wewnętrznych oraz zagranicznych nad przyrostem naturalnym,
- dekada lat 90-tych – spadek liczby mieszkańców wskutek bardzo niskiego przyrostu naturalnego i ujemnego salda migracji.
- dekada lat 2000 – 2009 – dalszy spadek liczby mieszkańców wskutek pogłębiających się negatywnych tendencji demograficznych – ujemny przyrost naturalny i nasilająca się migracja w kierunku większych i prężniejszych ośrodków miejskich. Dodatkowo po roku 2004 zwiększyła się emigracja zarobkowa do krajów Europy Zachodniej po przystąpieniu Polski do Unii Europejskiej.

Analiza ruchu naturalnego ostatnich wskazuje na niekorzystne tendencje:

- spadek wskaźnika, co szczególnie zaznacza się nawisach (w 2009r. wyniósł on średnio w gminie 8,5 ‰ i jest był nieco niższy niż dla województwa - 9,0 ‰);
- wzrasta wskaźnik zgonów (w 2009r. - 10,0 ‰ i wśród miast województwa opolskiego jest to wskaźnik wyższy od przeciętnego - 9,4‰);
- saldo migracji stałej w gminie jest ujemne (w 2009r. z gminy wyjechały na stałe 122 osoby a z miasta 87, co świadczy to o tendencji wyludniania gminy na rzecz obszarów zewnętrznych).

Generalnie gmina Kluczbork wykazuje zbliżone procesy demograficzne do pozostałych gmin województwa opolskiego. Zarówno w gminie jak i w całym województwie niekorzystne zjawiska mają większe natężenie na wsi, co skutkuje wyludnianiem się terenów peryferyjnych.

5.1.2. Struktura wieku i płci

Na ogólną liczbę 37764 osób zamieszkujących obszar gminy, mężczyźni stanowią 48,4 % (w mieście 47,9 %). Na 100 mężczyzn przypada 106 kobiet, przy czym w mieście na 100 mężczyzn przypada 108 kobiet. Proporcje w grupie przedprodukcyjnej i produkcyjnej wyrównują się, a nawet występuje niewielka przewaga mężczyzn. Natomiast w grupie ludności poprodukcyjnej liczba kobiet zdecydowanie przewyższa liczbę mężczyzn. Ogólna proporcja płci w gminie jest taka sama jak przeciętnie województwie, gdzie na 100 mężczyzn przypada również 106 kobiet.

Tabela nr 8. Gmina Kluczbork - Struktura wieku mieszkańców w 2009 r. wg grup wiekowych

Grupa	Miasto		Wieś		Ogółem gmina	
	osób	%	osób	%	osób	%
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
Przedprodukcyjni (0 – 19), w tym:	4816	19,1	2700	21,6	7516	19,9
- 0-4	1040	4,1	457	3,6	1497	4,0
- 5-9	974	3,8	548	4,4	1522	4,0
- 10-14	1180	4,7	763	6,1	1943	5,1
- 15-19	1622	6,4	932	7,4	2554	6,8
Produkcyjni (20 – 59/64)	15375	60,9	7509	60,0	22884	60,6
Poprodukcyjni (60/65 i więcej)	5030	19,9	2334	18,7	7364	19,5

Zmiany w strukturze wieku w stosunku do roku 1998 ujawniają postępujący proces starzenia się ludności; maleje liczebność grupy przedprodukcyjnej z 26,4 % (1998) do 19,9 % (2009r.), oraz wzrasta liczebność grupy poprodukcyjnej z 13,2 % w 1998 roku do 19,5 % w 2009 roku.

5.1.3. Rynek pracy

Według danych US w 2009 r. na terenie gminy Kluczbork działało 3913 podmiotów gospodarki narodowej ogółem, w tym w mieście 3051 (78 %), zatrudniających ogółem 8261 osób, w tym w mieście 7429 (89,9 %).

Strukturę branżową pracujących przedstawia tabela nr 9.

W wyniku dokonujących się przemian systemowych w gospodarce, a w szczególności postępującym od początku lat 90-tych procesem urynkowienia gospodarki, uwidoczniły się tendencje ograniczenia wielkości zatrudnienia.

Według danych GUS na terenie gminy Kluczbork zarejestrowanych było na koniec 2009 r. 1672 bezrobotnych. Na wielkość bezrobocia wpłynęło przede wszystkim ograniczenie zatrudnienia w przemyśle, budownictwie i transporcie.

Odsetek osób bezrobotnych w stosunku do osób w wieku produkcyjnym wynosi 6,7 % i jest na niższym poziomie niż przeciętnie w skali województwa (7,0 %).

Gminy sąsiednie (Byczyna, Wolczyn, Lasowice Wielkie) posiadają bardziej niekorzystną sytuację zatrudnieniową – wskaźniki stopy bezrobocia są tam znacznie wyższe.

Tabela nr 9. Pracujący w gminie Kluczbork w roku 2009

Ogółem	Sektor przemysłowy		Sektor usług			
			rynkowych		nierynkowych	
		%		%		%
Ogółem 8261	3491	42,3	2312	28,0	2271	27,5
Miasto 7429	3165	42,6	2178	29,3	2021	27,2
Wieś 832	326	39,2	134	16,1	250	30,0

5.1.4. Bariery demograficzne rozwoju i prognoza zmian ludnościowych

Podstawowymi barierami rozwoju gminy z punktu widzenia potencjału ludzkiego mogą stać się:

- Deformacja struktur demograficznych terenów wiejskich, zwłaszcza występujący proces defeminizacji - wyrażający się przewagą mężczyzn w stosunku do liczby kobiet w grupie wieku 20 - 39 lat. Szacuje się, że na wsi na 100 mężczyzn w tym wieku (okres zawierania małżeństw) przypada 88 kobiet (w województwie – 97). Stan taki nie sprzyja właściwej reprodukcji ludności.
- Ujemny przyrost naturalny (-1,4 ‰ w 2009r., przy średniej w województwie -0,45 ‰),
- Proces starzenia się ludności, przejawiający się wzrostem udziału ludności w wieku poprodukcyjnym z 11,4 % w 1988 r., poprzez 13,2 % w 1998 r. do 19,5 w 2009 r. Na tle województwa proces ten w gminie Kluczbork przebiega nieco wolniej.

Konsekwencją tych barier jest przewidywane utrzymanie dotychczasowej tendencji powolnego spadku liczby ludności w gminie.

Zakładając jednak aktywny rozwój istniejących terenów inwestycyjnych (Wałbrzyska Specjalna Strefa Rozwoju) i planowanych terenów inwestycyjnych (w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego), a także wzrost konkurencyjności miasta wynikający m. in. z planowanych działań inwestycyjnych, na okres perspektywy - tj. do 2030r. – można do celów planistycznych przyjąć optymistycznie stabilizację demograficzną w gminie na poziomie z roku 2006, tj. ok. 38 500 mieszkańców. Oznacza to wzrost w stosunku do stanu z 31. 12. 2009r. o ok. 700 osób.

5.2. Gospodarka

5.2.1. Rolnictwo

A. OGÓLNE UWARUNKOWANIA PRODUKCJI ROLNEJ

Według rejestru ewidencji gruntów na dzień 31.12.2009 r. ogólna powierzchnia gminy wynosi 21696 ha. Grunty gminy użytkowane są następująco:

- 68,0 % (14761 ha) zajmują użytki rolne, w tym:
  - grunty orne – 89,5 % (13206 ha), oraz sady 0,24% (36 ha), a 10,3 % łąki i pastwiska (1518 ha)
- 19,1 % (4146 ha) lasy
- 12,8 % (2789 ha) tereny pozostałe (osiedlowe, komunikacyjne, wody, nieużytki itp.).

Przeważającymi glebami są gleby gliniaste i piaszczyste z których największą ilość zakwalifikowano do klas IV-tych. Wśród użytków zielonych dominują łąki i pastwiska średniej jakości.

Ocena warunków przyrodniczych produkcji rolnej, w tym rzeźby terenu, warunków glebowych, klimatycznych i wodnych, przedstawiona jest w części dotyczącej ogólnych uwarunkowań przyrodniczych.

B. STRUKTURA WŁADANIA GRUNTAMI ROLNYMI

Głównym użytkownikiem gruntów rolnych jest gospodarka indywidualna posiadająca 1896 gospodarstw rolnych o powierzchni 11564 ha, stanowiących 73,1 % ogółu użytków rolnych.

Oprócz gospodarstw prywatnych na terenie gminy występują gospodarstwa zespołowe, do których zalicza się rolnicze spółdzielnie produkcyjne, oraz gospodarstwa państwowe i spółki powstałe na bazie gospodarstw Agencji Własności Rolnej Skarbu Państwa.

Średnia wielkość gospodarstwa indywidualnego w gminie wynosi 6,1 ha (dla porównania w województwie 10,6 ha). Gospodarstwa indywidualne są rozdrobnione, najwięcej bo ok. 70 % znajduje się w grupie najmniejszych, tj. do 5 ha, podczas gdy największych - ponad 15 ha jest tylko – 10,2 %.

Ilość gospodarstw w poszczególnych przedziałach przedstawia się następująco:

w grupie	1 - 2 ha	- 363 gospodarstwa	= 19,1 %
	2 - 5 ha	- 277 gospodarstw	= 14,6 %
	5 - 7 ha	- 99 gospodarstw	= 5,2 %
	7 - 10 ha	- 100 gospodarstw	= 5,3 %
	10 - 15 ha	- 115 gospodarstw	= 6,1 %
	ponad 15 ha	- 195 gospodarstw	= 10,2 %

Do sektora prywatnego należy ponadto 746 gospodarstw rolnych, których powierzchnia wynosi poniżej 1 ha, co stanowi 39,3 % ogółu gospodarstw indywidualnych w Gminie Kluczbork

Struktura przeciętnego indywidualnego gospodarstwa rolnego w gminie wg rodzaju użytków przedstawia się następująco:

Tabela nr 10. Gmina Kluczbork – przeciętna struktura indywidualnych gospodarstw rolnych wg rodzaju użytków

	Grunty															
	Razem		w tym													
			ogółem użytki rolne		grunty orne		sady		łąki		pastwiska		lasy i grunty leśne		pozostałe grunty	
ha	%	Ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	
Miasto	432	100	406	93,9	318	73,6	5	1,2	75	17,4	8	1,8	1	0,2	26	6,0
Gmina	11132	100	10536	94,6	9424	84,7	23	0,2	964	8,7	125	1,1	129	1,1	466	4,2
Ogółem	11565	100	10942	94,6	9742	84,2	28	0,2	1039	9,0	133	1,1	130	1,1	492	4,2

Dane: Powszechny Spis Rolny 2002

C. KIERUNKI PRODUKCJI ROŚLINNEJ I ZWIERZĘCEJ

Gmina Kluczbork ma dobre – zbliżone do przeciętnych w województwie - warunki dla produkcji rolnej. Odzwierciedleniem jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej jest dobór gatunków roślin do upraw w danym rejonie.

Struktura zasiewów w gminie przedstawiała się w sezonie 2001/02 następująco:

pszenica	27,1 %	owies	4,5 %
mieszanki zbóż	9,4 %	jęczmień	21,1 %
żyto	5,2 %	ziemniaki	3,4 %
pszenżyto	5,5 %	pozostałe	23,8 %

Produkcja roślinna nastawiona jest na uprawę zbóż, głównie pszenicy ozimej.

Produkcja zwierzęca ukierunkowana jest na chów trzody chlewnej, którego obsada w gospodarce całkowitej gminy wynosi 187,1 sztuk fizycznych na 100 ha UR.

Pogłowie bydła wynosi 23,3 SF/100 ha UR, natomiast owiec – 0,26 SF/100 ha UR, koni 0,9 SF/100 ha UR, kóz 0,9 SF/100UR oraz drobiu 118,1 SF/100 UR.

D. ATUTY I BARIERY ROZWOJU GOSPODARKI ROLNEJ

Podstawowe atuty rozwoju rolnictwa w gminie to:

- wysoka przydatność potencjału przyrodniczego do produkcji rolnej z wyjątkiem południowo - zachodniego fragmentu gminy (rejon wsi Bażany – Borkowice – Żabiniec – Nowa Bogacica), na który składają się:
  - ukształtowanie powierzchni nie stwarzające żadnych trudności przy mechanicznej uprawie pól,
  - dogodne warunki klimatyczne,
  - korzystne stosunki wodno - powietrzne gleb (generalnie przeważają gleby optymalnie uwilgotnione),
  - przewaga gleb dobrych i średnich III i IV klasy bonitacyjnej;
- stosunkowo czyste środowisko, położone poza obszarem zagrożenia ekologicznego

Do podstawowych barier rozwoju produkcji rolnej w gminie zaliczyć należy:

- niekorzystną strukturę obszarową gospodarstw indywidualnych, w której przeważają (73%) gospodarstwa najmniejsze do 5 ha, podczas gdy największych o powierzchni ponad 15 ha jest tylko 10,2%,
- niewielką wydajność produkcyjną gospodarstw rodzinnych, gdzie na 100 ha użytków rolnych liczba pracujących jest stosunkowo duża i wynosi przeciętnie 16 osób

- starzenie się gospodarstw i związane z tym okresowe niedobory pracy ludzkiej, zwłaszcza w gospodarstwach z ludnością autochtoniczną,
- brak kapitału zarówno w gospodarstwach rodzinnych jak i w gospodarstwach rolnych dzierżawionych przez spółki prawa handlowego oraz gospodarstwach spółdzielczych,
- niedoinwestowanie infrastrukturalne wsi: społeczne i techniczne, obniżające poziom życia mieszkańców.

E. POŻĄDANE KIERUNKI ZMIAN

Dla poprawy warunków rozwoju rolnictwa wskazane jest:

- wzmocnienie procesu zmian strukturalnych w gospodarstwach rodzinnych w celu tworzenia gospodarstw dużych, bardziej ekonomicznych i na drugim biegunie mniejszych specjalistycznych,
- stworzenie i wdrażanie preferencyjnego programu dla gospodarstw produkcyjnych „zdrową żywność” (kierunek ten jako bardziej pracochłonny mógłby „zagospodarować” nadwyżki siły roboczej),
- rozwój małych przetwórci rolno – spożywczych,
- rozwój spółdzielczości wiejskiej i doradztwa rolniczego,
- wielofunkcyjny rozwój terenów wiejskich, w tym:
  - rozwój funkcji pozarolniczych, między innymi rzemiosła, usług i agroturystyki,
  - poprawa warunków zamieszkiwania, a zwłaszcza rozwój infrastruktury społecznej i technicznej.

5.2.2. Przemysł i rzemiosło produkcyjne

A. ZASOBY PRODUKCYJNE

Funkcja przemysłowa na terenie gminy reprezentowana jest przez 3913¹⁰ podmioty gospodarki narodowej zarejestrowanych w rejestrze REGON, w tym 168 w sektorze publicznym i 3745 w sektorze prywatnym.

Struktura wielkościowa-podmiotów gospodarki narodowej przedstawia się następująco:

- 3 podmioty o zatrudnieniu w przedziale 250 – 999 osób
- 32 podmioty o zatrudnieniu w przedziale 50 - 249 osób
- 123 podmioty o zatrudnieniu w przedziale 10 - 49 osób
- 3755 podmiotów o zatrudnieniu do 9 pracujących.

Większość z nich zlokalizowana jest na terenie miasta (3051 podmioty), co stanowi 78 % ogółu podmiotów gospodarki narodowej w gminie Kluczbork.

---

¹⁰ Obejmuje sekcje: „Działalność produkcyjna”, „Górnictwo i Kopalnictwo”, oraz „Zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę”

Struktura gałęziowa przemysłu jest zróżnicowana. Na obszarze gminy zlokalizowane są zakłady przemysłu elektromaszynowego, drzewnego, materiałów budowlanych, lekkiego i spożywczego.

Posiadany potencjał produkcyjny w skali województwa opolskiego jest znaczący – Kluczbork jest największym ośrodkiem przemysłowym w północnej części Opolszczyzny.

Największymi zakładami produkcyjnymi są:

- Fabryka Maszyn i Urządzeń „FAMAK” S.A.,
- P.V. PREFABET Kluczbork S.A. Przedsiębiorstwo Przemysłu Betonów,
- Przedsiębiorstwo Produkcyjne Stolarstwa Budowlanego PAMAX w Ligocie Dolnej,
- Zakład Przetwórstwa Mięsnego w Żabińcu,
- FLAXPOL – producent odzieży roboczej,
- Curprod Sp. z o.o.,
- Tyron Sp. z o.o.
- MARCEGALIA w Ligocie Dolnej,
- SIEGENIA – AUBI Sp. z o.o.,
- Protea Sp. z o.o. Oddział Kluczbork (Ligota Górna),
- Śląskie Przedsiębiorstwo Techniczno-Budowlane Sp. z o.o.,
- Ocynkownia Śląsk Sp. z o.o. Zakład Kluczbork (Ligota Dolna),
- Hoger Sp. z o.o. Betoniarnia w Smardach Dolnych,
- WAGREM Sp. z o.o.,
- Polskie Młyny S.A. Zakład w Kluczborku,
- ECO S.A. Oddział Śląski – Kluczbork,
- Spółdzielnia Pracy Handlowo-Produkcyjna „MIX-PASZ” – mieszalnia pasz.

Ogółem sektor przemysłowy zatrudnia 2 954 osób tj. 37,7 % pracujących, przy czym w mieście wynosi 2 657, a odsetek ten wzrasta do 38,5 %. Począwszy od okresu przemian ustrojowych (koniec lat 80-tych) zatrudnienie w przemyśle uległo znacznemu zmniejszeniu - głównie za sprawą zmian strukturalnych, podyktowanych koniecznością dostosowania się istniejących obiektów przemysłowych do nowych warunków gospodarki rynkowej opartej na konkurencji, która z kolei wymusiła na nich zwiększenie wydajności przy jednoczesnej minimalizacji kosztów.

Koncentracja terenów spełniających funkcje produkcyjne występuje w południowo – zachodniej i północno – zachodniej części miasta, wzdłuż terenów kolejowych.

B. UWARUNKOWANIA ROZWOJU SEKTORA PRODUKCYJNEGO

Uwarunkowania zewnętrzne

Na uwarunkowania zewnętrzne rozwoju produkcyjnego sektora gospodarczego w gminie składają się:

- sytuacja polityczna i gospodarcza kraju, w tym:
  - polityka gospodarcza i fiskalna państwa,
  - ogólna kondycja gospodarki kraju (stopa wzrostu PKB, stopa inflacji, stopy procentowe, wartość złotego w stosunku dolinnych walut, itp.)
- otoczenie terytorialne, w tym:
  - położenie w strefie rolno – leśnej województwa opolskiego, gdzie podstawową funkcją gmin sąsiednich jest funkcja rolnicza.

Uwarunkowania wewnętrzne

W grupie uwarunkowań wewnętrznych (lokalnych), najistotniejsze znaczenie mają:

- rolniczy charakter regionu (wysokie walory przestrzeni produkcyjnej),
- zróżnicowana struktura branżowa przemysłu, z rozwiniętymi gałęziami przemysłu maszynowego, drzewnego, materiałów budowlanych, odzieżowego, spożywczego,
- dostęp do zasobów wód o dobrej jakości, możliwych do wykorzystania w celach produkcyjnych przemysłu spożywczego,
- koncentracja przemysłu na terenie miasta (3051 podmiotów gospodarki narodowej),
- rezerwy terenów przeznaczonych pod lokalizację funkcji gospodarczych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego,
- możliwość intensyfikacji zagospodarowania istniejących terenów przemysłowych w mieście,
- dogodne położenie w krajowym układzie sieci komunikacyjnych – drogowej i kolejowej, na szlakach łączących Górny Śląsk z Wielkopolską i Dolnym Śląskiem oraz aglomerację opolską i łódzką,
- rozbudowana baza ośrodków produkcji rolnej,
- niewielka lesistość gminy (19,1 %) – stanowiąca o ograniczonej zasobności surowcowej dla przemysłu drzewnego,
- wykształcone tradycje przemysłowe (tradycyjnie wysoki odsetek pracujących w przemyśle),
- występowanie miejscowych zasobów surowców mineralnych – warunkujących bądź sprzyjających rozwojowi przemysłu wydobywczego i materiałów budowlanych,
- występowanie bazy przetwórstwa rolno – spożywczego,
- wysoka aktywność gospodarcza mieszkańców gminy (na 1000 mieszkańców przypada 103,6 podmiotów gospodarczych podczas gdy w woj. opolskim 92,6),
- stosunkowo niski poziom wykształcenia mieszkańców.

5.3. Mieszkalnictwo

5.3.1. Zasoby mieszkaniowe

Stan zasobów mieszkaniowych w gminie Kluczbork na koniec 2009 r. (dane US w Opolu) wynosił:

- 12898 mieszkań, w tym 9176 w mieście
- 50919 izb, w tym 33243 w mieście
- 943,3 tys. m² powierzchni użytkowej mieszkań, w tym 579,8 tys. m² w mieście

Warunki mieszkaniowe charakteryzują poniższe wielkości:

• przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkań w m ²	- 73,1 (63,2 – w mieście)
w województwie	- 77,5
• przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkań w m ² na osobę	- 25,0 (23,0 – w mieście)
w województwie	- 25,6
• przeciętna liczba izb w mieszkaniu	- 3,95 (3,62 – w mieście)
w województwie	- 4,07
• przeciętna liczba osób w mieszkaniu	- 2,93 (2,75 – w mieście)
w województwie	- 3,03
• przeciętna liczba osób na jedną izbę	- 0,74 (0,76 – w mieście)
w województwie	- 0,75

Sytuacja mieszkaniowa w gminie systematycznie się poprawia, co przykładowo pokazuje zestawienie wskaźników dla miasta Kluczborka z lat: 1988 / 2002 / 2009:

• przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkań	- 57,4 m ² / 61,9 m ² / 63,2,
• przeciętna liczba izb w mieszkaniu	- 3,45 / 3,54 / 3,62
• przeciętna liczba osób w mieszkaniu	- 3,19 / 2,91 / 2,75

Poprawa wskaźników jest wynikiem budowy nowych mieszkań oraz wyludniania się gminy.

W okresie od roku 2002¹¹ do końca roku 2009 liczba mieszkań wzrosła ogółem w gminie o 899, w tym w mieście o 515.

O zasobach mieszkaniowych, poza ilością, decyduje również ich stan techniczny. W gminie Kluczbork ok. 40% budynków mieszkalnych stanowią budynki o znacznym stopniu zużycia technicznego. Potrzeby mieszkaniowe wynikające ze złego stanu technicznego budynków nie generują jednak potrzeby planowania nowych terenów budowlanych, ponieważ powinny być one zaspakajane poprzez wymianę zużytej substancji mieszkaniowej.

5.3.2. Prognoza potrzeb mieszkaniowych

Uwzględniając tendencje zmian warunków mieszkaniowych w gminie można na okres perspektywy przyjąć wskaźnik zagęszczenia mieszkań średnio dla 2,7 osoby/mieszkanie, co przy przyjętej na okres perspektywy liczbie ludności daje zapotrzebowanie na ok. 14 200 mieszkań. Obecne zasoby mieszkaniowe w gminie (łącznie miasto i wieś) wynoszą ok. 12 900 mieszkań, zatem potrzeby mieszka-

---

¹¹ Wg danych Narodowego Spisu Powszechnego

niowe na okres perspektywy wynikające z planowanego rozgęszczenia istniejących mieszkań wynoszą ok. 1300 nowych lokali. Dodatkowe potrzeby mieszkaniowe mogą wynikać:

- z przekształcania lokali mieszkalnych na użytkowe w strefie centrum i strefach śródmiejskich w Kluczborku,
- likwidacji funkcji mieszkaniowej w strefach przemysłowo-składowych,
- rozwoju wynajmu mieszkań na potrzeby szkolnictwa pomaturalnego.

Uwzględniając łącznie powyższe przesłanki, potrzeby mieszkaniowe na okres perspektywy szacuje się na poziomie ok. 1500 nowych mieszkań, w tym ok. 70% - 80 % na obszarze miejskim i ok. 20% - 30% na obszarze wiejskim.

Nowe mieszkania powinny być realizowane w pierwszej kolejności na terenach już uzbrojonych, w tym w ramach wymiany zabudowy zdekapitalizowanej oraz uzupełniania luk w zespołach istniejącej zabudowy. Dopiero w sytuacji braku uzbrojonych terenów inwestycyjnych uzasadnione jest przeznaczanie gruntów rolnych pod zabudowę.

W pierwszej edycji studium ilość terenów wyznaczonych pod zabudowę znacznie przekracza prognozowane potrzeby, dlatego powinny być one zweryfikowane z uwzględnieniem ustaleń obowiązujących planów.

5.4. Infrastruktura społeczna

Infrastrukturę społeczną w gminie tworzy sieć obiektów i placówek zaspokajających potrzeby społeczne. Ze względu na zróżnicowaną kategoryczność zaspokojenia tych potrzeb – określającą priorytety działań wyróżnić można:

- kategorię potrzeb niezbędnych do których zalicza się obiekty oświaty i wychowania, lecznictwa i opieki społecznej,
- kategorię potrzeb uznaniowych (nie zawsze i nie w każdym zakresie niezbędnych), obejmujących obiekty kultury, sportu i wypoczynku,
- kategorię potrzeb niezależnych, opartych na zasadach gospodarki rynkowej, obejmujących obiekty handlu, gastronomii i inne obiekty usług komercyjnych.

Zasoby infrastruktury społecznej¹² decydującej w największym stopniu o poziomie życia mieszkańców gminy stanowią:

w zakresie edukacji (dane za 2009 r.):

- 11 placówek przedszkolnych, w tym 4 oddziały przy szkołach podstawowych, do których łącznie uczęszczało 1034 dzieci

---

¹² Dane US w Opolu na dzień 31. 12. 2009r.

- 10 szkół podstawowych, w tym 5 w mieście, do których łącznie uczęszczało 2051 dzieci (miasto – 1531)
- 7 gimnazjów, w tym 5 w mieście, do których łącznie uczęszczało 1296 uczniów (miasto – 1021)
- 3 licea ogólnokształcące, do których uczęszczało 907 uczniów
- 3 zespoły szkół zawodowych,
- 1 zawodowa szkoła specjalna

w zakresie ochrony zdrowia i opieki społecznej (dane za 2009 r.):

- szpital rejonowy
- 2 przychodnie zdrowia
- pogotowie ratunkowe
- 16 niepublicznych zakładów opieki zdrowotnej
- 3 wiejskie ośrodki zdrowia
- 13 aptek, w tym 12 w mieście - średnio na 1 aptekę w gminie przypada 2905 osób (miasto – 2105, wieś – 12508)
- 3 domy i zakłady pomocy społecznej

w zakresie kultury (dane za 2009 r.):

- muzeum, które odwiedziło 6057 osób
- 13 placówek bibliotecznych, w tym 4 w mieście – średnio na 1 placówkę w gminie przypada 2905 osób (miasto – 6314, wieś – 1390)
- 4 domy kultury, w tym 2 w mieście

w zakresie usług bytowych (dane za 2003 r.):

- 439 sklepy, z czego 431 w mieście, w tym 1 hipermarket i 7 supermarketów
- 3 targowiska stałe w Kluczborku
- 15 punktów sprzedaży paliw, z czego 13 w mieście

A. OŚWIATA¹³

Wychowanie przedszkolne

Liczba dzieci w wieku przedszkolnym (3 - 6 lat) na terenie gminy wynosiła 1137. Wskaźnik uczestnictwa dla całej gminy wynosi 91 %, w tym w mieście pozostaje rezerwa wolnych miejsc, natomiast na wsi wartość wskaźnika wynosi 52,4%. Powyższe wskaźniki wykazują dobrą sytuację gminy w zakresie ilości miejsc w przedszkolach. Mniej korzystne jest rozmieszczenie placówek. Stan techniczny istniejących obiektów jest na ogół dobry.

---

¹³ Dane z roku szkolnego 2008/2009

Szkolnictwo podstawowe i gimnazjalne.

Liczba dzieci w wieku 7 – 14 lat zamieszkała na terenie gminy wynosiła 2896. W roku szkolnym 2008/2009 funkcjonowało w gminie 10 szkół podstawowych (w tym 1 społeczna), oraz 7 gimnazjów (w tym 1 społeczne). Do szkół podstawowych uczęszczało 2051 uczniów, a do gimnazjów 1296.

Pod względem wskaźników ilościowych sytuacja w szkolnictwie podstawowym jest na zadowalającym poziomie. Słabością szkolnictwa są jednak warunki lokalowe obiektów, oraz ich standard.

Szkolnictwo średnie

Kluczbork jest jednym z większych ośrodków szkolnictwa średniego w województwie opolskim. Zasięg oddziaływania placówek wykracza poza granice gminy oraz powiatu.

W roku szkolnym 2008/2009 kształciło się tu 2474 uczniów (w szkołach dla młodzieży).

W gminie Kluczbork podobnie jak w całym kraju, należy spodziewać się w kolejnych latach spadku liczby młodzieży w wieku szkolnym. Obecnie duża liczba uczniów jest wynikiem dzietności wyżu demograficznego z lat 70-tych i będzie ona z czasem malała. Pozwala to na stwierdzenie, że istniejąca baza szkolna jest wystarczająca, a jej rozwój powinien być ukierunkowany na poprawę standardów i warunków nauczania.

B. SŁUŻBA ZDROWIA I OPIEKA SPOŁECZNA

Na terenie miasta i gminy funkcjonują:

- szpital rejonowy z pięcioma oddziałami: wewnętrznym, chirurgii ogólnej, otolaryngologicznym, położniczo – ginekologicznym (z pododdziałem noworodkowym) i dziecięcym o łącznej liczbie 160 łóżek
- placówki doraźnej pomocy medycznej
- zakłady opieki zdrowotnej w tym:
  - przychodnia rejonowa nr 1
  - przychodnia rejonowo – specjalistyczna nr 2
  - 3 wiejskie ośrodki zdrowia w Bogacicy, Kujakowicach Górnych i Łowkowicach
  - 13 aptek
  - 3 domy pomocy społecznej, w tym 2 domy dziecka i 1 dom dla dorosłych wraz z filią z łączną liczbą miejsc - 211.

C. KULTURA I RELIGIA

Na terenie gminy Kluczbork funkcjonują następujące placówki i obiekty kultury i religii:

- 15 kościołów, w tym 2 ewangelickie
- muzeum im. ks. J.Dzierżona
- Kluczborski Dom Kultury
- Młodzieżowy Dom Kultury

- miejsko - gminna biblioteka publiczna i 12 punktów filialnych
- 11 świetlic wiejskich

D. USŁUGI BYTOWE

W warunkach gospodarki rynkowej poziom obsługi w zakresie handlu, gastronomii i rzemiosła reguluje popyt.

W 2003 roku w gminie Kluczbork w sektorze usług (handel, gastronomia, rzemiosło usługowe, itd.) pracowało 4 625 osób, w tym 4 218 w mieście. Stanowi to 61,0 % ogółu pracujących.

Rozmieszczenie usług bytowych na terenie miasta ocenia się jako zadowalające, dostępność placówek handlowych nie przekracza 15 minut. Na wsiach sytuacja jest zróżnicowana, w najgorszej sytuacji są mieszkańcy rozproszonej zabudowy.

W roku 2003 r. funkcjonowało w gminie 439 sklepów, w tym na terenie miasta 431.

E. SPORT I REKREACJA

Obiekty sportowe skoncentrowane są na terenie miasta. Baza sportu i rekreacji jest dobrze rozwinięta. Zlokalizowane są tu:

- dwa stadiony sportowe (KKS i Metalu)
- kryta pływalnia (25 metrowa)
- hala sportowa KKS
- korty tenisowe

Ponadto na terenie gminy funkcjonuje kąpielisko OSiR w Bąkowie, oraz boiska sportowe w miejscowościach: Bażany, Bogacica, Gotartów, Łowkowice, Krasków, Kuniów, Smardy Dolne, Biadacz, Kujakowice Górne, Bąków, Borkowice, Ligota Dolna i Ligota Zamecka.

F. BEZPIECZEŃSTWO

Zgodnie z obowiązującym systemem prawnym za bezpieczeństwo publiczne odpowiadają publiczne organy policji oraz straży pożarnej.

W Kluczborku - siedzibie powiatu – znajduje się Komenda Powiatowa Policji oraz Komenda Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej.

Komenda Powiatowa Policji obsługuje teren całego powiatu kluczborskiego. Nad bieżącym bezpieczeństwem czuwają dzielnicowi. W KPP w Kluczborku funkcjonuje 12 dzielnicowych obsługujących 12 rejonów służbowych, w tym:

- 7 na terenie miasta Kluczborka
- 3 na terenach wiejskich gminy Kluczbork
- 2 na terenach wiejskich gminy Lasowice Wielkie.

Komenda Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej również obsługuje teren całego powiatu kluczborskiego. Przy Komendzie funkcjonuje jedna Jednostka Ratowniczo-Gaśnicza.

Działalność ratowniczą jednostek państwowej straży pożarnej uzupełniają jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej. W gminie Kluczbork jednostki OSP funkcjonują we wsiach: Kuniów, Biadacz, Bogacica, Kujakowice Górne, Kujakowice Dolne, Borkowice, Bażany, Bąków i Łowkowice.

Żadne z wyżej wymienionych organów i jednostek odpowiedzialnych za bezpieczeństwo publiczne na terenie gminy nie zgłaszały wniosków o nowe tereny inwestycyjne.

G. USŁUGI INNE

Ważniejsze obiekty usługowe na terenie gminy (poza wyżej wymienionymi) to:

- 3 obiekty hotelowe:
  - Hotel „Korona” w Kluczborku (35 miejsc),
  - „Gościniec Staropolski” w Bąkowie (50 miejsc),
  - Usługi hotelowe FAMAK S.A. w Kluczborku (49 miejsc),
- 6 placówek bankowych
- 7 stacji paliw, z czego 6 w mieście

5.5. Potrzeby i możliwości rozwoju gminy

5.5.1. Potrzeby wynikające z przyjętej strategii rozwoju gminy.

Podstawowym dokumentem określającym potrzeby rozwoju gminy jest „Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Kluczbork 2015 – 2020 r.” W dokumencie tym określone zostały plany strategiczne gminy Kluczbork na lata 2015-2020 oraz przypisane im cele operacyjne i działania, które gmina zamierza podjąć dla ich realizacji.

Tabela nr 11. Kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy wg „Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Kluczbork 2015 – 2020 r.”

Plan strategiczny	Cel operacyjny	Działania
Rozwój gospodarczy gminy Kluczbork	Rozwój terenów inwestycyjnych	Przygotowanie nowych uzbrojonych terenów inwestycyjnych; a. adaptacja terenu po dawnym tartaku pod inwestycje; b. wykup terenów pod tereny inwestycyjne.
	Poprawa dostępności komunikacyjnej	1. Budowa, remonty i modernizacja dróg wraz z infrastrukturą towarzyszącą; a. projekt: budowa obwodnicy Kluczborka; b. projekt: działania na rzecz budowy drogi S11; c. projekt: rozbudowa i modernizacja ciągów pieszych; d. projekt: budowa parkingów; e. projekt: rozbudowa ścieżek rowerowych; f. projekt: budowa i przebudowa dróg lokalnych o długości poniżej 1 km. 2. Rozwój transportu publicznego (kolejowego oraz autobusowego): a. projekt: rozwój infrastruktury okołodworcowej / okolo przystankowej (parkingi, stojaki dla rowerów).

	Rozwój turystyki	<p>1. Rozwój infrastruktury turystycznej:</p> <p>a. projekt: modernizacja OTW w Bąkowie;</p> <p>b. projekt: system oznakowania obiektów zabytkowych i kulturowych.</p> <p>2. Rozwój bazy noclegowej:</p> <p>a. projekt: Szkolne Schronisko Młodzieżowe w Bażanach.</p> <p>3. Kreowanie produktów turystycznych o znaczeniu lokalnym i regionalnym:</p> <p>a. projekt: tworzenie wiosek tematycznych.</p>
Podniesienie jakości życia mieszkańców gminy Kluczbork	Rozwój sportu i rekreacji	<p>1. Budowa i modernizacja infrastruktury sportowo-rekreacyjnej:</p> <p>a. projekt: modernizacja krytej pływalni;</p> <p>b. projekt: rozbudowa infrastruktury rekreacyjno – sportowej nad zbiornikiem Kluczbork;</p> <p>c. projekt: budowa kładki pieszo – rowerowej nad zbiornikiem Kluczbork oraz innej infrastruktury;</p> <p>d. projekt: przebudowa stadionów miejskich;</p> <p>e. projekt: sztuczna nawierzchnia na boisku szkolnym w Bogacicy;</p> <p>f. projekt: modernizacja skate park;</p> <p>g. projekt: wytyczenie, budowa modernizacja infrastruktury tras biegowych i rowerowych.</p>
	Zrównoważony rozwój obszarów wiejskich	<p>1. Racjonalne gospodarowanie przestrzenią:</p> <p>a. projekt: działania dążące do: koncentracji zabudowy / zahamowania rozlewania się zabudowy;</p> <p>b. projekt: działania dążące do zachowania ład przestrzennego (jednolitości zabudowy).</p> <p>2. Wspieranie pozarolniczej aktywności gospodarczej z wykorzystaniem lokalnych zasobów:</p> <p>a. projekt: wioski tematyczne;</p> <p>b. projekt: rękodzieło;</p> <p>c. projekt: agroturystyka, ekoturystyka.</p>
Kształtowanie przestrzeni sprzyjającej rozwojowi społeczno-gospodarczemu gminy	Poprawa ładu przestrzennego i rewitalizacja gminy Kluczbork	<p>1. Rewitalizacja obszarów kluczowych dla rozwoju gminy:</p> <p>a. projekt: wdrażanie Lokalnego Programu Rewitalizacji;</p> <p>b. projekt: rewitalizacja obszarów zdegradowanych i poprzemysłowych (np. Fampira);</p> <p>c. projekt: zagospodarowanie Parku Miejskiego i Lasu komunalnego;</p> <p>d. projekt: rewitalizacja osiedli mieszkaniowych.</p> <p>e. projekt: park dla psów</p> <p>f. prace restauratorskie i konserwatorskie budynków ujętych w rejestrze zabytków oraz budynków o potwierdzonej wartości architektonicznej i znaczeniu historycznym (ujęte w ewidencji zabytków), w tym ich adaptacja na cele: gospodarcze, społeczne, edukacyjne, turystyczne lub kulturalne, przyczyniające się do tworzenia miejsc pracy.</p> <p>2. Ochrona zabytków:</p> <p>a. projekt: dotacje na remonty obiektów zabytkowych;</p> <p>b. projekt: aktualizacja programu ochrony zabytków oraz rejestru zabytków;</p> <p>3. Gospodarowanie mieszkaniowym zasobem gminy:</p> <p>a. projekt: budowa nowych mieszkań komunalnych i socjalnych;</p> <p>b. projekt: remonty, modernizacje i adaptacje istniejących mieszkań komunalnych i socjalnych.</p> <p>4. Zwiększenie świadomości społecznej w zakresie ładu przestrzennego</p>

	<p>Poprawa jakości środowiska przyrodniczego</p>	<p>2. Przeciwdziałanie i usuwanie skutków zagrożeń naturalnych i cywilizacyjnych: a. projekt: wsparcie spółki wodnej; b. projekt: wsparcie procesu usuwania wyrobów zawierających azbest (pokryć dachowych, rurociągów)</p> <p>3. Kształtowanie systemu przyrodniczego, ochrona krajobrazu i bioróżnorodności. a. projekt: urządzenie i utrzymanie terenów zieleni, zadrzewień, zakrzewień i parków, b. projekt: prowadzenie ciągłej kampanii edukacyjno - informacyjnej w celu podnoszenia świadomości w zakresie celów i korzyści ze zrównoważonej gospodarki leśnej</p> <p>4. Wspieranie działań na rzecz niskoemisyjnej gospodarki: a. projekt: dotacje na wymianę kotłów grzewczych na ekologiczne źródła energii; b. projekt: wprowadzanie zapisów dot. ekologicznych systemów grzewczych w mpzp</p> <p>5. Rozwój systemu gospodarki odpadami. a. projekt: prowadzenie ciągłej kampanii edukacyjno – informacyjnej w celu podnoszenia świadomości w zakresie selektywnej zbiórki odpadów b. projekt: modernizacja, doskonalenie istniejącego systemu gospodarki odpadami komunalnymi, c. projekt: systematyczne zwiększanie ilości PSZOK</p> <p>6. Rozwój i modernizacja infrastruktury technicznej: a. projekt: sieć wodociągowa; b. projekt: poprawa jakości gospodarki wodno-ściekowej w gminie Kluczbork. c. Projekt: rozbudowa i modernizacja infrastruktury kanalizacji deszczowej d. projekt: budowa sieci kanalizacji sanitarnej w Kujakowicach Górnych i Dolnych e. projekt: kontynuacja budowy sieci kanalizacji sanitarnej w Bogacicy f. projekt: przydomowe oczyszczalnie ścieków g. projekt: sieć gazowa h. projekt: wymiana oświetlenia w gminie na ledowe</p>
--	--	---

5.5.2. Potrzeby wynikające z wniosków o zmianę studium i zmianę miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Z analizy wniosków o zmianę studium i zmianę obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, w tym wniosków złożonych w procedurze zmiany studium, wynika, że potrzeby mieszkańców dotyczą przede wszystkim przeznaczenia gruntów rolnych na cele budowlane. Potrzeb tych jednak nie można utożsamiać w całości z planami inwestycyjnymi wnioskodawców ani z ich potrzebami mieszkaniowymi, bowiem w wielu przypadkach chodzi o odsprzedaż terenów przekwalifikowanych z rolnych na budowlane w celach komercyjnych.

5.5.3. Możliwości rozwoju gminy.

Możliwości rozwoju gminy wiążą się z możliwościami finansowania zadań publicznych podnoszących konkurencyjność gminy i umożliwiającymi inwestowanie podmiotom prywatnym. Zadania te określone zostały w strategii rozwoju z uwzględnieniem możliwości realizacyjnych. Zadania są sukcesywnie realizowane. W 2009 roku wydatki inwestycyjne gminy stanowiły ok. 23% całkowitych dochodów (średnio w województwie wydatki te stanowiły 19,5 % dochodów gmin).

5.6. Wnioski do kierunków zagospodarowania przestrzennego

1. Do celów planistycznych przyjąć na okres perspektywy, tj. do 2030 roku liczbę ludności w gminie na poziomie 38 500 mieszkańców.
2. Umożliwić na terenach zabudowy zagrodowej rozwój nierolniczej działalności gospodarczej.
3. Utrzymać tereny przemysłowe w Kluczborku ze względu na ich potencjał produkcyjny.
4. Utrzymać eksploatację złoża „Ligota Dolna”.
5. Zweryfikować wielkość terenów przeznaczonych pod rozwój zabudowy mieszkaniowej pod kątem prognozowanych potrzeb mieszkaniowych, z uwzględnieniem ustaleń obowiązujących planów.
6. Utrzymać istniejące obiekty infrastruktury społecznej.
7. Uwzględnić zadania priorytetowe określone w strategii rozwoju gminy.

6. Infrastruktura transportowa

System transportowy gminy tworzą dwa układy: drogowy i kolejowy, które są wykorzystywane zarówno do przewozów pasażerskich jak i towarowych.

6.1. Transport drogowy

6.1.1. Układ drogowy

Na terenie gminy wyróżnia się następujące kategorie dróg publicznych: krajowe, powiatowe, gminne.

A. DROGI KRAJOWE

Przez teren gminy przebiegają 3 drogi krajowe, w tym 2 o znaczeniu międzyregionalnym.

1. **Droga krajowa nr 11** relacji Kołobrzeg – Bytom, planowana do modernizacji do pełnych parametrów klasy S z budową drogi dwujezdniowej po nowym śladzie, wraz z budową obwodnic miejscowości Krzywizna i Bąków.

Obecnie parametry drogi nie odpowiadają planowanej klasie.

Podstawowe utrudnienia w płynności ruchu stanowią:

- jednopoziomowe skrzyżowania z magistralnymi liniami kolejowymi w Bąkowie i Krzywiznie,

- nienormatywne łuki poziome w Bąkowie.

Obwodnica miejscowości Bąków uwzględniona jest w planach inwestycyjnych GDDKiA, ale jej budowa nie została podjęta ze względu na brak pieniędzy.

Długość tej drogi w granicach gminy wynosi 14,3 km

2. **Droga krajowa nr 45** relacji granica Państwa – Złoczew, planowana do modernizacji do pełnych parametrów klasy:

- GP na odcinku Kluczbork – Kędzierzyn-Koźle, wraz z budową obwodnic miejscowości Kluczbork (II etap) i Kuniów,
- G na odcinku granica województwa – Kluczbork, wraz z budową obwodnicy miejscowości Biadacz.

Obecnie parametry drogi nie odpowiadają planowanym klasom, a na terenie zabudowanym miasta Kluczborka nie ma możliwości uzyskania wymaganych parametrów ze względu na istniejące zainwestowanie.

Utrudnienia w płynności ruchu stanowią:

- przejazd przez miasto, w tym zwłaszcza skrzyżowanie jednopoziomowe z linią kolejową w ciągu ul. Opolskiej, oraz łuk poziomy i przewężenie ul. Skłodowskiej u zbiegu z pl. Niepodległości,
- jednopoziomowe skrzyżowanie z linią kolejową w Kuniowie,
- nienormatywny łuk poziomy w miejscowości Biadacz.

Przebieg drogi nr 45 przez centrum Kluczborka ulicami: Opolską, Skłodowskiej i Katowicką stanowi poważną uciążliwość i zagrożenie dla mieszkańców miasta, wynikające z prowadzenia w tej relacji znacznego ruchu tranzytowego.

Ponadto stanowi zagrożenie dla historycznej zabudowy śródmiejskiej objętej ochroną konserwatorską.

Szacuje się, że ruch tranzytowy na tej drodze stanowi około 60 – 70 %.

Z tych względów celowym staje się możliwie najszybsze wybudowanie obejścia drogowego miasta w ciągu drogi nr 45 usprawniającego przejazd na kierunku Opole – Łódź i Opole - Poznań.

Na terenach wiejskich droga przebiega przez tereny zabudowane wsi: Kuniów (dzieli wieś poprzecznie), Ligoty Zameckiej i Ligoty Górnej, oraz Bogdańczowic i Biadacza.

Długość tej drogi w granicach gminy wynosi 14,4 km.

3. **Droga krajowa nr 42** relacji Namysłów – Rudnik, planowana do pełnych parametrów klasy G wraz z budową obwodnicy miasta Kluczbork.

W ciągu drogi zrealizowane jest obejście Ligoty Dolnej. Wzdłuż drogi zlokalizowane są zabudowania wsi Czaple Wolne.

Długość drogi na obszarze gminy wynosi 5,2 km.

Droga nr 42 przebiega przez centrum Kluczborka ulicami Wolczyńską i Byczyńską – do węzła Gotartowskiego. Podobnie jak w przypadku drogi nr 45 stanowi poważną uciążliwość i zagrożenie dla mieszkańców miasta, wynikającą z prowadzenia w tej relacji znacznego ruchu tranzytowego.

B. DROGI POWIATOWE

W gminie jest 17 odcinków dróg powiatowych o łącznej długości 103,11 km, w tym 101,53 km o nawierzchni twardej. Są to drogi klasy zbiorczej o przeciętnej szerokości jezdni – 5 m.

Drogi powiatowe spełniają ważną funkcję w komunikacji masowej łącząc miejscowości gminy z siedzibą władz samorządowych i ośrodkami usług a także z sąsiednimi miejscowościami.

Tabela nr 12. Gmina Kluczbork – wykaz dróg powiatowych

Lp	Nr drogi	Relacja	Długość odcinka w granicach gminy w km	Klasa techniczna	Szerokość w m.		Rodzaj nawierzchni
					jezdni	korony	
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
1	1310 O	Kluczbork – Wojsławice	9,80	Z	4,5 – 5,0	7 – 7,5	bit.
2	1311 O	Kluczbork – Buczyna – gr. woj.	8,28	Z	4,1 – 5,2	7,5	bit.
3	1312 O	Gotartów - Skrońsko	11,08	Z	4,3 – 5,2	7	bit.
4	1313 O	Bąków - Maciejów	9,77	Z	4,5 - 5,2	8	bit.
5	1314 O	Bąków - Jamy	5,40	Z	4,5 – 5,1	7	bit.
6	1316 O	Kluczbork - Ciarka		Z	5	7 - 8	bit.
7	1317 O	Kuniów - Szumirad	4,11	Z	4 - 7	7	bit./grunt.
8	1318 O	Krasków - Kuniów	2,56	Z	5,5	6 - 8	bit.
9	1319 O	Ligota Dolna – Jasienie	11,39	Z	5,2	7,5	bit.
10	1320 O	Krasków - Borkowice	3,28	Z	4,2 – 5,2	7	bit.
11	1321 O	Kluczbork – Jakubowice	8,32	Z	5,2	8	bit.
12	1322 O	Smardy – Krzywizna	4,49	Z	5,2	6 - 7	bit.
13	1323 O	Skałagi - Maciejów	8,82	Z	5,2	8,5	bit.
14	1324 O	Smardy - Dębiniec	11,81	Z	4 – 5,2	7 - 8	bit.
15	1325 O	Bogacica - Zawieść	2,73	Z	5	7,5	bit.
16	1350 O	we wsi Bogacica	0,24	Z	5	7,5	bit.
17	1355 O	Przybkowice – Budzów	1,03	Z	5	7,5	bit.

Z analizy stanu i układu dróg powiatowych wynikają następujące pożądane kierunki ich rozwoju:

- etapowa modernizacja klas zbiorczej, w tym w pierwszym etapie budowa brakujących i modernizacja istniejących jezdni,
- przebudowa dróg na ulice w granicach terenów zabudowanych.

Dla usprawnienia funkcjonowania układu dróg powiatowych korzystna byłaby jego rozbudowa o:

- obwodnicę wsi Smardy Dolne i Górne oraz Łowkowice
- obwodnicę terenów zainwestowanych we wsiach Maciejów i Kujakowice Górne
- nowy odcinek drogi łączącej drogę nr 1318 O z drogą 1324 O w pobliżu przysiółka Zameczek z pominięciem terenów zabudowanych,
- nowy odcinek łączący drogę krajową 45 (od punktu przecięcia z południową granicą gminy) z drogą powiatową nr 1324O (poniżej wsi Bogacica).

Ostatnia z wyżej proponowanych nowych dróg zastąpiłaby planowaną w pierwszej edycji studium południowo-zachodnią obwodnicę łączącą drogi krajowe nr 42 i 45, której realizacja obecnie jest wątpliwa ze względu na przebieg przez Obszar Natura 2000.

Zasadność budowy wszystkich wyżej wymienionych odcinków dróg powinna być poparta badaniami ruchu.

C. DROGI GMINNE

Łączna długość tych dróg w gminie wynosi 117 km, w tym o nawierzchni twardej 40 km, a ulepszonej 38 km. Znaczną ilość dróg gminnych stanowią ulice miejskie. Drogi gminne i ulice miejskie uzupełniają sieć dróg układu podstawowego, obsługują ruch miejski, ułatwiają połączenia między sołectwami oraz dojazdy do pól, łąk, pastwisk i lasów, oraz do miejsc zamieszkania, pracy, usług i wypoczynku. Gęstość tych dróg wyraża liczba - 0,54 km/km². Jedynie ulice miejskie i część dróg przebiegających przez tereny zabudowane wsi posiada nawierzchnię utwardzoną.

Największe potrzeby w zakresie rozwoju dróg gminnych występują na terenie miasta.

Dla poprawy warunków komunikacyjnych w mieście gmina realizuje obecnie obwodnicę zachodnią trasą nieczynnej linii kolejowej.

Dla ograniczenia bardzo uciążliwego ruchu samochodowego w obrębie Starego Miasta planowana jest budowa obwodnicy śródmiejskiej łączącej drogi krajowe nr 45 i 42. Jej realizację jednak uniemożliwia (na razie) GDDKiA nie dając zgody na włączenie do drogi nr 45 (ze względu na niezgodną z warunkami technicznymi odległość pomiędzy skrzyżowaniami, co w przypadku drogi nie spełniającej żadnych warunków technicznych wydaje się nieprzekonywującym uzasadnieniem).

W pierwszej edycji studium i - w konsekwencji - w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego planowana jest sieć nowych ulic dla obsługi planowanych terenów budowlanych, przede wszystkim w północno-wschodniej części miasta.

Dwie z planowanych dróg są problematyczne:

- droga stanowiąca przedłużenie ulicy Jagiellońskiej do Kujakowic Dolnych – ze względu na skrzyżowanie z drogą krajową nr 11,

- droga łącząca ulicę Wołczyńską z ulicą Witosa - ze względu na przebieg w poprzek Obszaru Natura 2000.

W przypadku dróg gminnych pozamiejskich pożądane są następujące kierunki rozwoju:

- modernizacja dróg publicznych do następujących klas technicznych:
  - L (lokalnej) – w przypadku powiązań między miejscowościami,
  - D (dojazdowej) – w przypadku pozostałych powiązań;
- sukcesywna przebudowa dróg na ulice w granicach terenów zabudowanych,
- modernizacja i budowa dróg transportu rolnego - w miarę potrzeb.

6.1.2. Zaplecze motoryzacji

A. STACJE PALIW

Na terenie gminy zlokalizowanych jest 8 stacji benzynowych, w tym 6 na terenie miasta.

B STACJE OBSŁUGI

W Kluczborku przy ulicy Katowickiej zlokalizowana jest stacja obsługi wykonująca pełny zakres usług diagnostycznych i naprawczych. Ponadto na terenie miasta i gminy działa sieć zakładów rzemieślniczych o specjalnościach samochodowych (mechanika pojazdowa, elektromechanika, lakiernictwo, blacharstwo, itp.).

C. PARKINGI

Na terenie gminy znajdują się 2 parkingi związane z obsługą ruchu tranzytowego, zlokalizowane przy drodze nr 43:

- przy zajeździe „Bartnik” w Bąkowie,
- przy stacji paliw w Ligocie Górnej.

Na terenie miasta parkingi ogólnodostępne zlokalizowane są w Rynku, przy ul. Grunwaldzkiej, Moniuszki, Kołłątaja, Ligonii, Skłodowskiej, Katowickiej, pl. Niepodległości, pl. Matejki i Opolskiej.

W m. p. Miasta Kluczborka planowane jest powiększenie parkingu przy ul. Opolskiej (na potrzeby obsługi cmentarza komunalnego) oraz parking dla obsługi kompleksu obiektów sportowych.

Nie ma na terenie gminy urządzonych wielofunkcyjnych miejsc obsługi podróżnych.

6.1.3. Komunikacja zbiorowa.

Komunikację zbiorową na terenie gminy zapewniają autobusy PKS oddziału kluczborskiego, namysłowskiego i opolskiego, oraz pociągi pasażerskie PKP.

Na terenie miasta nie działa komunikacja autobusowa miejska. Rolę tę pełni częściowo komunikacja PKS, dzięki rozmieszczeniu przystanków w wielu punktach miasta.

Dworzec PKS zlokalizowany jest w centrum miasta. Lokalizacja taka jest dogodna z punktu widzenia pasażerów, dla których Kluczbork jest celem podróży – stwarza bowiem dogodną dostępność do

skoncentrowanych w śródmieściu usług. Natomiast dla pasażerów, którzy odbywają podróż złożoną (PKS i PKP) – oddalenie dworca PKS w stosunku do lokalizacji dworca PKP o ok. 1 km stanowi poważną uciążliwość. Lokalizacja dworca PKS w centrum miasta jest też uciążliwa dla mieszkańców i obciąża ruch w rejonie Starego Miasta. W obowiązującym miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego planie miasta przewidziany jest teren pod dworzec autobusowy w pobliżu dworca PKP.

Rozmieszczenie przystanków PKS na terenie gminy jest zadawalające - czas pieszego dojścia do przystanków dla większości mieszkańców miejscowości nie przekracza 15 minut.

Przewozy pasażerskie PKP w obrębie gminy mają istotne znaczenie dla mieszkańców Kluczborka, Bąkowa, Smard Dolnych, Krzywizny i Borkowic gdzie zlokalizowane są stacje kolejowe. Duża ilość dojazdów odbywa się do miasta Kluczbork.

6.2. Transport kolejowy

Przez teren gminy przebiegają następujące linie kolejowe: a

- 1) pierwszorzędna linia kolejowa nr 175 relacji Kłodnica – Strzelce Opolskie – Fosowskie – Kluczbork, planowana do utrzymania i modernizacji;
- 2) pierwszorzędne linie kolejowe nr 143 relacji Kalety – Wrocław, nr 272 relacji Kluczbork – Kostów, planowane do modernizacji do parametrów technicznych pozwalających na uzyskanie wyższej prędkości, nie mniejszej niż 120 km/h;
- 3) drugorzędna linia kolejowa nr 293 relacji Jełowa - Kluczbork, planowana do modernizacji;

Kluczbork jest ważnym węzłem kolejowym, gdzie zlokalizowana jest stacja kolejowa pozaklasowa i stacja rozrządowa.

Pozostałe stacje kolejowe znajdują się :

- na linii nr 143; w Bąkowie oraz w Smardach Dolnych (przystanek kolejowy),
- na linii nr 272; w Krzywiznie,
- na linii nr 293; w Borkowicach (przystanek kolejowy).

W drugiej połowie lat 80-tych wybudowano południowo - zachodnią obwodnicę kolejową Kluczborka, łączącą kierunek z Fosowskiego z kierunkiem na Kępno (linia nr 768) i do Wrocławia (linia nr 767) – dwutorową przechodzącą przez Kuniów, Krasków i Ligotę Dolną.

Obwodnica w związku z wyraźnym spadkiem przewozów masowych węgla została wyłączona z użytkowania i obecnie na jej trasie gmina realizuje obwodnicę drogową miasta

Linie kolejowe przecinają obszar zurbanizowany miasta i są bardzo uciążliwe, przede wszystkim ze względu na hałas oraz jednopoziomowe skrzyżowania z ulicami. W ramach ich modernizacji

wskazane jest budowa zabezpieczeń akustycznych oraz wiaduktów w ciągach ulic Opolskiej i Dzierżona. Te inwestycje leżą jednak zupełnie poza kompetencją gminy.

Wskazana jest też rewitalizacja terenów kolejowych nieużytkowanych.

Zdecydowana większość terenów kolejowych na terenie gminy, to tereny zamknięte w rozumieniu ustawy z dnia 17 maja 1989 r. - *Prawo geodezyjne i kartograficzne* (Dz. U. z 2000 r. Nr 100, poz. 1086 z późn. zm.). Wykaz działek zaliczonych do terenów zamkniętych (wg ewidencji gruntów) określony jest w Decyzji Nr 62 Ministra Infrastruktury z dnia 26 września 2005r. w sprawie ustalenia terenów, przez które przebiegają linie kolejowe, jako terenów zamkniętych (Dz. Urz. MI z dnia 14 października 2005r. z późn. zm.).

7. Infrastruktura techniczna

7.1. Gospodarka wodno-ściekowa

7.1.1. Zaopatrzenie w wodę

Na terenie gminy i miasta Kluczbork zbiorowym zaopatrzeniem w wodę objęte są wszystkie miejscowości. Zaopatrzenie w wodę odbywa się za pośrednictwem 6 wodociągów, w których ilość ujmowanej i sprzedawanej wody w 2009 r. wyniosła:

Tab.13. Produkcja i sprzedaż wody w gminie Kluczbork – 2009 r.

Lp	Wyszczególnienie	Woda z ujęć [m ³ /a]	Sprzedaż wody [m ³ /a]	Straty wody w sieci + potrzeby własne	
				[m ³ /a]	[%]
1	2	3	4	5	6
1	Wodociąg Kluczbork	1 390 508	1 058 899	331 609	23.8
2	Wodociąg Bogacica	90 789	74 461	16 328	18.0
3	Wodociąg Krzywizna	207 997	157 455	50 542	24.3
4	Wodociąg Maciejów	6 179	3 870	2 309	37.4
5	Wodociąg Łowkowice	24 371	19 815	4 556	18.7
6	Wodociąg Nowa Bogacica		1 878		
7	OGÓŁEM	1 719 844	1 316 378	403 466	23.4

Aktualnie realizowana jest budowa przewodu łączącego wieś Łowkowice z siecią wodociągową wsi Krzywizny, co pozwoli na likwidację ujęcia i SUW Łowkowice, a w przyszłości również przyłączenie wsi Maciejów i likwidację SUW i ujęcia w tej miejscowości.

Poza w/w systemami zbiorowego zaopatrzenia w wodę na terenie m. Kluczbork eksploatowane są wodociągi zakładowe:

1. wodociąg zakładowy Fabryki Maszyn i Urządzeń FAMAK Kluczbork,
2. wodociąg zakładowy P.V. PREFABET Kluczbork.

A. WODOCIĄG KLUCZBORK

Wodociąg ten zaopatruje w wodę miasto Kluczbork oraz miejscowości : Krasków, Kuniów, Ligota Dolna, Ligota Górna, Ligota Zamecka i Bogdańczowice. Podstawowe parametry charakteryzujące wodociąg :

- liczba mieszkańców obsługiwanych przez wodociąg ----- $L = 28\ 000$ mk,
- średnia dobowa ilość sprzedawanej wody ----- $Q_{sr,d} = 2\ 901\ m^3/d$,
- scalony wskaźnik jednostkowego zużycia wody ----- $q_j = 104\ dm^3/(mk \cdot d)$.

W roku 1999 pobór wody z istniejących ujęć na potrzeby wodociągu wynosił $4\ 686\ m^3/d$, a ilość wody dostarczonej odbiorcom wynosiła $3\ 956\ m^3/d$, w tym dla gospodarstw domowych $-3\ 033\ m^3/d$, przemysłu i na inne cele $-923\ m^3/d$.

Ujęcia wody

Ujęcia wody dla Kluczborka znajdują się w południowo - wschodniej części miasta, a tereny wodonośne ciągną się aż do wsi Chocianowice w gm. Lasowice Wielkie. Cały obszar ujęć leży w lewobrzeżnej części doliny Stobrawy - dopływu Odry, na wysokości 180 - 200 m. n.p.m. Są to cztery rejony ujęć zasobów regionalnych - czwartorzędowych „Kluczbork - Chocianowice” o zatwierdzonych zasobach eksploatacyjnych w kat. B w wysokości $Q = 770.0\ m^3/h$ przy depresji $s = 9.0\ m$, w tym w kat. „A” $150\ m^3/h$ przy $s = 8.6\ m$, decyzją CUG Nr 013/4251/B/77 z dnia 19.12.1977 r.

W dyspozycji wodociągu pozostają następujące ujęcia wód podziemnych :

- Ujęcie „stare” – 5 studni: pozwolenie wodnoprawne na pobór wód podziemnych czwartorzędowych w ilości $Q_{maxh} = 150.0\ m^3/h$ / $Q_{maxd} = 3600.0\ m^3/d$ (decyzja Starosty Powiatowego w Kluczborku nr ROŚ.II-6223-14/00 z dnia 21.12.2000) – nie eksploatowane, przeznaczone do likwidacji.
- Ujęcie „nowe” – 4 studnie: pozwolenie wodnoprawne na pobór wód podziemnych czwartorzędowych w ilości $Q_{maxh} = 144.0\ m^3/h$ / $Q_{maxd} = 3456.0\ m^3/d$ (decyzja Starosty Powiatowego w Kluczborku nr ROŚ.II-6223-14/00 z dnia 21.12.2000).
- Ujęcie „Bąków” – 4 studnie : pozwolenie wodnoprawne na pobór wód podziemnych czwartorzędowych w ilości $Q_{maxh} = 282.1\ m^3/h$ / $Q_{maxd} = 5642.0\ m^3/d$ (decyzja Starosty Powiatowego w Kluczborku nr ROŚ-6223-3/08 z dnia 11.02.2008).
- Ujęcie „Chocianowice” – 3 studnie : pozwolenie wodnoprawne na pobór wód podziemnych czwartorzędowych w ilości $Q_{maxh} = 105.0\ m^3/h$ / $Q_{maxd} = 2520.0\ m^3/d$ (decyzja Starosty Powiatowego w Kluczborku nr ROŚ.II-6223-14/00 z dnia 21.12.2000).

Strefy ochronne :

Decyzją Wojewody Opolskiego nr OŚ. III - 6210/57/95 z dnia 1995.03 dla ujęć wód podziemnych miasta Kluczborka ustanowione zostały strefy ochronne, obejmujące:

a) Teren ochrony bezpośredniej :

- dla ujęcia „starego” - studnie nr 2d, 3c, 4c, 6c i 7c
- dla ujęcia „nowego” - studnie nr 5sz, 6A, 7sz i 8
- dla ujęcia „Bąków” - studnie nr 54R, 56R, 58R i 59R
- dla ujęcia „Chocianowice” - studnie nr 60, 62R i 63R

w granicach istniejących ogrodzeń, zgodnie z *Projektem stref ochronnych dla ujęć miejskich miasta Kluczborka*.

b) Wewnętrzny teren ochrony pośredniej :

- a/ dla ujęcia „starego” - obszar o powierzchni $F=10.2\text{ha}$
- b/ dla ujęcia „nowego” - obszar o powierzchni $F=11.7\text{ha}$
- c/ dla ujęcia „Bąków” - obszar o powierzchni $F=16.1\text{ha}$
- d/ dla ujęcia „Chocianowice” - obszar o powierzchni $F=6.9\text{ha}$

zgodnie z *Projektem stref ochronnych dla ujęć miejskich miasta Kluczborka*.

c) Zewnętrzny teren ochrony pośredniej :

dla 4 w/w ujęć – obszar zasilania o powierzchni $F=8.3\text{km}^2$ zgodnie z *Projektem stref ochronnych dla ujęć miejskich miasta Kluczborka*.

Stacja wodociągowa

Stacja uzdatniania wody (SUW) przy ul. Strzeleckiej Kluczborku została wybudowana w 1904 r. Od tego czasu była wielokrotnie modernizowana. Uzdatniona w stacji woda spływa do zbiorników wyrównawczych o pojemności $V=1\ 000+2\ 000\text{m}^3$, skąd za pośrednictwem pompowni II° kierowana jest do sieci. Maksymalna zdolność urządzeń uzdatniania wody wynosi $Q_{\text{max d}} = 5.000\ \text{m}^3/\text{d}$.

Sieć wodociągowa

Woda surowa z ujęcia „Bąków” przewodem $\varnothing 400\ \text{mm}$ i ujęcia „Chocianowice” przewodem $\varnothing 250\text{mm}$ kierowana jest bezpośrednio do sieci. Woda z ujęcia „nowego” przewodem $\varnothing 300\text{mm}$ kierowana jest do SUW. Woda z SUW do miasta dostarczana jest przewodem $\varnothing 500\text{mm}$.

Sieci rozdzielcze wodociągów Kluczbork i Bogacica są spięte ze sobą na pograniczu wsi Kraszków i Bogacica. Połączenie umożliwia awaryjne zasilanie w wodę wodociągu Bogacica z sieci wodociągowej Kluczborka. W czasie normalnej eksploatacji połączenie to jest zamknięte.

Wieś Kuniów zasilana jest w wodę za pośrednictwem zbiornika sieciowego $V=50\text{m}^3$ z zestawem pompowym.

Długość sieci wodociągowej w wodociągu Kluczbork:

- w Kluczborku ----- $\Sigma L=67.9\text{km}$ + przyłącza $\Sigma L_p=22.2\text{km}$

- na terenach wiejskich : ----- $\Sigma L=35.0\text{km}$ + przyłącza $\Sigma L=14.0\text{km}$

Sieć zbudowana jest głównie z rur żeliwnych (miasto) i PVC (tereny wiejskie), a w niewielkiej części z PE, PEHD i AC.

B. WODOCIĄG **BOGACICA**

Wodociąg ten zaopatruje w wodę miejscowości : Bogacica, Czaple Stare, Czaple Wolne, Bogacka Szklarnia, Żabiniec, Borkowice, Bażany i Bogacica-Krężel. Podstawowe parametry charakteryzujące wodociąg :

- a. Liczba mieszkańców obsługiwanych przez wodociąg ----- $L = 3\ 570\text{mk}$
b. Średnia dobową ilość sprzedawanej wody ----- $Q_{\text{sr},d} = 204\text{m}^3/\text{d}$
c. Scalony wskaźnik jednostkowego zużycia wody ----- $q_j = 57\text{dm}^3/(\text{mkxd})$

Ujęcie wody

Ujęcie wody stanowią 2 studnie wiercone, ujmujące wody z utworów czwartorzędowych o zatwierdzonych zasobach eksploatacyjnych w kat. B : dla studni nr 2 (podstawowej) oraz dla studni nr 3 (awaryjnej) w wysokości $Q=51.6\text{m}^3/\text{h}$ przy depresji $s=6.0\text{m}$ – decyzja Wojewody Opolskiego nr OSGW-IV-8530/10/84 z dnia 06.02.1984.

Dla przedmiotowego ujęcia użytkownik posiada pozwolenie wodnoprawne na pobór wód podziemnych czwartorzędowych w ilości $Q_{\text{maxh}}=27.4\text{m}^3/\text{h}$ / $Q_{\text{maxd}}=658.0\text{m}^3/\text{d}$ (decyzja Starosty Powiatowego w Kluczborku nr ROŚ-6223-21/08 z dnia 24.12.2008)

Strefy ochronne:

Rozporządzeniem Regionalnego Dyrektora Zarządu Gospodarki Wodnej we Wrocławiu nr 12/2007 z dnia 31.12.2007 dla ujęcia wody podziemnej w Bogacicy zostały ustanowione strefy ochrony bezpośredniej i pośredniej.

Stacja wodociągowa

Uzdatnianie wody obejmuje napowietrzanie ciśnieniowe, filtrację na odżelaziaczach ciśnieniowych oraz dezynfekcję podchlorynem sodu. Woda uzdatniona spływa do zbiornika wyrównawczego o pojemności $V=300\text{m}^3$, skąd za pośrednictwem pompowni II° kierowana jest do sieci.

Sieć wodociągowa

Sieć wodociągowa o średnicach $DN \leq 200\text{mm}$ zbudowana jest głównie z rur PVC i w niewielkiej części z PE. Całkowita długość sieci $\Sigma L=47.4\text{km}$ + przyłącza $\Sigma L_p=23.7\text{km}$. Wieś Bażany zasilana jest w wodę za pośrednictwem zbiornika sieciowego $V=150\text{m}^3$ z zestawem hydroforowym. Sieć wodociągu Bogacica spięta jest z siecią wodociągu Kluczbork na pograniczu wsi Krasków i Bogacica, co umożliwia

awaryjne zasilanie w wodę wodociągu Bogacica z sieci wodociągowej Kluczborka. W czasie normalnej eksploatacji połączenie to jest zamknięte.

C. WODOCIĄG KRZYWIZNA

Wodociąg ten zaopatruje w wodę miejscowości : Krzywizna , Smardy Górne, Smardy Dolne, Gotartów, Kujakowice Dolne, Kujakowice Górne, Biadacz, Unieszów, Kamienisko i Bąków. Aktualnie przyłączane są Łowkowice, a docelowo do przyłączenia przewidziany jest również Maciejów. Podstawowe parametry charakteryzujące wodociąg:

- Liczba mieszkańców obsługiwanych przez wodociąg ----- L =4 559mk
- Średnia dobową ilość sprzedawanej wody ----- Qśr,d=431m³/d
- Scalony wskaźnik jednostkowego zużycia wody ----- qj=94dm³/(mkxd)

Ujęcie wody

Ujęcie wody stanowią 3 studnie wiercone, ujmujące wody z utworów czwartorzędowych o zatwierdzonych zasobach eksploatacyjnych w kat. B dla obszaru ujęcia w wysokości Q=190.0m³/h przy depresji s=2.9-7.1m – decyzja Wojewody Opolskiego nr V-8530/65/88 z dnia 17.11.1988.

Dla przedmiotowego ujęcia użytkownik posiada pozwolenie wodnoprawne na pobór wód podziemnych czwartorzędowych w ilości Qmaxh=100.0m³/h / Qśrd=1333.0m³/d (decyzja Starosty Powiatowego w Kluczborku nr ROŚ.WW.6223-9/10 z dnia 08.07.2010)

Strefy ochronne:

Nie ustanowiono stref ochronnych ujęcia.

Stacja wodociągowa

Uzdatnianie wody obejmuje napowietrzanie ciśnieniowe, filtrację na odżelaziaczu ciśnieniowym oraz dezynfekcję podchlorynem sodu. Woda uzdatniona splywa do zbiornika wyrównawczego o pojemności V=600m³, skąd za pośrednictwem pompowni II° kierowana jest do sieci.

Sieć wodociągowa

Sieć wodociągowa o średnicach DN≤250mm zbudowana jest głównie z rur PVC oraz w niewielkiej części z rur PE, żeliwnych i stalowych. Całkowita długość sieci ΣL=71.4km + przyłącza ΣLp=33.2km.

Miejscowość Biadacz zasilana jest w wodę za pośrednictwem zbiornika sieciowego V=350m³ z przepompownią sieciową (III°).\

Miejscowość Bąków zasilana jest w wodę za pośrednictwem zbiornika sieciowego V=200m³.

Aktualnie realizowana jest budowa przewodu łączącego wieś Łowkowice z siecią wodociągową wsi Krzywizny, co pozwoli na likwidację ujęcia i SUW Łowkowice, a w przyszłości również przyłączenie wsi Maciejów i likwidację SUW i ujęcia w tej miejscowości.

D. WODOCIĄG **MACIEJÓW**

Wodociąg ten zaopatruje w wodę miejscowość Maciejów. Podstawowe parametry charakteryzujące wodociąg:

- a. Liczba mieszkańców obsługiwanych przez wodociąg ----- L=161mk
- b. Średnia dobowa ilość sprzedawanej wody ----- Qśr,d=11m³/d
- c. Scalony wskaźnik jednostkowego zużycia wody ----- qj=68dm³/(mkxd)

Miejscowość Maciejów przewidziana jest do przyłączenia do wodociągu Krzywizna !

Ujęcie wody

Ujęcie wody stanowią 2 studnie wiercone, ujmujące wody z utworów triasowych o zatwierdzonych zasobach eksploatacyjnych w kat. B w wysokości Q=15.0m³/h przy depresji s=16.4m – decyzja Wojewody Opolskiego nr GT.IV-8530/91/77 z dnia 22.09.1977.

Dla przedmiotowego ujęcia użytkownik posiada pozwolenie wodnoprawne na pobór wód podziemnych triasowych w ilości Qmaxh=5.0m³/h / Qmaxd=100.0m³/d (decyzja Starosty Powiatowego w Kluczborku nr ROŚ.II.6223-20/05 z dnia 23.12.2005).

Strefy ochronne :

Nie ustanowiono stref ochronnych ujęcia.

Stacja wodociągowa

Uzdatnianie wody obejmuje napowietrzanie ciśnieniowe, filtrację na odżelaziaczach i odmanganiaczach ciśnieniowych oraz dezynfekcję podchlorynem sodu. Woda uzdatniona spływa do zbiornika wyrównawczego o pojemności V=150m³, skąd za pośrednictwem pompowni II° kierowana jest do sieci.

Sieć wodociągowa

Sieć wodociągowa o średnicach DN≤150mm zbudowana jest z rur PVC. Całkowita długość sieci ΣL=2.7km + przyłącza ΣLp=1.3km.

E. WODOCIĄG **ŁOWKOWICE**

Wodociąg ten zaopatruje w wodę miejscowość Łowkowice. Podstawowe parametry charakteryzujące wodociąg :

- liczba mieszkańców obsługiwanych przez wodociąg ----- L=583mk,
- średnia dobowa ilość sprzedawanej wody ----- Qśr,d=54m³/d,
- scalony wskaźnik jednostkowego zużycia wody ----- qj=93dm³/(mkxd).

Miejscowość Łowkowice jest w trakcie przyłączania do wodociągu Krzywizna.

Ujęcie wody

Ujęcie wody stanowią 2 studnie wiercone, ujmujące wody z utworów jurajskich o zatwierdzonych zasobach eksploatacyjnych w kat. B w ilości $Q=20.4\text{m}^3/\text{h}$ przy depresji $s=11.0\text{m}$ – decyzja Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Opolu nr OG-731/108/68 z dnia 16.08,1968.

Dla przedmiotowego ujęcia użytkownik posiada pozwolenie wodnoprawne na pobór wód podziemnych triasowych w ilości $Q_{\text{maxh}}=20.2\text{m}^3/\text{h}$ / $Q_{\text{maxd}}=255.0\text{m}^3/\text{d}$ (decyzja Starosty Powiatowego w Kluczborku nr ROŚ.II.6223-4/02 z dnia 09.12.2002).

Strefy ochronne:

Nie ustanowiono stref ochronnych ujęcia.

Stacja wodociągowa

Uzdatnianie wody obejmuje napowietrzanie ciśnieniowe, filtrację na odżelaziaczu ciśnieniowym oraz dezynfekcję podchlorynem sodu. Woda uzdatniona spływa do zbiornika wyrównawczego o pojemności $V=150\text{m}^3$, skąd za pośrednictwem pompowni II° kierowana jest do sieci.

Sieć wodociągowa

Sieć wodociągowa o średnicach $DN\leq 150\text{mm}$ zbudowana jest z rur AC i w niewielkiej ilości z PVC. Całkowita długość sieci $\Sigma L=5.6\text{km}$ + przyłącza $\Sigma L_p=2.7\text{km}$.

F. UWARUNKOWANIA ROZWOJU SYSTEMU ZAOPATRZENIA W WODĘ

Główny poziom wodonośny na terenie gminy Kluczbork tworzą utwory czwartorzędowe. Szczególnie zasobnym zbiornikiem jest zbiornik dolin kopalnych rejonu Kluczborka i Wołczyna, należący do systemu doliny kopalnej Stobrawy. Zbiornik ten o łącznej powierzchni $\sim 207\text{km}^2$ obejmuje swoim zasięgiem dolinę kopalną Stobrawy z odgałęzzeniami w rejonie Wołczyna i Biestrzykowic. W rejonie Bogacicy pozostaje w łączności hydraulicznej ze zbiornikiem doliny kopalnej rejonu Knieja - Lasowice. Oba zbiorniki stanowią jeden wspólny zbiornik czwartorzędowej doliny kopalnej, zasilany w wodę głównie opadami atmosferycznymi oraz częściowo z infiltracji cieków powierzchniowych w dolinach rzecznych.

Zbiornik kopalnej doliny Stobrawy budują utwory piaszczysto-żwirowe pochodzenia wodnolodowcowego i rzecznoego o miąższości 15 - 25 m ze zwierciadłem wody na ogół swobodnym zalegającym na głębokości około 10 m a w dolinach rzecznych około 2 - 3 m.

Czwartorzędowy poziom wodonośny występuje na obszarze całej gminy.

Z uwagi na budowę geologiczną (piaski zailone i pylaste, gliny, gliny piaszczyste, pyły piaszczyste, namuły) czwartorzędowy poziom wodonośny podatny jest na przenikanie zanieczyszczeń z powierzchni ziemi. W szczególności obszar ujęć miasta Kluczborka ma dość zróżnicowaną budowę geologiczną. Występujące w nadkładzie słaboprzepuszczalne warstwy są nieciągłe i szybko wyklinowują się, tworząc liczne okna hydrogeologiczne. Miąższość utworów słaboprzepuszczalnych ponad warstwę

wodonośną jest przy tym bardzo zmienna i waha się od 0,0 do ponad 10,0 m, dlatego istnieje duże niebezpieczeństwo zanieczyszczenia warstwy wodonośnej w przypadku powstania źródeł zanieczyszczeń na powierzchni ziemi.

Wielkość zatwierdzonych zasobów wód podziemnych gminy przekracza znacznie jej zapotrzebowanie na wodę.

W świetle w/w okoliczności rozwój systemu zaopatrzenia wody w gminie Kluczbork determinowany będzie następującymi uwarunkowaniami :

- Ze względu na charakterystyczne warunki hydrogeologiczne, tj istnienie rozległych, czwartorzędowych poziomów wodonośnych, słabo chronionych nadkładem od przenikania zanieczyszczeń z powierzchni ziemi, należy dążyć do wyeliminowania źródeł zanieczyszczeń, które mogłyby stanowić zagrożenie dla jakości wód podziemnych. W szczególności należy rozwijać system kanalizacji sanitarnej, ograniczać stosowanie środków ochrony roślin i areał terenów intensywnie nawożonych w rolnictwie, rygorystycznie przestrzegać ograniczenia w użytkowaniu stref ochronnych.
- Zatwierdzone zasoby wód podziemnych są wystarczające do pokrycia zapotrzebowania na wodę w gminie.
- Należy zoptymalizować gminny system zaopatrzenia w wodę poprzez :
  - likwidację małych ujęć i stacji wodociągowych, a sieci wodociągowe obsługiwane przez te stacje połączyć z dużymi systemami wodociagowymi (Kluczbork, Krzywizna lub Bogacica);
  - Rozwój sieci wodociągowej w taki sposób, żeby stworzyć układy pierścieniowe, zwiększające pewność dostawy wody.
- Modernizacja systemu zaopatrzenia w wodę musi uwzględniać rygory wynikające z wymogów ppoż.
- Należy określić zakres modernizacji istniejących stacji wodociągowych, wynikający ze wzrostu wydajności wskutek przyłączenia nowych odbiorców i ewentualnego wzrostu konsumpcji wody w przyszłości.

7. 1. 2. Gospodarka ściekowa

Na terenie gminy Kluczbork, w miejscowości Ligota Dolna, zlokalizowana jest grupowa oczyszczalnia ścieków, która obsługuje Kluczbork oraz miejscowości : Ligota Dolna, Krasków, Gotartów, Ligota Zamecka i Ligota Górna. Aktualnie trwa budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowościach Kuniów i Bąków, które również zostaną włączone do zlewni kluczborskiej. Docelowo wszystkie miejscowości w gminie mogą być włączone do zlewni kluczborskiej z oczyszczalnią ścieków w Ligocie Dolnej.

Poza w/w oczyszczalnią grupową na terenie gminy funkcjonuje oczyszczalnia zakładowa Zakładu Doświadczalnego Hodowli i Aklimatyzacji Roślin w Bąkowie, która może zostać wyłączona z eksploatacji po wybudowaniu kanalizacji sanitarnej w Bąkowie.

Ilość ścieków odprowadzanych do oczyszczalni w Ligocie Dolnej (2009) :

– ścieki dopływające siecią kanalizacyjną -----	960 986 m ³ /a
– Ścieki dowożone -----	27 079 m ³ /a
<hr/>	
– Razem -----	988 065 m ³ /a → Q _{śrd} =2 707 m ³ /d

A. KANALIZACJA SANITARNA

Miasto Kluczbork posiada sieć kanalizacji sanitarnej Ø0.15-0.80m, z której część pracuje jak kanalizacja ogólnospławna (włączenia wpustów deszczowych) co jest przyczyną zwiększonych dopływów ścieków do oczyszczalni w czasie opadów deszczu lub roztopów.

Sumaryczna długość kanałów sanitarnych wynosi :

– Kanały uliczne -----	L ₁ =53.1 km
– Przyłącza -----	L ₂ =16.4 km
<hr/>	
– Razem -----	ΣL=69.5 km

Sieć kanalizacyjna, przeważnie z rur kamionkowych, wykonana została w większości przed 1945 r.

Na sieci wykonanych jest 8 przepompowni ścieków (Towarowa, Młyńska, Kilińskiego, Jagiellońska, Kossaka, Słoneczna, Okulickiego, Katowicka), z których najważniejsze to :

- Główna przepompownia ścieków – ul. Towarowa, podająca ścieki rurociągiem 2xDN300mm na oczyszczalnię ścieków.
- Przepompownia na ul. Młyńskiej – pompująca ścieki rurociągiem DN=200mm w kierunku głównej przepompowni na ul. Towarowej. Została wybudowana przed 1945 r. Pierwotnie tłoczyła ścieki z miasta w kierunku oczyszczalni.
- Przepompownia przy ul. Kilińskiego – pompująca ścieki rurociągiem DN200mm w kierunku przepompowni przy ul. Młyńskiej.
- Przepompownia przy ul. Jagiellońskiej – obsługująca nową dzielnicę mieszkaniową.

Na terenach wiejskich długość sieci kanalizacyjnej wynosi (2009):

– Ligota Dolna -----	L ₁ =9.3 km
– Gotartów -----	L ₂ =1.6 km
– Ligota Górna i Zamecka -----	L ₃ =9.6 km
– Krasków -----	L ₄ =4.7 km
<hr/>	
– Razem -----	ΣL=25.2 km

Z siecią grawitacyjną współpracują lokalne przepompownie sieciowe.

Aktualnie trwa budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowościach Kuniów i Bąków.

B. OCZYSZCZALNIA ŚCIEKÓW W LIGOCIE DOLNEJ

Oczyszczalnia mechaniczno – biologiczna oczyszczalnia ścieków o przepustowości $Q_{\text{śrd}}=7\ 000\ \text{m}^3/\text{d}$ została oddana do użytku w 2009 r.

W procesie oczyszczania mechanicznego na sitach obrotowych zostają zatrzymane skratki i piasek. Biologiczne oczyszczanie oparte jest o metodę niskoobciążonego osadu czynnego z przedłużonym czasem aeracji i tlenowej stabilizacji osadów, z nityfikacją, denityfikacją i defosfatacją. Biologiczna defosfatacja wspomagana jest strącaniem chemicznym. Ustabilizowany osad nadmierny jest zagęszczany i odwadniany.

Średnie stężenia zanieczyszczeń w odpływie w 2009 r.:

- ChZT -----	14.55 gO_2/m^3
- BZT5 -----	1.51 gO_2/m^3
- Zawiesiny ogólne -----	2.71 gsmo/m^3
- Nog -----	6.11 gN/m^3
- Pog -----	0.22 gP/m^3

Oczyszczalnia ma pozwolenie wodnoprawne (decyzja Wojewody Opolskiego nr OS.III.6210/168/97/bs z dnia 07.08.1997 zmieniona decyzją Starosty Powiatowego w Kluczborku nr ROŚ.I.6210-25/99) na odprowadzanie oczyszczonych ścieków komunalnych do rzeki Baryczki w km 1+020, za pośrednictwem Kanału Polnego i rowu szczegółowego nr K-O, w ilości:

- $Q_{\text{śrd}}=7\ 000,00\ \text{m}^3/\text{d}$
- $Q_{\text{maxd}}=10\ 000,00\ \text{m}^3/\text{d}$

o następującym składzie :

- pH -----	6.5-9.5
- BZT ₅ -----	15 gO_2/m^3
- ChZT _{md} -----	60 gO_2/m^3
- zawiesiny ogólne --	20 gsmo/m^3
- N-NH ₄ -----	2,4 gN/m^3
- N-NO ₃ -----	12 gN/m^3
- N _{og} -----	12 gN/m^3
- P _{og} -----	1,5 gP/m^3

C. UWARUNKOWANIA ROZWOJU GOSPODARKI ŚCIEKOWEJ

- Pod względem ukształtowania terenu i warunków gruntowo-wodnych teren gminy w obrębie istniejącej zabudowy jest dość zróżnicowany: od korzystnych dla budowy kanalizacji, dużych spadków terenu i głęboko położonego zwierciadła wód gruntowych na wysoczyznach do zdecydowanie mało korzystnych na obszarach najniższej położonych, w dolinach rzek, w sąsiedztwie koryt rzecznych i zagłębieniach, gdzie zwierciadło wód gruntowych kształtuje się na głębokości 0,5 - 1,5 m ppt.
- Potencjalnymi odbiornikami ścieków oczyszczonych ze względu na powierzchnie zlewni i odpowiadające im wielkości przepływów mogą być rzeki Stobrawa i Baryczka.
- Istniejąca na terenie gminy, oddana w 1999 roku do eksploatacji, nowoczesna mechaniczno-biologiczna oczyszczalnia ścieków w Ligocie Dolnej ma przepustowość wystarczającą do przyjęcia ścieków z terenu całej gminy.
- Dalsza rozbudowa sieci kanalizacyjnej w gminie powinna uwzględniać następujące zalecenia:
  - ścieki z terenu całej gminy powinny być kierowane na istniejącą oczyszczalnię ścieków - wyjątkiem może być Nowa Bogacica;
  - konieczna jest modernizacja sieci kanalizacyjnej w Kluczborku, w celu wyeliminowania dopływów wód opadowych oraz ewentualnego zwiększenia przepustowości na kierunkach planowanych zrzutów ścieków z terenów wiejskich;
  - za rozwojem sieci kanalizacyjnej powinien postępować rozwój monitoringu, co jest warunkiem koniecznym prowadzenia eksploatacji bezpiecznej dla środowiska.

7.2. Energetyka

7. 2. 1. Elektroenergetyka

A. SIECI WYSOKICH NAPIĘĆ

Przez teren gminy i miasta Kluczbork przebiegają następujące linie napowietrzne wysokiego napięcia:

- linia napowietrzna jednotorowa wysokiego napięcia 400 kV relacji Dobrzeń – Trębaczew, planowana do przebudowy na dwutorową;
- jednotorowa linia energetyczna wysokiego napięcia 110 kV relacji Kluczbork – Olesno;
- jednotorowa linia energetyczna wysokiego napięcia 110 kV relacji Kluczbork – Kostów;
- jednotorowa linia energetyczna wysokiego napięcia 110 kV relacji Namysłów – Kluczbork – Wołczyn, planowana do modernizacji;
- jednotorowa linia energetyczna wysokiego napięcia 110 kV relacji Kluczbork – Praszka, planowana do modernizacji;

- jednotorowa linia energetyczna wysokiego napięcia 110 kV relacji Namysłów – Kluczbork – Wołczyn, planowana do modernizacji.

Odbiorcy energii elektrycznej z terenu miasta i gminy Kluczbork zasilani są za pośrednictwem stacji transformatorowych 110/15 kV, stanowiących główne punkty zasilania zwane GPZ-mi. Należą do nich:

- GPZ „Kluczbork” – stacja wyposażona w dwa transformatory o mocy 16 MVA,
- GPZ „Kuniów” – stacja wyposażona w dwa transformatory o mocy 10 MVA,
- GPZ „Bierdzany” – stacja wyposażona w dwa transformatory o mocy 10 MVA (poza terenem gminy).

B. SIECI ŚREDNIEGO NAPIĘCIA

Stacje transformatorowe 15/0.4 kV znajdujące się w centrum miasta Kluczbork zasilane są liniami kablowymi natomiast stacje zlokalizowane na obrzeżach miasta jak również stacje z terenu gminy Kluczbork zasilane są liniami napowietrznymi.

Przeważająca większość punktów transformatorowych 15/0.4 kV jest jednotransformatorowa, choć czynnych jest kilka – zwłaszcza zasilające zakłady przemysłowe, które są dwutransformatorowe.

Miejska sieć rozdzielcza pracuje na napięciu 15 kV jako kablowo – napowietrzna. Zasilana jest z GPZ „Kluczbork” oraz GPZ „Kuniów” przez rozdzielnie średnich napięć które rozprowadzają sieć średniego napięcia na terenie miasta. Należą do nich:

- rozdzielnia RS „Zachód”,
- rozdzielnia RS „Famak”,
- rozdzielnia RS „Gazownia”,
- rozdzielnia RS „Turbina”.

Przedsiębiorstwo Prefabet posiada dla własnych potrzeb rozdzielnię sieciową „Kluczbet”.

Przez teren gminy Kluczbork przebiegają linie napowietrzne 15 kV relacji:

- GPZ Kluczbork – Sarnów – kier. Byczyna,
- GPZ Kluczbork – Gotartów Wieś – Dobiercice ,
- GPZ Kluczbork – Kolanus – RS Biadacz,
- GPZ Kluczbork – Smardy Górne – Unieszów,
- GPZ Kluczbork – Ligota Dolna Wieś – RS Bogacica – Krężel – kier. Wołczyn,
- RS Famak – RS Bogacica,
- GPZ Kuniów – Jasienie,
- GPZ Kluczbork – GPZ Kuniów,
- Maciejów – Pszonki – Pakoszów.

Linia napowietrzna 15 kV relacji GPZ Kluczbork – Samów – kier. Byczyna wraz ze swoim odgałęzieniem zasila w energię elektryczną miejscowości: Gotartów, Krzywizna.

Linia napowietrzna 15 kV relacji GPZ Kluczbork – Gotartów Wieś – Dobiercice wraz ze swoim odgałęzieniem zasila w energię elektryczną miejscowości: Gotartów, Dąbrowa, Łowkowie.

Linia napowietrzna 15 kV relacji GPZ Kluczbork – Kolanus – RS Biadacz wraz ze swoim odgałęzieniem zasila w energię elektryczną miejscowości: Kujakowice Dolne, Kujakowice Górne, Biadacz, Brodnica, Przybkowice, Kamienna Góra, Wrzosa, Bogdańczowice, Bąków, Brzezinki Bąkowskie.

Linia napowietrzna 15 kV relacji GPZ Kluczbork – Smardy Górne – Unieszów wraz ze swoim odgałęzieniem zasila w energię elektryczną miejscowości: Gotartów Sadownictwo, Smardy Dolne, Smardy Górne, Krzywizna, Unieszów.

Linia napowietrzna 15 kV relacji GPZ Kluczbork – Ligota Dolna Wieś – RS Bogacica – Krężel – kier. Wołczyn wraz ze swoim odgałęzieniem zasila w energię elektryczną miejscowości: Ligota Dolna, Bogacica, Czaple Wolne, Czaple Stare, Krężel, Borkowice, Żabieniec, Bażany, Zbyszów.

Linia napowietrzna 15 kV relacji RS Famak – RS Bogacica wraz ze swoim odgałęzieniem zasila w energię elektryczną miejscowości: Krasków, Ligota Dolna.

Linia napowietrzna 15 kV relacji GPZ Kuniów – Jasienie wraz ze swoim odgałęzieniem zasila w energię elektryczną miejscowość Kuniów.

Linia napowietrzna 15 kV relacji GPZ Kluczbork – GPZ Kuniów wraz ze swoim odgałęzieniem zasila w energię elektryczną miejscowości: Ligota Górna, Bąków Ośrodek Wypoczynkowy i Bąków Las.

Linia napowietrzna 15 kV relacji Maciejów – Pszonki – Pakoszów wraz ze swoim odgałęzieniem zasila w energię elektryczną miejscowość Maciejów.

W miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego miasta Kluczborka cz. północna planowana jest trasa nowej linii kablowej 15 kV z GPZ Kluczbork.

Stan sieci średniego napięcia w gminie jest zróżnicowany, wiele jej odcinków wymaga modernizacji.

Sieć ta będzie wymagała rozbudowy dla zaopatrzenia w energię elektryczną planowanych terenów mieszkaniowych i przemysłowych, usługowych i rekreacyjnych inwestycyjnych, w największym zakresie w Kluczborku, Ligocie Zamaeckiej i Ligocie Górnej, gdzie planowane są (w m.p.z.p.) największe tereny inwestycyjne.

C. SIEĆ TRAKCYJNA

Przez zachodnią i południową część miasta Kluczbork wzdłuż torów kolejowych przebiega sieć 15 kV należąca do PKP.

Przy GPZ „Kuniów” zlokalizowana jest podstacja trakcyjna 15 kV eksploatowana wyłącznie przez PKP.

Na terenie miasta Kluczbork pracują również stacje transformatorowe będące własnością PKP.

D. ODNAWIALNE ŹRÓDŁA ENERGII

Do rozwoju odnawialnych źródeł energii Polska jest zobligowana przez przepisy unijne. (10 stycznia 2007 Komisja Europejska przedstawiła pakiet działań w obszarze energii i zmian klimatu stanowiący podstawę nowej polityki energetycznej dla Europy, której głównym strategicznym założeniem jest 20% redukcja emisji gazów cieplarnianych, 20% udział energii odnawialnej w konsumpcji całej UE i 20% zmniejszenie zużycia energii do roku 2020.)

Zgodnie z art. 3 pkt 20 ustawy z dnia z dnia 10 kwietnia 1997r. *Prawo energetyczne* (Tekst jednolity: Dz. U. z 2006 r. Nr 89, poz. 625 z późn. zm.) odnawialne źródło energii to źródło wykorzystujące w procesie przetwarzania energię wiatru, promieniowania słonecznego, geotermalną, fal, prądów i pływów morskich, spadku rzek oraz energię pozyskiwaną z biomasy, biogazu wysypiskowego, a także biogazu powstałego w procesach odprowadzania lub oczyszczania ścieków albo rozkładu składowanych szczątków roślinnych i zwierzęcych.

W warunkach gminy Kluczbork może być brana pod uwagę produkcja energii z wykorzystaniem energii wiatru, promieniowania słonecznego, biomasy i biogazu.

Z wyżej wymienionych źródeł energii tylko rozwój energii wiatrowej wymaga terenów o szczególnych warunkach. Podstawowymi elementami, które powinny być brane pod uwagę przy wyborze terenów pod elektrownie wiatrowe są:

- wiatr i rodzaj terenu - mające wpływ na produktywność elektrowni,
- bliskość GPZ i linii wysokich napięć – umożliwiającą odbiór energii.

W gminie Kluczbork, jak w całym województwie, warunki wietrzne są przeciętne, ale dla nowoczesnych elektrowni wystarczające.

Teren przeznaczony pod farmę wiatrową powinien być przede wszystkim nie zalesiony i wolny od zabudowań. Istotna jest również jego szorstkość, orografia oraz gęstość zabudowy w otaczającej okolicy.

Odległość elektrowni wiatrowych od terenów zabudowanych dyktowana jest przede wszystkim ochroną przed hałasem emitowanym przez turbiny wiatrowe. Powszechnie za odległość bezpieczną, tj. odległość zapewniającą zachowanie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku określonych w rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 29 lipca 2004r. *w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku*, przyjmuje się 500 m. Jednak poza hałasem należy uwzględnić również oddziaływanie wizualne – turbiny są bardzo wysokie (obecnie stosowane mają wysokość od 120 do ponad 200m, mierząc łącznie ze skrzydłem), przez co stanowią dominujący element w krajobrazie, budzącym u niektórych ludzi niepokój. Z tych względów odległość farm wiatrowych od zabudowy mieszkaniowej (w tym zagrodowej) powinna być uzależniona od wysokości turbin.

Elektrownie wiatrowe, choć należą do najbardziej ekologicznych źródeł energii, nie są zupełnie obojętne dla środowiska. Najmocniej oddziałują na krajobraz, mogą też stwarzać zagrożenie dla ptaków i nietoperzy. Z tych względów nie powinny być lokalizowane na obszarach o szczególnych walorach krajobrazowych i przyrodniczych, w szczególności objętych ochroną prawną, a ich lokalizacja powinna być poprzedzona monitoringiem przelotów ptaków i nietoperzy.

W warunkach gminy Kluczbork najkorzystniejsze warunki dla lokalizacji elektrowni wiatrowych występują w północnej i północno-zachodniej części, z wyłączeniem okolic Maciejowa, ze względu na wyróżniające się walory krajobrazowe tego obszaru. Stosunkowo korzystne warunki występują też w okolicach Kuniowa.

W wyżej wymienionych rejonach zlokalizowanych zostało już pięć elektrowni wiatrowych na podstawie decyzji o warunkach zabudowy.

7. 2. 2. Gazownictwo

Przez teren gminy Kluczbork przebiega gazociąg wysokiego ciśnienia relacji Odolanów – Tworóg DN 500 (dwie nitki), planowany do modernizacji na parametry DN 700 wraz ze stacjami redukcyjno – pomiarowymi I^o. Stanowi on główną magistralę gazu ziemnego przebiegającą przez teren województwa opolskiego.

W gazociąg ten włączony jest gazociąg ϕ 100 mm zasilający w gaz ziemny wysokometanowy miasto Kluczbork a także gazociąg ϕ 100 mm zasilający w gaz ziemny wysokometanowy wieś Bąków.

Ponadto przez teren gminy przebiega gazociąg ϕ 500 mm, o ciśnieniu nominalnym 6.3 MPa relacji Opole - Kluczbork.

Zasilanie odbiorców miejskich (miasto Kluczbork) systemem gazociągów niskoprężnych następuje poprzez stacje redukcyjno – pomiarowe:

- I stopnia - ul. Byczyńska - o przepustowości 2500 nm³/h,
- II stopnia - „Osiedle Ossowskiego” - o przepustowości 300 nm³/h,
- II stopnia – „Osiedle Północ” - o przepustowości 300 nm³/h,
- II stopnia - ul. Jagiellońska - o przepustowości 600 nm³/h.

Stacje redukcyjno – pomiarowe są połączone gazociągiem średnioprężnym (0,4 MPa) o średnicy ϕ 150 mm i długości ok. 0,45 km oraz średnicy ϕ 100 mm i długości ok. 2,3 km.

Ze stacji redukcyjno – pomiarowej I stopnia jest również zasilana stacja redukcyjno – pomiarowa II stopnia przy ul. Ossowskiego - o przepustowości 600 nm³/h, będąca własnością Zakładu Energetyki Ciepłej a także stacja redukcyjno – pomiarowa II stopnia przy Przedsiębiorstwie Produkcji Ogrodniczej „Owoc” Sp. z o.o.

Poza Kluczborkiem tylko Bąków zaopatrywany jest w gaz ziemny systemem gazociągów niskoprężnych poprzez stację redukcyjno – pomiarową I stopnia. Potrzeby pozostałych mieszkańców gminy z zakresu gazownictwa częściowo pokrywa gaz bezprzewodowy dostarczany odbiorcom poszczególnych wsi w butlach.

Planuje się rozbudowę sieci dystrybucyjnych dla zaopatrzenia w gaz sieciowy pozostałych miejscowości w gminie.

W oparciu o gazociąg relacji Odolanów – Tworóg (ze względu na bliskość przebiegu gazociągu) gazyfikacja powinna objąć miejscowości: Kujakowice Górne, Kujakowice Dolne, Gotartów, Krzywizna.

W oparciu o istniejący gazociąg relacji Opole – Kluczbork gazyfikacja powinna objąć miejscowości: Nowa Bogacica, Bogacka Szklarnia, Bogacica, Stare Czaple, Smardy Dolne, Smardy Górne.

W pierwszej edycji studium zakładana była budowa nowego gazociągu wysokoprężnego relacji Bąków – Gorzów Śl. – Praszka, o ciśnieniu przepływowym 6.3 MPa, przekroju ϕ 250 mm, w oparciu o który planowano gazyfikację miejscowości Bogdańczowice i Biadacz. Jednak plan budowy tego gazociągu nie jest przesądzony.

Ponadto zakładana była budowa nowego gazociągu w oparciu o istniejący gazociąg relacji Kluczbork – Opole, zasilającego Fabrykę Maszyn i Urządzeń „FAMAK” oraz południowo – zachodnią i zachodnią dzielnicę miasta (w tym rejon ulic Kilińskiego, Bożka, Fabrycznej, Witosza, Kani, Lompy, Spychalskiego, Zawadzkiego) wraz z Wałbrzyską Specjalną Strefą Ekonomiczną.

Główne bariery rozwoju gazyfikacji gminy to brak środków finansowych oraz przewidywana niewystarczająca - z punktu widzenia rachunku ekonomicznego - ilość odbiorców (ze względu na wysoką cenę gazu).

7. 2. 3. Ciepłownictwo

W mieście Kluczbork pracuje scentralizowany system ciepły eksploatowany przez Zakład Energetyki Ciepłej z ciepłownią zlokalizowaną przy ul. Kołłątaja 8.

Istnieją również lokalne kotłownie eksploatowane przez Zakład Energetyki Ciepłej: kotłownia zlokalizowana w Ligocie Dolnej 73 opalana koksem a także kotłownie zlokalizowane przy ul. Opolskiej 21, ul. Ossowskiego 53, ul. Batorego 6, ul. Dąbrowskiego 16 opalane gazem. Zakład Energetyki Ciepłej na terenie miasta posiada liczne węzły ciepłownicze, wyposażone w pełną automatykę pozwalającą odbiorcom zaprogramować pobór ciepła w zależności od warunków pogodowych i własnych potrzeb.

W mieście Kluczbork pracują również kotłownie eksploatowane przez zakłady przemysłowe z zainstalowanymi kotłami podlegającymi dozorowi technicznemu. Ponadto eksploatowanych jest jeszcze ok. 40 kotłowni obsługujących obiekty użyteczności publicznej.

Zakład Energetyki Ciepłej zaopatruje w ciepło przede wszystkim osiedla wielorodzinne. Zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna zaopatrywana jest w ciepło z indywidualnych źródeł, z wykorzystaniem w zdecydowanej większości tradycyjnych pieców na węgiel lub koks. Te piece oraz lokalne kotłownie są podstawowymi źródłami niskiej emisji, odpowiedzialnej za przekroczenia poziomów dopuszczalnych pyłu zawieszonego PM₁₀ na obszarze miasta. W przyjętym „Programie ochrony powietrza dla strefy namysłowsko-oleskiej” określone zostały działania naprawcze, których celem jest obniżenie emisji z ogrzewania indywidualnego na obszarze miasta.

7. 2. 4. Telekomunikacja

Abonenci telefoniczni z terenu gminy przyporządkowani są do okręgu telekomunikacyjnego Kluczbork. Okręg ten należy do strefy numeracyjnej opolskiej i oprócz abonentów z terenu miasta i gminy Kluczbork obejmuje swoim zasięgiem również abonentów z miasta i gminy Byczyna, Wołczyn oraz z gminy Lasowice.

Abonenci telefoniczni z terenu gminy Kluczbork obsługiwani są przez następujące centrale telefoniczne w miejscowościach:

- Kluczbork - obsługujące: Kluczbork, Gotartów, Smardy Górne, Smardy Dolne, Unieszów, Ligota Dolna, Ligota Górna, Krasków, Kuniów, Ligota Zamecka,
- Bogacica - obsługującej miejscowości Czaple Stare, Bogacka Szklarnia, Żabiniec, Borkowice, Bażany, Nowa Bogacica,
- Kujakowice Górne - miejscowości: Kujakowice Górne, Kujakowice Dolne, Biadacz, Bogdańczowice, Bąków, Gotartów, Krzywizna, Łowkowice, Maciejów, Biadacz-Brodnica, Biadacz-Przybkowice,
- Bąków - obsługująca miejscowości Ciarka oraz Chocianowice.

Sieć abonencka na terenie miasta Kluczbork wykonana jest prawie całkowicie jako kablowa.

Sieć abonencka na terenie gminy wykonana jest w przeważającej części jako napowietrzna, kablowo – drutowa na słupach drewnianych.

Na terenie gminy znajdują się również stacje bazowe będące urządzeniami przekaźnikowymi dla sieci telefonii komórkowej.

Uwolnienie rynku usług telekomunikacyjnych spowodowało dynamiczny rozwój tej branży. Dalszemu rozwojowi sprzyja obowiązująca od 2010 roku ustawa z dnia 7 maja 2010 r. *o wspieraniu rozwoju usług i sieci telekomunikacyjnych* (Dz. U. Nr 106, poz. 675), określająca (m. in.) formy i zasady wspierania inwestycji telekomunikacyjnych, w tym związanych z sieciami szerokopasmowymi.

7.3. Gospodarka odpadami

Na terenie gminy Kluczbork gospodarka odpadami komunalnymi jest uporządkowana i podlega pełnej kontroli w całym zakresie obiegu odpadów.

Gospodarowanie odpadami prowadzone jest w imieniu gminy przez trzy jednostki gospodarcze. System obejmuje etapy:

- gromadzenia odpadów
- odbioru odpadów
- zagospodarowania odpadów (w tym składowanie).

Gromadzenie odpadów prowadzone jest przy użyciu różnych typów kontenerów, obsługa osiedli przez indywidualne pojemniki odpadowe 110 l. Odbiór odpadów prowadzony jest wg opracowanego harmonogramu odbioru. Odpady po nagromadzeniu i odbiorze składowane są na centralnym miejsko-gminnym składowisku odpadów komunalnych w Gotartowie. Na terenie składowiska istnieje możliwość realizacji dodatkowej kwatery odpadowej, znacznie przedłużającej możliwości eksploatacyjne składowiska. Na terenie składowiska przewiduje się budowę Zakładu Zagospodarowania Odpadów z jego podstawowymi elementami dla zapewnienia właściwego odzysku, recyklingu materiałowego i energetycznego i możliwość utworzenia „Międzygminnego Zakładu Unieszkodliwiania Odpadów w Gotartowie”, który wykonywać będzie publiczne zadania z zakresu gospodarowania odpadami komunalnymi na rzecz gminy Kluczborki oraz innych gmin powiatu kluczborskiego i oleskiego.

7.4. Wnioski do kierunków zagospodarowania przestrzennego

1. Uwzględnić trasy planowanych obwodnic w ciągach dróg krajowych i powiatowych.
2. Uwzględnić modernizację dróg publicznych do parametrów odpowiadających planowanym klasom dróg.
3. Ustalić obowiązek przebudowy dróg o przekroju drogowym na ulice na terenach zabudowanych.
4. Zachować istniejące parkingi obsługujące ruch tranzytowy i parkingi miejskie oraz wyznaczyć tereny, na których możliwa będzie lokalizacja parkingów.
5. Wyznaczyć tereny obsługi podróżnych przy drogach krajowych.
6. Wskazać czynne tereny kolejowe, w tym tereny zamknięte.
7. Uwzględnić wszystkie obiekty infrastruktury technicznej o znaczeniu ponadlokalnym i kierunki ich rozwoju, zgodnie z ustaleniami planu zagospodarowania przestrzennego województwa opolskiego.
8. Zachować wszystkie komunalne obiekty infrastruktury technicznej i sieci dystrybucyjne prądu i gazu oraz ustalić ich modernizację i rozbudowę niezbędną dla obsługi planowanych terenów inwestycyjnych.
9. Ustalić kontynuowanie rozbudowy sieci kanalizacyjnej, która docelowo powinna objąć wszystkie tereny zwartej zabudowy wsi.
10. Wskazać obszary rolne, na których możliwa będzie lokalizacja farm wiatrowych.

11. Uwzględnić działania naprawcze określone w „Programie ochrony powietrza dla strefy namysłowsko-oleskiej”.
12. Ustalić kierunki rozwoju infrastruktury telekomunikacyjnej zgodnie z ustawą o *wspieraniu rozwoju usług i sieci telekomunikacyjnych*.
13. Zachować istniejące komunalne składowisko odpadów w Gotartowie.

8. Zadania służące realizacji ponadlokalnych celów publicznych

7.1. Zadania ponadlokalne ustalone w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego województwa opolskiego

W planie zagospodarowania przestrzennego województwa opolskiego zostały ustalone na terenie gminy Kluczbork następujące elementy struktury przestrzennej o charakterze ponadlokalnym, wynikające z uwarunkowań przestrzennych i kierunków zagospodarowania:

- **w zakresie komunikacji:**

- droga krajowa nr 11 relacji Kołobrzeg – Bytom, planowana do modernizacji do pełnych parametrów klasy S z budową drogi dwujezdniowej po nowym śladzie, wraz z budową obwodnic miejscowości Krzywizna i Bąków;
- droga krajowa nr 45 relacji granica Państwa – Złoczew, planowana do modernizacji do pełnych parametrów klasy: GP - na odcinku Kluczbork – Kędzierzyn-Koźle, wraz z budową obwodnic miejscowości Kluczbork (II etap) i Kuniów, G - na odcinku granica województwa – Kluczbork, wraz z budową obwodnicy miejscowości Biadacz;
- droga krajowa nr 42 relacji Namysłów – Rudnik, planowana do pełnych parametrów klasy G wraz z budową obwodnicy miasta Kluczbork;
- pierwszorzędna linia kolejowa nr 175 relacji Kłodnica – Strzelce Opolskie – Fosowskie – Kluczbork, planowana do utrzymania i modernizacji;
- pierwszorzędne linie kolejowe nr 143 relacji Kalety – Wrocław, nr 272 relacji Kluczbork – Kostów, planowane do modernizacji do parametrów technicznych pozwalających na uzyskanie wyższej prędkości, nie mniejszej niż 120 km/h;
- drugorzędna linia kolejowa nr 293 relacji Jełowa - Kluczbork, planowana do modernizacji;

- **w zakresie infrastruktury technicznej:**

- linia napowietrzna jednotorowa wysokiego napięcia 400 kV relacji Dobrzeń – Trębaczew, planowana do przebudowy na dwutorową;

- jednotorowe linie energetyczne wysokiego napięcia 110 kV relacji Kluczbork – Olesno i relacji Kluczbork – Kostów;
- jednotorowe linie energetyczne wysokiego napięcia 110 kV relacji Namysłów – Kluczbork – Wołczyn i relacji Kluczbork – Praszka, planowane do modernizacji;
- stacje GPZ: Kuniów, Kluczbork;
- gazociąg wysokiego ciśnienia relacji Odolanów – Tworóg DN 500 (dwie nitki), planowany do modernizacji na parametry DN 700 wraz ze stacjami redukcyjno –pomiarowymi I⁰;
- **w zakresie ochrony i wykorzystania zasobów środowiska przyrodniczego:**
  - „Stobrawski Park Krajobrazowy” (południowo-zachodnia część gminy);
  - Obszar Chronionego Krajobrazu „Lasy Stobrawsko – Turawskie”;
  - projektowana ostoja SOO Natura 2000 „Łąki w okolicach Kluczborka nad Stobrawą”;
  - rezerwat przyrody „Bażany”;
  - złoża piasków ze żwirem (Kluczbork Zbiornik, Wierzchy);
  - złoża surowców ilastych (Ligota Dolna);
- **w zakresie ochrony i wykorzystania dziedzictwa kulturowego:**
  - historyczny staromiejski układ urbanistyczny miasta Kluczbork;
  - objęcie ochroną historycznego układu ruralistycznego miejscowości Kujakowice Górne i Kujakowice Dolne;
- **w zakresie ochrony przeciwpowodziowej:**
  - obszar zalewu podczas powodzi w 1997r. rzeki Stobrawa;
  - proponowana do objęcia ochroną wód powierzchniowych zlewnia rzeki Proсны;
  - projektowany zbiornik małej retencji „Kluczbork” na rzece Stobrawa (zrealizowany);
- **w zakresie gospodarki wodnej:**
  - główny zbiornik wód podziemnych ONO (wymagający najwyższej ochrony zasobów wodnych) GZWP 324 „Dolina Kopalna Kluczborka”;
  - czwartorzędowe, kopalne struktury wodonośne: „Dolina Kopalna Knieja -Lasowice” i „Dolina Kopalna Kluczbork - Namysłów”.

Ujęte w planie województwa obiekty infrastruktury są inwestycjami celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, w rozumieniu ustawy o *planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym*.

Na obszarze gminy nie ma inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym wpisanych do programów, o których mowa w art. 48 ust. 1 ww. ustawy.

7.2. Wnioski do kierunków zagospodarowania przestrzennego

Uwzględnić ustalone w planie województwa struktury przestrzennej o charakterze ponadlokalnym, z wyjątkiem złoża „Wierzchy”, które znajduje się na obszarze gminy Wołczyn.

9. Podsumowanie

9.1. Uwarunkowani rozwoju przestrzennego- synteza

Na podstawie kompleksowej analizy uwarunkowań wyróżnić można następujące słabe i mocne strony rozwoju przestrzennego gminy, z podziałem na analizowane sfery tematyczne:

Tab.14. Gmina Kluczbork – słabe i mocne strony rozwoju przestrzennego gminy

Sfera	Słabe strony	Mocne strony
1	2	3
GOSPODARCZA	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ brak zakładów wysoko zaawansowanej technologii ⇒ niekorzystna struktura obszarowa gospodarstw rolnych ⇒ stosunkowo niska wydajność produkcyjna gospodarstw rolnych (duża liczba pracujących na 100 ha UR w gospodarstwach indywidualnych) 	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ dogodne położenie komunikacyjne ⇒ duży potencjał produkcyjny i tradycje przemysłowe miasta – zróżnicowana struktura gałęziowa ⇒ wysoka aktywność gospodarcza mieszkańców gminy (na 1000 mieszkańców przypada 99 podmiotów gospodarczych w sektorze prywatnym, podczas gdy w woj. opolskim 88), ⇒ dobrze rozwinięta baza turystyczna w bezpośrednim sąsiedztwie Kluczborka (Bąków) ⇒ wysoka wartość użytkowa rolniczej przestrzeni produkcyjnej w północnej i środkowej części gminy ⇒ dostępność do zasobów wód podziemnych dobrej jakości ⇒ możliwość zagospodarowania terenów przemysłowo-składowych, usługowych i rekreacyjno-wypoczynkowych projektowanych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego
SPOLECZNA	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ utrzymujący się spadek ludności ⇒ proces starzenia się ludności ⇒ znaczny stopień zużycia technicznego budynków (40 %) ⇒ wysoka stopa bezrobocia 	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ znacząca pozycja miasta w skali województwa opolskiego - ośrodek subregionalny z rozwiniętą infrastrukturą społeczną o zasięgu ponadlokalnym (powiatowym), ⇒ możliwość rozwoju zabudowy mieszkaniowej na terenach projektowanych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

EKOLOGICZNA	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ niekorzystne warunki fizjograficzne dla zabudowy na terenach dolin rzecznych, w szczególności w dolinie Stobrawy, Baryczki, Kujakowickiego Potoku, Bogacicy, ~~w tym zwłaszcza zagrożenie zalawami podziemnymi~~, ⇒ objęcie znacznych obszarów ochroną prawną na podstawie przepisów o ochronie przyrody i ochronie wód (strefy pośredniej ochrony ujęć wód), ⇒ potrzeba ochrony użytkowych wód podziemnych (zbiorniki czwartorzędowe), ⇒ brak kompleksowo rozwiązanej gospodarki ściekowej, ⇒ zły stan sanitarny wód powierzchniowych, ⇒ zły stan sanitarny środowiska na obszarze miasta (hałas, zanieczyszczenie powietrza), ⇒ brak znaczącej bazy surowców naturalnych ⇒ nieznaczny udział terenów leśnych stanowiących bazę zasobową dla leśnictwa 	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ korzystne warunki fizjograficzne dla zabudowy na zdecydowanie przeważającej powierzchni obszaru gminy, ⇒ wystarczające i powszechnie dostępne zasoby wodne, ⇒ stosunkowo dobrze rozwinięta sieć wód powierzchniowych, ⇒ sprzyjające warunki rolniczej przestrzeni produkcyjnej, w szczególności w północnej i środkowej części gminy ⇒ stosunkowo dobry stan środowiska przyrodniczego, w tym dobre warunki dla zachowania ciągłości przestrzennej systemu przyrodniczego gminy, ⇒ dobry stan sanitarny środowiska poza miastem, ⇒ wysokie walory przyrodnicze i kulturowe gminy, sprzyjające rozwojowi turystyki i rekreacji, ⇒ kompleksowo rozwiązana gospodarka odpadami centralna, gminna oczyszczalnia ścieków.
INFRASTRUKTURALNA I KOMUNIKACYJNA	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ niedostosowanie parametrów technicznych dróg krajowych i powiatowych do pełnionych funkcji, ⇒ uciążliwy przebieg dróg krajowych przez tereny zabudowane – brak obwodnic i skrzyżowań dwupoziomowych z liniami kolejowymi ⇒ zły stan techniczny dróg i ulic, ⇒ brak sprawnego układu drogowo – ulicznego w mieście, ⇒ brak chodników na terenach zabudowanych wsi, ⇒ lokalizacja dworca PKS w centrum miasta w odległości 1 km od dworca PKP ⇒ brak sieci kanalizacji sanitarnej w wielu miejscowościach, ⇒ brak sieci gazowej w większości miejscowości, ⇒ zdekapitalizowana sieć średniego i niskiego napięcia. 	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ dobre powiązania komunikacyjne gminy przez drogi i linie kolejowe o znaczeniu ponadlokalnym, ⇒ obwodnica zachodnia miasta poprawiająca warunki komunikacyjne w mieście, (w trakcie realizacji), ⇒ gęsta sieć dróg powiatowych zapewniająca dogodne połączenia między miejscowościami, ⇒ zabezpieczenie terenów pod budowę obwodnic drogowych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, ⇒ zwodociągowanie wszystkich miejscowości w gminie, ⇒ centralna, gminna oczyszczalnia ścieków, ⇒ możliwość budowy dystrybucyjnej sieci gazowniczej w oparciu o przebiegające przez gminę gazociągi wysokoprężne, ⇒ GPZ-ty pokrywające zapotrzebowanie gminy na energię elektryczną .

Rozdział II

KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY

1. Podstawy rozwoju przestrzennego miasta i gminy Kluczbork

1.1. Cele i podstawowe kierunki rozwoju przestrzennego miasta i gminy.

Dokumentem wyznaczającym kierunki rozwoju miasta i gminy, w tym kierunki rozwoju przestrzennego, jest „Strategia rozwoju miasta i gminy Kluczbork 2015-2020”.

W przyjętym w 2014 r. Strategii wyznaczone zostały cztery podstawowe cele strategiczne:

- 1. Rozwój gospodarczy gminy Kluczbork**
- 2. Podniesienie jakości życia mieszkańców gminy Kluczbork**
- 3. Aktywne i nowoczesne społeczeństwo**
- 4. Kształtowanie przestrzeni sprzyjającej rozwojowi społeczno-gospodarczemu gminy**

Celom tym przypisane są cele operacyjne oraz działania służące ich realizacji, z których wiele ma związek z gospodarką przestrzenną.

Strategia jest odzwierciedleniem potrzeb i aspiracji społeczności lokalnej, dlatego jej analiza w kontekście rozwoju przestrzennego została zamieszczona w części uwarunkowań dotyczących potrzeb i możliwości rozwoju gminy.

1.2. Założenia do kierunków rozwoju przestrzennego miasta i gminy.

1.2.1. Zakres czasowy studium

Przepisy nie określają zakresu czasowego studium ani obowiązku określania tego zakresu. Z tego względu w studium planuje się docelową wizję rozwoju przestrzennego miasta i gminy, ze wskazaniem - w części tekstowej - szacunkowych zmian ludnościowych oraz szacunkowych potrzeb mieszkaniowych na okres perspektywy, tj. do 2030r. - jako podstawę do etapowania rozwoju zabudowy w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

Planowana w studium docelowa wizja rozwoju przestrzennego powinna być okresowo weryfikowana pod kątem zmieniających się uwarunkowań, w ramach obowiązkowej (raz w kadencji rady) oceny aktualności studium, i korygowana zgodnie z wynikami tej oceny.

1.2.2. Zmiany ludnościowe

Zakładając aktywny rozwój istniejących terenów inwestycyjnych (Wałbrzyska Specjalna Strefa Ekonomiczna) i planowanych terenów inwestycyjnych (w miejscowych planach zagospodarowania

przestrzennego), a także wzrost konkurencyjności miasta wynikający m. in. z planowanych działań rewitalizacyjnych oraz rozwoju terenów sportowych w Kluczborku i terenów rekreacyjnych na obrzeżach zbiornika „Kluczbork”, na okres perspektywy - tj. do 2030 r. - zakłada się stabilizację demograficzną w gminie na poziomie z roku 2006, tj. ok. 38 500 mieszkańców. Oznacza to wzrost w stosunku do stanu z 31. 12. 2009 r. o ok. 700 osób.

1.2.3. Prognoza potrzeb mieszkaniowych

Na okres perspektywy zakłada się wskaźnik zagęszczenia mieszkań 2,7 osoby/mieszkanie, co, przy założonej liczbie ludności, daje zapotrzebowanie na ok. 14 200 mieszkań. Obecne zasoby mieszkaniowe w gminie (łącznie miasto i wsie) wynoszą ok. 12 900 mieszkań, zatem potrzeby mieszkaniowe na okres perspektywy wynikające z planowanego rozgęszczenia istniejących mieszkań wynoszą ok. 1300 nowych lokali. Dodatkowe potrzeby mieszkaniowe mogą wynikać:

- z przekształcania lokali mieszkalnych na użytkowe w strefie centrum i strefach śródmiejskich w Kluczborku,
- likwidacji funkcji mieszkaniowej w strefach przemysłowo-składowych,
- rozwoju wynajmu mieszkań na potrzeby szkolnictwa pomaturalnego.

Uwzględniając łącznie powyższe przesłanki, potrzeby mieszkaniowe na okres perspektywy szacuje się na poziomie ok. 1500 nowych mieszkań, w tym ok. 70-80% na obszarze miejskim i ok. 20-30% na obszarze wiejskim.

Ponieważ studium nie ma perspektywy czasowej należy w kierunkach zagospodarowania przestrzennego wyznaczyć nowe tereny budowlane odpowiednio do wyznaczonych potrzeb mieszkaniowych oraz tereny dalszego rozwoju mieszkalnictwa - jako rezerwy terenów budowlanych na okres poperspektywiczny.

1.2.4. Struktura obszaru

Uwzględniając uwarunkowania wynikające z dotychczasowego przeznaczenia, zagospodarowania i uzbrojenia terenu - faktycznego oraz ustalonego w obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, dzieli się obszar gminy na dwie podstawowe jednostki strukturalne:

- obszar miejski,
- obszar wiejski.

Obszar miejski obejmuje tereny zurbanizowane i tereny planowanego zurbanizowania miasta Kluczborka oraz przyległych wsi: Ligota Dolna, Ligota Zamecka i Ligota Górna.

Obszar wiejski obejmuje pozostałe tereny, tj. tereny osadnicze wsi oraz tereny rolne i leśne.

1.2.5. Funkcja obszaru

a) Obszar miejski

Dla obszaru miejskiego przyjmuje się utrzymanie i rozwój dotychczasowych funkcji, tj.

- usługowej o zasięgu subregionalnym,
- przemysłowej,
- mieszkaniowej.

Jako funkcję uzupełniającą – rozwojową – przyjmuje się rekreację związaną z budowanym obecnie zbiornikiem „Kluczbork”.

b) Obszar wiejski

Dla obszaru wiejskiego przyjmuje się utrzymanie dotychczasowych funkcji, tj.

- rolniczej,
- mieszkaniowej.

Jako funkcje uzupełniające – rozwojowe – przyjmuje się:

- drobną przedsiębiorczość produkcyjną i usługową - jako uzupełnienie lub alternatywa dla działalności rolniczej,
- rekreację, w tym:
  - rekreację na bazie ośrodka rekreacyjno – wypoczynkowego w Bąkowie,
  - agroturystykę bazującą na walorach przyrodniczych i kulturowych gminy oraz dostępności (najlepiej rowerowej) do terenów rekreacyjnych w Bąkowie i Kluczborku.

1.2.6. Planowany rozwój jednostek osadniczych

Uwzględniając uwarunkowania rozwoju przestrzennego oraz wyżej przyjęte ogólne założenia rozwoju przestrzennego miasta i gminy, ustala się następujące kierunki rozwoju ludnościowego i funkcjonalnego jednostek osadniczych:

Nazwa miejscowości Funkcja w hierarchii usług publicznych	Kierunek zmian ludnościowych miejscowości	Planowana funkcja	Wyposażenie w infrastrukturę techniczną
Miasto Kluczbork z: <u>Ligotą Dolną</u> <u>Ligotą Zamecką</u> <u>Ligotą Górną</u> Ośrodek obsługi subregionalnej	progresywny (rozwojowy)	Usługowa przemysłowa mieszkaniowa rolnicza mieszkaniowa usługowa	wodociąg kanalizacja sanitarna sieć elektroenergetyczna sieć gazowa sieć telekomunikacyjna
Bąków Biadacz Bogacica Kujakowice Górne Kuniów Ośrodki obsługi podstawowej	stabilny (stagnujący)	rolnicza mieszkaniowa usługowa rekreacyjna - Bąków	wodociąg kanalizacja sanitarna sieć elektroenergetyczna sieć gazowa sieć telekomunikacyjna

<u>Bażany</u> <u>Bogdańczowice</u> <u>Borkowice</u> <u>Gotartów</u> <u>Krasków</u> <u>Krzywizna</u> <u>Kujakowice Dolne</u> <u>Łowkowice</u> <u>Smarydy Górne i Dolne</u> <u>Żabiniec</u>		rolnicza mieszkaniowa	
<u>Bogacka Szklarnia</u> <u>Czaple Stare</u> <u>Czaple Wolne</u> <u>Nowa Bogacica</u> <u>Maciejów</u> <u>Unieszów</u>	regresywny (depupacyjny)	rolnicza	Wodociąg przydomowe oczyszczalnie ścieków sieć elektroenergetyczna sieć telekomunikacyjna

2. Kierunki zmian w strukturze przestrzennej miasta i gminy

2.1. Generalne kierunki zmian

Na podstawie wniosków wynikających z analizy uwarunkowań oraz wyżej przyjętych założeń ustala się następujące generalne kierunki zmian w strukturze przestrzennej miasta i gminy:

- wzmocnienie funkcji miasta jako subregionalnego ośrodka usługowego poprzez:
  - rewitalizację centrum miasta obejmującą m. in. przekształcenia terenów produkcyjno - składowych na usługowe, kształtowanie atrakcyjnych przestrzeni publicznych, poprawę funkcjonowania układu komunikacyjnego,
  - rewitalizację parku miejskiego,
  - rozwój terenów sportowych w sąsiedztwie istniejących obiektów sportowych wraz z poprawą dostępności komunikacyjnej do tych obiektów i rozwojem bazy noclegowej,
- wielofunkcyjną urbanizację obszaru miejskiego obejmującą zrównoważony rozwój zabudowy produkcyjnej, usługowej i mieszkaniowej, wraz z niezbędną infrastrukturą drogową i techniczną,
- rozwój zabudowy rekreacyjnej na obrzeżach budowanego zbiornika „Kluczbork” ,
- intensyfikację zabudowy na terenach uzbrojonych miasta i wsi poprzez zabudowę wolnych terenów oraz zdegradowanych terenów zainwestowanych,
- nieznaczny rozwój zabudowy o charakterze wiejskim (tj. mieszkaniowej jednorodzinnej, zagrodowej, obiektów usług podstawowych, obsługi rolnictwa i drobnej przedsiębiorczości wytwórczej i usługowej) we wsiach o stabilnym kierunku zmian ludnościowych,
- ukształtowanie Przyrodniczego Systemu Obszaru (PSO) poprzez wydzielenie w strukturze przestrzennej gminy obszarów cennych przyrodniczo, a także predysponowanych do pełnienia funkcji

przyrodniczych ze względu na swoje położenie, i wprowadzenie ograniczeń w ich zagospodarowaniu,

- wydzielenie terenów rolnych na których możliwa będzie lokalizacja elektrowni wiatrowych.

Wzmocnienie funkcji miasta jako subregionalnego ośrodka usługowego poprzez wyżej wymienione działania ma na celu poprawienie wizerunku miasta i podniesienie jego konkurencyjności.

Celem planowanej urbanizacji obszaru miejskiego oraz rozwoju zabudowy rekreacyjnej jest rozwój ekonomiczny i ludnościowy gminy. Procesy te będą miały największy wpływ na zmianę struktury przestrzennej obszaru gminy.

Uwzględniając uwarunkowania ekofizjograficzne oraz dotychczasowy sposób i stan zagospodarowania terenów, nowa zabudowa produkcyjna planowana jest na gruntach wsi Ligota Dolna (Wałbrzyska Specjalna Strefa Ekonomiczna), oraz na gruntach wsi Ligota Zamecka i Ligota Górna wzdłuż drogi krajowej nr 11, głównie po jej północnej stronie. Nowe tereny mieszkaniowe i usługowe planowane są przede wszystkim w Kluczborku i we wsiach po jego wschodniej stronie, między drogą krajową nr 11 i istniejącą zabudową, a także w lukach istniejącej zabudowy miasta.

Zgodnie z założeniami na nowo wyznaczonych terenach mieszkaniowych planuje się realizację ok. 70-80 % ilości mieszkań wynikającej z prognozy potrzeb dla całej gminy, tj. ok. 1050 – 1200 nowych mieszkań. Dla zapewnienia spójnego urbanistycznie rozwoju przestrzennego miasta planuje się dodatkowo tereny mieszkaniowe na okres poperspektywiczny.

Intensyfikacja zabudowy na terenach uzbrojonych miasta i wsi polega na przeznaczeniu pod zabudowę wszystkich terenów uzbrojonych w granicach zwartej zabudowy miasta i wsi i ma na celu bardziej efektywne wykorzystanie istniejącej infrastruktury, obniżenie kosztów społecznych realizacji nowej zabudowy oraz przeciwdziałanie nieuzasadnionemu zabudowywaniu gruntów rolnych.

Planowany nieznaczny rozwój zabudowy o charakterze wiejskim pozwoli na realizację ok. 20-30 % ilości mieszkań wynikającej z prognozy potrzeb mieszkaniowych (tj. ok. 300-450 mieszkań) planowanych na obszarze wiejskim, oraz powinna przyczynić się do rozwoju obszarów wiejskich.

Przyrodniczy System Obszaru (PSO) tworzy się w celu zapewnienia prawidłowych warunków funkcjonowania lokalnych i ponadlokalnych struktur przyrodniczych na obszarze gminy poprzez ich powiązanie w układ ciągły oraz ochronę przed zabudową i innymi zmianami sposobu użytkowania. Utworzenie SPO przyczyni się do poprawy ogólnego stanu środowiska w gminie, zachowania bioróżnorodności obszaru oraz wzmocnienia odporności struktur przyrodniczych na antropopresję.

Wydzielenie terenów rolnych dopuszczonych do lokalizacji elektrowni wiatrowych jest elementem realizacji polityki energetycznej państwa (i Unii Europejskiej) ukierunkowanej na rozwój odnawialnych źródeł energii. Budowa elektrowni wiatrowych na obszarze gminy będzie miała też wymierne korzyści

dla gminy w postaci dodatkowych podatków od nieruchomości oraz budowie przez inwestorów elektrowni wiatrowych dróg rolniczych na obszarach lokalizacji tych obiektów.

2.2. Kierunki rozwoju rolniczej przestrzeni produkcyjnej i tereny wyłączone z zabudowy

Uwzględniając potrzeby ochrony środowiska, walorów krajobrazowych gminy oraz rolniczej przestrzeni produkcyjnej na obszarach rolno-leśnych planuje się:

- powiększenie powierzchni terenów leśnych,
- podział obszarów rolno-leśnych na strefy produkcyjne i chronione.

Pod zalesienia przeznaczają się grunty o małej przydatności dla produkcji rolnej przyległe do istniejących terenów leśnych, zgodnie z opracowaną granicą polno-leśną,

Jako strefy chronione wydziela się obszary gruntów rolnych o walorach przyrodniczych, w tym ciągi łąk w dolinach rzek i potoków, łąki śródleśne oraz inne większe kompleksy łąkowe. Celem ochrony tych gruntów jest zapewnienie ciągłości struktur przyrodniczych.

W strefach chronionych produkcja rolna oraz wszelkie zmiany sposobu użytkowania i zagospodarowania terenów powinny być podporządkowane wymogom ochrony środowiska i krajobrazu.

Strefy produkcyjne obejmują pozostałe obszary gruntów rolnych, z przewagą gruntów ornych. Wiodącym użytkowaniem w strefie powinny być uprawy polowe. W strefie tej wskazuje się kompleksy najlepszych gruntów rolnych (II i III klasy bonitacyjnej), jako obszary szczególnej ochrony środowiska.

Na obszarach rolnych dopuszcza się zabudowę rolniczą (w ograniczonym zakresie określonym w kierunkach zmian w zagospodarowaniu terenów oraz zasadach ochrony środowiska) z wyłączeniem następujących terenów pokazanych na rysunku studium:

- siedlisk chronionych,
- ostoi flory i fauny,
- łąk cennych pod względem przyrodniczym,
- terenów podmokłych i bagiennych z charakterystyczną roślinnością.

2.3. Planowany model struktury przestrzennej gminy.

Uwzględniając uwarunkowania ekofizjograficzne, strategiczne cele rozwoju przestrzennego oraz założenia do rozwoju przestrzennego, wydziela się na obszarze gminy:

- obszary o odmiennym użytkowaniu i odmiennych formach zabudowy jako tzw. strefy funkcjonalno – przestrzenne - tworzące strukturę funkcjonalno - przestrzenną gminy,
- obszary o różnych formach ochrony i ograniczeń w użytkowaniu jako tzw. obszary szczególnej ochrony środowiska - tworzące lokalny system ochrony środowiska.

Wyznaczone obszary nakładają się na siebie tworząc dwuwarstwową strukturę przestrzenną.

W miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, ustalenia dotyczące struktury przestrzennej należy stosować następująco:

- planowane zmiany użytkowania oraz zagospodarowania i zabudowy terenów powinny być zgodne z określonymi kierunkami zmian w przeznaczaniu terenów oraz kierunkami i wskaźnikami dotyczącymi zagospodarowania terenów, i jednocześnie uwzględniać nakazy, zakazy i ograniczenia określone dla obszarów szczególnej ochrony środowiska,
- przebieg linii rozgraniczających stref funkcjonalno - przestrzennych może być korygowany w dostosowaniu do faktycznego zagospodarowania i użytkowania terenów, stanu własności (władania) oraz innych uwarunkowań uzasadniających taką korektę.

2.3.1. Struktura funkcjonalno-przestrzenna

Zgodnie z założeniami do rozwoju przestrzennego miasta i gminy, obszar gminy dzieli się na dwie podstawowe jednostki strukturalne: obszar miejski i obszar wiejski.

W obszarach tych wydziela się następujące strefy funkcjonalno-przestrzenne:

PODSTAWOWA JEDNOSTKA STRUKTURALNA	STREFY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNE
Obszar miejski	UC – strefa centrum
	MC - strefy śródmiejskie
	MM – strefy podmiejskie
	MW – strefy mieszkaniowe wielorodzinne
	MN – strefy mieszkaniowe jednorodzinne
	U – strefy usługowe
	UT – strefy usług technicznych
	PP – strefy przemysłowo - składowe
	E/C/K - strefy techniczne
	US – strefy sportowo – rekreacyjne
	UW – strefy wypoczynkowo – rekreacyjne
	W – strefy wód otwartych
	Z – strefy zieleni
	ZL – strefy leśne
	RO - strefy rolne ogrodniczo-sadownicze
	RC - strefy rolne chronione
R – strefy rolne produkcyjne	
EK – strefa eksploatacji kopalin	

Obszar wiejski	MR - strefy zabudowy wiejskiej
	MN – strefy mieszkaniowe jednorodzinne
	MU - strefy mieszkaniowo-usługowe
	U – strefy usługowe
	P – strefy produkcyjno-składowe
	O – strefa techniczna
	Z – strefy zieleni i rekreacji
	ZL – strefy leśne
	RO – strefy rolne ogrodniczo-sadownicze
	RC – strefy rolne chronione
	R – strefy rolne produkcyjne
	EK – strefa eksploatacji kopali

Na rysunku Studium strefy wydzielone są kolorem i oznaczone symbolem literowym.

W poszczególnych strefach wyróżnia się:

- tereny istniejącego zainwestowania lub użytkowania,
- tereny rozwoju zabudowy lub planowanych zmian sposobu użytkowania.

W miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego tereny istniejącego zainwestowania należy uwzględniać w całości zgodnie ze wskazaniem na rysunku Studium, natomiast tereny rozwoju zabudowy należy uwzględniać odpowiednio do potrzeb i możliwości inwestycyjnych w okresie sporządzania planu, pozostawiając pozostałą część terenów jako rezerwę pod przyszły rozwój planowanej zabudowy.

3. Kierunki zmian w przeznaczaniu terenów oraz kierunki i wskaźniki dotyczące zagospodarowania terenów

3.1. Określenie kierunków zmian w przeznaczaniu terenów oraz kierunków dotyczących zagospodarowania terenów

Dla wydzielonych stref funkcjonalno – przestrzennych ustala się następujące kierunki zmian w przeznaczaniu terenów oraz kierunki dotyczące zagospodarowania terenów:

OBSZAR MIEJSKI

STREFA CENTRUM - UC

Kierunki zmian w przeznaczeniu terenów

Użytkowanie dominujące:

- plac i pasaż centralne,
- obiekty¹⁴ użyteczności publicznej, w tym zwłaszcza: obiekty administracji publicznej, finansowej i gospodarczej, różnego rodzaju biura, obiekty kultury, organizacji społecznych, hoteli, poczty itp. a także – obiekty handlu, gastronomii, nieuciążliwego rzemiosła, świątyń, nauki, rozrywki, ochrony zdrowia z wyłączeniem lecznictwa zamkniętego, itp.

Użytkowanie uzupełniające:

- mieszkalnictwo wielorodzinne¹⁵,
- niewielkie tereny rekreacyjne (skwery itp.),
- parkingi i zbiorowe garaże.

Użytkowania niedozwolone:

kolidujące pod względem funkcji i charakteru zabudowy z użytkowaniem dominującym bądź uzupełniającym, w tym zwłaszcza przemysł, składy, bazy transportowe, uciążliwe rzemiosło, większe obiekty infrastruktury technicznej, stacje obsługi samochodów, stacje paliw, itp.

Kierunki dotyczące zagospodarowania terenów

Wszelkie zmiany sposobu zagospodarowania i zabudowy w strefie muszą być podporządkowane wymogom ochrony konserwatorskiej ze względu objęcie całej strefy ochroną prawną w formie wpisu do rejestru zabytków.

STREFY ŚRÓDMIEJSKIE – MC

Kierunki zmian w przeznaczeniu terenów

Użytkowanie dominujące:

- mieszkalnictwo wielorodzinne,
- obiekty użyteczności publicznej, w tym zwłaszcza: obiekty administracji publicznej, finansowej i gospodarczej, różnego rodzaju biura, obiekty kultury, organizacji społecznych, hoteli, poczty itp. a także – obiekty handlu, gastronomii, nieuciążliwego rzemiosła, świątyń, nauki, ochrony zdrowia, nieuciążliwej rozrywki, itp.

¹⁴ Budynki lub lokale użytkowe.

¹⁵ Budynki mieszkalne wielorodzinne lub mieszkalno-usługowe.

	<p>Użytkowanie uzupełniające:</p> <ul style="list-style-type: none"> - parki oraz mniejsze tereny rekreacyjne (skwery itp.), - niewielkie tereny i obiekty kameralnego sportu, - parkingi. zbiorowe garaże, - nieuciążliwe dla otoczenia stacje paliw i stacje obsługi samochodów. <p>Użytkowania niedozwolone:</p> <p><u>kolidujące pod względem funkcji i charakteru zabudowy z użytkowaniem dominującym bądź uzupełniającym</u>, w tym zwłaszcza przemysł, składy, bazy transportowe, uciążliwe rzemiosło, większe obiekty infrastruktury technicznej, uciążliwe dla otoczenia stacje obsługi samochodów i stacje paliw, itp.</p>
<p>Kierunki dotyczące zagospodarowania terenów</p>	<p>Wszelkie zmiany w zagospodarowaniu i zabudowie terenów położonych w strefach ochrony konserwatorskiej należy podporządkować wymogom ochrony ustalonych dla tych stref.</p> <p>Na pozostałych terenach nową zabudową należy kształtować w nawiązaniu do sąsiedniej zabudowy istniejącej z zakresie układu, gabarytów oraz charakteru.</p> <p>Należy zachować istniejące tereny zieleni urządzonej oraz istniejący starodrzew w pasach drogowych oraz na działkach budowlanych.</p>
<p>STREFY MIESZKANIOWE WIELORODZINNE – MW</p>	
<p>Kierunki zmian w przeznaczeniu terenów</p>	<p>Użytkowanie dominujące:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <u>zabudowa wielorodzinna</u>¹⁶, - <u>obiekty obsługujące mieszkańców</u> - szkoły, przedszkola, przychodnie zdrowia, obiekty kultury, świątynie, urzędy pocztowe, obiekty administracji budynków mieszkalnych, podstawowe obiekty handlu, gastronomii, rzemiosła, sportu, itp., - <u>tereny rekreacji przydomowej i osiedlowej.</u> <p>Użytkowanie uzupełniające:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zabudowa jednorodzinna z towarzyszącymi ogrodami, - budynki zamieszkania zbiorowego, usługi ponadpodstawowe, niekolizyjne miejsca pracy – urzędy, obiekty nauki, kultury, opieki społecznej, nie-

¹⁶ Zespół budynków mieszkalnych wielorodzinnych

	<p>uciążliwy przemysł i rzemiosło, itp.,</p> <ul style="list-style-type: none"> – ponadpodstawowe tereny rekreacyjne, ośrodki sportowe, parki, ogrody działkowe, itp. – parkingi i zbiorowe garaże oraz stacje paliw dla obsługi tej strefy. <p>Użytkowania niedozwolone:</p> <p><u>kolidujące pod względem funkcji i charakteru zabudowy z użytkowaniem dominującym</u>, w tym zwłaszcza uciążliwy przemysł i rzemiosło, składy, bazy transportowe, zabudowa zagrodowa, większe obiekty infrastruktury technicznej, uciążliwe dla otoczenia stacje obsługi samochodów i stacje paliw, itp.</p>
<p>Kierunki dotyczące zagospodarowania terenów</p>	<p>W strefach z istniejącą zabudową nowe zagospodarowanie terenów i nową zabudowę należy kształtować w nawiązaniu do układów urbanistycznych i architektury istniejących osiedli mieszkaniowych, w szczególności w zakresie układu oraz wysokości zabudowy.</p> <p>W strefach planowanej zabudowy zagospodarowanie terenów i nową zabudowę należy kształtować w formie spójnych układów urbanistycznych.</p> <p>Średnia wysokość zabudowy – do 4 kondygnacji.</p>
<p>STREFY MIESZKANIOWE JEDNORODZINNE – MN</p>	
<p>Kierunki zmian w przeznaczeniu terenów</p>	<p>Użytkowanie dominujące:</p> <ul style="list-style-type: none"> – <u>zabudowa jednorodzinna</u> z towarzyszącymi ogrodami, – <u>podstawowe obiekty obsługi mieszkańców</u> - szkoły, przedszkola, przychodnie zdrowia, obiekty kultury, świątynie, urzędy pocztowe, obiekty administracji budynków mieszkalnych, podstawowe obiekty handlu, gastronomii, rzemiosła usługowego, sportu, rekreacji, itp. <p>Użytkowanie uzupełniające:</p> <ul style="list-style-type: none"> – małe budynki mieszkalne wielorodzinne, – budynki zamieszkania zbiorowego, niekolizyjne miejsca pracy – biura, obiekty nauki i kultury, nieuciążliwe rzemiosło, zakłady ogrodnicze, itp., – ponadpodstawowe tereny rekreacyjne, ośrodki sportowe, parki, itp. – parkingi oraz stacje paliw dla obsługi tej strefy. <p>Użytkowania niedozwolone:</p> <p><u>kolidujące pod względem funkcji i charakteru zabudowy z użytkowaniem</u></p>

	<p><u>dominującym</u>, w tym zwłaszcza przemysł, składy, bazy transportowe, zabudowa zagrodowa, większe obiekty infrastruktury technicznej, uciążliwe dla otoczenia rzemiosło oraz stacje obsługi samochodów i stacje paliw, itp.</p>
<p>Kierunki dotyczące zagospodarowania terenów</p>	<p>W strefach z istniejącą zabudową nową zagospodarowanie terenów i nową zabudowę należy kształtować w nawiązaniu do układów, architektury i gabarytów zabudowy istniejącej.</p> <p>W strefach planowanej zabudowy zagospodarowanie terenów i nową zabudowę należy kształtować w formie spójnych układów urbanistycznych.</p> <p>Maksymalna wysokość zabudowy - 3 kondygnacje.</p>
<p>STREFY PODMIEJSKIE – MM</p>	
<p>Kierunki zmian w przeznaczeniu terenów</p>	<p>Użytkowanie dominujące:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <u>zabudowa jednorodzinna</u> z towarzyszącymi ogrodami, - <u>nieuciążliwe: rzemiosło, obiekty służące produkcji rolnej, ogrodniczej, hodowlanej, zakłady przetwórcze hodowlane, rolne i ogrodnicze,</u> - <u>obiekty obsługi rolnej,</u> - <u>podstawowe obiekty obsługi mieszkańców</u> (jak w strefie MN). <p>Użytkowanie uzupełniające:</p> <ul style="list-style-type: none"> - małe budynki mieszkalne wielorodzinne, - nieuciążliwe: przemysł, składy, hurtownie, bazy transportowe; - tereny rekreacyjne - parki, place zabaw, itp., - tereny nieuciążliwego sportu, - parkingi oraz stacje obsługi samochodów i stacje paliw. <p>Użytkowania niedozwolone:</p> <p><u>kolidujące pod względem funkcji i charakteru zabudowy z użytkowaniem dominującym bądź uzupełniającym</u>, w tym zwłaszcza uciążliwe dla otoczenia: przemysł, składy, hurtownie, bazy transportowe, rzemiosło, obiekty inwentarskie, stacje obsługi samochodów i stacje paliw, itp.</p>
<p>Kierunki dotyczące zagospodarowania terenów</p>	<p>Nowe zagospodarowanie terenów i nową zabudowę należy kształtować w sposób harmonijny z zabudową istniejącą w zakresie układu, architektury i gabarytów zabudowy. Maksymalna wysokość zabudowy - 3 kondygnacje.</p>

STREFY USŁUGOWE – U

Kierunki zmian w przeznaczeniu terenów

Użytkowanie dominujące:

obiekty lub zespoły obiektów usługowych służące obsłudze mieszkańców, w tym: handlu, gastronomii, rzemiosła usługowego, kultury, ochrony zdrowia, obsługi bankowej, pocztowej, itp.

Użytkowanie uzupełniające:

- mieszkania dla nadzoru,
- niewielkie tereny rekreacyjne (skwery itp.)
- niewielkie tereny i obiekty kameralnego sportu;
- parkingi i zbiorowe garaże.

Użytkowania niedozwolone:

- budynki mieszkalne,
- kolidujące pod względem funkcji z użytkowaniem dominującym, w tym zwłaszcza przemysł, składy, bazy transportowe, uciążliwe zakłady rzemieślnicze, większe obiekty infrastruktury technicznej, itp.

Kierunki dotyczące zagospodarowania terenów

Zabudowę w strefach należy kształtować w formie centrów handlowo-usługowych z atrakcyjnie urządzonymi przestrzeniami publicznymi.

STREFY USŁUG TECHNICZNYCH – UT

Kierunki zmian w przeznaczeniu terenów

Użytkowanie dominujące:

parki technologiczne, zakłady rzemieślnicze, magazyny, składy, stacje paliw i obsługi samochodów, bazy logistyczne, bazy transportowe, itp.

Użytkowanie uzupełniające:

- mieszkania dla nadzoru i właścicieli zakładów,
- obiekty obsługi podróżnych (motele, obiekty gastronomiczne,
- obiekty sportu i rozrywki,
- wyjątkowo inne komercyjne obiekty użyteczności publicznej.

Użytkowania niedozwolone:

- kolidujące pod względem funkcji z użytkowaniem dominującym, w tym zwłaszcza tereny zabudowy mieszkaniowej, zabudowa zagrodowa, obiekty użyteczności publicznej dla których obowiązują dopuszczalne poziomy hałas, itp.,

	<ul style="list-style-type: none"> – <u>obiekty, których uciążliwość przekracza granice zajmowanej nieruchomości.</u>
Kierunki dotyczące zagospodarowania terenów	<p>Nową zabudowę w poszczególnych strefach należy kształtować w formie uporządkowanych przestrzennie zespołów i izolować pasami zieleni od stref sąsiednich o innych formach zabudowy.</p>
STREFY PRZEMYSŁOWO-SKŁADOWE – PP	
Kierunki zmian w przeznaczeniu terenów	<p>Użytkowanie dominujące: <u>zakłady przemysłowe, składy, magazyny, bazy budowlane, bazy sprzętu technicznego, obiekty obsługi produkcji przemysłowej i obsługi pracowników, bazy transportowe, zakłady komunalne obsługi miasta, itp.</u></p> <p>Użytkowanie uzupełniające:</p> <ul style="list-style-type: none"> – budynki administracyjne, biurowe, – obiekty usługowe związane z użytkowaniem dominującym, – tereny rekreacyjne i sportowe dla użytku pracowników, – wyjątkowo: mieszkania dla nadzoru i właścicieli zakładów oraz komercyjne obiekty użyteczności publicznej. <p>Użytkowania niedozwolone:</p> <ul style="list-style-type: none"> – <u>kolidujące pod względem funkcji z użytkowaniem dominującym</u>, w tym zwłaszcza tereny zabudowy mieszkaniowej, zabudowa zagrodowa, obiekty użyteczności publicznej dla których obowiązują dopuszczalne poziomy hałasu, itp., – <u>obiekty, których uciążliwość przekracza granice zajmowanej nieruchomości.</u>
Kierunki dotyczące zagospodarowania terenów	<p>Nową zabudowę w poszczególnych strefach należy kształtować w formie uporządkowanych przestrzennie zespołów, harmonijnie z zabudową istniejącą i izolować pasami zieleni od stref sąsiednich o innych formach zabudowy.</p> <p>Na terenie rozwoju zabudowy w ciągu ekologicznym rzeki Stobrawy dopuszcza się wyłącznie rozwój istniejącego zakładu z uwzględnieniem odpowiednio zasad ochrony Obszaru Natura 2000, ciągów ekologicznych i wód powierzchniowych.</p>
STREFY TECHNICZNE – E, C, K	
Kierunki zmian w przeznaczeniu terenów	<p>Użytkowanie dominujące:</p> <ul style="list-style-type: none"> – obiekty i urządzenia infrastruktury technicznej.

	<p>Użytkowanie uzupełniające:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zakłady rzemieślnicze, magazyny, składy, stacje obsługi samochodów, bazy logistyczne, bazy transportowe. - wyjątkowo: budynki administracyjne, biurowe, mieszkania dla nadzoru i właścicieli zakładów. <p>Użytkowania niedozwolone:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <u>kolidujące pod względem funkcji z użytkowaniem dominującym</u>, w tym zwłaszcza tereny zabudowy mieszkaniowej, zabudowa zagrodowa, obiekty użyteczności publicznej dla których obowiązują dopuszczalne poziomy hałasu, itp., - <u>obiekty, których uciążliwość przekracza granice strefy.</u>
<p>Kierunki dotyczące zagospodarowania terenów</p>	<p>Nową zabudowę w poszczególnych strefach należy kształtować w sposób nie kolidujący z zabudową sąsiednią i izolować pasami zieleni od terenów sąsiednich.</p>

STREFY WYPOCZYNKOWO - REKREACYJNE – UW

<p>Kierunki zmian w przeznaczeniu terenów</p>	<p>Użytkowanie dominujące:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <u>obiekty wypoczynku</u> takie jak: ośrodki wypoczynkowe, pensjonaty, hotele, budynki rekreacji indywidualnej, itp., - <u>obiekty obsługi wypoczywających</u> - handlowe, gastronomiczne, rzemieślnicze, rekreacyjne, sportowe, itp., - <u>tereny rekreacyjne</u> - kempingi, parki, place zabaw, itp., - <u>zespoły mieszkaniowe</u> z zabudową ekstensywną i z dużą powierzchnią zieleni towarzyszącej. <p>Użytkowanie uzupełniające:</p> <ul style="list-style-type: none"> - tereny nieuciążliwego sportu, - gospodarstwa agroturystyczne w istniejącej zabudowie zagrodowej, - gospodarstwa ogrodnicze, - parkingi i stacje paliw do obsługi tej strefy. <p>Użytkowania niedozwolone:</p> <p><u>kolidujące pod względem funkcji i charakteru zabudowy z użytkowaniem dominującym</u>, w tym zwłaszcza obiekty produkcyjne, składowe, uciążliwe obiekty usługowe, rzemieślnicze i inwentarskie, itp.</p>
--	--

<p>Kierunki dotyczące zagospodarowania terenów</p>	<p>Wysokość zabudowy - do trzech kondygnacji, ew. budynki „punktowe” do 5 kondygnacji.</p> <p>Nowe zagospodarowanie kształtować w powiązaniu ze zbiornikiem wodnym, ze szczególnym zwróceniem uwagi na ochronę i kształtowanie walorów krajobrazowych oraz wysoką jakość środowiska. Na terenach leśnych zagospodarowanie terenów wpisać w środowisko leśne, zachowując możliwie jak największą ilość powierzchni leśnych.</p>
<p>STREFY SPORTOWO - REKREACYJNE – US</p>	
<p>Kierunki zmian w przeznaczeniu terenów</p>	<p>Użytkowanie dominujące: <u>obiekty sportu i rekreacji</u>, takie jak: stadiony, boiska, korty tenisowe, hale sportowe, baseny otwarte i kryte, itp., wraz z zapleczem administracyjno - socjalnym.</p> <p>Użytkowanie uzupełniające:</p> <ul style="list-style-type: none"> – obiekty obsługi użytkowników obiektów i terenów sportowych, takie jak: hotele, obiekty gastronomiczne itp., – mieszkania dla nadzoru, – parki, – parkingi dla obsługi strefy. <p>Użytkowania niedozwolone: <u>kolidujące pod względem funkcji z użytkowaniem dominującym</u>, w tym zwłaszcza tereny zabudowy mieszkaniowej, zabudowa zagrodowa, obiekty użyteczności publicznej dla których obowiązują dopuszczalne poziomy hałasu, obiekty przemysłowe, uciążliwe obiekty produkcyjne, składowe, rzemieślnicze, itp.</p>
<p>Kierunki zmian w przeznaczeniu terenów</p>	<p>Wysokość zabudowy - do 20 m.</p> <p>Nowe zagospodarowanie kształtować w powiązaniu z istniejącymi w strefie obiektami i sąsiadującym parkiem miejskim, ze szczególnym zwróceniem uwagi na ochronę i kształtowanie walorów krajobrazowych oraz wysoką jakość środowiska. Na terenach leśnych zagospodarowanie terenów wpisać w środowisko leśne, zachowując możliwie jak największą ilość powierzchni leśnych.</p>

STREFA WÓD OTWARTYCH – W	
Kierunki zmian w przeznaczeniu terenów	<p>Użytkowanie dominujące: <u>zbiornik retencyjny z towarzyszącymi budowlami hydrotechnicznymi.</u></p> <p>Użytkowanie uzupełniające: urządzenia rekreacyjne, takie jak: kąpieliska, pomosty, przystanie sprzętu pływającego, itp.</p> <p>Użytkowania niedozwolone: <u>zabudowa oraz wszelkie użytkowania mogące naruszyć stan techniczny zbiornika oraz kolidujące z użytkowaniem rekreacyjnym.</u></p>
Kierunki dotyczące zagospodarowania terenów	<p>Nowe zagospodarowanie rekreacyjne kształtować w powiązaniu z otaczającym zagospodarowaniem strefy UW, ze szczególnym zwróceniem uwagi na ochronę i kształtowanie walorów krajobrazowych oraz wysoką jakość środowiska.</p>
STREFY ZIELENI – Z, ZC	
Kierunki zmian w przeznaczeniu terenów	<p>Użytkowanie dominujące: <u>w strefach Z - zieleń rekreacyjna, taka jak: parki, zieleńce, itp.</u> <u>w strefach ZC – cmentarze.</u></p> <p>Użytkowanie uzupełniające: w strefach Z - place zabaw, nieuciążliwe urządzenia rekreacyjno-sportowe, w strefach ZC - budynki uzupełniające użytkowanie dominujące, takie jak kaplice cmentarne, domy pogrzebowe, itp.</p> <p>Użytkowania niedozwolone:</p> <ul style="list-style-type: none"> – <u>zabudowa nie związana z użytkowaniem dominującym,</u> – <u>użytkowania kolidujące z użytkowaniem dominującym i uzupełniającym.</u>
Kierunki dotyczące zagospodarowania terenów	<p>Na terenie zabytkowych parków i cmentarzy wszelkie zmiany w zagospodarowaniu i zabudowie muszą być podporządkowane wymogom ochrony konserwatorskiej.</p> <p>Na pozostałych terenach zagospodarowanie należy kształtować z zachowaniem istniejącego starodrzewia, wyznaczając ciągi piesze w powiązaniu z ciągami komunikacji pieszej na terenach sąsiednich.</p>

STREFY ROLNE SADOWNICZO-OGRODNICZE – RO

Kierunki zmian w przeznaczeniu terenów

Użytkowanie dominujące:

- ogrody działkowe, sady.

Użytkowanie uzupełniające:

- zabudowa gospodarcza i socjalna związana z użytkowaniem podstawowym, a także parkingi do obsługi stref,
- tereny zieleni rekreacyjnej.

Użytkowania niedozwolone:

- zabudowa nie związana z użytkowaniem dominującym,
- użytkowania kolidujące z użytkowaniem dominującym i uzupełniającym.

Kierunki dotyczące zagospodarowania terenów

Wysokość zabudowy – jedna kondygnacja.

Zmiany zagospodarowania kształtować w sposób nie kolidujący z istniejącym zagospodarowaniem.

STREFY ROLNE CHRONIONE – RC

Kierunki zmian w przeznaczeniu terenów

Użytkowanie dominujące:

użytki zielone, zieleni nieurzadzona zgodna z warunkami siedliskowymi i roślinnością potencjalną, cieki wodne.

Użytkowanie uzupełniające:

- inne niezabudowane grunty rolne,
- drogi dojazdowe do gruntów rolnych i leśnych,
- małe zbiorniki wodne, urządzenia gospodarki wodnej.

Użytkowania niedozwolone:

- zabudowa,
- użytkowania kolidujące z użytkowaniem dominującym i uzupełniającym, w szczególności zaburzające stosunki wodne.

Kierunki dotyczące zagospodarowania terenów

Wskazana zmiana gruntów ornych na użytki zielone oraz kształtowanie ciągłych struktur terenów o podwyższonym potencjale przyrodniczym, tj. łąk i zieleni nieurządzonej.

STREFY ROLNE PRODUKCYJNE – R

Kierunki zmian w przeznaczeniu terenów

Użytkowanie dominujące:

niezabudowane grunty rolne, w tym głównie grunty orne.

	<p>Użytkowanie uzupełniające:</p> <ul style="list-style-type: none"> - drogi dojazdowe do gruntów rolnych i leśnych, - zieleń nieurzadzona (zadrzewienia i zakrzewienia), - sady, ogrody, zieleń rekreacyjna. <p>Użytkowania niedozwolone:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <u>zabudowa,</u> - <u>użytkowania kolidujące z użytkowaniem dominującym i uzupełniającym.</u>
<p>Kierunki dotyczące zagospodarowania terenów</p>	<p>Wskazane wzmocnienie wartości przyrodniczych strefy poprzez wprowadzanie zadrzewień i zakrzewień śródpolnych.</p>
<p>STREFA EKSPLOATACJI KOPALIN – EK</p>	
<p>Kierunki zmian w przeznaczeniu terenów</p>	<p>Użytkowanie dominujące: <u>eksploatacja kopaliny</u> połączona z sukcesywną rekultywacją terenów poeksploatacyjnych w kierunku wodnym lub leśnym.</p> <p>Użytkowanie uzupełniające:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zakład eksploatacji i przerobu kruszywa, grunty rolne, - po zakończeniu eksploatacji – obiekty i urządzenia rekreacyjno-wypoczynkowe. <p>Użytkowania niedozwolone:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <u>zabudowa nie związana z użytkowaniem dominującym i uzupełniającym,</u> - <u>użytkowania kolidujące z użytkowaniem dominującym i uzupełniającym,</u> w szczególności uniemożliwiające lub utrudniające eksploatację.
<p>Kierunki dotyczące zagospodarowania terenów</p>	<p>Eksploatację należy prowadzić na warunkach i zasadach określonych w ustawie Prawo geologiczne i górnicze. Zabudowę związaną z eksploatacją i przerobem kruszywa należy kształtować w sposób nie kolidujący z terenami sąsiednimi i izolować wizualnie zielenią.</p>
<p>OBSZAR WIEJSKI</p>	
<p>STREFY ZABUDOWY WIEJSKIEJ - MR</p>	
<p>Kierunki zmian w przeznaczeniu terenów</p>	<p>Użytkowanie dominujące:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <u>zabudowa jednorodzinna</u> z towarzyszącymi ogrodami, - <u>zabudowa zagrodowa</u> z ogrodami towarzyszącymi, - <u>nieuciążliwe: rzemiosło, obiekty służące produkcji rolnej, ogrodniczej,</u>

	<p><u>hodowlanej, zakłady przetwórcze hodowlane, rolne i ogrodnicze,</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - <u>obiekty obsługi rolnej,</u> - <u>podstawowe obiekty obsługi mieszkańców</u> - szkoły, przedszkola, przychodnie zdrowia, obiekty kultury, świątynie, urzędy pocztowe, obiekty administracji budynków mieszkalnych, podstawowe obiekty handlu, gastronomii, rzemiosła usługowego, sportu, rekreacji, itp. <p>Użytkowanie uzupełniające:</p> <ul style="list-style-type: none"> - małe budynki mieszkalne wielorodzinne, - nieuciążliwe: przemysł, składy, hurtownie, bazy transportowe; - tereny rekreacyjne - parki, place zabaw, itp., - tereny nieuciążliwego sportu, - parkingi oraz stacje obsługi samochodów i stacje paliw. <p>Użytkowania niedozwolone:</p> <p><u>kolidujące pod względem funkcji i charakteru zabudowy z użytkowaniem dominującym bądź uzupełniającym, w tym zwłaszcza uciążliwe dla otoczenia: przemysł, składy, hurtownie, bazy transportowe, rzemiosło, obiekty inwentarskie, stacje obsługi samochodów i stacje paliw, itp.</u></p>
<p>Kierunki dotyczące zagospodarowania terenów</p>	<p>Nowe zagospodarowanie terenów i nową zabudowę należy kształtować w sposób harmonijny z zabudową istniejącą w zakresie układu, architektury i gabarytów zabudowy z zachowaniem cech regionalnych zabudowy i krajobrazu kulturowego. W miejscach koncentracji usług kształtować atrakcyjne przestrzenie publiczne.</p> <p>Maksymalna wysokość zabudowy - 2 kondygnacje, wyjątkowo - 3 kondygnacje w nawiązaniu do istniejącej zabudowy o takiej wysokości.</p>
<p>STREFY MIESZKANIOWE JEDNORODZINNE – MN</p>	
<p>Kierunki zmian w przeznaczeniu terenów</p>	<p>Użytkowanie dominujące:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <u>zabudowa jednorodzinna z towarzyszącymi ogrodami,</u> - <u>podstawowe obiekty obsługi mieszkańców</u> - szkoły, przedszkola, przychodnie zdrowia, obiekty kultury, świątynie, urzędy pocztowe, obiekty administracji budynków mieszkalnych, podstawowe obiekty handlu, gastronomii, rzemiosła usługowego, sportu, rekreacji, itp. <p>Użytkowanie uzupełniające:</p>

	<ul style="list-style-type: none"> - małe budynki mieszkalne wielorodzinne, - budynki zamieszkania zbiorowego, niekolizyjne miejsca pracy – biura, obiekty nauki i kultury, nieuciążliwe rzemiosło, zakłady ogrodnicze, itp., - tereny rekreacyjne - parki, place zabaw, itp., - tereny nieuciążliwego sportu, - parkingi oraz stacje paliw dla obsługi tej strefy. <p>Użytkowania niedozwolone:</p> <p><u>kolidujące pod względem funkcji i charakteru zabudowy z użytkowaniem dominującym</u>, w tym zwłaszcza przemysł, składy, bazy transportowe, zabudowa zagrodowa, większe obiekty infrastruktury technicznej, uciążliwe dla otoczenia rzemiosło oraz stacje obsługi samochodów i stacje paliw, itp.</p>
<p>Kierunki dotyczące zagospodarowania terenów</p>	<p>Zagospodarowanie terenów i nową zabudowę należy kształtować w sposób harmonijny z zabudową istniejącą w zakresie układu, architektury i gabarytów na zasadzie kontynuacji i w nawiązaniu do cech regionalnych zabudowy. Maksymalna wysokość zabudowy - 2 kondygnacje, wyjątkowo – 3.</p>
<p>STREFY MIESZKANIOWO-USŁUGOWE – MU</p>	
<p>Kierunki zmian w przeznaczeniu terenów</p>	<p>Użytkowanie dominujące:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <u>domy jednorodzinne</u> z towarzyszącymi ogrodami, - <u>publiczne i komercyjne obiekty użyteczności publicznej</u>, - <u>rzemiosło nieuciążliwe</u>. <p>Użytkowanie uzupełniające:</p> <ul style="list-style-type: none"> - małe budynki mieszkalne wielorodzinne, - budynki zamieszkania zbiorowego, - zakłady ogrodnicze, itp., - tereny rekreacyjne - parki, place zabaw, itp., - tereny nieuciążliwego sportu, - parkingi oraz stacje paliw dla obsługi tej strefy. <p>Użytkowania niedozwolone:</p> <p><u>kolidujące pod względem funkcji i charakteru zabudowy z użytkowaniem dominującym</u>, w tym zwłaszcza przemysł, składy, bazy transportowe, zabudowa zagrodowa, większe obiekty infrastruktury technicznej, uciążliwe dla otoczenia rzemiosło oraz stacje obsługi samochodów i stacje paliw, itp.</p>

<p>Kierunki dotyczące zagospodarowania terenów</p>	<p>Zagospodarowanie terenów i nową zabudowę należy kształtować w sposób harmonijny z zabudową istniejącą w zakresie układu, architektury i gabarytów, na zasadzie kontynuacji i w nawiązaniu do cech regionalnych zabudowy.</p> <p>Maksymalna wysokość zabudowy - 2 kondygnacje, wyjątkowo- 3.</p>
<p>STREFY USŁUGOWE – U</p>	
<p>Kierunki zmian w przeznaczeniu terenów</p>	<p>Użytkowanie dominujące: <u>obiekty usługowe.</u></p> <p>Użytkowanie uzupełniające: mieszkania pracownicze, urządzenia rekreacyjne i sportowe, parkingi.</p> <p>Użytkowania niedozwolone: <u>Użytkowania kolidujące z użytkowaniem dominującym i uzupełniającym.</u></p>
<p>Kierunki dotyczące zagospodarowania terenów</p>	<p>Strefy izolować pasami zieleni od stref sąsiednich o innych formach zabudowy.</p> <p>Wysokość zabudowy – do trzech kondygnacji.</p>
<p>STREFY PRODUKCYJNO-SKŁADOWE – P</p>	
<p>Kierunki zmian w przeznaczeniu terenów</p>	<p>Użytkowanie dominujące:</p> <ul style="list-style-type: none"> – <u>obiekty służące produkcji rolnej, ogrodniczej, hodowlanej, zakłady przetwórcze hodowlane, rolne i ogrodnicze, itp.</u> – <u>obiekty obsługi rolnej,</u> – <u>rzemiosło,</u> – <u>nieuciążliwe: przemysł, składy, hurtownie, bazy transportowe, itp.</u> – <u>parkingi oraz stacje obsługi samochodów i stacje paliw.</u> <p>Użytkowanie uzupełniające:</p> <ul style="list-style-type: none"> – mieszkania dla nadzoru właścicieli zakładów, parkingi. <p>Użytkowania niedozwolone:</p> <ul style="list-style-type: none"> – <u>kolidujące pod względem funkcji z użytkowaniem dominującym, w tym zwłaszcza tereny zabudowy mieszkaniowej, zabudowa zagrodowa, obiekty użyteczności publicznej dla których obowiązują dopuszczalne poziomy hałas, itp.,</u> – <u>obiekty, których uciążliwość przekracza granice zajmowanej nieruchomości.</u>

<p>Kierunki dotyczące zagospodarowania terenów</p>	<p>Zmiany zagospodarowania oraz nową zabudowę kształtować w sposób nie kolidujący z zabudową sąsiednią i izolować pasami zieleni od stref sąsiednich.</p>
<p>STREFY TECHNICZNE – T</p>	
<p>Kierunki zmian w przeznaczeniu terenów</p>	<p>Użytkowanie dominujące: <u>obiekty i urządzenia infrastruktury technicznej – międzygminne składowisko odpadów.</u></p> <p>Użytkowanie uzupełniające:</p> <ul style="list-style-type: none"> – budynki administracyjno - socjalne oraz zakłady związane z użytkowaniem dominującym; – magazyny, składy, bazy transportowe. <p>Użytkowania niedozwolone: <u>kolidujące pod względem funkcji i charakteru zabudowy z użytkowaniem dominującym, w tym zwłaszcza zabudowa mieszkaniowa i zabudowa zagrodowa.</u></p>
<p>Kierunki dotyczące zagospodarowania terenów</p>	<p>Zmiany zagospodarowania oraz nowe obiekty kształtować w sposób nie kolidujący ze strefami sąsiednimi i izolować od tych stref pasami zieleni.</p>
<p>STREFY ZIELENI – Z, ZC</p>	
<p>Kierunki zmian w przeznaczeniu terenów</p>	<p>Użytkowanie dominujące: <u>strefy Z - zieleń rekreacyjna, taka jak: parki, zieleńce itp.,</u> <u>strefy ZC – cmentarze.</u></p> <p>Użytkowanie uzupełniające: w strefach Z - place zabaw, nieuciążliwe urządzenia rekreacyjno-sportowe, w strefach ZC - budynki uzupełniające użytkowanie dominujące, takie jak kaplice cmentarne, domy pogrzebowe, itp.</p> <p>Użytkowania niedozwolone:</p> <ul style="list-style-type: none"> – <u>zabudowa nie związana z użytkowaniem dominującym,</u> – <u>użytkowania kolidujące z użytkowaniem dominującym i uzupełniającym.</u>
<p>Kierunki dotyczące zagospodarowania terenów</p>	<p>Na terenach zabytkowych parków i cmentarzy wszelkie zmiany w zagospodarowaniu i zabudowie muszą być podporządkowane wymogom ochrony konserwatorskiej.</p>

	Na pozostałych terenach zagospodarowanie należy kształtować jako kontynuację istniejących założeń z zachowaniem i odtwarzaniem istniejącego starodrzewia.
STREFY LEŚNE – ZL	
Kierunki zmian w przeznaczeniu terenów	<p>Użytkowanie dominujące: <u>lasy.</u></p> <p>Użytkowanie uzupełniające</p> <ul style="list-style-type: none"> – łąki śródleśne, – obiekty i urządzenia gospodarki leśnej, – urządzenia turystyczno – wypoczynkowe na gruntach leśnych, – inne niezalesione grunty leśne. <p>Użytkowania niedozwolone:</p> <ul style="list-style-type: none"> – <u>wszelkie użytkowania zmieniające przeznaczenie gruntów leśnych na cele nieleśne oraz kolidujące z użytkowaniem dominującym i uzupełniającym.</u>
Kierunki dotyczące zagospodarowania terenów	<p>Wszelkie zmiany zagospodarowania terenów w strefie muszą być zgodne z ustaleniami planów urządzenia lasów z uwzględnieniem ogólnych zasad ochrony, w tym min.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – kształtowanie drzewostanów powinno być zgodne z siedliskiem, – drzewostany zniekształcone powinny być przebudowywane z uwzględnieniem różnicowania mikrosiedlisk oraz ochrony polan śródleśnych.
STREFY ROLNE SADOWNICZO-OGRODNICZE – RO	
Kierunki zmian w przeznaczeniu terenów	<p>Użytkowanie dominujące: <u>sady.</u></p> <p>Użytkowanie uzupełniające:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zabudowa gospodarcza związana z użytkowaniem podstawowym. <p>Użytkowania niedozwolone:</p> <ul style="list-style-type: none"> – <u>zabudowa nie związana z użytkowaniem podstawowym,</u> – <u>użytkowania kolidujące z użytkowaniem dominującym i uzupełniającym.</u>
Kierunki dotyczące zagospodarowania terenów	Wysokość zabudowy – jedna kondygnacja

nów	Zmiany zagospodarowania kształtować w sposób nie kolidujący z istniejącym zagospodarowaniem.
-----	--

STREFY ROLNE CHRONIONE – RC

Kierunki zmian w przeznaczeniu terenów	<p>Użytkowanie dominujące: <u>użytki zielone, zieleń nieurzadzona zgodna z warunkami siedliskowymi i roślinnością potencjalną, ciek wodne.</u></p> <p>Użytkowanie uzupełniające:</p> <ul style="list-style-type: none"> – małe zbiorniki wodne, urządzenia gospodarki wodnej, – zabudowa zagrodowa na terenie rodzinnego gospodarstwa rolnego o powierzchni nie mniejszej niż średnia powierzchnia gospodarstwa rolnego w gminie, w tym obiekty inwentarskie o obsadzie poniżej 210 DJP - wyłączenie w technologii ściółkowej - z wyłączeniem terenów w strefach ochronnych elektrowni wiatrowych¹⁷. – inne niezabudowane grunty rolne, w tym drogi dojazdowe do gruntów rolnych i leśnych. <p>Użytkowania niedozwolone:</p> <ul style="list-style-type: none"> – <u>zabudowa nie uwzględniona w użytkowaniu uzupełniającym;</u> – <u>duże obiekty budowlane</u> (inwentarskie, szklarniowe, magazynowe itp.), które stanowią dysonans w krajobrazie; – <u>użytkowania kolidujące z użytkowaniem dominującym i uzupełniającym,</u> w szczególności zaburzające stosunki wodne.
--	---

Kierunki dotyczące zagospodarowania terenów	<ul style="list-style-type: none"> – Wskazana zmiana gruntów ornych na użytki zielone oraz kształtowanie ciągłych struktur terenów o podwyższonym potencjale przyrodniczym, tj. łąk i zieleni nieurządzonej; <p>dopuszczoną zabudowę zagrodową należy harmonijnie wpisywać w krajobraz otwarty, w szczególności stosując tradycyjne formy zabudowy oraz obsadzając działki siedliskowe drzewami owocowymi lub innymi rodzimymi gatunkami.</p>
---	--

STREFY ROLNE PRODUKCYJNE – R

Kierunki zmian w przeznaczeniu terenów	<p>Użytkowanie dominujące: niezabudowane grunty rolne, w tym głównie grunty orne.</p>
--	--

¹⁷ Pojęcie stref ochronnych jest wyjaśnione w pkt. 5.2.2.C „Odnawialne źródła energii”.

	<p>Użytkowanie uzupełniające:</p> <ul style="list-style-type: none"> - drogi dojazdowe do gruntów rolnych i leśnych, - zieleń nieurządzona (zadrzewienia i zakrzewienia), - sady, ogrody, - elektrownie wiatrowe - wyłącznie na wyznaczonych terenach i pod warunkiem, że przeprowadzona ocena oddziaływania na środowisko, ze szczególnym uwzględnieniem wpływu na awifaunę i chiropterofaunę nie wykaże negatywnego wpływu na ptaki i nietoperze, wraz z niezbędną infrastrukturą drogową i techniczną, - zabudowa zagrodowa na terenach rodzinnych gospodarstw rolnych o powierzchni nie mniejszej niż średnia powierzchnia gospodarstwa rolnego w gminie, w tym obiekty inwentarskie o obsadzie poniżej 210 DJP - z wyłączeniem terenów wydzielonych pod elektrownie wiatrowe i ich stref ochronnych¹⁸. <p>Użytkowania niedozwolone:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <u>zabudowa nie uwzględniona w użytkowaniu uzupełniającym;</u> - <u>duże obiekty budowlane</u> (inwentarskie, szklarniowe, magazynowe itp.), które stanowią dysonans w krajobrazie; - <u>użytkowania kolidujące z użytkowaniem dominującym i uzupełniającym.</u>
<p>Kierunki dotyczące zagospodarowania terenów</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Wskazane jest wzmocnienie wartości przyrodniczych stref poprzez wprowadzanie zadrzewień i zakrzewień śródpolnych. - Dopuszczoną zabudowę zagrodową należy harmonijnie wpisywać w krajobraz otwarty, w szczególności stosując tradycyjne formy zabudowy oraz obsadzając działki siedliskowe drzewami owocowymi lub innymi rodzimymi gatunkami. - Dla elektrowni wiatrowych należy stosować następujące zasady: <ul style="list-style-type: none"> • odległość elektrowni od terenów istniejącej i planowanej w studium zabudowy nie może być mniejsza niż 5-ciokrotna wysokość turbiny łącznie ze skrzydłem, lecz nie mniej niż 600 m, • hałas emitowany przez elektrownie wiatrowe nie może przekraczać poziomu dopuszczalnego dla zabudowy zagrodowej poza wyznaczoną na rysunku studium strefą ochronną,

¹⁸ Jak w przypisie 16.

	<ul style="list-style-type: none"> • dozwolone jest stosowanie wyłącznie turbin wiatrowych, w których zastosowane są najlepsze dostępne techniki ograniczające emisję hałasu, w tym infradźwięków, oraz eliminujące błyski słoneczne (tzw. „efekt disco”), • wymagane jest łagodzenie skutków krajobrazowych poprzez odpowiednie zapisy w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego, w szczególności poprzez wprowadzenie: <ul style="list-style-type: none"> – wymagań zapewniających jednakowy lub podobny wygląd konstrukcji turbin, – wymagań w zakresie kolorystyki ograniczających ich widoczność, – zakazu wykorzystywania konstrukcji elektrowni wiatrowych jako nośników reklam.
STREFA EKSPLOATACJI KOPALIN – EK	
<p>Kierunki zmian w przeznaczeniu terenów</p>	<p>Użytkowanie dominujące: <u>eksploatacja kopaliny</u> połączona z sukcesywną rekultywacją terenów poeksploatacyjnych w kierunku wodnym lub leśnym.</p> <p>Użytkowanie uzupełniające:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zakład eksploatacji i przerobu kruszywa, – grunty rolne, – po zakończeniu eksploatacji – obiekty i urządzenia rekreacyjno-wypoczynkowe. <p>Użytkowania niedozwolone:</p> <ul style="list-style-type: none"> – <u>zabudowa nie związana z użytkowaniem dominującym i uzupełniającym,</u> – <u>użytkowania kolidujące z użytkowaniem dominującym i uzupełniającym,</u> w szczególności uniemożliwiające lub utrudniające eksploatację.
<p>Kierunki dotyczące zagospodarowania terenów</p>	<p>Eksploatację należy prowadzić na warunkach i zasadach określonych w ustawie Prawo geologiczne i górnicze, w szczególności warunkiem podjęcia eksploatacji jest udokumentowanie złoża oraz wyniki oceny oddziaływania na Obszar Natura 2000.</p> <p>Zabudowę związaną z eksploatacją i przerobem kruszywa należy kształtować w sposób nie kolidujący z terenami sąsiednimi i izolować wizualnie zielenią.</p>

3.2. Wytyczne stosowania ustaleń określających kierunki zmian w przeznaczaniu terenów oraz kierunków dotyczących zagospodarowania terenów w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego

1. Ustalenia dotyczące użytkowania oraz zagospodarowania terenów stosuje do planowanych zmian istniejącego użytkowania oraz zagospodarowania i zabudowy terenów. Istniejącą zabudowę o funkcji niezgodnej z planowanymi kierunkami zmian można w planach miejscowych uwzględnić zgodnie ze stanem faktycznym. Można także dopuścić jej rozwój w granicach nieruchomości, na której się znajduje, jeśli nie koliduje to z planowanym użytkowaniem dominującym i zasadami ochrony środowiska.
2. Ustalenia dotyczące użytkowania są obowiązujące ogólnie dla stref, w granicach których w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego należy wydzielać tereny o różnym przeznaczeniu zgodnie z tymi ustaleniami, stosując się do następujących zasad:
  - podstawowe ustalenia dotyczące użytkowania dominującego i niedozwolonego (podkreślone) są wiążące,
  - przykładowe użytkowania wymienione w ustaleniach dotyczących użytkowania dominującego oraz ustalenia dotyczące użytkowania uzupełniającego stanowią katalog otwarty, który można uzupełniać z wykluczeniem użytkowań niedozwolonych.
3. We wszystkich strefach możliwa jest lokalizacja infrastruktury technicznej nie kolidującej z istniejącym i planowanym użytkowaniem, a także lokalizacja infrastruktury drogowej służącej obsłudze planowanej zabudowy, w tym placów, ścieżek rowerowych i pieszych.

3.3. Wskaźniki dotyczące zagospodarowania terenów

Ustala się następujące wskaźniki zagospodarowania dla działek budowlanych:

Użytkowanie terenu	Intensywność zabudowy		Max. % zabudowanej powierzchni działki	Min. % biologicznie czynnej powierzchni działki
	min.	max.		
Tereny zabudowy usługowej i mieszkaniowo – usługowej w strefie centrum	1,5	3,0	80	10
Tereny zabudowy mieszkaniowo – usługowej w strefach śródmiejskich oraz zabudowy usługowej ¹	1,0	2,5	70	20
Tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej	0,5	0,9	40	40
Tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej	0,1	0,6	35	50

Tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej z obiektami usługowymi lub produkcyjnymi	0,3	0,8	45	40
Tereny obiektów produkcyjnych, składów i magazynów; obiektów obsługi rolnictwa i produkcji rolnej bez zabudowy mieszkaniowej; handlowych obiektów wielkopowierzchniowych ²	-	2,0	80	10
Tereny zabudowy zagrodowej ³	0,5	0,9	40	40
Tereny zabudowy wypoczynkowo - rekreacyjnej	0,1	0,2	15	75

¹⁾ Nie dotyczy budynków opieki zdrowotnej (z wyjątkiem przychodni) oraz oświaty i wychowania, dla których minimalną powierzchnię terenu biologicznie czynnego określają przepisy odrębne.

²⁾ Obiekty o powierzchni sprzedaży $\geq 2000 \text{ m}^2$

³⁾ W przypadku zabudowy zagrodowej wskaźniki dotyczą części działek wchodzących w skład gospodarstw rolnych, położonych w granicach stref zabudowy wiejskiej.

Podane wskaźniki należy traktować jako nieprzekraczalne i stosować dla zabudowy nowej i przekształcanej. Oznacza to, że w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego można:

- ustalać dla nowej i przekształcanej zabudowy mniejsze powierzchnie zabudowy i większe powierzchnie biologicznie czynne, odpowiednio do miejscowych warunków i typu zabudowy,
- dla zabudowy istniejącej stosować inne wskaźniki, dostosowane do stanu faktycznego.

4. Obszary szczególnej ochrony środowiska

Na obszarze gminy wskazuje się i wydziela obszary szczególnej ochrony środowiska obejmujące:

- obszary i obiekty o szczególnych walorach przyrodniczych, krajobrazowych i kulturowych,
- obszary występowania uciążliwości i zagrożeń,

z uwzględnieniem obszarów objętych ochroną prawną oraz wymagających ochrony, dla których – odpowiednio – przywołuje się lub ustala specjalne warunki i zasady użytkowania i zagospodarowania.

4.1. Obszary i zasady ochrony środowiska i jego zasobów oraz ochrony przyrody

Uwzględniając stan środowiska przyrodniczego na obszarze gminy, w szczególności zły stan jakości powietrza i wód powierzchniowych oraz zagrożenie cennych zasobów wód podziemnych słabo izolowanych na znacznej powierzchni gminy (nie objętych ochroną prawną) ustala się następujące generalne zasady ochrony środowiska przyrodniczego, które należy uwzględnić w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego:

- na obszarze gminy nie należy lokalizować zakładów stwarzających zagrożenie wystąpienia poważnych awarii oraz przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na stan wód podziemnych, w tym dużych ferm chowu zwierząt,
- należy kontynuować budowę sieci kanalizacji sanitarnej, która docelowo powinna objąć tereny zwartej zabudowy wszystkich miejscowości,
- w ustaleniach planów miejscowych należy uwzględnić działania naprawcze określone w „Programie ochrony powietrza dla strefy namysłowsko-oleskiej”.

4.1.1. System Przyrodniczy Obszaru (SPO)

Wyznacza się obszary tworzące system przyrodniczy obszaru gminy (SPO) nawiązujący do miejscowych uwarunkowań przyrodniczych, krajobrazowych i fizjograficznych. System obejmuje:

- Stobrawski Park Krajobrazowy,
  - Obszar Chronionego Krajobrazu Lasy Stobrawsko – Turawskie,
  - Obszar Natura 2000 „Łąki w okolicach Kluczborka nad Stobrawą”,
  - lasy, w tym lasy ochronne,
- pełniące funkcję obszarów węzłowych, oraz
- ciągi ekologiczne w dolinach rzek pełniące funkcję korytarzy ekologicznych.

System Przyrodniczy Obszaru wzbogacają mniejsze tereny o dużym potencjale przyrodniczym oraz pojedyncze obiekty cenne przyrodniczo:

- rezerwat częściowy „Bażany”
- drzewa pomnikowe,
- siedliska chronione i stanowiska roślin chronionych,

a także zespoły zieleni na terenach zabudowanych miasta i wsi, w tym parki i cmentarze, oraz wartościowe zespoły zadrzewień towarzyszących zabudowie, śródpolnych, przydrożnych itp.

Stobrawski Park Krajobrazowy.

- utworzony Rozporządzeniem Nr 0151/P/19/06 Wojewody Opolskiego z dnia 8 maja 2006 r. w sprawie Stobrawskiego Parku Krajobrazowego

Cel ochrony:

Zgodnie z rozporządzeniem szczególnymi celami ochrony Parku są:

- *zachowanie najcenniejszych fragmentów przyrody naturalnej, walorów krajobrazowych oraz dziedzictwa kulturowego części Niziny Oleskiej;*
- *zachowanie pełni różnorodności biologicznej oraz trwałości i równowagi procesów przyrodniczych;*

- przywracanie walorów naturalnych przekształconym siedliskom, zwłaszcza dolinom rzecznych, torfowiskom, lasom i innym, składnikom przyrody;
- stwarzanie korzystnych warunków do prawidłowego funkcjonowania systemów przyrodniczych, ich trwałości i zdolności odtwarzania;
- zwiększanie świadomości ekologicznej lokalnych społeczności w zakresie konieczności zachowania całego bogactwa przyrodniczego jako dziedzictwa i dobra wspólnego.

Zasady ochrony:

Obowiązują zasady określone ww. rozporządzeniu, w tym następujące zakazy:

- realizacji przedsięwzięć mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko, a w wybranych fragmentach Parku również przedsięwzięć mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko;
- likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych, jeżeli nie wynikają z potrzeby ochrony przeciwpowodziowej lub zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego lub wodnego lub budowy, odbudowy, utrzymania, remontów lub naprawy urządzeń wodnych;
- dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli zmiany te nie służą ochronie przyrody lub racjonalnej gospodarce rolnej, leśnej i rybackiej;
- likwidowania, zasypywania i przekształcania zbiorników wodnych, starorzeczy oraz obszarów wodno - błotnych;
- prowadzenia chowu i hodowli zwierząt metodą bezściółkową;

Obszar chronionego krajobrazu *Lasy Stobrawsko - Turawskie*

- utworzony Rozporządzeniem Wojewody Opolskiego Nr 0151/P/16/2006 z dnia 8 maja 2006 r. w sprawie obszarów chronionego krajobrazu (Dz. Urz. Woj. Opol. Nr 33, poz. 1133).

Cel ochrony – zachowanie wyróżniających się krajobrazowo terenów o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowych ze względu na możliwość zaspakajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem oraz pełniących funkcję korytarzy ekologicznych o znaczeniu regionalnym.

Zasady ochrony:

Obowiązują nakazy i zakazy określone w wyżej przywołanym rozporządzeniu, w tym (m.in.):

nakazy:

- ograniczania zmiany użytkowania łąk i pastwisk na grunty orne i inne uprawy rolne,
- kształtowania zróżnicowanego krajobrazu rolniczego poprzez ochronę oraz formowanie nowych założeń zieleni wiejskiej, (zadrzewienia, zakrzaczenia, remizy śródpolne),

- realizowania melioracji odwadniających, w tym regulowania odpływu wody z sieci rowów, tylko w ramach racjonalnej gospodarki rolnej, jednak z bezwzględnym zachowaniem reżimów wilgotnościowych terenów podmokłych,
- eksploataowanie surowców mineralnych w sposób minimalizujący negatywne oddziaływania na przyrodę,
- przeciwdziałania przerywaniu ciągłości korytarzy ekologicznych,
- preferowania regionalnych stylów architektonicznych w zabudowie oraz zabudowy zachowującej historyczne kierunki przestrzennego rozwoju miejscowości,
- zachowania i ochrony zbiorników wód powierzchniowych wraz z pasem roślinności okalającej,
- zachowania pasów roślinności wzdłuż rowów melioracyjnych i cieków z dopuszczeniem prac związanych z ich utrzymaniem i konserwacją,
- zwiększania małej retencji poprzez zachowanie lub odtwarzanie siedlisk hydrogenicznych, w tym źródeł i lokalnych obniżeń terenu;

zakazy:

- realizacji przedsięwzięć mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu przepisów z zakresu ochrony środowiska,
- lokalizowania obiektów budowlanych w pasie szerokości 100 m od linii brzegów naturalnych cieków wodnych z wyjątkiem urządzeń wodnych oraz obiektów służących prowadzeniu racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej lub rybackiej,
- likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych, jeżeli nie wynikają one z potrzeby ochrony przeciwpowodziowej i zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego lub budowy, odbudowy, utrzymania, remontów lub naprawy urządzeń wodnych,
- dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli służą innym celom niż ochrona przyrody lub zrównoważone wykorzystywanie użytków rolnych i leśnych oraz racjonalna gospodarka wodna lub rybacka.

Obszar NATURA 2000 Łąki w okolicach Kluczborka nad Stobrawą

- obszar mający znaczenie dla Wspólnoty.

Cel ochrony – zachowanie stanu istniejącego dla ochrony motyli, związanych z siedliskiem łąk trzęślicowych i wilgotnych.

Zasady ochrony

Zgodnie z przepisami ustawy o *ochronie przyrody* zabrania się podejmowania działań mogących, osobno lub w połączeniu z innymi działaniami, znacząco negatywnie oddziaływać na cele ochrony obszaru Natura 2000, w tym:

- 1) pogorszyć stan siedlisk przyrodniczych lub siedlisk gatunków roślin i zwierząt, dla których ochrony wyznaczono obszar Natura 2000 lub
- 2) wpłynąć negatywnie na gatunki, dla których ochrony został wyznaczony obszar Natura 2000, lub
- 3) pogorszyć integralność obszaru Natura 2000 lub jego powiązania z innymi obszarami.

W szczególności:

- na całym Obszarze NATURA 2000 nie należy lokalizować zabudowy a także dokonywać innych zmian przeznaczenia i sposobu użytkowania gruntów oraz podejmować działań mogących spowodować zmianę stosunków wodnych i wkraczających w koryto i brzegi Stobrawy, jeżeli zmiany te nie służą ochronie przyrody lub racjonalnej gospodarce wodnej.
- na terenach sąsiadujących z Obszarem Natura 2000 nie należy podejmować jakichkolwiek działań mogących negatywnie oddziaływać na warunki siedliskowe łąk na Obszarze Natura 2000, w szczególności działań powodujących trwale zmiany poziomu wód gruntowych a także czasowe zmiany poziomu tych wód, jeśli miałyby one negatywny wpływ na siedliska gatunków motyli będących przedmiotem ochrony Obszaru.

Nie wyklucza się możliwości realizacji na obszarze przedsięwzięć uwzględnionych w studium zgodnie z obowiązującymi planami zagospodarowania przestrzennego, pod następującymi warunkami:

- planowana zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna w Kluczborku na terenie wchodzącym w granice Obszaru Natura 2000 powinna być realizowana w sposób nie powodujący negatywnego oddziaływania na przedmiot ochrony obszaru, w szczególności nie powodujący obniżenia poziomu wód gruntowych na terenach przyległych łąk;
- budowę planowanej ulicy w Kluczborku na przedłużeniu ulicy Witosza, przecinającej Obszar Natura 2000, oraz eksploatację kruszywa naturalnego w Bogacicy na granicy Obszaru natura 2000 uzależnia się od wyników oceny oddziaływania na Obszar Natura 2000 przeprowadzonej przed wydaniem pozwolenia na budowę lub koncesji; **w przypadku wykazania znaczącego oddziaływania przedsięwzięcia te nie mogą być one realizowane.**

Ww. warunki należy uwzględnić w ramach zmiany obowiązujących planów.

Ciągi ekologiczne

- wymagają ochrony w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

Cel ochrony:

- powiązanie głównych elementów lokalnego systemu przyrodniczego obszaru dla zapewnienia wymiany genów i rekolonizacji pomiędzy obszarami najbogatszymi w gatunki roślin i zwierząt dziko żyjących,
- ochrona wód powierzchniowych i ich źródeł oraz głównych obszarów zasilania wód podziemnych,

- ochrona terenów o wyróżniających się walorach przyrodniczych i krajobrazowych.

Zasady ochrony:

Ochrona i kształtowanie ciągów ekologicznych powinny polegać na:

- zakazie:
  - likwidacji **wartościowych** zadrzewień i zakrzewień, poza wynikającymi z potrzeby ochrony przeciwpowodziowej i **względów sanitarnych**,
  - przekształceń użytków zielonych na grunty orne,
  - **niekorzystnych, z punktu widzenia funkcji przyrodniczej ciągów, zmian naturalnego ukształtowania powierzchni ziemi**, chyba że wynikają z niezbędnych prac związanych z zabezpieczeniem utrzymaniem, budową, odbudową, naprawą lub remontem urządzeń wodnych,
  - lokalizacji obiektów zagrażających zanieczyszczeniem wód, w szczególności składowisk odpadów i wylewisk,
  - zmian sposobu użytkowania i zabudowy mogących spowodować **naruszenie bilansu wodnego wód powierzchniowych, pogorszenie się warunków siedliskowych roślinności** lub przerwać ciągłość przyrodniczą dolin;
- nakazie:
  - **zachowania lub przywracania naturalnej obudowy cieków,**
  - w strefach rozwoju zabudowy - ograniczania do niezbędnego minimum powierzchni terenów objętych zabudową oraz zachowywania lub tworzenia powierzchni biologicznie czynnych gleby i zieleni, zdolnych do wyeliminowania znaczącego oddziaływania planowanej zabudowy na środowisko przyrodnicze;
- dopuszczeniu zalesień tylko wzdłuż cieków w formie nawiązującej do naturalnych lasów nadrzecznych, z wykluczeniem zalesień zwartych.

Lasy i grunty leśne

- lasy chronione są przepisami ustawy *o lasach*.

Cel ochrony: - zachowanie lasów ze względu na ich korzystny wpływ na klimat, powietrze, glebę, stosunki wodne, walory krajobrazowe i wypoczynkowe oraz zachowanie różnorodności przyrodniczej i leśnych zasobów genetycznych.

Zasady ochrony

Obowiązują zasady ochrony określone w ustawie *o lasach* oraz w ustawie *o ochronie gruntów rolnych i leśnych*, w tym, m. in.: **nakazy**:

- prowadzenia gospodarki leśnej według planu urządzenia lasu lub uproszczonego planu urządzenia lasu,

- ograniczania przeznaczania gruntów leśnych na cele nieleśne lub nierolnicze,
- przywracania wartości użytkowej gruntom, które utraciły charakter gruntów leśnych wskutek działalności nieleśnej,
- ograniczania zmian naturalnego ukształtowania powierzchni ziemi.

Lasy ochronne

- lasy ochronne są chronione są przepisami ustawy o lasach.

Cel ochrony - ochrona zasobów wód (lasy wodochronne), oraz ochrona cennych fragmentów rodzimej przyrody i ostoi zwierząt podlegających ochronie gatunkowej.

Zasady ochrony

Obowiązują zasady ochrony określone w Rozporządzeniu Ministra OŚ,ZniL w sprawie szczególnych zasad i trybu uznawania lasów za ochronne oraz szczególnych zasad prowadzenia w nich gospodarki leśnej, w tym (m.in.) **nakazy**:

- zachowania trwałości lasów w drodze:
  - dbałości o stan zdrowotny i sanitarny lasów,
  - preferowania naturalnego odnowienia lasu,
  - ograniczania regulacji stosunków wodnych do prac uzasadnionych potrzebami odnowienia lasu oraz użytkowania sąsiadujących z lasami ochronnymi gruntów nieleśnych,
  - ograniczania trwałego odwadniania bagien śródleśnych do przypadków, w których wyniki przeprowadzonych badań i ekspertyz wykluczają niekorzystny wpływ tego zabiegu na stosunki wodne w lasach ochronnych,
- kształtowania struktury gatunkowej i przestrzennej lasu zgodnie z warunkami siedliskowymi, w kierunku powiększania różnorodności biologicznej i zwiększania odporności lasu na czynności destrukcyjne.

4.1.2. Pozostałe tereny i obiekty objęte ochroną prawną

Rezerwat częściowy „Bażany”

- utworzony Zarządzeniem nr 71 Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 20 czerwca 1969 roku.

Cel ochrony – zachowanie ze względów naukowych i dydaktycznych naturalnego drzewostanu sosnowego, rosnącego na wydmach z obfitym stanowiskiem jałowca.

Zasady ochrony

Na obszarze rezerwatu zabronione jest (m. in.):

- wycinanie drzew oraz pobieranie użytków drzewnych, z wyjątkiem wypadków uzasadnionych potrzebami gospodarstwa rezerwatowego (...),
- niszczenie lub uszkodzanie drzew i innych roślin,
- niszczenie gleby,
- zanieczyszczanie terenu i wzniecanie ognia,
- umieszczanie tablic, napisów i innych znaków, z wyjątkiem tablic, napisów i znaków związanych z ochroną terenu,
- wznoszenie budowli oraz zakładanie lub budowa urządzeń komunikacji i innych urządzeń technicznych,

W/w zasady należy uwzględniać odpowiednio w ustaleniach miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Pomniki przyrody - 11 drzew pomnikowych , w tym dwie aleje (wykazane w rozdziale I)

- objęte ochroną prawną na podstawie przepisów ustawy *o ochronie przyrody*

Cel ochrony: - zachowanie drzew ze względu na szczególne walory krajobrazowe

Zasady ochrony

Obowiązują zakazy określone w ustawie *o ochronie przyrody*, w tym (m. in.) zakazy:

- umieszczania na obiektach objętych ochroną tablic, napisów, ogłoszeń reklamowych i innych znaków nie związanych z ochroną obiektu,
- prowadzenia działalności przemysłowej, rolniczej, handlowej a także wysypywania, zakopywania i wylewania odpadów lub innych nieczystości oraz innego zanieczyszczania wód, gleby i powietrza w strefie kołowej wokół pomnika o promieniu 5 metrów.

**- Siedliska przyrodnicze objęte ochroną
- Stanowiska roślin objętych ścisłą ochroną**

- objęte ochroną prawną na podstawie przepisów ustawy *o ochronie przyrody* i przepisów wykonawczych do tej ustawy

Cel ochrony - zachowanie cennych przyrodniczo pozostałości ekosystemów mających znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej.

Zasady ochrony

Zgodnie z przepisami ustawy *o ochronie przyrody* niedozwolone jest niszczenie siedlisk oraz roślin chronionych, w tym zwłaszcza:

- pozyskiwanie, niszczenie lub uszkodzenia roślin,
- wysypywanie, zakopywanie i wylewanie odpadów lub innych nieczystości,
- niszczenie gleby i zmiany sposobu jej użytkowania.

Zaleca się wprowadzanie podstawowego zabezpieczenia w postaci tabliczki informacyjnej.

W m.p.z.p. ochrona powinna polegać na pokazaniu miejsc występowania siedlisk oraz stanowisk roślin chronionych i ustaleniu zakazu wszelkich działań, w szczególności prac ziemnych i budowlanych, mogących szkodliwie wpłynąć na warunki siedliskowe.

4.1.3. Tereny zielone uzupełniające system przyrodniczy obszaru oraz obiekty o walorach krajobrazowych

- parki i cmentarze
- wartościowe zespoły zadrzewień
- wartościowe ciągi drzew przydrożnych.

- obiekty nie objęte ochroną prawną wymagają ochrony w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

Cel ochrony: - zapewnienie właściwych warunków zdrowotnych, klimatycznych i wypoczynkowych oraz ochrona walorów estetycznych obszarów zabudowanych i walorów krajobrazowych.

Zasady ochrony

Ochrona w m.p.z.p. powinna polegać na pokazaniu obiektów oraz ustaleniu zasad ich ochrony w tym m. in. nakazu konserwacji istniejącego drzewostanu i jego uzupełniania z zachowaniem układu i tożsamość, oraz zakazów:

- usuwania drzew w celach nie związanych z pracami pielęgnacyjnymi i racjonalną gospodarką zadrzewień, z wyjątkiem drzew owocowych,
- użytkowania i zagospodarowania ww. terenów zielonych i terenów z nimi sąsiadujących w sposób niekorzystnie wpływający na istniejący drzewostan.

4.1.4. Zasoby przyrody nieożywionej

Wartościowe kompleksy rolnicze

- obowiązek ochrony wynika z przepisów ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych

Cel ochrony -

zachowanie gruntów dla celów rolniczej produkcji roślinnej.

Zasady ochrony

Ustala się: - ograniczanie zabudowy do przypadków uzasadnionych szczególnymi względami ekonomicznymi lub gospodarczymi gospodarstwa rolnego

Udokumentowane złoża surowców naturalnych

- wymagające ochrony zgodnie z przepisami ustawy z dnia 4 lutego 1994r. *Prawo geologiczne i górnicze* oraz ustawy z dnia 27 kwietnia 2001r. *o ochronie środowiska*.

Cel ochrony -

zachowanie warunków umożliwiających wydobywanie kopalin.

Zasady ochrony

Obowiązuje **zakaz** zmian sposobu przeznaczenia i użytkowania terenów w granicach udokumentowanego złoża, mogących uniemożliwić lub utrudnić wydobywanie kopalin do czasu wyeksploatowania lub anulowania złoża.

Strefy ochrony ujęć wód¹⁹

- chronione przepisami ustawy *Prawo wodne*.

Cel ochrony - zachowanie jakości ujmowanych wód do celów zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia.

Zasady ochrony

Obowiązują zasady określone w przepisach ustawy *Prawo wodne*, tj. na terenach bezpośredniej ochrony ujęć:

- **zakaz** użytkowania gruntów do celów nie związanych z eksploatacją ujęcia wody,
- **nakazy**:
  - odprowadzanie wód opadowych w taki sposób, aby nie mogły one przedostawać się do urządzeń poboru wody,
  - szczelne odprowadzanie poza granicę strefy ochronnej ścieków z urządzeń sanitarnych, przeznaczonych do użytku osób zatrudnionych przy urządzeniach służących do poboru wody,
  - zagospodarowanie terenu zielenią;

na wewnętrznych i zewnętrznych terenach ochrony pośredniej ujęć obowiązują zakazy i nakazy określone w decyzjach administracyjnych ustanawiającej strefy, w tym (m. in.):

---

¹⁹ Zgodnie z art. 21 ust. 1 ustawy z dnia 5 stycznia 2011 r. o zmianie ustawy – Prawo wodne oraz niektórych innych ustaw (Dz. Urz. Nr 32, poz. 159) strefy ochronne ujęć wody ustanowione przed dniem 1 stycznia 2002 r. wygasają z dniem 31 grudnia 2012.

zakazy:

- wprowadzania ścieków do ziemi i wód powierzchniowych oraz przyzmuwania i przetrzymywania obornika i nawozów,
- rolniczego wykorzystania ścieków, łącznie z gnojowicą z wyjątkiem gnojówki z gospodarstw indywidualnych,
- wydobywania kopalin,
- lokalizowania ferm chowu zwierząt,
- lokalizowania rurociągów do transportu produktów ropopochodnych i innych substancji chemicznych,
- urządzania parkingów i obozowisk.

Wody powierzchniowe – cieki, zbiorniki

- obowiązek ochrony wynika z przepisów ustawy *Prawo wodne*

Cel ochrony - poprawa jakości wód, biologicznych stosunków w środowisku wodnym i na obszarach zalewowych, tak aby wody osiągnęły co najmniej dobry stan ekologiczny i w zależności od potrzeb nadawały się do bytowania ryb w warunkach naturalnych i umożliwiały ich migrację oraz do rekreacji.

Zasady ochrony

Obowiązują zasady ochrony wód określone w ustawie *Prawo wodne*, polegające w szczególności na:

- unikaniu, eliminacji i ograniczaniu zanieczyszczenia wód,
- zapobieganiu niekorzystnym zmianom naturalnych przepływów wody albo naturalnych poziomów zwierciadła wody.

4.1.5. Higiena środowiska i zagrożenia

Obszary możliwego występowania lokalnych podtopień

- wymagają wprowadzenia ograniczeń w użytkowaniu w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego

Cel ochrony - ograniczenie skutków podtopień.

Zasady ochrony

Ochrona powinna polegać na **ograniczeniach** w zakresie:

- lokalizacji obiektów użyteczności publicznej,
- lokalizacji nowych zespołów zabudowy mieszkaniowej,

- lokalizacji ferm hodowlanych zaliczonych do przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko,
- magazynowania i składowania substancji niebezpiecznych (materiały i surowce toksyczne, gazy, substancje ropopochodne itp.),
- wydobywania żwiru i piasku

przez uzależnienie w/w działań od wykonania zabezpieczeń eliminujących lub ograniczających skutki [podtopień](#).

Na terenach istniejącej i planowanej zabudowy zaleca się budowę domów niepodpiwniczonych z wyniesioną posadzką parteru co najmniej 0,6 m. ponad poziom terenu.

W/w zasady należy uwzględniać w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

Tereny w zasięgu uciążliwości:

- szkodliwego oddziaływanie pól elektromagnetycznych wzdłuż linii elektroenergetycznych wysokich napięć,
- hałasu komunikacyjnego wzdłuż dróg krajowych i linii kolejowych

- wymagają wprowadzenia ograniczeń w użytkowaniu i zagospodarowaniu terenów w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego - do czasu ustanowienia obszarów ograniczonego użytkowania.

Cel ochrony - ochrona przed uciążliwościami zagrażającymi zdrowiu ludzi.

Zasady ochrony

- na terenach niezabudowanych:
  - nie należy wyznaczać nowych terenów mieszkaniowych; w strefach osadniczych obszary te powinny być przeznaczane przede wszystkim pod zieleń (zadrzewienia leśne lub nieleśne oraz ogrody i sady),
  - wyjątkowo można wyznaczać nowe tereny mieszkaniowe pod warunkiem realizacji urządzeń zabezpieczających te tereny przed uciążliwościami;
- na terenach zabudowanych:
  - nie należy dopuszczać lokalizacji nowych budynków z pomieszczeniami przeznaczonymi na pobyt ludzi,
  - wyjątkowo można dopuścić lokalizację budynków z pomieszczeniami przeznaczonymi na pobyt ludzi, pod warunkiem zastosowania środków technicznych zmniejszających uciążliwości poniżej poziomu ustalonego w przepisach odrębnych, zgodnie z przepisami budowlanymi.

Strefy sanitarne cmentarzy.

- wymagane uwzględnianie ograniczeń w użytkowaniu terenów zgodnie z przepisami Rozporządzenia Ministra Gospodarki Komunalnej *w sprawie określenia, jakie tereny pod względem sanitarnym są odpowiednie na cmentarze.*

Cel ochrony:

Ochrona przed zagrożeniami sanitarnymi.

Zasady ochrony

W strefach należy stosować się do przepisów Rozporządzenia Ministra Gospodarki Komunalnej *w sprawie określenia, jakie tereny pod względem sanitarnym są odpowiednie na cmentarze*, w szczególności nie powinno się lokalizować w odległości mniejszej niż:

- 50 m od cmentarza - zabudowań mieszkalnych oraz zakładów produkujących artykuły żywnościowe, zakładów żywienia zbiorowego, zakładów przechowujących artykuły żywności,
- 150 m od cmentarza - studzien służących do czerpania wody do picia i potrzeb gospodarczych.

Tereny zdegradowane wymagające rekultywacji

- wymóg rekultywacji gruntów zdegradowanych wynika z ustawy *o ochronie gruntów rolnych i leśnych*

Cel ochrony -

poprawa stanu powierzchni ziemi i przywrócenia jej funkcji użytkowych.

Zasady ochrony

Ustala się **nakaz** rekultywacji zgodnie z polityką przestrzenną oraz strukturą przestrzenno - funkcjonalną.

4.2. Obszary i zasady ochrony krajobrazu kulturowego oraz środowiska kulturowego i zabytków.

Na zasoby kulturowe i krajobrazowe gminy Kluczbork składają się:

- zabytki nieruchome, w tym:
  - układy urbanistyczne i ruralistyczne,
  - założenia rezydencjonalno-parkowe, parki, cmentarze i inne formy zaprojektowanej zieleni,
  - zespoły budowlane dworsko- folwarczne i folwarczne,
  - dzieła architektury i budownictwa, w tym budownictwa obronnego, oraz obiekty techniki,
  - zabytki archeologiczne;

- obszary o walorach kulturowych;
- obszary o walorach krajobrazowych.

4.2.1. Zabytki nieruchome

A. TERENY ZABYTKOWE WPISANE DO REJESTRU ZABYTKÓW WOJEWÓDZTWA OPOLSKIEGO

Układ urbanistyczny Starego Miasta w Kluczborku..

- wpisany do rejestru zabytków pod nr 40/49 z 10.06.1949,

Cel ochrony:

Zachowanie ponadlokalnych wartości kulturowych, historycznych i estetycznych układu urbanistycznego, decydujących o tożsamości kulturowej miasta i regionu.

Zasady ochrony

Uwzględnienie ochrony poprzez wskazanie granic obszaru zgodnie z rejestrem zabytków - jako strefy ochrony konserwatorskiej obszaru miasta lokacyjnego wraz z terenem dawnych obwarowań.

Zasady ochrony w strefie powinny obejmować w szczególności:

- utrzymanie rozplanowania,
- podkreślenie i uczytelnienie ukształtowania przestrzennego,
- utrzymanie ulic i placów w ich dzisiejszym przebiegu oraz liniach rozgraniczających,
- zachowanie istniejących i odtwarzanie charakteru zniekształconych historycznych wnętrz urbanistycznych,
- utrzymanie zachowanych fragmentów murów obronnych, podkreślenie linii obwarowań na całym obwodzie,
- utrzymanie mieszkalno-usługowego charakteru centrum miasta,
- utrzymanie historycznego charakteru zabudowy.

Ponieważ teren objęty strefą wpisany jest do wojewódzkiego rejestru zabytków, podlega on w całości ochronie prawnej z mocy ustawy *o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami*, w konsekwencji której **prowadzenie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych w strefie wymaga pozwolenia wojewódzkiego konserwatora zabytków.**

Zabytkowe złożenia parkowe i cmentarne wpisane do rejestru zabytków:

- **park krajobrazowy w Bąkowie** - nr rej. 5/76 z 08.07.1976
- **park w Bogdańczowicach** – nr rej. 146/86 z 21.11.1986
- **cmentarz wojenny Armii Radzieckiej w Kluczborku, ul. Opolska** – nr rej. 146/86 z 21.11.1986

- **park miejski w Kluczborku, ul. Opolska** – nr rej. 6/76 z 26.08.1976 i rozszerzona decyzja z 11.05.1995
- **park w Kluczborku, ul. Wołczyńska 33** - 139/86 z 11.06.1986
- **park w Maciejowie** – nr rej. 15/76 z 25.08.1976
- **park w Smardach Dolnych** – nr rej. 90/83 z 30.12.1983

Cel ochrony:

Zachowanie kompozycji zaprojektowanych form zieleni oraz obiektów architektury ze względu na ponadlokalne wartości kulturowe, historyczne, estetyczne i krajobrazowe.

Zasady ochrony

Uwzględnienie ochrony poprzez wskazanie granic terenów zabytkowych zgodnie z rejestrem zabytków.

Zasady ochrony terenów powinny obejmować w szczególności:

- zachowanie układów kompozycyjnych założeń parkowych i cmentarnych,
- utrzymanie zachowanych oraz odtwarzanie zniekształconych historycznych układów, rodzajów i gatunków zieleni oraz pozostałych elementów zagospodarowania - alei, ścieżek, cieków i zbiorników wodnych, obiektów małej architektury, rodzajów i gatunków zieleni, itp.

B. HISTORYCZNE UKŁADY PRZESTRZENNE WYMAGAJACE OCHRONY KONSERWATORSKIEJ

Układ urbanistyczny dwóch najstarszych przedmieść w Kluczborku

- wymagana ochrona w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego.

Cel ochrony:

Zachowanie lokalnych wartości kulturowych, historycznych i estetycznych układu urbanistycznego, ważnych dla zachowania tożsamości kulturowej miasta.

Zasady ochrony

Ustalenie w mpzp. strefy ochrony konserwatorskiej dwóch najstarszych przedmieść: polskiego i niemieckiego. Granica strefy przebiega na tyłach parcel wzdłuż ulic: Katowickiej, Pułaskiego i Mickiewicza

Zasady ochrony w strefie powinny obejmować w szczególności:

- utrzymanie rozplanowania Placu Niepodległości,
- utrzymanie ulic w ich dzisiejszym przebiegu i liniach rozgraniczających,
- utrzymanie w formie czytelnego elementu przestrzennego trasy cieków wodnych - historycznej północnej granicy zachodniego przedmieścia (obecnie ciąg pieszy – Aleja Wodna - na przykrytym cieku wodnym),

- utrzymanie układu zabudowy wzdłuż ulic, w tym historycznej linii zabudowy oraz historycznej skali zabudowy,
- zachowanie starodrzewia wraz z koniecznością uzupełniania ubytków,
- utrzymanie i odtworzenie historycznych podziałów parcelacyjnych (podziałów katastralnych) lub co najmniej ich uczytelnienie w terenie (ogrodzenia, mała architektura).

Strefa ustalona jest w planach miejscowych miasta Kluczborka; należy ją zachować z ewentualnym doprecyzowaniem granicy oraz uzupełnieniem zasad ochrony obowiązujących w strefie w przypadku podjęcia zmiany planu.

Układy ruralistyczne wsi:

- Łowkowice
- Kujakowice Górne,
- Kujakowice Dolne

- wymagana ochrona w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego. [Zespoły ujęte są w gminnej ewidencji zabytków].

Cel ochrony:

Zachowanie walorów historycznych układów wiejskich oraz walorów krajobrazu kulturowego wsi.

Zasady ochrony

Ustalenie w mpzp. strefy ochrony konserwatorskiej układów genetycznych wsi.

Strefa w Łowkowicach obejmuje układ owalnicowy z zabudową wzdłuż dwóch wrzecionowato schodzących się dróg z placem i kościołem w środku.

Strefa w Kujakowicach Dolnych i Górnych obejmuje układ ulicowy oparty na dwóch równoległych drogach, położonych wzdłuż płynącego środkiem potoku.

Zasady ochrony w strefie powinny obejmować w szczególności:

- utrzymanie istniejącej zabudowy oraz zachowanych elementów zagospodarowania terenu o wartościach historycznych lub kulturowych,
- utrzymanie układu ulic i placów wiejskich z zachowaniem ich przebiegu, pierwotnych linii rozgraniczających i linii zabudowy,
- zachowanie kompozycji układów zieleni (ogrody przydomowe, obsadzenia dróg),
- utrzymanie regionalnej kompozycji obiektów budowlanych z ograniczeniem zakresu dopuszczalnych przekształceń oraz dostosowaniem elementów nowych do form istniejącej zabudowy historycznej,
- nawiązanie w nowej zabudowie do lokalnych form i kompozycji z dostosowaniem do fizjonomii układu i zabudowy sąsiadującej,

- w Kujakowicach Górnych i Dolnych – ochronie zachowanego i odtwarzanie zniekształconego charakteru wnętrza krajobrazowego doliny potoku płynącego środkiem układu objętego strefą.

C. POZOSTAŁE TERENY ZABYTKOWE WYMAGAJACE OCHRONY KONSERWATORSKIEJ

Założenie willowo-parkowe w Kluczborku (ul. Dzierżona 11)

Cmentarz komunalny w Kluczborku, ul. Opolska

Cmentarz w Gotartowie

Zespół dworsko-folwarczny w Bogacicy

Zespół dworsko-folwarczny w Smardach Górnych

Zespół folwarczny w Bąkowie

Zespół folwarczny w Kujakowicach Górnych

Zespół folwarczny w Maciejowie

Zespół folwarczny w Smardach Dolnych

Zespół folwarczny w Bładaczu-Wrzosy

- wymagana ochrona w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego. [Założenie willowo-parkowe oraz cmentarze ujęte są w gminnej ewidencji zabytków, w zespołach dworsko-folwarcznych i folwarcznych w ewidencji zabytków ujęte są pojedyncze obiekty].

Cel ochrony:

Zachowanie założeń i zespołów ze względu na ich wartość historyczną, kulturową i krajobrazową.

Zasady ochrony:

Ustalenie w mpzp. granic ww. terenów zabytkowych oraz zasad ochrony, które powinny obejmować w szczególności:

- utrzymanie istniejącej zabudowy oraz zachowanych elementów zagospodarowania terenu o wartościach historycznych lub kulturowych,
- zachowanie i odtwarzanie organizacji zagospodarowania terenów w tym przede wszystkim historycznie ukształtowanej zieleni oraz ciągów komunikacyjnych, placów, obiektów małej architektury.

Tereny ochrony ekspozycji i/lub otoczenia zabytków

- Bąków – obszar w otoczeniu kościoła p.w. Wniebowzięcia NMP
- Bładacz – obszar w otoczeniu kościoła filialnego
- Bogacica – obszar w otoczeniu kościoła p.w. Św. Trójcy
- Kuniów – obszar w otoczeniu kościoła p.w. Św. Jana Chrzciciela
- Łowkowice – obszar w otoczeniu kościoła p.w. Nawiedzenia Matki Boskiej
- Maciejów – obszar w otoczeniu kościoła ewangelickiego

- wymagana ochrona w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego.

Zasady ochrony

Ustalenie w mpzp. strefy ochrony konserwatorskiej ekspozycji i/lub otoczenia zabytków na podstawie opracowania analiz widokowych.

Strefy powinny obejmować co najmniej otoczenie kościoła (teren przykościelny) a w przypadkach uzasadnionych ww. analizą, również tereny sąsiednie. (Na rysunku studium wskazano tylko granice strefy we wsi Biadacz na podstawie obowiązującego planu miejscowego Granice te należy traktować jako propozycję a nie przesadzenie i - w przypadku podjęcia zmiany planu – zweryfikować w oparciu o opracowanie analiz widokowych).

Zasady ochrony w strefie powinny obejmować w szczególności:

- zachowanie (przywrócenie) historycznych panoram,
- zapewnienie ekspozycji czynnej i biernej zabytkowych struktur z dopuszczeniem zagospodarowania niepowodującego zagrożeń dla zachowania lub poprawy stanu przestrzeni w granicach strefy,
- wyznaczenie terenów wyłączonych spod zabudowy lub określenie zasad ich zagospodarowania nie kolidującego z ekspozycją zabytku
- określenie zasad zagospodarowania sąsiedztwa zabytku, w tym dopuszczalnych form i gabarytów zabudowy.

D. OBIEKTY ZABYTKOWE I ZABYTKI ARCHEOLOGICZNE

Zabytki architektury, budownictwa i techniki

- wpisane do rejestru zabytków województwa opolskiego oraz ujęte w gminnej ewidencji zabytków - wg wykazu w części uwarunkowań.

Cel ochrony: zachowanie wartości historycznych i artystycznych zespołów i obiektów.

Zasady ochrony

Ochrona ww. zabytków w m.p.z.p. powinna polegać na:

- pokazaniu ich lokalizacji na rysunku planu;
- wykazie oraz ustaleniu obowiązujących ograniczeń, zakazów i nakazów, mających na celu ich ochronę, na podstawie:
  - w przypadku zabytków wpisanych do rejestru zabytków województwa opolskiego – przepisów ustawy o *ochronie zabytków i opiece nad zabytkami*, ewentualnie wytycznych konserwatorskich Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków zgłoszonych w formie wniosków do planu;
  - w przypadku zabytków ujętych w gminnej ewidencji zabytków – Gminny program ochrony zabytków, ewentualnie studium ochrony zabytków sporządzone jako materiał planistyczny; w ramach

sporządzania tego dokumentu wskazana jest weryfikacja ewidencji pod kątem aktualnego stanu zabytków, nie wyklucza się możliwości – w uzasadnionych przypadkach – korekty ewidencji.

Stanowiska archeologiczne

- wpisane do rejestru zabytków województwa opolskiego oraz w ujęte w ewidencji Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Opolu - wg wykazu w części uwarunkowań.

Cel ochrony - zachowanie stanowisk archeologicznych w stanie zapewniającym ochronę przed zniszczeniem ewentualnych znalezisk oraz umożliwiającym prowadzenia prac badawczych.

Zasady ochrony:

Ochrona ww. zabytków w m.p.z.p. powinna polegać na:

- ustaleniu stref ochrony konserwatorskiej stanowisk archeologicznych na podstawie Karty Ewidencji Stanowiska Archeologicznego,
- ustaleniu obowiązujących ograniczeń, zakazów i nakazów, mających na celu ochronę stanowisk - na podstawie przepisów ustawy *o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami*, w szczególności nakazu zgłaszania i uzgadniania z wojewódzkim konserwatorem zabytków wszelkich robót ziemnych lub zmiany charakteru dotychczasowej działalności w miejscach, gdzie znajdują się zabytki archeologiczne, oraz wykonywane ich zgodnie z zasadami ochrony zabytków określonymi w ww. ustawie.

4.2.2. Tereny o walorach kulturowych wymagające ochrony

A. ZESPOŁY URBANISTYCZNE

- **Zespół urbanistyczny zabudowy jednorodzinnej w Kluczborku przy ulicy Byczyńskiej (pomiędzy ulicami Ossowskiego i Słowackiego)**
- **Wnętrze urbanistyczne ulicy Byczyńskiej na odcinku pomiędzy ulicami Słowackiego i Sienkiewicza**

Cel ochrony - zachowanie wysokich walorów estetycznych fragmentów układu urbanistycznego Kluczborka.

Zasady ochrony:

Ustalenie w mpzp. granic ww. terenów oraz zasad ochrony.

W zespole urbanistycznym zasady ochrony powinny obejmować w szczególności:

- zachowanie parcelacji terenu i układu zabudowy
- zachowanie jednolitej formy architektonicznej budynków.

We wnętrzu urbanistycznym ulicy Byczyńskiej zasady ochrony powinny obejmować w szczególności:

- zachowanie układu i jednorodnej formą zabudowy kształtującej to wnętrze,

- zachowanie sposobu zagospodarowania terenów zieleni przed budynkami, w tym przede wszystkim zachowanie i odtwarzanie alei cisów (pomnika przyrody).

B. ZESPOŁY RURALISTYCZNE

- **Bogacica - układ genetyczny najstarszej części wsi**
- **Krzywizna – układ genetyczny wsi**
- **Baków - fragment zachowanego genetycznego układu wsi**

Cel ochrony - zachowanie walorów kulturowych układów ruralistycznych oraz krajobrazu kulturowego wsi.

Zasady ochrony:

Ustalenie w mpzp. granic ww. terenów oraz zasad ochrony.

We wsi Bogacica teren obejmuje układ ulicowy starej części wsi oraz teren kościelny z plebanią i cmentarz.

We wsi Krzywizna teren obejmuje układ ulicowy, który w części centralnej przechodzi w dwie ulice położone wzdłuż cieku wodnego.

We wsi Baków teren obejmuje fragment genetycznego owalnicowego układu wsi z kościołem i placem przykościelnym oraz otaczającą zabudową zagrodową.

Zasady ochrony terenów powinny obejmować w szczególności:

- utrzymanie istniejącej zabudowy oraz zachowanych elementów zagospodarowania terenu o wartościach historycznych lub kulturowych,
- utrzymanie układu ulic i placów wiejskich z zachowaniem ich przebiegu, pierwotnych linii rozgraniczających i linii zabudowy,
- nawiązanie w nowej zabudowie do lokalnych form i kompozycji z dostosowaniem do fizjonomii układu i zabudowy sąsiadującej.

Nie wyklucza się możliwości ustalenia w planach miejscowych stref ochrony konserwatorskiej dla wyżej wymienionych terenów lub ich fragmentów na podstawie waloryzacji historycznej przeprowadzonej w skali planu.

4.2.3. Dobra kultury współczesnej

Kościół przy ul. Jana Pawła II w Kluczborku

- wymagana ochrona w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego

Cel ochrony: zachowanie wartości artystycznej obiektu.

Zasady ochrony

Ochrona ww. obiektu w m.p.z.p. powinna polegać na:

- pokazaniu go na rysunku planu;
- ustaleniu obowiązujących ograniczeń, zakazów i nakazów, mających na celu ochronę jego wartości artystycznych oraz ekspozycji.

4.2.4. Krajobraz

Ciąg widokowy z drogi powiatowej nr 1323 O

- zalecana ochrona w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego.

Cel ochrony – zachowanie możliwości niezakłóconej obserwacji dalekiego widoku na panoramę krajobrazu kulturowo-przyrodniczego ze względu na walory estetyczne.

Zasady ochrony

Ochrona ciągu widokowego w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego powinna polegać na pokazaniu miejsca widokowego na rysunku planu oraz:

- ustaleniu obowiązujących ograniczeń mających na celu ochronę walorów krajobrazowych obszaru, przede wszystkim zakazaniu lokalizacji obiektów dysharmonizujących,
- kształtowaniu układu i formy nowej zabudowy we wsi Łowkowie w sposób harmonijnie wpisujący się w krajobraz.

5. Kierunki rozwoju systemów komunikacji i infrastruktury technicznej

5.1. Infrastruktura komunikacyjna

5.1.1. Komunikacja drogowa

A. DROGI PONADLOKALNE

Kierunki rozwoju systemu dróg ponadlokalnych (krajowych, wojewódzkich i powiatowych) wyznacza polityka przestrzenna na szczeblach ponadlokalnych.

Na podstawie planu zagospodarowania przestrzennego województwa opolskiego, uwzględnia się następujące kierunki rozwoju systemu **dróg krajowych**:

- modernizacja drogi krajowej nr 11 relacji Kołobrzeg – Bytom do pełnych parametrów klasy S z budową drogi dwujezdniowej po nowym śladzie, wraz z budową obwodnic miejscowości Krzywizna i Bąków;
- modernizacja drogi krajowej nr 45 relacji granica Państwa – Złoczew do pełnych parametrów klasy:

- GP - na odcinku Kluczbork – Kędzierzyn-Koźle, wraz z budową obwodnic miejscowości Kluczbork (II etap) i Kuniów,
- G - na odcinku granica województwa – Kluczbork, wraz z budową obwodnicy miejscowości Biadacz;
- modernizacja drogi krajowej nr 42 relacji Namysłów – Rudnik do pełnych parametrów klasy G wraz z budową obwodnicy miasta Kluczbork.

Jak wynika z uwarunkowań, w przypadku wszystkich dróg krajowych powinny być podjęte działania ograniczające problem ponadnormatywnego hałasu komunikacyjnego na terenach zabudowanych, obejmujące w szczególności budowę urządzeń ochrony akustycznej i/lub tworzenie obszarów ograniczonego użytkowania.

Dla **dróg powiatowych** plan zagospodarowania województwa opolskiego nie ustala kierunków rozwoju²⁰.

Na podstawie uwarunkowań zakłada się następujące pożądane kierunki rozwoju tych dróg, które należy uwzględnić w planach miejscowych, pod warunkiem akceptacji przez zarządcę (w trybie procedury sporządzania planu miejscowego):

- etapowa modernizacja dróg do klasy zbiorczej, w tym w pierwszym etapie modernizacja jezdni;
- przebudowa dróg na ulice w granicach terenów zabudowanych.

Ponadto, uwzględniając ustalenia dotychczasowego studium, planuje rozbudowę układu dróg powiatowych o:

- obwodnicę wsi Smardy Dolne i Górne, Łowkowice, Nowa Bogacica,
- obwodnicę terenów zainwestowanych we wsiach Maciejów i Kujakowice Górne,,
- nowy odcinek drogi łączącej drogę nr 1318 O z drogą 1324 O (w pobliżu przysiółka Zameczek) z pominięciem terenów zabudowanych,
- nowy odcinek łączący drogę krajową 45 (od punktu przecięcia z południową granicą gminy) z drogą powiatową nr 1324O (poniżej wsi Bogacica).

Ostatnia z wyżej proponowanych nowych dróg zastąpiłaby planowaną w pierwszej edycji studium południowo-zachodnią obwodnicę łączącą drogi krajowe nr 42 i 45, której realizacja obecnie jest wątpliwa ze względu na przebieg przez Obszar Natura 2000.

Zasadność budowy wszystkich wyżej wymienionych nowych odcinków dróg powinna być poparta badaniami ruchu, dlatego w planach miejscowych trasy pokazane na rysunku studium należy uwzględnić jako rezerwy terenów pod ewentualną przyszłą budowę tych dróg.

B. DROGI GMINNE

---

²⁰ W związku z czym drogi powiatowe nie są objęte systemem planowania przestrzennego.

Rozwój dróg gminnych leży w kompetencji gminy.

Na podstawie uwarunkowań dla **dróg gminnych na obszarze miejskim** ustala się następujące kierunki rozwoju:

- kontynuacja budowy zachodniej obwodnicy miasta,
- budowa obwodnicy śródmiejskiej zgodnie z ustaleniami planu miejscowego (warunkiem jest uzyskanie zgody GDDKiA na włączenie do drogi nr 45).

Ponadto planuje się sukcesywną rozbudowę sieci ulicznej zgodnie obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego z następującymi zastrzeżeniami:

- w przypadku drogi stanowiącej przedłużenie ulicy Jagiellońskiej do drogi powiatowej nr 1311 O budowę uzależnia się od uzgodnienia skrzyżowania z drogą krajową nr 11,
- w przypadku drogi łączącej ulicę Wołczyńską z ulicą Witosa budowę warunkuje się wynikami oceny oddziaływania na Obszar Natura 2000 - jeśli ocena wykaże znaczące oddziaływanie drogi nie można budować.

Dla **dróg gminnych pozamiejskich** ustala się następujące kierunki rozwoju:

- modernizacja dróg publicznych do następujących klas technicznych:
  - L (lokalnej) – w przypadku powiązań między miejscowościami,
  - D (dojazdowej) – w przypadku pozostałych powiązań;
- sukcesywna przebudowa dróg na ulice w granicach terenów zabudowanych,
- modernizacja i budowa dróg transportu rolnego - w miarę potrzeb.

C. OBSŁUGA KOMUNIKACJI

Uwzględniając potrzeby w zakresie obsługi komunikacji wynikające z uwarunkowań, ustala się następujące kierunki rozwoju usług obsługi komunikacji:

- zachowanie dotychczasowego przeznaczenia terenów lokalizacji istniejących obiektów obsługi komunikacji,
- rozwój usług samochodowych i obsługi podróżnych w strefach UT,
- możliwość lokalizacji parkingów oraz stacji obsługi i stacji paliw w innych strefach funkcjonalnych, zgodnie z ustalonymi kierunkami zmian w użytkowaniu terenów,
- lokalizację nowego dworca zbiorowej komunikacji samochodowej w rejonie dworca kolejowego.

5.1.2. Komunikacja kolejowa

Kierunki rozwoju systemu komunikacji kolejowej wyznacza polityka przestrzenna na szczeblach ponadlokalnych.

Na podstawie planu zagospodarowania przestrzennego województwa opolskiego uwzględnia się następujące kierunki rozwoju systemu komunikacji kolejowej w granicach gminy:

- utrzymanie i modernizacja pierwszorzędnej linii kolejowa nr 175 relacji Kłodnica – Strzelce Opolskie – Fosowskie – Kluczbork, planowana do utrzymania i modernizacji;
- modernizacja do parametrów technicznych pozwalających na uzyskanie wyższej prędkości, nie mniejszej niż 120 km/h pierwszorzędnych linii kolejowych nr 143 relacji Kalety – Wrocław, nr 272 relacji Kluczbork – Kostów;
- modernizacja drugorzędnej linii kolejowej nr 293 relacji Jełowa – Kluczbork.

Jak wynika z uwarunkowań, w ramach modernizacji linii kolejowych wskazane jest budowa zabezpieczeń akustycznych na terenach zbudowanych oraz wiaduktów w ciągach ulic Opolskiej i Dzierżona.

Ponadto planuje się:

- utrzymanie dworca kolejowego w Kluczborku oraz wszystkich istniejących na terenie gminy stacji kolejowych,
- rewitalizację terenów kolejowych nieużytkowanych.

Zdecydowana większość terenów kolejowych na terenie gminy, to tereny zamknięte w rozumieniu ustawy z dnia 17 maja 1989 r. - *Prawo geodezyjne i kartograficzne* (Dz. U. z 2000 r. Nr 100, poz. 1086 z późn. zm.). Ze względu na skalę tereny te pokazane są na rysunku studium orientacyjnie. W miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego granice tych terenów należy uwzględniać na podstawie wykazu zamieszczonego w Decyzji Nr 62 Ministra Infrastruktury z dnia 26 września 2005r. w sprawie ustalenia terenów, przez które przebiegają linie kolejowe, jako terenów zamkniętych (Dz. Urz. Ml z dnia 14 października 2005r. z późn. zm.).

5.2. Infrastruktura techniczna

5. 2. 1. Gospodarka wodno-ściekowa

A. GOSPODARKA WODNA

W celu poprawy retencji wodnej obszaru, w tym ograniczenia zalewów powodziowych i podstopień terenów rolnych się:

- uwzględnia się budowę zbiornika retencyjnego „Kluczbork”, zgodnie z ustaleniami planu zagospodarowania województwa opolskiego,
- planuje się budowę zbiornika małej retencji na gruntach wsi Kujakowice Górne.

B. ZAOPATRZENIE W WODĘ

Istniejące ujęcia zapewniają wystarczającą ilość wody do celów zaopatrzenia ludności, potrzeb gospodarczych gminy oraz zabezpieczenia przeciwpożarowego.

W zakresie zaopatrzenia w wodę ustala się następujące kierunki rozwoju:

- optymalizacja gminnego systemu zaopatrzenia w wodę poprzez :
  - likwidacja małych ujęć i stacji wodociągowych i podłączenie sieci wodociągowych obsługiwanych przez te stacje z dużymi systemami wodociagowymi (Kluczbork, Krzywizna lub Bogacica);
  - rozwój sieci wodociągowej w taki sposób, żeby tworzyły układy pierścieniowe, zwiększające pewność dostawy wody;
- sukcesywna rozbudowa sieci wodociągowej na potrzeby zaopatrzenia w wodę planowanych terenów rozwoju zabudowy.

Modernizacja systemu zaopatrzenia w wodę musi uwzględniać rygory wynikające z wymogów ppoż. oraz zakres modernizacji istniejących stacji wodociągowych, wynikający ze wzrostu wydajności wskutek przyłączenia nowych odbiorców i ewentualnego wzrostu konsumpcji wody w przyszłości.

C. GOSPODARKA ŚCIEKOWA

Zorganizowany system odbioru i oczyszczania ścieków przyjmuje się jako zadanie priorytetowe, ze względu na konieczność ochrony cennych użytkowych wód podziemnych.

W zakresie zaopatrzenia gospodarki ściekowej ustala się następujące kierunki rozwoju:

- utrzymanie istniejącej oczyszczalni ścieków w Ligocie Dolnej z rezerwą terenów pod jej ewentualną rozbudowę umożliwiającą obsługę planowanych terenów rozwoju zabudowy;
- dalsza rozbudowa sieci kanalizacyjnej z uwzględnieniem następujących zaleceń:
  - ścieki z terenu całej gminy powinny być kierowane na istniejącą oczyszczalnię ścieków; wyjątkiem może być Nowa Bogacica;
  - konieczna jest modernizacja sieci kanalizacyjnej w Kluczborku, w celu wyeliminowania dopływów wód opadowych oraz ewentualnego zwiększenia przepustowości na kierunkach planowanych zrzutów ścieków z terenów wiejskich;
  - za rozwojem sieci kanalizacyjnej powinien postępować rozwój monitoringu, co jest warunkiem koniecznym prowadzenia eksploatacji bezpiecznej dla środowiska.

Docelowo systemem kanalizacji sanitarnej powinny być objęte tereny zwartej zabudowy wszystkich wsi.

5.2.2. Ciepłownictwo i energetyka

Kierunki rozwoju przesyłowych systemów elektroenergetycznych i gazowych wyznacza polityka przestrzenna na szczeblach ponadlokalnych.

Kierunki rozwoju systemów zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe na potrzeby gminy określają w obligatoryjnym dokumencie *Projekt założeń do planu zaopatrzenia w ciepło*,

energię elektryczną i paliwa gazowe (zgodnie z przepisami ustawy *Prawo energetyczne*). Gmina Kluczbork jest w trakcie opracowywania tego dokumentu.

A. ZAOPATRZENIE W CIEPŁO

W zakresie zaopatrzenia w ciepło ustala się następujące kierunki rozwoju:

- utrzymanie i rozbudowę scentralizowanego systemu zaopatrzenia w ciepło na terenie miasta Kluczborka, z ciepłownią przy ul. Kołłątaja;
- utrzymanie indywidualnych i lokalnych źródeł zaopatrzenia w ciepło w Kluczborku na terenach nie objętych systemem scentralizowanym oraz na terenach wsi;
- wdrażanie działań naprawczych określonych w przyjętym „Programie ochrony powietrza dla strefy namysłowsko-oleskiej”, w tym m. in. prowadzenie działań w zakresie zaopatrzenia w ciepło ukierunkowanych na:
  - wymianę starych urządzeń grzewczych na nowoczesne, niskoemisyjne,
  - zwiększenie udziału paliw ekologicznych w produkcji ciepła, takich jak olej opałowy, gaz płynny oraz gaz ziemny,
  - wykorzystanie energii elektrycznej i energii odnawialnych, przede wszystkim energii słonecznej.

B. ZAOPATRZENIE W ENERGIĘ ELEKTRYCZNĄ

W zakresie rozwoju **sieci energetycznych wysokich napięć** uwzględnia się:

- przebudowę jednotorowej linii napowietrznej wysokiego napięcia 400 kV relacji Dobrzeń – Trębaczew na dwutorową;
- utrzymanie jednotorowych linii energetycznych wysokiego napięcia 110 kV:
  - relacji Kluczbork – Olesno;
  - relacji Kluczbork – Kostów;
- modernizację jednotorowych linii energetycznych wysokiego napięcia 110 kV:
  - relacji Namysłów – Kluczbork – Wołczyn,
  - relacji Kluczbork – Praszka,
  - relacji Namysłów – Kluczbork – Wołczyn;
- utrzymanie stacji GPZ „Kluczbork” i „Kuniów”.

W zakresie rozwoju **sieci energetycznych średnich napięć** planuje się modernizację i rozbudowę sieci rozdzielczej 15 kV w zakresie niezbędnym dla poprawy warunków napięciowych wśród istniejących odbiorców oraz zaopatrzenia w energię elektryczną odbiorców na terenach rozwojowych, sukcesywnie, w miarę ich zabudowy.

C. ODNAWIALNE ŹRÓDŁA ENERGII

W celu umożliwienia rozwoju energetyki wiatrowej wskazuje się tereny możliwej lokalizacji farm wiatrowych oraz ich stref ochronnych w północnej i północno-zachodniej części gminy oraz w rejonie wsi Kuniów. Strefy ochronne obejmują tereny rolne w odległości do 500 m od granicy terenów możliwej lokalizacji elektrowni wiatrowych, na których hałas emitowany przez elektrownie wiatrowe może przekraczać dopuszczalne poziomy hałasu określone w przepisach odrębnych dla zabudowy zagrodowej, co wiąże się z ograniczeniami w ich zabudowie.

Zasady lokalizacji elektrowni wiatrowych oraz ograniczenia w zabudowie stref ochronnych ustalone są w kierunkach zmian w przeznaczaniu terenów.

W przypadku zrealizowania farm wiatrowych strefy ochronne powinny być zweryfikowane z uwzględnieniem faktycznego zasięgu ponadnormatywnego dla zabudowy zagrodowej hałasu w ramach okresowej aktualizacji studium.

D. ZAOPATRZENIE W GAZ PRZEWODOWY

W zakresie rozwoju gazociągów wysokiego ciśnienia uwzględnia się:

- modernizację gazociągu wysokiego ciśnienia relacji Odolanów – Tworóg DN 500 (dwie nitki) na parametry DN 700 wraz ze stacjami redukcyjno – pomiarowymi I⁰,
- przebieg gazociągu ϕ 500 mm, o ciśnieniu nominalnym 6.3 MPa relacji Opole - Kluczbork.

W zakresie rozwoju rozdzielczej sieci gazowej ustala się:

- utrzymanie istniejących sieci ze stacjami redukcyjno-pomiarowymi doprowadzających gaz do sieci na terenie miasta Kluczbork i wsi Bąków,
- rozbudowę systemu sieci rozdzielczych dla zaopatrzenia w gaz sieciowy pozostałych miejscowości w gminie.

5.2.3. Telekomunikacja

W obecnym stanie prawnym gmina nie ma kompetencji w zakresie ustalania kierunków rozwoju infrastruktury telekomunikacyjnej. Kierunki te wyznacza ustawa z dnia 7 maja 2010 r. o *wspieraniu rozwoju usług i sieci telekomunikacyjnych* (Dz. U. Nr 106, poz. 675) oraz Urząd Komunikacji Elektronicznej. Zgodnie z przepisem art. 46 ust. 1 wyżej wymienionej ustawy **gmina w planach miejscowych nie może ustanawiać zakazów lokalizowania inwestycji celu publicznego z zakresu łączności publicznej oraz przyjmować rozwiązań uniemożliwiających lokalizowanie takich inwestycji, jeżeli są one zgodne z przepisami odrębnymi.**

Zgodnie z wytycznymi Prezesa Urzędu Komunikacji Elektronicznej, złożonymi w formie wniosków do zmiany studium, w zakresie rozwoju infrastruktury telekomunikacyjnej przewiduje się możliwości:

- lokalizacji sieci telekomunikacyjnych, zarówno tradycyjnych jak i w nowych technologiach, w tym budowy, rozbudowy i modernizacji infrastruktury światłowodowej;
- objęcia terenu gminy zintegrowanym systemem telekomunikacyjnym, połączonym z systemami sieci internetowych: wojewódzkiej i krajowej;
- rozwoju systemów telekomunikacyjnych i teleinformatycznych (przewodowych i bezprzewodowych) stosownie do wzrostu zapotrzebowania na usługi telekomunikacyjne i teleinformatyczne w gminie i w regionie.

5.2.4. Gospodarka odpadami

W zakresie gospodarki odpadami ustala się utrzymanie składowiska odpadów komunalnych w Gotartowie z możliwością jego rozbudowy i utworzenia „Międzygminnego Zakładu Unieszkodliwiania Odpadów w Gotartowie”, który wykonywać będzie publiczne zadania z zakresu gospodarowania odpadami komunalnymi na rzecz gminy Kluczborki oraz innych gmin powiatu kluczborskiego i oleskiego.

6. Obszary lokalizacji inwestycji celu publicznego

6.1. Obszary lokalizacji inwestycji o znaczeniu lokalnym

Zgodnie ze strategią rozwoju gminy i potrzebami wynikającymi z analizy uwarunkowań planowane inwestycje celu publicznego o oznaczeniu lokalnym obejmują obiekty infrastrukturalne wymienione w kierunkach rozwoju infrastruktury komunikacyjnej i technicznej. Dla umożliwienia realizacji tych obiektów na rysunku studium wskazuje się obszary ich lokalizacji, tj.:

- trasy ważniejszych dróg gminnych w Kluczborku, w tym obwodnicy zachodniej miasta Kluczborka, obwodnicy śródmiejskiej oraz planowanych ulic podstawowego układu drogowego miasta na terenach rozwoju zabudowy;
- teren planowanego zbiornika małej retencji w Kujakowicach Górnych,
- teren rozbudowy oczyszczalni ścieków w Ligocie Dolnej,
- teren rozbudowy gminnego składowiska odpadów w Gotartowie.

Poza tym wskazuje obszary wymagające szczególnych działań publicznych ukierunkowanych na poprawę jakości i kształtowanie przestrzeni miasta i wsi, w tym:

- **obszary przestrzeni publicznej** w Kluczborku (Rynek), w Bąkowie (plac przed kościołem) oraz w Bogacicy (planowany plac zielony w centrum wsi) – wymagające szczególnie starannego zagospodarowania jako najważniejsze przestrzenie publiczne kształtujące tożsamość kulturową miejsca,
- **obszar wymagający rehabilitacji** obejmujący południowo-zachodni fragment Starego Miasta wraz z terenem ruin zabytkowego spichlerza przy ul. Krzywej 3 – cechujący się wysokimi walorami histo-

rycznymi i złym lub bardzo złym stanem technicznym zabudowy oraz zaniedbanym zagospodarowaniem terenów,

- **obszar wymagający przekształceń** obejmujący teren w Kluczborku po wschodniej stronie Stawu Kościuszki - obecnie niezagospodarowany, z pozostałościami obiektów byłego gospodarstwa ogrodniczego.

W studium wskazuje się podstawowe obszary inwestycji celu publicznego. W miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego należy planować dodatkowo inne tereny pod obiekty infrastruktury technicznej, takie jak ulice dojazdowe obsługujące tereny rozwoju zabudowy, urządzenia towarzyszące sieciom infrastruktury technicznej (np. stacje transformatorowe, przepompownie ścieków) i inne niezbędne do funkcjonowania istniejącej i planowanej zabudowy.

Nie wyklucza się też możliwości wydzielania innych, niż pokazane w studium, przestrzeni publicznych oraz obszarów wymagających przekształceń lub rehabilitacji – w oparciu o waloryzację zabudowy i zagospodarowania terenów sporządzoną w skali planu jako materiał planistyczny.

6.2. Obszary lokalizacji inwestycji o znaczeniu ponadlokalnym

Zgodnie z ustaleniami planu zagospodarowania przestrzennego województwa opolskiego na obszarze gminy Kluczbork znajdują się i planowane są następujące inwestycje o znaczeniu ponadlokalnym:

- 1) droga krajowa nr 11 relacji Kołobrzeg – Bytom, planowana do modernizacji do pełnych parametrów klasy S z budową drogi dwujezdniowej po nowym śladzie, wraz z budową obwodnic miejscowości Krzywizna i Bąków;
- 2) droga krajowa nr 45 relacji granica Państwa – Złoczew, planowana do modernizacji do pełnych parametrów klasy:
  - GP na odcinku Kluczbork – Kędzierzyn-Koźle, wraz z budową obwodnic miejscowości Kluczbork (II etap) i Kuniów,
  - G na odcinku granica województwa – Kluczbork, wraz z budową obwodnicy miejscowości Bładacz;
- 3) droga krajowa nr 42 relacji Namysłów – Rudnik, planowana do pełnych parametrów klasy G wraz z budową obwodnicy miasta Kluczbork;
- 4) pierwszorzędna linia kolejowa nr 175 relacji Kłodnica – Strzelce Opolskie – Fosowskie – Kluczbork, planowana do utrzymania i modernizacji;
- 5) pierwszorzędne linie kolejowe nr 143 relacji Kalety – Wrocław, nr 272 relacji Kluczbork – Kostów, planowane do modernizacji do parametrów technicznych pozwalających na uzyskanie wyższej prędkości, nie mniejszej niż 120 km/h;

- 6) drugorzędna linia kolejowa nr 293 relacji Jelowa - Kluczbork, planowana do modernizacji;
  - 7) linia napowietrzna jednotorowa wysokiego napięcia 400 kV relacji Dobrzeń – Trębaczew, planowana do przebudowy na dwutorową;
  - 8) jednotorowa linia energetyczna wysokiego napięcia 110 kV relacji Kluczbork – Olesno;
  - 9) jednotorowa linia energetyczna wysokiego napięcia 110 kV relacji Kluczbork – Kostów;
  - 10) jednotorowa linia energetyczna wysokiego napięcia 110 kV relacji Namysłów – Kluczbork – Wołczyn, planowana do modernizacji;
  - 11) jednotorowa linia energetyczna wysokiego napięcia 110 kV relacji Kluczbork – Praszka, planowana do modernizacji;
  - 12) stacje GPZ: Kuniów, Kluczbork;
  - 13) gazociąg wysokiego ciśnienia relacji Odolanów – Tworóg DN 500 (dwie nitki), planowany do modernizacji na parametry DN 700 wraz ze stacjami redukcyjno –pomiarowymi I⁰;
  - 14) projektowany zbiornik małej retencji „Kluczbork” na rzece Stobrawa.
- Obszary wyżej wymienionych inwestycji pokazane są na rysunku studium.

7. Ustalenia dotyczące sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego

7.1. Obszary, dla których obowiązkowe jest sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego

W granicach gminy obowiązek sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dotyczy:

- 1) obszarów przestrzeni publicznych w Kluczborku, Bąkowie i Bogacicy [obowiązek wynika z art. 10 ust. 2 pkt 8 ustawy o *planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym*];
- 2) obszaru możliwej lokalizacji obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000m² [obowiązek wynika z art. 10 ust. 2 pkt 8 ustawy o *planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym*];
- 3) terenu łąk III klasy bonitacyjnej przeznaczonego pod zabudowę we wsi Bogacica, wymagającego zgody na przeznaczenie gruntów rolnych na cele nierolnicze [obowiązek wynika z art. 7 ust. 1 ustawy z dnia 3 lutego 1995 r. o *ochronie gruntów rolnych i leśnych*].

Wszystkie wyżej wymienione obszary znajdują się w granicach obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

7.2. Obszary, dla których gmina zamierza sporządzić miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego

Zgodnie z zamierzeniami ustalonymi w pierwszej edycji studium gmina sporządziła plany dla obszarów istniejącej i planowanej zabudowy miasta Kluczborka oraz wszystkich większych wsi. Bez planów jest sześć wsi: Bogacka Szklarnia, Czaple Stare, Czaple Wolne, Maciejów, Nowa Bogacica, Unieszów i Żabiniec.

Z analizy uwarunkowań oraz zmian wprowadzonych do studium wynika potrzeba sporządzenia:

- jednostkowych zmian w planach zagospodarowania przestrzennego:
  - miasta Kluczborka, część południowa,
  - Ligoty Zameckiej i Ligoty Górnej w rejonie planowanego zbiornika retencyjnego „Kluczbork”,
  - wsi Bogacica, Bąków, Smardy Dolne,w celu przeznaczenia pod zabudowę nowych terenów, zgodnie z pozytywnie rozpatrzonymi wnioskami o zmianę studium oraz zmianę obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego;
- miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego wsi Maciejów – w celu ochrony walorów kulturowych tej miejscowości;
- miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego terenów lokalizacji farm wiatrowych wraz z obszarami ich potencjalnego oddziaływania – w celu umożliwienia realizacji tych inwestycji.

W pozostałych wsiach nie posiadających planów zagospodarowania przestrzennego nie planuje się nowych terenów budowlanych, dlatego wystarczającym instrumentem realizacji polityki przestrzennej są decyzje o warunkach zabudowy.

Rozdział III

PODSUMOWANIE

1. Uzasadnienie przyjętych rozwiązań

1.1. Uzasadnienie generalnych rozwiązań przyjętych w studium.

Podstawą przyjętych w studium rozwiązań są wnioski wynikające z analizy uwarunkowań oraz strategia rozwoju gminy. Uwzględniając obligatoryjny zakres ustaleń studium rozwiązania te można generalnie podzielić na następujące grupy zagadnień:

- kierunki zmian w strukturze przestrzennej gminy oraz w przeznaczeniu terenów,
- zasady ochrony środowiska przyrodniczego i kulturowego,
- kierunki rozwoju systemów komunikacji i infrastruktury technicznej.

A. Kierunki zmian w strukturze przestrzennej gminy oraz w przeznaczeniu terenów

Generalne kierunki zmian w strukturze przestrzennej miasta i gminy wraz z ich uzasadnieniem przedstawione są w rozdz. II pkt 2.1. „Generalne kierunki zmian” oraz pkt 2.2. „Kierunki rozwoju rolniczej przestrzeni produkcyjnej i tereny wyłączone z zabudowy” natomiast kierunki zmian w przeznaczeniu terenów określone są w rozdz. II pkt 3. Generalne kierunki zmian w strukturze przestrzennej miasta i gminy obejmują:

- wielofunkcyjną urbanizację obszaru miejskiego, tj. miasta i przyległych wsi: Ligota Górna, Ligota Dolna Ligota Zamecka, obejmującą zrównoważony rozwój zabudowy produkcyjnej, usługowej i mieszkaniowej, wraz z niezbędną infrastrukturą drogową i techniczną,
- rozwój terenów sportowych w Kluczborku w sąsiedztwie istniejących obiektów sportowych wraz z poprawą dostępności komunikacyjnej do tych obiektów i rozwojem bazy noclegowej,
- rozwój zabudowy rekreacyjnej na obrzeżach budowanego zbiornika „Kluczbork” ,
- intensyfikację zabudowy na terenach uzbrojonych miasta i wsi poprzez zabudowę wolnych terenów oraz zdegradowanych terenów zainwestowanych,
- nieznaczny rozwój zabudowy o charakterze wiejskim (tj. mieszkaniowej jednorodzinnej, zagrodowej, obiektów usług podstawowych, obsługi rolnictwa i drobnej przedsiębiorczości wytwórczej i usługowej) we wsiach o stabilnym kierunku zmian ludnościowych,
- ukształtowanie Przyrodniczego Systemu Obszaru (PSO) poprzez wydzielenie w strukturze przestrzennej gminy obszarów cennych przyrodniczo, a także predysponowanych do pełnienia funkcji przyrodniczych ze względu na swoje położenie, i wprowadzenie ograniczeń w ich zagospodarowaniu,
- wydzielenie terenów rolnych na których możliwa będzie lokalizacja elektrowni wiatrowych.

Kierunki te oraz kierunki zmian w przeznaczeniu terenów uwzględniają: istniejący sposób zabudowy i zagospodarowania terenów, pozytywnie rozpatrzone wnioski inwestorów lub właścicieli gruntów, zamierzenia inwestycyjne gminy, predyspozycje ekofizjograficzne terenów do pełnienia różnych funkcji, oraz

realizują odpowiednio do zakresu ustaleń następujące strategiczne cele rozwoju gminy: podniesienie atrakcyjności lokalizacyjnej miasta, rozwój terenów wiejskich, poprawa i kształtowanie ładu przestrzennego, tworzenie dogodnych warunków życia.

B. Zasady ochrony środowiska przyrodniczego i kulturowego

Zasady ochrony środowiska przyrodniczego i kulturowego zostały ustalone w rozdz. II pkt. 4 dla wszystkich wyróżnionych – na podstawie opracowania ekofizjograficznego i analizy uwarunkowań – obszarów szczególnej ochrony środowiska. Obejmują one obszary i obiekty o szczególnych walorach przyrodniczych, krajobrazowych i kulturowych oraz obszary występowania uciążliwości i zagrożeń, z uwzględnieniem obszarów objętych ochroną prawną oraz wymagających ochrony.

W przypadku obszarów i obiektów objętych ochroną prawną ustalenia studium uwzględniają obowiązujące na podstawie przepisów odrębnych ograniczenia w zabudowie, zagospodarowaniu i użytkowaniu terenów, natomiast w przypadku pozostałych obszarów ustalenia studium określają zasady ochrony i sposób ich uwzględniania w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. Ustalenia te realizują przyjęte w strategii ekologiczne cele rozwoju gminy: zapewnienie środowiska bezpiecznego dla zdrowia ludzi, ochronę walorów przyrodniczych oraz kształtowanie Przyrodniczego Systemu Obszaru (PSO), racjonalne wykorzystywanie zasobów środowiska, zachowanie równowagi ekologicznej pomiędzy potrzebami rozwojowymi a potrzebami ochrony środowiska.

C. Kierunki rozwoju systemów komunikacji i infrastruktury technicznej

Kierunki rozwoju systemów komunikacji i infrastruktury technicznej określone zostały w rozdz. II pkt. 5.

Inwestycje komunikacyjne i infrastrukturalne o znaczeniu ponadlokalnym (regionalnym) uwzględnione zostały w studium zgodnie z ustaleniami planu zagospodarowania przestrzennego województwa opolskiego. Spośród tych inwestycji kluczowe znaczenie dla rozwoju gminy ma planowana budowa obwodnic drogowych w ciągach dróg krajowych.

Planowane inwestycje o znaczeniu powiatowym to: rozwój gminnego składowiska odpadów (utworzenie „Międzygminnego Zakładu Unieszkodliwiania Odpadów w Gotartowie”) oraz rozbudowa układu dróg powiatowych. Rozwój gminnego składowiska odpadów przyjęty został zgodnie z opracowanym „Planem Gospodarki Odpadami Gminy Kluczbork” natomiast kierunki rozwoju układu dróg powiatowych określone zostały na podstawie analizy uwarunkowań i mają na celu poprawę komunikacji między miejscowościami.

Rozwój komunalnych dróg oraz inwestycji z zakresu infrastruktury technicznej ukierunkowany jest na poprawę istniejących systemów i ich rozbudowę na potrzeby planowanej zabudowy – zgodnie ze stra-

tegicznymi celami rozwoju: podniesienie atrakcyjności lokalizacyjnej miasta i gminy, tworzenie dogodnych warunków życia.

1.2. Uzasadnienie zmian ustaleń studium w stosunku do pierwszej wersji dokumentu²¹

Niniejsza wersja studium nie zmienia generalnych kierunków rozwoju przestrzennego gminy przyjętych w pierwszej edycji tego dokumentu. Najistotniejsze zamiany ustaleń określających kierunki rozwoju przestrzennego wynikają z uwzględnienia nowych uwarunkowań oraz pozytywnie rozpatrzonych wniosków o zmianę studium. Wykaz tych zmian wraz z uzasadnieniem przedstawia poniższe zestawienie.

Opis zmiany	Uzasadnienie
Uwzględnienie Obszaru Natura 2000 „Łąki w okolica Kluczborka nad Stobrawą”.	Jest to nowa prawna forma ochrony przyrody utworzona na obszarze gminy, której uwzględnienie jest wymogiem ustawowym.
Uwzględnienie obwodnicy zachodniej miasta Kluczborka, realizowanej aktualnie w miejscu zlikwidowanej linii kolejowej na podstawie ustawy z dnia 10 kwietnia 2003 r. o szczególnych zasadach przygotowania i realizacji inwestycji w zakresie dróg publicznych.	W studium wprowadzono obwodnicę zgodnie ze stanem faktycznym i projektowanym; jej realizacja znacznie poprawi warunki komunikacyjne w mieście przez wyłączenie z ruchu miejskiego przejazdów tranzytowych.
Korekta tras planowanych obwodnic w ciągach dróg krajowych zgodnie z uzgodnionymi z GDDKIA planami zagospodarowania przestrzennego.	W miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego przebieg tras obwodnic został doprecyzowany w uzgodnieniu z zarządcą dróg; ponieważ przebieg ten nieco odbiega od przyjętego w pierwszej edycji studium, skorygowano je doprowadzając do pełnej zgodności ustaleń studium z ustaleniami planów (dotyczy trasy obwodnicy w ciągu drogi krajowej nr 45 w rejonie granicy wsi Ligota Górna i Bogdańczowice oraz w ciągu drogi krajowej nr 11 w Gotartowie.

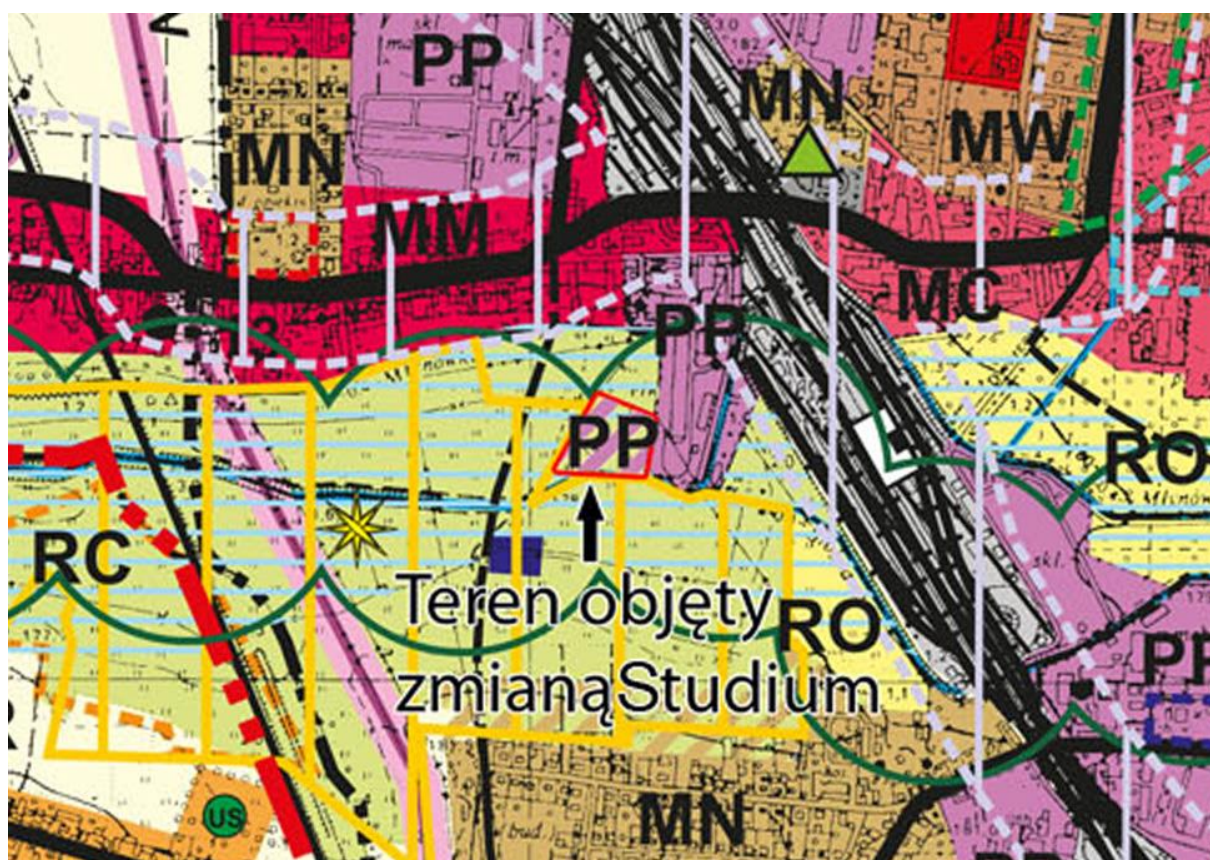
²¹ Przez pierwszą wersję dokumentu rozumie się Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego przyjęte uchwałą Nr XXXI/237/2000 Rady Miejskiej w Kluczborku z dnia 29 listopada 2000 r. wraz z późniejszymi jednostkowymi zmianami.

<p>Dwie korekty tras planowanych dróg usprawniających układ komunikacyjny w południowo – zachodniej części gminy.</p>	<p>Korekty dotyczą planowanych dróg łączących wsie: Krasków oraz Borkowice, Żabiniec, Bogacka Szklarnia i Bogacica z drogą krajową nr 45, z pominięciem terenów zwartej zabudowy wsi. Pierwsza korekta obejmuje przesunięcie trasy drogi z Borkowic do Kraskowa w celu ominięcia terenu zwartej zabudowy wsi Borkowice. Druga korekta polega na likwidacji planowanego odcinka drogi łączącej drogę krajową 45 (od punktu przecięcia z południową granicą gminy) do drogi krakowej nr 42 w rejonie wsi Czaple Wolne i zastąpienia go drogą łączącą drogę krajową 45 z drogą powiatową nr 1324O (poniżej wsi Bogacica). Ta korekta ma na celu ominięcie obszaru Natura 2000.</p>
<p>Likwidacja znacznych terenów rozwoju zabudowy w Kuniowie i Kraskowie oraz mniejszych terenów w Bogacicy i Krzywiźnie.</p>	<p>Zmniejszenie planowanych terenów rozwoju zabudowy wynika z dostosowania wielkości tych terenów do prognozowanych potrzeb mieszkaniowych.</p>
<p>Wyznaczenie niewielkich nowych terenów pod zabudowę we wsiach Bąków, Ligota Górna, Bogacica, Smardy Dolne - na wniosek właścicieli, oraz we wsiach Kuniów i Borkowice – zgodnie ze stanem faktycznym.</p>	<p>Korekty wynikają z uwzględnienia nowej zabudowy zrealizowanej na podstawie decyzji o warunkach zabudowy oraz nowych terenów przeznaczonych pod zabudowę wynikających z pozytywnie rozpatrzonych wniosków o zmianę studium.</p>
<p>Uwzględnienie lokalizacji elektrowni wiatrowych ustalonych w drodze decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu.</p>	<p>Lokalizacje te zostały uwzględnione zgodnie z dokumentacją budowlaną inwestora, opracowaną na podstawie wydanych decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu.</p>
<p>Wskazanie terenów rolnych, na których możliwa jest lokalizacja elektrowni wiatrowych w północnej i północno-wschodniej części gminy oraz w okolicach Kuniowa.</p>	<p>Tereny te zostały wskazane zgodnie z pozytywnie rozpatrzonymi wnioskami inwestorów; budowa farm wiatrowych przyczyni się do rozwoju gospodarczego (dodatkowe dochody gminy, poprawa jakości dróg) oraz wpisuje się w politykę energetyczną państwa.</p>

1.3. Uzasadnienie zmiany ustaleń studium w stosunku do wersji przyjętej uchwałą Nr XIX/194/12 Rady Miejskiej w Kluczborku z dnia 24 lutego 2012 r.

Zmiana studium została podjęta na podstawie uchwały Nr IX/73/15 Rady Miejskiej w Kluczborku z dnia 29 kwietnia 2015 r. w sprawie przystąpienia do sporządzania zmiany w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania miasta i gminy Kluczbork i - zgodnie z tą uchwałą - dotyczy jednej działki ewidencyjnej użytków zielonych o powierzchni ok. 1 ha, położonej w Kluczborku w rejonie ulicy Młyńskiej. Zmiana została podjęta w celu umożliwienia rozwoju istniejącego na przyległym terenie zakładu „Polskie Młyny S.A.” Zakład w Kluczborku i polega na wyłączeniu ww. działki ze strefy rolnej chronionej (RC), obejmującej dolinę rzeki Stobrawy, i włączeniu jej do strefy przemysłowo-składowej PP, jako teren rozwoju zainwestowania. Działka stanowi własność gminy.

Zgodnie z art. 9 ust. 3a ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym „Zmiana studium dla części obszaru gminy wymaga dokonania, zarówno w części tekstowej jak i graficznej studium, zmian w odniesieniu do wszystkich treści, które w wyniku wprowadzonej zmiany przestają być aktualne, w szczególności zmian w zakresie określonym w art. 10 ust. 1.” Realizując powyższy wymóg ustawy w ramach zmiany Studium zaktualizowane zostały wszystkie uwarunkowania mogące mieć związek z planowaną zmianą, tj. uwarunkowania wynikające ze stanu i funkcjonowania środowiska przyrodniczego w w części dotyczącej jakości środowiska - ze względu na funkcję terenu objętego zmianą Studium, oraz w części dotyczącej środowiska przyrodniczego, Obszaru Natura 2000 „Łąki w okolicach Kluczborka

nad Stobrawą” i zagrożenia powodziowego - ze względu na położenie przedmiotowego terenu w dolinie rzeki Stobrawy. Zaktualizowane zostały też uwarunkowania wynikające z nowej strategii rozwoju gminy, w zakresie pozwalającym na skonfrontowanie, czy zmiana Studium jest z tą strategią spójna²².

Umożliwienie rozwoju zakładu „Polskie Młyny S.A.” jest korzystne z punktu widzenia ekonomicznego i społecznego, bowiem rozwój zakładu przełoży się na nowe miejsca pracy oraz większe wpływy do budżetu gminy, bez ponoszenia przez gminę nakładów finansowych związanych z przygotowaniem terenu pod inwestycję, czyli konieczności finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnej i infrastruktury.

Rozwój zakładu budzi natomiast wątpliwości z punktu widzenia wymogów ochrony środowiska, bowiem zakład położony jest w dennej części doliny Stobrawy, gdzie panują bardzo niekorzystne warunki grunto-wodne dla zabudowy, za to korzystne dla rozwoju funkcji przyrodniczych. Dolina pełni funkcję ciągu ekologicznego a przeważająca jej część objęta jest ochroną prawną w formie ustanowienia Obszaru Natura 2000 „Łąki w okolicach Kluczborka nad Stobrawą”. Biorąc powyższe pod uwagę na potrzeby zmiany Studium przeprowadzona została waloryzacja przyrodnicza terenu przewidzianego pod rozwój zakładu, która wykazała, że jest on położony poza Obszarem Natura 2000 i nie posiada wysokich walorów przyrodniczych, tzn. nie występują na nim cenne zbiorowiska i gatunki roślin. Stwierdzone jest natomiast stanowisko lęgowe ptaka objętego ochroną gatunkową.

Biorąc pod uwagę, z jednej strony, względy ekonomiczne i społeczne, z drugiej – względy ochrony środowiska, rozwój zakładu został w Studium dopuszczony, jednak z dodatkowymi warunkami zapewniającymi ochronę najwartościowszych elementów środowiska, tj. ochrony Obszaru Natura 2000, ciągów ekologicznych i wód powierzchniowych.

2. Synteza ustaleń studium

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego sporządza się w celu określenia polityki przestrzennej gminy z uwzględnieniem ogółu uwarunkowań mających wpływ na zagospodarowanie przestrzenne w gminie oraz strategii rozwoju gminy i ustaleń planu zagospodarowania przestrzennego województwa opolskiego.

W Studium zagospodarowania przestrzennego gminy Kluczbork, na podstawie wniosków wynikających z uwarunkowań zagospodarowania przestrzennego ustalone zostały następujące generalne kierunki rozwoju przestrzennej miasta i gminy:

---

²² Zgodnie z art. 9 ust. 2 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym w studium obowiązkowo uwzględnia się zasady określone w (m. in.) strategii rozwoju gminy.

- wzmocnienie funkcji miasta jako subregionalnego ośrodka usługowego poprzez rewitalizację centrum miasta i parku miejskiego oraz rozwój terenów sportowych w sąsiedztwie istniejącego kompleksu obiektów sportowych,
- wielofunkcyjną urbanizację obszaru miejskiego obejmującą zrównoważony rozwój zabudowy produkcyjnej, usługowej i mieszkaniowej, wraz z niezbędną infrastrukturą drogową i techniczną,
- rozwój zabudowy rekreacyjnej na obrzeżach budowanego zbiornika „Kluczbork” ,
- intensyfikację zabudowy na terenach uzbrojonych miasta i wsi poprzez zabudowę wolnych terenów oraz zdegradowanych terenów zainwestowanych,
- nieznaczny rozwój zabudowy o charakterze wiejskim (tj. mieszkaniowej jednorodzinnej, zagrodowej, obiektów usług podstawowych, obsługi rolnictwa i drobnej przedsiębiorczości wytwórczej i usługowej) we wsiach o stabilnym kierunku zmian ludnościowych,
- ukształtowanie Przyrodniczego Systemu Obszaru (PSO) poprzez wydzielenie w strukturze przestrzennej gminy obszarów cennych przyrodniczo, a także predysponowanych do pełnienia funkcji przyrodniczych ze względu na swoje położenie, i wprowadzenie ograniczeń w ich zagospodarowaniu,
- wydzielenie terenów rolnych na których możliwa będzie lokalizacja elektrowni wiatrowych.

STRUKTURA FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNA

Podstawowymi jednostkami struktury przestrzennej gminy są dwa obszary: miejski i wiejski. Obszar miejski obejmuje miasto Kluczbork oraz tereny planowanej urbanizacji w granicach wsi sąsiednich. Obszar wiejski obejmuje pozostałe tereny gminy.

Obszary dzielą się na strefy funkcjonalne wydzielone z uwzględnieniem podobieństwa w sposobie użytkowania, zabudowy i zagospodarowania terenu.

Na **obszarze miejskim** wydzielono:

- cztery rodzaje stref z dominującą zabudową mieszkaniową: strefy śródmiejskie (MC), strefy podmiejskie (MM), strefy mieszkaniowe wielorodzinne (MW) i strefy mieszkaniowe jednorodzinne (MN),
- trzy rodzaje stref z dominującą zabudową usługową: strefa centrum (UC), strefy usługowe (U) i strefy usług technicznych (UT),
- trzy rodzaje stref produkcyjno-technicznych: strefy przemysłowo-składowe (PP), strefy techniczne (E), (C), (K), strefa eksploatacji kopalni (EK),
- dwa rodzaje stref sportowo – rekreacyjno - wypoczynkowych: strefy sportowo-rekreacyjne (US) i strefy rekreacyjno-wypoczynkowe (UW),

- pięć stref otwartych (ekologicznych i rolniczych): strefy wód otwartych (W), strefy zieleni (Z), strefy leśne (ZL), strefy rolne ogrodniczo-sadownicze (RO), strefy rolne chronione (RC) i strefy rolne produkcyjne (R).

Na **obszarze wiejskim** wydzielono:

- trzy rodzaje stref z dominującą zabudową mieszkaniową i usługową : strefy zabudowy wiejskiej (MR), strefy mieszkaniowo-usługowe (MU) i strefy mieszkaniowe jednorodzinne (MN), strefy usługowe (U),
- trzy rodzaje stref produkcyjno-technicznych: strefy produkcyjno-składowe (P), strefę techniczną (O) i strefę eksploatacji kopalni (EK),
- pięć stref otwartych (rekreacyjnych, ekologicznych i rolniczych): strefy zieleni i rekreacji (Z), strefy leśne (ZL), strefy rolne ogrodniczo-sadownicze (RO), strefy rolne chronione (RC) i strefy rolne produkcyjne (R).

Dla wyznaczonych stref ustalono kierunki zmian w przeznaczaniu terenów oraz kierunki dotyczące zagospodarowania terenów. Dla terenów zabudowy ustalono też podstawowe wskaźniki zagospodarowania działek budowlanych.

W strefach z dominującą zabudową mieszkaniową użytkowaniem dominującym ma być zabudowa mieszkaniowa z usługami podstawowymi, a w strefach podmiejskich i zabudowy wiejskiej również zabudowa zagrodowa. We wszystkich tych strefach dopuszcza się różnego rodzaju działalność gospodarczą (miejsca pracy) - odpowiednio do rodzaju stref – niekolidującą z zabudową mieszkaniową pod względem funkcji (tj. nieuciążliwą) oraz pod względem formy (tj. nie dysharmonizującą).

Strefy z dominującą zabudową usługową oraz sportowo – rekreacyjno – wypoczynkowe obejmują tereny istniejącej i planowanej koncentracji usług publicznych i komercyjnych, których rozwój przyczynić się ma do poprawy jakości życia mieszkańców oraz aktywizacji gospodarczej gminy.

Strefy produkcyjno-techniczne obejmują tereny istniejących i planowanych zakładów przemysłowych, produkcyjnych, składowisk oraz większych obiektów infrastruktury technicznej (K – gminna oczyszczalnia ścieków, E – stacje GPZ, C – centralna kotłownia, O – gminne składowisko odpadów). Uciążliwość obiektów lokalizowanych w tych strefach nie może wykraczać poza granice stref. W strefach dopuszcza się również niekolizyjne obiekty usługowe, w tym w Ligocie Górnej – obiekty handlowe o powierzchni sprzedaży powyżej 2000m². (Teren pokazany jest na rysunku studium). Wyznaczone tereny rozwojowe – podobnie jak w przypadku stref usługowych – powinny przyczynić się do aktywizacji gospodarczej gminy.

Strefy otwarte pełnią funkcje ekologiczne oraz funkcje gospodarcze związane z produkcją rolną i leśną.

... Funkcje ekologiczne pełnią strefy zieleni, strefy rolne chronione oraz strefy leśne z lasami ochronnymi i położonymi na obszarach objętych ochroną na podstawie przepisów o ochronie przyrody. Wszelkie zmiany w użytkowaniu tych stref podporządkowane zostały ochronie środowiska.

Funkcje produkcyjne pełnią strefy rolne produkcyjne, strefy rolne ogrodniczo-sadownicze oraz nie objęte żadną ochroną strefy leśne.

W strefach rolnych dopuszczona jest zabudowa zagrodowa na terenach rodzinnych gospodarstw rolnych o powierzchni nie mniejszej niż średnia powierzchnia gospodarstwa rolnego w gminie z wyłączeniem pokazanych na rysunku planu terenów: siedlisk chronionych, ostoi flory i fauny, łąk cennych pod względem przyrodniczym, terenów podmokłych i bagiennych z charakterystyczną roślinnością oraz terenów, na których dopuszcza się lokalizację elektrowni wiatrowych i ich stref ochronny.

SYSTEM OBSZARÓW SZCZEGÓLNEJ OCHRONY ŚRODOWISKA

System obszarów szczególnej ochrony środowiska obejmuje obszary i obiekty objęte różnymi formami ochrony i ograniczeń w użytkowaniu oraz wymagających ochrony i ograniczeń w użytkowaniu, ze względu na wymogi ochrony przyrody, ochrony zasobów naturalnych, ochrony przed powodzią, higienę środowiska oraz ochronę dóbr kultury, tym zabytków i krajobrazu kulturowego.

W zakresie ochrony przyrody system obejmuje:

- Stobrawski Park Krajobrazowy,
- Obszar Chronionego Krajobrazu Lasy Stobrawsko – Turawskie,
- Obszar Natura 2000 „Łąki w okolicach Kluczborka nad Stobrawą”,
- rezerwat częściowy „Bażany”
- 14 pomników przyrody - drzewa pomnikowe, w tym dwie aleje,
- siedliska chronione i stanowiska roślin chronionych,
- lasy, w tym lasy ochronne,
- ciągi ekologiczne w dolinach rzek i potoków,

a także zespoły zieleni na terenach zabudowanych miasta i wsi, w tym parki i cmentarze, oraz wartościowe zespoły zadrzewień towarzyszących zabudowie, śródpolnych, przydrożnych.

W zakresie ochrony zasobów naturalnych system obejmuje:

- wartościowe kompleksy gleb (II i III klasy bonitacyjne pokazane na rysunku studium),
- udokumentowane złoża surowców naturalnych: kruszywa naturalnego „Kluczbork” oraz surowców ilastych ceramiki budowlanej „Ligota Dolna”,
- tereny ochrony ujęć wód podziemnych: „Kluczbork – ujęcie stare i nowe”, „Bogacica” oraz ujęcia zakładowego FAMAK –u;
- wody powierzchniowe – cieki i zbiorniki wodne.

W zakresie ochrony przez zagrożeniami i uciążliwościami w środowisku system obejmuje:

- obszary zagrożone zalewami powodziowymi (objęte powodzią w lipcu 1997r.),
- tereny w zasięgu uciążliwości szkodliwego oddziaływania pól elektromagnetycznych wzdłuż linii elektroenergetycznych wysokich napięć i hałasu komunikacyjnego wzdłuż dróg krajowych i linii kolejowej,
- strefy sanitarne cmentarzy,
- tereny zdegradowane wymagające rekultywacji,

W zakresie ochrony dóbr kultury, w tym zabytków i krajobrazu kulturowego system obejmuje:

- historyczne układy urbanistyczne w Kluczborku: Stare Miasto (obszar miasta lokacyjnego wraz z terenem dawnych obwarowań) oraz obszary dwóch najstarszych przedmieść: polskiego i niemieckiego,
- układy ruralistyczne wsi: Kujakowice Dolne, Kujakowice Górne i Łowkowice,
- zabytkowe złożenia parkowe w Bąkowie, Bogdańczowicach, Kluczborku, Maciejowie, (2) i Smardach Dolnych,
- zabytkowe cmentarze: w Kluczborku (2) i Gotartowie,
- założenie willowo-parkowe w Kluczborku,
- zespoły dworsko-folwarczne w Bogacicy i Smardach Dolnych,
- zespoły folwarczne w: Bąkowie, Kujakowicach Górnych, Maciejowie, Smardach Dolnych i Wrzosach (sołectwo Biadacz),
- tereny ekspozycji/lub otoczenia kościołów we wsiach: Bąków, Biadacz, Bogacica, Kuniów, Łowkowice, Maciejów,
- zabytki architektury i budownictwa, w tym budownictwa obronnego, oraz obiekty techniki i zabytki archeologiczne,
- obszary o walorach kulturowych: dwa zespoły układy urbanistyczne w Kluczborku oraz zespoły ruralistyczne we wsiach: Krzywizna, Bogacica i Bąków,
- obszar o walorach krajobrazowych w Maciejowie.

Ustalenia studium określające kierunki rozwoju systemów komunikacji i infrastruktury technicznej uwzględniają inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, zgodnie z ustaleniami planu zagospodarowania przestrzennego województwa, oraz drogi powiatowe i gminną infrastrukturę drogową i techniczną.

Uwzględniona w studium infrastruktura o znaczeniu ponadlokalnym to:

- drogi krajowa nr 11, 45 i 42 wraz z planowanymi obwodnicami,
- linie kolejowe nr: 175, 143, 272 i 293,

- linie napowietrzne wysokiego napięcia: 400 kV i 110 kV (5),
- stacje GPZ: „Kuniów” i „Kluczbork”,
- gazociąg wysokiego ciśnienia DN 500 (dwie nitki) – docelowo DN 700,
- projektowany zbiornik małej retencji „Kluczbork” na rzece Stobrawa.

W zakresie rozwoju dróg powiatowych planuje się ich modernizację do klasy zbiorczej. Przewiduje się też możliwość budowy pięciu obwodnic oraz nowych dróg poprawiających skomunikowanie wsi położonych w południowo-zachodniej części gminy.

Planowany rozwój dróg gminnych obejmuje:

- na terenie miasta - inwestycje związane z poprawą warunków komunikacji w mieście, w tym kontynuację obwodnicy zachodniej miasta, oraz rozbudowę sieci ulic miejskich dla obsługi terenów rozwoju zabudowy,
- na terenach wiejskich – modernizację dróg do klasy lokalnej lub dojazdowej (w zależności od zakresu obsługi) oraz przebudowę dróg na ulice w granicach terenów zabudowanych.

W zakresie rozwoju infrastruktury technicznej planuje się:

- adaptację oczyszczalni ścieków w Ligocie Dolnej, składowiska odpadów w Gotartowie oraz centralnej kotłowni w Kluczborku,
- optymalizację gminnego systemu zaopatrzenia w wodę oraz sukcesywną rozbudowę sieci wodociągowej na potrzeby zaopatrzenia w wodę planowanych terenów rozwoju zabudowy,
- dalszą rozbudowę sieci kanalizacji sanitarnej, która docelowo ma objąć tereny zwartej zabudowy wszystkich wsi,
- modernizację i rozbudowę sieci rozdzielczej 15 kV w zakresie niezbędnym dla poprawy warunków napięciowych wśród istniejących odbiorców oraz zaopatrzenia w energię elektryczną odbiorców na terenach rozwojowych, sukcesywnie, w miarę ich zabudowy,
- utrzymanie istniejących sieci rozdzielczych gazu oraz dalszą gazyfikację gminy,
- rozwój telekomunikacji z wykorzystaniem najnowszych technologii.

8.2. Zakres zmian ustaleń studium w stosunku do pierwszej wersji dokumentu²³

Obecna wersja studium jest zmianą dokumentu uchwalonego w 2000 roku dostosowaną w zakresie formy i zakresu ustaleń do wymogów ustawy o *planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennego*. Wersja ta nie zmienia generalnych kierunków rozwoju przestrzennego gminy. Najistotniejsze zamiany ustaleń określających kierunki rozwoju przestrzennego wynikają z uwzględnienia nowych uwarunkowań oraz pozytywnie rozpatrzonych wniosków o zmianę studium i obejmują:

---

²³ Pierwszą wersję dokumentu jest Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego przyjęte uchwałą Nr XXXI/237/2000 Rady Miejskiej w Kluczborku z dnia 29 listopada 2000 r. wraz z późniejszymi jednostkowymi zmianami.

- uwzględnienie nowej formy ochrony przyrody Obszaru Natura 2000 „Łąki w okolicach Kluczborka nad Stobrawą”,
- uwzględnienie obwodnicy zachodniej miasta Kluczborka, realizowanej aktualnie w miejscu zlikwidowanej linii kolejowej na podstawie ustawy z dnia 10 kwietnia 2003 r. o szczególnych zasadach przygotowania i realizacji inwestycji w zakresie dróg publicznych,
- korektę tras planowanych obwodnic w ciągach dróg krajowych zgodnie z uzgodnionymi z GDDKiA planami zagospodarowania przestrzennego,
- korektę tras dwóch planowanych dróg usprawniających układ komunikacyjny w południowo – zachodniej części gminy, w tym likwidację planowanego odcinka drogi przecinającego obszar Natura 2000 pomiędzy Kraskowem i Bogacicą,
- likwidację znacznych terenów rozwoju zabudowy w Kuniowie i Kraskowie, oraz mniejszych terenów w Bogacicy i Krzywiźnie (nie znajdujących uzasadnienia w prognozie potrzeb mieszkaniowych),
- wyznaczenie niewielkich nowych terenów pod zabudowę we wsiach Bąków, Ligota Górna, Bogacica, Smardy Dolne - na wniosek właścicieli, oraz we wsiach Kuniów i Borkowice – zgodnie ze stanem faktycznym,
- uwzględnienie lokalizacji elektrowni wiatrowych ustalonych w drodze decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu,
- wskazanie terenów rolnych, na których możliwa jest lokalizacja elektrowni wiatrowych w północnej i północno-wschodniej części gminy oraz w okolicach Kuniowa.

8.3. Zakres zmian ustaleń studium w stosunku do wersji dokumentu przyjętej uchwałą nr XIX/194/12 Rady Miejskiej w Kluczborku z dnia 24 lutego 2012 r.

Zmiana Studium dotyczy jednej działki ewidencyjnej użytków zielonych o powierzchni ok. 1 ha, położonej w Kluczborku w rejonie ulicy Młyńskiej. W ramach zmiany teren ten został wyłączony ze strefy rolnej chronionej (RC), obejmującej dolinę rzeki Stobrawy, i włączony do strefy przemysłowo-składowej PP, jako teren rozwoju zainwestowania, w celu umożliwienia rozbudowy istniejącego na przyległym terenie zakładu „Polskie Młyny S.A.” Zakład w Kluczborku.

Poza odpowiednią zmianą ustaleń określających kierunki zmian w przeznaczeniu przedmiotowego terenu, w ramach zmiany Studium:

- uzupełniono ustalenia Studium określające zasady ochrony środowiska w części dotyczącej ochrony Obszaru Natura 2000 „Łąki w okolicach Kluczborka nad Stobrawą” i ochrony ciągów ekologicznych;

- zaktualizowano uwarunkowania rozwoju przestrzennego gminy dotyczące stanu i funkcjonowania środowiska, w zakresie związanym z wprowadzoną zmianą dopuszczającą rozwój istniejącego zakładu,
- ze względów formalnych uwzględniono nową „Strategię Rozwoju Miasta i Gminy Kluczbork 2015 – 2020 r.”²⁴

Ww. zmiany zostały wprowadzone odpowiednio w części tekstowej Studium i na rysunku Studium „Kierunki zagospodarowania przestrzennego”. (Zmiany wprowadzone w części tekstowej wyróżnione są kolorem niebieskim).

---

²⁴ Jak w przypisie 22.